

Översiktsplan Sjöriket Kinda

Samlat textdokument

Innehållsförteckning

Inledning	9
Översiktsplan Sjöriket Kinda	9
Har du frågor?	9
Vad är en översiktsplan?	10
Göra Kinda mer hållbar	10
Översiktsplanen vägleder beslut	10
Utgångspunkter för planläggning enligt plan- och bygglagen	10
Process och dialog	11
Tidig dialog	11
Samråd – Ett första planförslag till översiktsplan	11
Granskning – Reviderat förslag till översiktsplan	12
Antagande och laga kraft	12
Handlingar och underlag	13
Granskningsförslaget som utskrivbart pappersformat	Fel! Bokmärket är inte definierat.
Samrådsförslaget som utskrivbart pappersformat	Fel! Bokmärket är inte definierat.
Beslutshandlingar	13
Kommunala underlag/rapporter	13
Övriga underlag/rapporter	14
Övrigt planeringsunderlag	14
Styrdokument som ersätts eller upphävs i samband med översiktsplanen	14
Bildrättigheter	15
Medverkande personer	16
1.0 Vision och målbild	17
Utvecklingsvision	17
Tillväxtmål	17
1.1 Övergripande strategier för utveckling	18
Strategi – Vi stärker våra orter	18
Strategi – Vi har en levande kommun	18
Strategi – Vi värnar om det lokala näringslivet	19
Strategi – Vi är nära varandra och omvärlden	19
Strategi – Vi tar hand om vår natur och kultur	19
1.2 Utvecklingsinriktning	20
Bebyggelseutveckling	20
Grön- och blåstruktur	21

Kommunikationer	21
Utvecklingszoner	22
1.3 Kinda ur ett regionalt perspektiv	25
Regional utveckling	25
Regionala målpunkter	26
Arbets- och gymnasiependling	27
1.4 Hållbar utveckling	28
Agenda 2030	28
Sveriges miljömål	29
Regionalt hållbarhetsarbete	30
1.5 Kinda för alla	31
Jämställdhet och jämlikhet	31
Barnperspektiv	31
Integration	32
Tillgänglighet	32
1.6 Trygghet och folkhälsa	33
Trygghet och säkerhet	33
Folkhälsa	34
1.7 Arkitektur och gestaltad livsmiljö	36
God bebyggd miljö	37
2.0 Markanvändning	39
2.1 Översiktlig markanvändning	39
Huvudsakliga bebyggelseområden	39
Jordbruksbygd	40
Skogsbruksbygd	40
Vatten	41
2.2 Kisa tätort	42
Kulturmiljö och historia	42
Centrum	43
Bostadsbebyggelse	44
Näringsliv	44
Omsorg, vård och utbildning	45
Grönstruktur	45
Idrott och rekreation	46
Transportinfrastruktur	46
2.3 Rimforsa tätort	48

Kulturmiljö och historia	48
Centrum	49
Bostadsbebyggelse	49
Näringsliv	50
Omsorg, vård och utbildning	50
Grönstruktur	51
Idrott och rekreation	51
Transportinfrastruktur	52
2.4 Horn tätort	54
Kulturmiljö och historia	54
Centrum	55
Bostadsbebyggelse	55
Näringsliv	55
Omsorg, vård och utbildning	56
Grön- och blåstruktur	56
Idrott och rekreation	56
Transportinfrastruktur	56
2.5 Landsbygd och övriga samhällen	58
Bebyggelsenoder	58
Landsbygdsnoder	59
2.6 Bostadsförsörjning	61
2.7 Utveckling i strandnära läge (LIS)	63
2.8 Näringsliv	65
Besöksnäring	66
2.9 Kultur, rekreation och idrott	68
Idrott och anläggningar	68
Rekreation och friluftsliv	69
Kultur och kulturhistoriska miljöer	70
Bibliotek	70
2.10 Plats för människor	72
Mötesplatser	72
Plats för barn och unga	72
2.11 Grön- och blåstruktur	74
Gröna rörelsestråk	75
Ekosystemtjänster	75
2.12 Kommersiell serviceplan	76

Nuläge och analys	77
Beskrivning av noder	78
Fordonsbränsle	79
Sårbarhet för dagens utbud	79
Prioriterade mål och viljeinriktning	80
Sårbarhetsanalys	81
2.13 Omsorg, vård och utbildning	82
Regional service	82
Barn och utbildning	82
Vård och omsorg	83
2.14 Transport och kommunikationer	85
Gång- och cykeltrafik	85
Kollektivtrafik	86
Vägtrafik	87
Järnväg	89
2.15 Teknisk försörjning	90
Vatten och avlopp	90
Avfall och renhållning	92
Digital infrastruktur	93
2.16 Förnyelsebar energi	94
Solenergi	94
Vindkraft	95
Vattenkraft	96
Bioenergi	96
3.0 Hänsyn och riksintressen	97
3.1 Kulturmiljö	98
Kulturmiljövård – riksintresse	99
Regionalt utpekade kulturmiljöer	99
Lokalt utpekade kulturmiljövärden	99
3.2 Värdefulla natur- och vattenområden	101
Kindas natur	102
Områdesskydd och hänsyn	102
3.3 Strandskydd	106
Fri passage	106
Dispens från strandskyddet	107
3.4 Friluftsliv	108

Nationella friluftsmål	108
Riksintressen för friluftsliv	108
Östgötaleden	109
3.5 Areella näringar	110
Jordbruk	110
Skogsbruk	113
Jakt och fiske	113
Täktverksamhet	114
3.6 Transportsystem	115
Vägar – Riksintresse	115
Flygplatser och luftfart	115
Stångådalsbanan – Regionalt värdefull järnväg	116
Regler för byggande vid allmän väg	116
3.7 Klimatförändringar	117
Värmeböljor, torka och högre temperaturer	117
Skyfall, ökad nederbörd och översvämningar	118
Ras, skred och erosion	122
Klimatförändringar och jordbruk	123
3.8 Miljö & hälsa	124
Buller	124
Vattenkvalitet	125
Luftkvalitet	126
Elektromagnetiska fält	126
Miljöfarlig verksamhet	126
Förorenade områden	126
Radon	127
3.9 Risk, sårbarhet, och teknisk försörjning	128
Risk och sårbarhet	128
Samhällsviktiga funktioner	130
Räddningstjänstens beredskap och insatstider för livräddning	131
Teknisk försörjning	131
3.10 Totalförsvarets riksintressen	136
4.0 Genomförandeplan	137
En aktuell översiktsplan	137
Strategiska dokument för översiktsplanens genomförande	138
Fortsatt arbete för att uppfylla översiktsplanens intentioner	139

Övergripande prioritering	141
Antal bostäder	141
5.0 Hållbarhetsbedömning	147
Sammanfattning av planförslaget	147
Avgränsning	151
Bedömda alternativ	152
5.1 Miljömässiga konsekvenser	155
Sammanfattning	155
Avgränsning	156
Bedömda alternativ	156
Bedömningsgrunder	158
Relevanta miljöaspekter	159
Planerad uppföljning av betydande miljöpåverkan	171
Kommande behov av MKB	171
5.2 Sociala konsekvenser	173
Tillgänglighet	173
Bostadsförsörjning	173
Barnperspektiv	174
Folkhälsa	175
Jämställdhet, jämlikhet & integration	175
Arbete	176
Rekreativmiljöer	176
Störningar och risker	177
5.3 Ekonomiska konsekvenser	178
Folkhälsa	178
Investeringar i allmänna intressen	179
Marköverlåtelser	179
Demografi i balans	180
Resurseffektivitet	180
Investeringar i utredningar och planarbete	180

Inledning

Översiktsplan Sjöriket Kinda

Följande dokument är antagandeverisionen av Översiktsplan Sjöriket Kinda. Den digitala antagandeverisionen av översiktsplanen går att läsa i sin helhet på hemsidan:

<https://karta.itsam.se/kinda/oversiktsplan/antagande/>

Har du frågor?

Om du har frågor kring översiktsplanen eller andra frågor kopplat till övergripande fysisk planering kan du ringa kommunens växel på 0494 – 190 00 eller skicka ett e-postmeddelande till sbn@kinda.se.

Vad är en översiktsplan?

Alla kommuner i Sverige ska ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunens yta och beskriver hur kommunen vill att mark- och vattenområden ska användas. Översiktsplanen ska ge vägledning vid beslut om detaljplanering och bygglov, genom att den anger grunddragen för hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Den är inte juridiskt bindande, men är starkt vägledande och styrande för vilka allmänna intressen som kommunen och andra myndigheter tar hänsyn till vid fortsatt planering. Enligt plan- och bygglagen (PBL) ska kommunfullmäktige i en planeringsstrategi i början av varje mandatperiod ta ställning till om översiktsplanen är aktuell samt hur arbetet med översiktsplaneringen ska fortgå.

Göra Kinda mer hållbar

I översiktsplanen skapas förutsättningar för en långsiktigt hållbar samhällsstruktur där alla kan leva, bo och verka hållbart. Översiktsplanen ska främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden samt en långsiktigt hållbar livsmiljö, idag och för kommande generationer.

Översiktsplanen konkretiserar och samordnar olika sektorsintressen och underlättar kommunens planering och utbyggnad av exempelvis bostäder, infrastruktur, service och grönområden. Planen fungerar därför som ett verktyg i kommunens interna handläggning, samordning och dialoger med andra aktörer i samhällsbyggandet.

Översiktsplanen vägleder beslut

Översiktsplanen är vägledande och ska styra samt leda den fysiska planeringen, mer detaljerade planer samt bygglov i en gemensam riktning. En väl genomarbetad, förankrad och aktuell översiktsplan ger en god vägledning vid bygglov, förhandsbesked, detaljplanering och utgör ett underlag i kommunens infrastrukturplanering. Även kommunens invånare, markägare, företag och exploatörer kan använda översiktsplanen för att söka information om kommunens utvecklingsplaner eller utifrån planen planera sina verksamheter och framtida investeringar.

Översiktsplanen utgör även ett underlag för dialog mellan kommun och stat om allmänna intressen och riksintressen. Det är i planen som konsekvenserna av ett riksintresseanspråk tydliggörs och hur påverkan blir i förhållande till andra allmänna intressen. Översiktsplanen behandlar de allmänna intressena enligt plan- och bygglagen samt miljöbalken. Kommunen redovisar även hur man tagit hänsyn till riksintressena för att de inte ska orsakas påtaglig skada.

Utgångspunkter för planläggning enligt plan- och bygglagen

Enligt plan- och bygglagen ska planarbetet i kommunen ske med hänsyn till natur- och kulturvärden, miljö- och klimataspekter samt mellankommunala och regionala förhållanden. Planläggningen ska främja en ändamålsenlig struktur och en estetiskt tilltalande utformning. Den ska också främja en god livsmiljö för alla samhällsgrupper, goda miljöförhållanden och en långsiktigt god hushållning av naturresurser, en god ekonomisk tillväxt och en effektiv konkurrens samt bostadsbebyggande och en utveckling av bostadsbeståndet.

Process och dialog

Översiktsplanen har en viktig roll som måldokument och vägvisare mot en mer hållbar framtid. I avvägningen mellan olika allmänna intressen bör den mest miljömässigt, ekonomiskt och socialt hållbara utvecklingen vara styrande.

I arbetet med att ta fram en ny översiktsplan valde kommunen att inleda arbetet med en så kallad tidig dialog, som genomfördes innan arbetet med att ta fram ett första förslag av översiktsplanen påbörjades. Den tidiga dialogen var ett initiativ från kommunen som inte utgör ett krav i plan- och bygglagen.

Framtagandet av den nya översiktsplanen har gjorts i enlighet med plan- och bygglagen, med en tydlig demokratisk process med flera möjligheter för allmänheten, intresseorganisationer, föreningar och myndigheter att föra dialog och komma med synpunkter.

Tidig dialog

Under hösten 2021 och våren 2022 genomförde Kinda kommun en tidig dialog med invånare, politiker och andra aktörer. Under den tidiga dialogen genomfördes åtta öppna möten som tog plats på fyra platser i kommunen; Leoparden i Kisa, Hackelhallen i Rimforsa, Stånggåården i Horn och Stora Torget i Kisa. Genom att inleda arbetet med en tidig dialog med invånare samlade kommunen in värdefull kunskap, tankar och idéer om orterna och landsbygden som har varit till användning i arbetet med den nya översiktsplanen. De genomförda dialogerna har bidragit till eftersträvandet av en tidig förankring av översiktsplanen hos kommuninvånarna och arbetet med att nå en gemensam målbild för kommunens utveckling.

För politikerna anordnades sex workshops som genomfördes digitalt. Utöver det har samtliga grundskoleklasser i kommunen givits möjligheten att genomföra en särskild skoluppgift i samband med översiktsplanearbetet. Utgångspunkten i den tidiga dialogen har varit att ge invånarna likvärdiga möjligheter att påverka och vara med i processen.

Den tidiga dialogen var en viktig del i översiktsplaneprocessen och har bidragit med aktuell kunskap om hur invånare och andra aktörer ser på orternas och landsbygdens utveckling.

Samråd – Ett första planförslag till översiktsplan

Kommunen arbetade brett vid framtagandet av det första planförslaget till översiktsplan, samrådsversionen. Representanter från samtliga förvaltningar var inblandade i arbetsprocessen och bidrog med sakkunskap och perspektiv vilket innebär att planförslaget till översiktsplanen är brett förankrad inom kommunen. När samrådsversionen hade tagits fram lät kommunen sedan länsstyrelsen, andra myndigheter, berörda kommunen, regionala organ, invånare, företag och organisationer möjlighet att lämna synpunkter på förslaget under perioden 15 december 2022 – 26 februari 2023.

Samrådets funktion är att samla in information och fånga upp synpunkter i ett tidigt skede av planprocessen. Samrådet ger även möjligheten att få insyn i arbetet och i processen.

Under samrådstiden var planhandlingarna tillgängliga på kommunens hemsida, på biblioteken och på kommunkontoret. Planhandlingarna var även tillgängliga efter samrådstens avslut på kommunens hemsida. De synpunkter som inkom under samrådet har sammanställts i en samrådsredogörelse.

De stora frågorna under samrådet

De stora frågorna som framfördes under samrådet och vid de politiska workshops var Rimforsas och Horns/Hycklinges utveckling, trafiknätet i Rimforsa, ianspråktagande av jordbruksmark, tillgång till verksamhetsmark och vindkraft. I arbetet med att ta fram granskningsversionen har bland annat följande ämnen undersökts närmare.

Granskning – Reviderat förslag till översiktsplan

Granskningsskedet är ytterligare ett tillfälle för berörda att lämna synpunkter, granskningen av det reviderade förslaget ska ske under minst två månader. De synpunkter som inkom under samrådet har bland annat legat till grund för revideringarna av förslaget till ny översiktsplan. Under granskningstiden fanns planhandlingarna tillgängliga på kommunens hemsida, på biblioteken och på kommunkontoret.

De synpunkter som inkom under granskningen har sammanställts i ett särskilt utlåtande.

Antagande och laga kraft

Efter granskningen har mindre justeringar av översiktsplanen gjorts vilka främst är redaktionella. Övriga justeringar går att läsa i granskningsutlåtandet. Översiktsplanen nu är i skedet då den kan antas av kommunfullmäktige. Den som anser att arbetet med översiktsplanen har stridit mot gällande regelverk har möjlighet att överklaga översiktsplanen. Om inget överklagande inkommer vinner översiktsplanen laga kraft och blir således gällande.

Handlingar och underlag

I detta kapitel redovisas samtliga handlingar, underlag och framtagna utredningar som är av relevans för översiktsplanen. Styrdokument som ersätts eller upphävs i samband med antagande av översiktsplanen redovisas dessutom.

Beslutshandlingar

Projektplan, beslutad 2021-09-20 KF § 155

Vision och strategier för Kindas översiktsplan, beslutad 2022-04-19 KF § 50

Beslut om samråd, 2022-11-29 SBN § 218

Beslut om granskning, 2024-02-27 SBN § 25

Beslut om antagande,

Kommunala underlag/rapporter

Riktlinjer för bostadsförsörjning,

Riktlinjer för bostadsförsörjning, Bilaga – Analyser och underlag,

Naturvårdsprogram

Beskrivning av de utpekade LIS-områdena, reviderad 2024-08-21

Vattentjänstplan 2024–2036, 2024-03-18

Översiktlig kulturmiljöinventering – Kinda landsbygd – Bilaga till kulturhistorisk karta, 2024-02-15

Klassning av jordbruksmark, 2024-01-12

Vindkraftsanalys, reviderad 2024-09-16

Riktlinjer för dagvatten, 2023-12-19

Utredning om klimatanpassning, 2023-12-08

Utredning om klimatanpassning, bilaga 2023-12-08

Sammanställning politisk workshop, 2023-11-07

Sammanställning politisk workshop, 2023-09-19

Utveckling Kinda 2024-2027

Sammanställning minnesanteckningar samrådsmöten, våren 2023

Sammanställning av tidig dialog, 2022-09-16

PM Sammanställning politiska workshops, 2022

Skyfallskartering Kisa tätort, 2022-01-21

Skyfallskartering Rimforsa tätort, 2022-01-21

Statistik över Kinda, 2022-09-12

Övergripande riskbedömning, 2022-09-21

PM Sammanställning visionsworkshop, 2021-12-17

Trafikbulerkartläggning av tätorterna Kisa och Rimforsa, 2021-11-22

Kulturmiljöinventering i samhällena, 2018-06-07

Naturvårdsprogram, 2009

Övriga underlag/rapporter

Utvecklingsstrategi för Östergötland, Region Östergötland, 2021

Granskningsversion av Rumslig strategi för Östergötland, Region Östergötland, 2023

Övrigt planeringsunderlag

Utöver ovanstående underlag har annat relevant planeringsunderlag använts vid framtagandet av översiktsplanen. Det övriga planeringsunderlaget utgörs av i huvudsak öppna data från länsstyrelsen och andra myndigheter. Denna data presenteras som kartlager i den digitala översiktsplanen eller som bilagor till den analoga versionen av översiktsplanen.

En del data presenteras i form av så kallade WMS:er. Det innebär att data kan tillkomma eller försvinna vartefter exempelvis ny data tillkommer eller tas bort. Exempelvis utgörs bakgrundskartorna av WMS:er som uppdateras vartefter ny bebyggelse eller vägar tillkommer. Kartbilagorna till översiktsplanen ändras dock inte.

Det kan ses som en brist att planeringsunderlag kan ändrats efterhand. Samtidigt ska översiktsplaneringen vara kontinuerlig, vilket innebär översiktsplanen i vilket fall som helst ses ska ses över vid inledningen av varje mandatperiod då en planeringsstrategi ska tas fram. Vid de tillfällena kommer planeringsunderlaget gås igenom.

Styrdokument som ersätts eller upphävs i samband med översiktsplanen

Översiktsplaner

Översiktsplan Kinda kommun, 2004-11-29

Fördjupad översiktsplan för Kisa, 2015-04-14

Fördjupad översiktsplan för Rimforsa, 2019-05-13

Tillägg till översiktsplaner

Vindkraftsplan, 2009

LIS-plan, 2014

Övriga styrdokument

Bostadsförsörjningsprogram, 2017-11-27

Bildrättigheter

Anges intill bilderna och illustrationerna. Om inget anges har Kinda kommun rättigheterna till bilder och illustrationer i översiktsplanen.

Kartan som används i den digitala översiktsplanen är öppen källkod och en anpassad version av Origo maps. Besök gärna Origo på [GitHub](#) för mer information.

Medverkande personer

Översiktsplanen har tagits fram av plan- och byggavdelningen, samhällsbyggnadsförvaltningen, i Kinda kommun tillsammans med tjänstepersoner från samtliga förvaltningar och särskilt berörda avdelningar inom samhällsbyggnadsförvaltningen. Projektledare från och med december 2023 var Oscar Holmgren, planarkitekt på Kinda kommun.

1.0 Vision och målbild

Sedan flera år tillbaka har Kindaborna blivit fler till antalet! Det är positivt då fler invånare ger ett ökat underlag för både kommunal och kommersiell service samtidigt som de bidrar till ett ökat behov av dessa. För att Kinda ska vara redo för framtiden och den utveckling som sker, såväl lokalt i Kinda som regionalt och globalt, behövs en tydlig vision och linje framåt.

Översiktsplanens vision och målbild är uppdelad i en utvecklingsvision och ett tillväxtmål.

Utvecklingsvision

Utvecklingsvisionen är en gemensam målbild som visar hur Kinda ska utvecklas. Den är vår gemensamma bild av framtiden. Visionen ska genomsyras i hela översiktsplanen och vägleda invånare, föreningar, näringsliv, organisationer och andra aktörer till en positiv utveckling av kommunen.

Översiktsplanens utvecklingsvision är:

Sjöriket Kinda – en hållbar kommun fylld av framtidstro, engagemang och närhet!

Kinda kommun ska vara en hållbar kommun där invånare, näringsliv och naturresurser stärks och utvecklas på ett långsiktigt hållbart sätt. Vi ska arbeta för att kommande generationer får minst lika goda förutsättningar som vi har idag. Genom den framtidstro och engagemang som finns hos Kindas invånare och näringsliv skapar vi tillsammans en attraktiv kommun att leva, besöka och verka i.

I Kinda är det alltid nära, nära till vatten, nära till lugn och nära till varandra.

Tillväxtmål

Genom ett mätbart tillväxtmål som målbild tydliggörs det att översiktsplanen planerar för och tar höjd för en ökad befolkning i kommunen. I och med att det är mätbart går det strategiskt planera för när olika åtgärder enligt översiktsplanen bör genomföras. En ökad befolkning ger även ökade skatteintäkter och därmed medel för ytterligare investeringar i välfärden med ökad framtidstro, engagemang och närhet.

Översiktsplanens tillväxtmål är: 15 000 invånare

Tillväxtmålet innebär att kommunen strävar mot att Kindas befolkning ska öka med omkring 5 000 invånare. Befolkningstillväxten är positiv och skapar förutsättningar för utveckling. De nya invånarna stärker Kindas orter, där större delen av dem kommer bosätta sig, men även landsbygden. Ett ökat befolkningsunderlag i strategiska noder förbättrar underlaget för kollektivtrafiken mellan noderna. Dessutom ger en större befolkning ett ökat underlag för service i hela kommunen. Tillväxtmålet gynnar därför både dagens och framtidens Kindabor.

Med en växande befolkning följer också utmaningar, bland annat behöver bostadsbyggandet, samhällsservice och infrastruktur följa samma takt som befolkningsökningen. Det är därför en viktig aspekt i översiktsplanen att med utvecklingsvisionen som utgångspunkt planera för befolkningsökningen som tillväxtmålet anger.

1.1 Övergripande strategier för utveckling

För att uppnå en hållbar och positiv samhällsutveckling med utvecklingsvisionen som utgångspunkt och 15 000 invånare som tillväxtmål har fem övergripande strategier för utveckling tagits fram. Dessa strategier är genomgående i hela översiktsplanen och förtydligar hur kommunens utveckling lever upp till utvecklingsvisionen. Strategierna förtydligas och konkretiseras även med förtydligande meningar om hur de ska genomsyra översiktsplanen.

Strategi – Vi stärker våra orter

I Kinda bor två tredjedelar av befolkningen i tätorterna Kisa, Rimforsa och Horn, resterande tredjedel bor i de mindre samhällena och på landsbygden. Detta innebär att befolkningen är relativt spridd över kommunens yta vilket gör det extra viktigt att hela Kinda ges förutsättningar att leva. Tätorterna och landsbygden har olika värden som kompletterar varandra där tätorternas service och tjänster stärker möjligheten att bo och verka på landsbygden. Tätorternas utveckling är därför viktig även för landsbygden.

Vi stärker våra orter genom att:

- Våra orter stärks och utvecklas utifrån sina respektive karaktärer som en del av Sjöriket Kinda
- Vi möjliggör ökad inflyttning och god boendemiljö genom ett varierat utbud av boendetyper för alla
- Vi prioriterar utbyggnad av orter med goda infrastrukturförutsättningar
- Vi arbetar för att öka andelen kommunal tätortsnära mark för att möjliggöra framtida tillväxt.

Strategi – Vi har en levande kommun

Kinda kommun ska vara levande, i tätorterna likväl som på landsbygden, det ska vara attraktivt att bo och verka i hela kommunen. Genom ett aktivt föreningsliv, engagerade invånare och ett rikt kulturliv lockas invånare och besökare till olika platser runt om i Kinda. De många sjöarna och vackra naturområdena lyfts fram och bidrar till rörelse runt om på landsbygden. Den kommunala organisationen är på olika sätt närvarande över hela Kinda och uppmuntrar lokala initiativ som stärker en levande kommun.

Vi har en levande kommun genom att:

- Vi skapar förutsättningar för att utbudet inom kultur och fritid utvecklas och är tillgängligt för alla
- Vi tillhandahåller en långsiktig, ändamålsenlig och effektfull kommunal service
- Vi strävar mot att förbättra kommunikationer och infrastruktur i vårt sjörike för att möjliggöra utveckling av en levande landsbygd
- Vi främjar civilsamhället och uppmuntrar till ett livskraftigt föreningsliv.

Strategi – Vi värnar om det lokala näringslivet

Kinda ska vara en företagsvänlig kommun där näringslivet är livskraftigt med flera olika näringar. Kommunen stimulerar nyetablering av företag samtidigt som befintliga företag ges förutsättningar att växa. Näringslivet skapar arbetstillfällen runt om i Kinda och bidrar i utvecklingen mot ett hållbart samhälle. Det lokala näringslivet är viktigt för den levande kommunen och ökar Kindas attraktivitet.

Vi värnar om det lokala näringslivet genom att:

- Vi skapar förutsättningar för att näringslivet ska verka och utvecklas i Sjöriket Kinda
- Vi har en planberedskap för att erbjuda ett brett utbud av verksamhetsmark i attraktiva lägen
- Vi skapar förutsättningar för en ökad tillgång till arbetskraft med rätt kompetens
- Vi värnar om och stärker gröna näringar och lokal livsmedelsproduktion.

Strategi – Vi är nära varandra och omvärlden

I Kinda är det nära, nära till vatten och natur, nära till landsbygdens lugn och storstadens puls. Framför allt är det nära till varandra. Kinda ska vara en enad kommun där tätort och landsbygd genom samarbete stärker varandras olika värden. Kinda är även nära omvärlden som en del i en växande storstadsregion och i ett alltmer digitalt samhälle nås hela världen.

Vi är nära varandra och omvärlden genom att:

- Vi arbetar för tilltalande och lättillgängliga närmiljöer och mötesplatser för att stärka inkludering och delaktighet i samhället
- Vi arbetar för en utvecklad kollektivtrafik och stärker kopplingarna till våra angränsade kommuner med fokus norrut och söderut
- Våra orter är sjönära noder som är sammanlänkade med varandra och omvärlden
- Vi samverkar med närliggande kommuner och medverkar till utveckling, både lokalt och regionalt.

Strategi – Vi tar hand om vår natur och kultur

Kindas natur och sjörika landskap är en betydande del av Kindas identitet. Det finns även flera kulturhistoriska byggnader och miljöer som stärker Kindas karaktär. När vi växer och utvecklas är det alltid viktigt att värna om dessa värden. Att hushålla med resurser och nyttja markområden effektivt är därför ett angeläget intresse vid utveckling av nya och befintliga bebyggelseområden, på så sätt påverkas färre områden av kommunens utveckling. De globala klimatförändringarna påverkar även Kinda och kommunen behöver vara förberedd för att minska de negativa konsekvenserna. Genom ett effektivt nyttjande av resurser och aktiva förberedelser för att bemöta ett förändrat klimat tar vi bäst hand om vår sjörika natur och kultur.

Vi tar hand om vår natur och kultur genom att:

- Vi strävar mot ett effektivt och hållbart markutnyttjande
- Vi värnar om vårt sjörike med dess värdefulla kultur och naturmiljöer
- Vi ställer om till ett förändrat klimat

- Vi arbetar för en ökad energieffektivisering och bidrar till en ökad andel förnyelsebar energi.

1.2 Utvecklingsinriktning

Se kartbilaga 1.2a & 1.2b

Struktur bilden redovisar översiktsplanens huvuddrag i ett övergripande sammanhang med för Kinda kommun viktiga regionala och mellankommunala samband och noder. Struktur bilden är ritad med breda penseldrag och i vissa fall generaliserad men den erbjuder en helhetsbild över de viktigaste utvecklingsfrågorna och sambanden. Struktur bilden presenterar den övergripande kursen för utvecklingen, utvecklingsinriktningen. Efterföljande kapitel Markanvändning är en fördjupning av utvecklingsinriktningen och ger en mer detaljerad bild på förslagen till utveckling av olika områden. För att läsa mer om Kinda kommuns roll i regionen [klicka här](#).

Bebyggelseutveckling

Översiktsplanen redovisar möjligheter till utveckling av bostäder och verksamheter i alla delar av kommunen, både i tätorterna, byarna och på landsbygden.

Huvudsaklig utveckling i noder

En nod utgör en ansamling av bebyggelse eller funktioner som på en översiktlig nivå är av strategisk betydelse för kommunen. Det kan exempelvis handla om bostäder, service eller resor. En nod kan vara strategiskt viktig i olika nivåer: regional, kommunal eller lokal. En nod har tydliga kopplingar till närliggande noder.

Översiktsplanen redovisar möjligheter till utveckling av bostäder och verksamheter i alla delar av kommunen, både i tätorterna, byarna och på landsbygden. Kommunen eftersträvar en bebyggelseutveckling som kan bidra till att stärka underlaget för bland annat skola, kollektivtrafik, omsorg och annan service. Nya bostäder, verksamheter och service tillkommer därför huvudsakligen i och kring de utpekade noderna där kollektivtrafiken redan är stark eller kan förstärkas. Utanför noderna växer bebyggelsen främst längsmed befintliga transportstråk och i attraktiva strandnära utvecklingsområden som bidrar till att stärka landsbygden och serviceutbudet i närliggande noder.

Bebyggelsenoder med utökad service

Kisa, Rimforsa och Horn är alla bebyggelsenoder med utökad service av olika slag. I dessa orter finns det i dagsläget underlag för en effektiv kommunal kärnverksamhet och de definieras som tätorter enligt SCB:s definition. Omkring två tredjedelar av kommunens invånare bor i någon av dessa tre tätorter.

Kisa är kommunens centralort och är nav för service, sjukvård, handel och offentlig förvaltning. Ortens utveckling är därför viktig för hela kommunen.

Rimforsa är och stärks som kommundelscentrum genom att vara kommunens tydliga tillväxtmotor. För Rimforsas fortsatta utveckling är kommunikationerna till Linköping viktiga samt en stärkt koppling till centralorten Kisa.

Horn som serviceort är av stor vikt för de södra delarna av Kinda. Utöver ett starkt funktionellt samband till Kisa så har Horn funktionella samband till orter i närliggande grannkommuner söder-

och österut, dessa band kan stärkas ytterligare genom förbättrade kommunikationer över kommungränsen.

Bebyggelsenoder

I Kinda finns ett antal bebyggelseområden som idag är eller som på sikt kan utvecklas till bebyggelsenoder. De övriga bebyggelsenoderna är mindre orter eller bebyggelseområden som idag har viss kommunal service eller som på sikt kan komma att få det om orterna växer med fler invånare. För samtliga bebyggelsenoder är det viktigt att stärka infrastrukturen på landsbygden. Bebyggelsenoderna är särskilt viktiga för en levande landsbygd. I Kinda utgör Hycklinge, Björkfors, Tidersrum, Opphem och Slätmon bebyggelsenoder.

För att läsa mer om bebyggelsenoderna, se kapitel 2.5.

Landsbygdsnoder

Landsbygdsnoder utgör bebyggelseområden med fler än tio huvudbyggnader som kommunen bedömer utgör sammanhållen bebyggelse men som inte tillhör en bebyggelsenod med utökad service eller en bebyggelsenod. Dessa områden har potential att växa och utgöra lokala knutpunkter, med kommersiell service såsom lanthandel och erbjuda boendeområden med en lantlig karaktär.

Grön- och blåstruktur

Kindas natur bjuder på en stor variation där de olika naturtyperna kompletterar varandra. Då landskapet inte bryr sig om administrativa gränser ska en samsyn mellan berörda kommuner eftersträvas. Det kan gälla lokalisering av transportinfrastruktur, besöksnäring, naturvård med mera men också gemensamma satsningar för landsbygdsutveckling. Landskapets känslighet och vilka sakfrågor som är relevanta varierar med landskapstyp och vilka intressen som berörs.

Kommunikationer

Transportsystemet är viktigt för Kinda, både inom kommunens gränser och på en regional nivå. Det grundläggande syftet med transportsystemet är att möjliggöra arbetspendling, kompetensförsörjning för kommunens näringsliv, serviceutbud och utbildning. Genom ett bra transportsystem säkerställs den regionala tillgängligheten vilket innebär att alla ska ha möjlighet att röra sig och nyttja det utbud som man har rätt till.

Utveckling i stråk

Ny bebyggelse prioriteras där kollektivtrafiken redan är stark eller kan förstärkas och bidrar till ett effektivare och robustare nät som fler kan använda i vardagen. Stationer och större hållplatser utformas för enkla byten mellan färdmedel, till exempel med pendelparkeringar för cykel och bil. Att lokalisera bostäder och verksamheter nära redan existerande infrastruktur har fördelar då befintlig infrastruktur kan nyttjas effektivare och stärkas ytterligare.

Utanför bebyggelsekärnorna växer bebyggelsen främst i attraktiva strandnära utvecklingsområden som bidrar till att stärka landsbygden och serviceutbudet på närliggande orter.

Utvecklingszoner

[Se kartbilaga 1.2c](#)

Utvecklingszoner utgör en förlängning och konkretisering av noderna genom att på en övergripande nivå visualisera inom vilka gränser den huvudsakliga bebyggelseutvecklingen är tänkt att ske. I översiktsplanen delas kommunen in i sex utvecklingszoner. Utvecklingszonerna har följande indelningar: centrumzon, tätortszon, omlandszon, bebyggelsenodszon och landsbygdsnodszon. Övriga områden utgör landsbygdszon. Utvecklingszonerna möjliggör en inriktning för vilka funktioner som ska vara prioriterade inom området, hur tät bebyggelsen ska vara, om ny byggelse ska hanteras med förhandsbesked/bygglov eller detaljplan samt hur kommunen bland annat ska prioritera mellan olika planbesked. Nedanstående tabell visar hur kommunens utvecklingszoner hänger samman med kommunens noder.

Typ av nod	Typ av zon	Orter/områden
Bebyggelsenod med utökad service	Centrumzon	Kisa
		Rimforsa
		Horn
	Tätortszon	Kisa
		Rimforsa
		Horn
Omlandszon	Kisa	
	Rimforsa	
Bebyggelsenoder	Bebyggelsenodszon	Hycklinge
		Björkfors
		Tidersrum
		Slätmon
Landsbygdsnod	Landsbygdsnodszon	Opphem
		Törnevik
		Valla
		Ydrefors

Centrumzon

Kisa, Rimforsa och Horn utgör bebyggelsenoder med utökad service. Dessa orter är tillräckligt stora för att det ska gå att definiera centrumzoner. Bebyggelsen inom centrumzonerna ska vara tätare och högre än omkringliggande bebyggelse, ny bebyggelse ska därmed ske med flerbostadshus eller radhus. I praktiken handlar utveckling inom centrumzonerna om förtätning. Eftersom befintlig bebyggelse i tätorterna ofta har kulturhistoriska värden är det viktigt att hänsyn till dessa värden tas då ny bebyggelse tillkommer.

När nya detaljplaner för flerbostadshus tas fram i centrumzonerna ska det finnas möjligheter till att inordna handel eller annan verksamhet i bottenplan. Lanspråktagande av hårdgjorda ytor för bebyggelseutveckling ska prioriteras. Om grönytor tas i anspråk för bebyggelse ska bortfallet av grönska kompenseras genom exempelvis gröna tak, gröna väggar och trädplanteringar. I och med en tätare bebyggelse i centrumzonerna är det viktigt att befintlig grönstruktur utvecklas och att ny grönska tillförs i redan planlagda områden. Tillskapandet och utvecklandet av mötesplatser är viktigt i alla orter. Inom centrumzonerna ska hållbart resande premieras, det ska vara enkelt, smidigt och säkert att gå och cykla. Inom centrumzonerna ska ny bostads- eller verksamhetsbebyggelse alltid prövas med detaljplan.

Tätortszon

Tätortszonerna utgör tillsammans med centrumzonerna de områden där den huvudsakliga befolkningstillväxten och bebyggelseutvecklingen ska ske som en del i en hållbar samhällsutveckling. Tätortszonerna ska ses som visioner om var de framtida tätortsgränserna sträcker sig när Kisa, Rimforsa och Horn har utvecklats i enlighet med översiktsplanen. Bebyggelsen i tätortszonerna ska vara glesare än centrumzonerna, antingen genom mindre bebyggelseenheter eller med mer grönska mellan byggnaderna. Med andra ord eftersträvas en blandad bebyggelse med radhus, kedjehus, parhus och villor. Flerbostadshus kan övervägas inom tätortszonen i områden med närhet till de större infrastrukturstråken. Inom tätortszonerna är det viktigt att det finns goda förutsättningar för gående och cyklister.

Inom tätortszonen ska ny bostads- eller verksamhetsbebyggelse i regel prövas i detaljplan. Alla ärenden prövas dock ifrån fall till fall.

Omlandszon

Omlandszonerna utgör markreservat för tätorternas utveckling då översiktsplanens utvecklingsområden förverkligats. Med andra ord kan dessa områden i framtiden bli intressanta för utveckling av olika slag i och med dess närhet till tätorterna. I denna översiktsplan omges Kisa och Rimforsas tätortszoner av omlandszoner eftersom efterfrågan på ny bebyggelse av olika slag bedöms vara störst där i framtiden.

Omlandszonerna skiljer sig från de övriga zonerna då de inte ger någon inriktning för vilken typ av bebyggelse som ska eftersträvas där. Om förhandsbesked eller bygglov inkommer kan kommunen bedöma att det är av strategisk betydelse att pröva mer bebyggelse i en detaljplan. Om det handlar om bebyggelse i mindre omfattning som inte bedöms vara av strategisk betydelse för ortens utveckling kan den nya bebyggelsen hanteras via förhandsbesked och bygglov. Alla ärenden prövas dock ifrån fall till fall.

Bebyggelsenodszon

Utvecklig av orterna och samhällena som är utpekade som bebyggelsenoder bör ske inom och avgränsas av bebyggelsenodszonerna. Ny bostadsbebyggelse bör inom dessa zoner innefatta villor,

par-, och radhus. Nya bostadstomter bör vara större inom bebyggelsenodszonerna än inom tätortszonerna för att tydliggöra bebyggelsenodszonernas lantliga karaktär.

Bebyggelsenodszoner finns utpekade i Hycklinge, Björkfors, Tidarsrum, Slätmon och Opphem.

I Hycklinge, Björkfors och Opphem bedömer kommunen det rör sig om sammanhållen bebyggelse, därmed ska ny bebyggelse i dessa orter prövas med detaljplan.

I Tidarsrum och Slätmon kan ny bostadsbebyggelse prövas genom förhandsbesked och bygglov beroende på var den lokaliseras. Tidarsrum utgör ett riksintresse för kulturmiljövården vilket innebär att särskild hänsyn behöver tas till värdena vid prövning av ny bebyggelse. Se avsnitt 3.2 *Kulturmiljö* för hur kommunen avser ta hänsyn till riksintresset. Slätmon är idag glesbebyggt och det är svårt att avgränsa samhället. Beroende på var enstaka ny bostadsbebyggelse avses tillkomma kan den prövas via förhandsbesked och bygglov. Alla ärenden prövas dock ifrån fall till fall.

Landsbygdsnodszon

Utvecklig av områdena som är utpekade som landsbygdsnoder bör rymmas inom och avgränsas av landsbygdsnodszonerna. Ny bostadsbebyggelse bör inom dessa zoner innefatta i huvudsak villor med större bostadstomter för att bevara områdenas karaktärer. Landsbygdsnodszoner finns utpekade i Törnevik, Valla och Ydrefors. Beroende på var, kan bebyggelsekompletteringar i regel prövas genom förhandsbesked och bygglov. Alla ärenden prövas dock ifrån fall till fall.

Landsbygdszon

Landsbygdszonen utgör all övrig mark som varken är utpekad som centrumzon, tätortszon, omlandszon, bebyggelsenodszon eller landsbygdsnodszon. Kinda kommun ser positivt på att ny bebyggelse inom landsbygdszonen tillkommer längs befintliga infrastruktur- och kollektivtrafikstråk eller inom områdena för Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS-områden). Ny bostadsbebyggelse bör inom landsbygdszonen innefatta i huvudsak fristående småhus (villor) med större tomter för att bevara den lantliga karaktären. Om ny enstaka bebyggelse avses uppföras utanför sammanhållen bebyggelse kan den i regel prövas genom förhandsbesked och bygglov.

1.3 Kinda ur ett regionalt perspektiv

Kinda kommun ligger i södra delen av storstadsregionen Östergötland och gränsar i söder till Kalmar län. Med det starka kommunikationsstråket som löper från Stockholmsregionen genom Östergötland och vidare till den europeiska kontinenten ligger Kinda kommun strategiskt till. Kinda kommun ingår i Linköpings arbetsmarknadsområde och ligger endast en halvtimme söder om Linköping med riksväg 23/34 och Stångådalsbanan som centrala kommunikationslänkar. Väl fungerande kommunikationer tillsammans med Kindas vackra sjörike med skogar, berg och öppna landskap gör Kinda attraktivt på den regionala bostadsmarknaden och möjliggör ett starkt näringsliv. Genom mellankommunal och regional samverkan, där de funktionella sambanden i regionen är styrande snarare än de administrativa gränserna, stärks arbets-, studie- och bostadsmarknaderna och Kinda kommuns möjlighet till en hållbar utveckling och tillväxt.

Utifrån ett regionalt perspektiv är Kinda kommun:

- Nära till Linköping och dess arbetsmarknadsområde
- Strategiskt beläget utmed riksväg 23/34 och Stångådalsbanan
- En attraktiv boendemiljö
- Med ett starkt näringsliv
- En samverkande kommun.

Viljeinriktningar

- Kommunens översiktsplan ska ligga till grund för regionalt utvecklingsarbete
- Kommunen är aktiv vid revideringar av Region Östergötlands regionala utvecklingsstrategi (RUS) och andra utvecklingsplaner kopplat till den fysiska planeringen
- Det nordsydliga kommunikationsstråket är regionalt viktigt och prioriterat där förbättrade möjligheter till kollektivt resande eftersträvas.

Regional utveckling

Se kartbilaga 1.2a

Region Östergötland arbetar med den regionala utvecklingsplaneringen i länet och ansvarar för den *Regionala utvecklingsstrategin* (RUS), antagen 2021, som innehåller strategier för den regionala utvecklingen med perspektiv fram till 2040. Målbilden för regionala utvecklingsstrategin är "Goda livsvillkor i Östergötland". För att målbilden ska uppnås har Region Östergötland satt upp sex strategiska områden vilka är:

1. Skapa ett mer digitalt Östergötland
2. Skapa ett grönare Östergötland
3. Bygga kunskap och kompetens genom livslångt lärande
4. Skapa attraktiva livsmiljöer
5. Skapa förnyelseförmåga och konkurrenskraft

6. Knyt samman Östergötland och ta tillvara det goda läget.

Utvecklingsstrategin är vägledande för andra regionala planer och strategier som regionen tar fram för mer avgränsade sakområden. Utifrån det strategiska området "Knyt samman Östergötland och ta tillvara det goda läget" redogör Region Östergötland i "Rumslig strategi för Östergötland" för hur Östergötland fungerar och bör knytas samman. Den rumsliga strategin innefattar regionala strukturbilder som redovisas i tre skalnivåer med olika detaljgrad. De olika skalnivåerna är storregional, regional och närgeografisk. Kinda kommuns utvecklingsinriktning bygger i huvudsak på närgeografien men inkluderar även perspektiv från de övriga skalnivåerna.

Kinda kommun tar hänsyn till regionens strategiska dokument i översiktsplanen och omtolkar dem till en lokal nivå genom att bland annat prioritera utveckling i noder och längs infrastrukturstårk. Eftersom Kinda kommun har en stor andel invånare på landsbygden är det viktigt för kommunen att man i regionala utvecklingsarbeten inte likställer tätortsnivån som representativ för hela kommunen och därmed marginaliserar stora delar av kommunens invånare. Därför är det viktigt för Kinda kommun att Region Östergötland på en lokal nivå eller med ett landsbygdsperspektiv arbetar för utveckling av Östergötlands alla delar för att uppnå målet med goda livsvillkor för regionens (alla) invånare. För Kinda kommun handlar det om:

- Regional tillgänglighet
- Effektiv och attraktiv kollektivtrafik
- Region Östergötlands närvaro (exempelvis vårdcentral, folktandvård och kulturevenemang)
- Stöd till kommersiell service
- Beakta lokalt funktionella samband över regiongräns
- Utveckling av Kinda kommuns regionala besöksområden.

Regionala målpunkter

Nedan redovisas regionala målpunkterna utifrån ett Kindaperspektiv där kommuninvånaren måste ta sig över kommungränsen. Viktiga regionala målpunkter som ligger inom Kinda kommun redovisas också.

- Regioncentrum i Linköping
- Stadscentrum i Linköping
- Handelsområden/matbutiker i Linköping
- Turistcentrum i Linköping och Vimmerby
- Naturupplevelser vid exempelvis Trollegater, Kinda kanal och Sommen
- Järnvägsstation i Linköping
- Flygplats i Linköping
- Sjukhus i Linköping
- Gymnasieutbildning i Linköping och Vimmerby

- Högskole-/universitetsutbildning i Linköping
- Simhall i Linköping och Gullringen
- Polisärenden (till exempel pass) i Linköping.

Arbets- och gymnasiependling

För arbets- och gymnasiependlingen över kommungräns är de största flödena till och från Linköpings kommun. Pendling sker även till och/eller från kommunerna Vimmerby, Åtvidaberg, Ydre, Mjölby, Norrköping, Västervik, Boxholm och Stockholm.

Fördjupad pendlingsanalys för arbetspendling i Kinda kommun visar på skillnader i pendlingsmönstren för kommunens största orter Kisa och Rimforsa. Kisa har en relativt hög inpendling och en måttlig utpendling, ungefär hälften av de som arbetar i Kisa bor även på orten. Rimforsa har en relativt låg inpendling och hög utpendling, ungefär tre fjärdedelar av de som bor på orten arbetar på annan plats. Pendlingsanalyserna är ett viktigt underlag för planering av bland annat kollektivtrafik och cykelvägar.

För längre resor, interregionala och globala resor, har Kinda kommun idag närhet till södra stambanan via Linköping. Med en framtida utbyggnad av Ostlänken med stationsläge i Linköping ökar tillgängligheten till omvärlden ytterligare. Kommunen har också närhet till de regionala flygplatserna i Linköping och Norrköping och rimliga restider till Skavsta, Arlanda och Landvetters flygplatser.

1.4 Hållbar utveckling

Det hållbara samhället är ett samhälle där ekonomisk utveckling, social välfärd och sammanhållning förenas med en god miljö. Ekonomisk, social/kulturell samt ekologisk hållbarhet, är likvärdigt betydelsefulla för en hållbar utveckling. Den hållbara utvecklingen nås när de tre aspekterna av hållbarhet tillgodoses. En åtgärd som exempelvis innebär en ekologiskt bra lösning, men vars kostnad är så hög att den inte kan genomföras, är därför inte att bedöma som hållbar.

Översiktsplanen har en central roll i arbetet med hållbar utveckling i Kinda kommun.

I dokumentet Utveckling Kinda 2024–2027 beskrivs Vision Kinda och politiskt prioriterade utvecklingsområden med tillhörande strategier och kommunfullmäktigemål.

Ett av de tre utvecklingsområdena är: Skapa goda boende- och livsmiljöer. Som en del i arbetet med utvecklingsområdet är: ”Vår ambition är att välkomna fler invånare till Kinda med en genomtänkt samhällsplanering som möjliggör ett varierat utbud av bostäder som passar livets olika skeden.”

Kinda kommun är en relativt liten kommun som har begränsade resurser för att arbeta med hållbar utveckling. För en mindre kommun är det svårare att ha samma kompetens och resurser som en större kommun. Samverkan med andra kommuner, länsstyrelsen och myndigheter behöver öka för att kunna arbeta effektivt med hållbar utveckling utifrån de resurser kommunen har.

Resurseffektivitet

Resurseffektivitet handlar om att fler använder sig av de tillgängliga eller befintliga resurserna. Exempelvis kan det handla om att nyttja befintlig infrastruktur i större utsträckning än att bygga ny. Om behov av ny infrastruktur finns ska resurssnål teknisk försörjning med hög kvalitet, säkerhet och tillgänglighet samt låg miljö- och klimatpåverkan eftersträvas. Ny teknik och nya systemlösningar för teknisk försörjning ska uppmuntras vid byggnationer.

Styrdokument, lagar och regler

I arbetet med hållbar utveckling finns både globala, nationella och lokala lagar och dokument som utgör stöd för kommunen och styr vad kommunen ska arbeta med. Agenda 2030 innehåller globala mål framtagna av Förenta nationerna (FN), riksdagen har beslutat om de nationella miljömålen och Region Östergötland har tagit fram Utvecklingsstrategi för Östergötland (2021). Region Östergötland arbetar med att ta fram en rumslig strategi som utgör en del av utvecklingsstrategin. Granskningsversionen av Rumslig strategi för Östergötland, Region Östergötland, 2023 utgör ett underlag för arbetet med hållbarhet. Kinda kommun har tagit fram dokumentet Utveckling Kinda 2024–2027 som tar hänsyn till de globala, nationella och regionala strategierna.

Agenda 2030

Agenda 2030 är en global målsättning som syftar till att utrota fattigdom och hunger, förverkliga de mänskliga rättigheterna för alla, uppnå jämställdhet och egenmakt för alla kvinnor och flickor samt säkerställa ett varaktigt skydd för planeten och dess naturresurser. De 17 globala målen överlappar varandra och är beroende av varandra. Det betyder att inget av målen kan uppnås på bekostnad av ett annat och att framgång krävs inom alla områden för att det övergripande målet med Agenda 2030 ska kunna uppnås. De innefattar samtliga tre dimensioner av hållbar utveckling: den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga. Agenda 2030 bygger samtidigt på att alla delar av samhället inkluderas i genomförandet och aktivt jobbar mot samma mål.

För att läsa mer om Agenda 2030, [klicka här](#).

Sveriges miljömål

Sveriges miljömål är det nationella genomförandet av den miljömässiga dimensionen av Agenda 2030. Sveriges miljömålssystem består av ett generationsmål, 16 miljökvalitetsmål och ett antal etappmål. Generationsmålet är det övergripande målet för Sveriges miljöpolitik och innebär att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. För att göra generationsmålet mer konkret finns miljömålen och etappmålen. För vi ska kunna nå generationsmålet behöver ekosystemen återhämta sig, människans klimatpåverkan begränsas, den biologiska mångfalden bevaras, den negativa miljöpåverkan på människors hälsa minska och andelen förnybar energi öka. För att vi ska kunna nå dit behöver många aktörer arbeta tillsammans.

För att läsa mer om Sveriges miljömål, [klicka här](#).

Samtliga miljömål berörs av översiktsplanen, antingen direkt eller indirekt. Nedan listas samtliga miljömål där miljömål inom parentes endast marginellt bedöms påverkas av översiktsplanen. Särskilt berörda mål står med fetstilt text.

G – Generationsmålet

1. Begränsad klimatpåverkan
2. Frisk luft
3. (Bara naturlig försurning)
4. Giftfri miljö
5. (Skyddande ozonskikt)
6. (Säker strålmiljö)
7. Ingen övergödning
8. Levande sjöar och vattendrag
9. Grundvatten av god kvalitet
10. (Hav i balans samt levande kust och skärgård)
11. Myllrande våtmarker
12. Levande skogar
13. Ett rikt odlingslandskap
14. Storslagen fjällmiljö)
15. God bebyggd miljö
16. Ett rikt växt- och djurliv.

Om målet God bebyggd miljö går det att läsa mer under 1.7 Arkitektur och gestaltad livsmiljö.

Regionalt hållbarhetsarbete

Region Östergötland har tagit fram rapporten Utvecklingsstrategi för Östergötland (2021). Dokumentets målbild är "Goda livsvillkor i Östergötland". Visionen innehåller ett innovativt och attraktivt Östergötland med stark konkurrenskraft. Östergötland ska vara en föregångare i omställningen till ett cirkulärt samhälle med beredskap för klimat- och miljöförändringar. Vidare beskrivs att samhällsplaneringen i Östergötland behöver vidareutvecklas och samordnas så att mer sammanhängande bostads-, studie- och arbetsmarknader kan skapas. Bland annat utpekas det att transportsystem, kollektivtrafik och den digitala infrastrukturen behöver vara väl utbyggd. Region Östergötland arbetar med att ta fram en rumslig strategi som utgör en del av utvecklingsstrategin. Granskningsversionen av Rumslig strategi för Östergötland, Region Östergötland, 2023 utgör ett underlag för arbetet med hållbarhet.

ÖMS 2050 är ett gemensamt dokument för att samordna storregional planering i östra Mellansverige (ÖMS) (Stockholms län, Uppsala län, Södermanlands län, Östergötlands län, Örebro län, Västmanlands län och Gävleborgs län samt Mälardalsrådet). Det övergripande målet för det storregionala samarbetet och utvecklingen i östra Mellansverige är: "Stärkt hållbar konkurrenskraft genom effektiv resursanvändning och samverkan i en storregional struktur som främjar den funktionella sammankopplingen inom ÖMS."

1.5 Kinda för alla

Kinda kommun är och vill fortsatt vara en bra och attraktiv kommun att leva i för alla invånare i livets alla skeden. Invånarna är Kindas viktigaste resurs och den fysiska miljön skapar förutsättningar för deras välbefinnande och livskvalitet. Kommunens utveckling och tillväxt bidrar till ett samhälle och en miljö där invånare vill vistas, bo, leva, arbeta, studera och växa. Kommunen har ett stort ansvar och möjligheter för att påverka utvecklingen av den fysiska miljön samtidigt som vi anpassar oss efter och vidareutvecklar den befintliga miljön.

Kunskap och medvetenhet om invånarens olika behov är en förutsättning för att aktivt kunna arbeta med en samhällsplanering som möter dessa behov. I översiktsplanen har vi identifierat fyra områden där samhällsplaneringen har en tydlig direkt eller indirekt påverkan på områdena.

Viljeinriktning

- När Kinda utvecklas och växer görs det på ett sätt som skapar möjligheter för alla invånare, oavsett behov och förutsättningar, att hitta sin plats i Kinda
- Offentliga platser och miljöer är inkluderande
- Beslutsfattare och planerare är medvetna om och hur den fysiska planeringen påverkar samhällets strukturer.

Jämställdhet och jämlikhet

Jämlikhet innebär alla individers lika värde oavsett ålder, etnicitet, religion, sexuell läggning, könsidentitet, funktionalitet och socioekonomisk bakgrund. Jämställdhet faller under jämlikhetsbegreppet och innebär att kvinnor och män ska ha samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter.

Ambitionen är att alla människor ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv, i samhällsplaneringen grundläggs många av vardagens villkor. Olika grupper i samhället lever i många fall olika vardagsliv med skilda förutsättningar och förflyttningsmönster. De olika grupperna kan således ha olika behov och intressen vilket ökar behovet av olika individers deltagande i de processer som formar samhällsutvecklingen. Samhällsplaneringen behöver därför utgå ifrån olika gruppers förutsättningar när beslut om markanvändning, bebyggelse och transporter fattas för att skapa ett mer jämlikt samhälle.

Viljeinriktning

- Vardagslivet ska främjas av en jämställd och jämlik samhällsplanering.

Barnperspektiv

I FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) står det att barnets bästa ska komma i första hand vid alla beslut som rör barn. Varje barn har också rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Barnets åsikt ska beaktas i förhållande till barnets ålder och mognad.

I beslut om markanvändning, bebyggelse, infrastruktur och rumslig utveckling grundläggs många av de villkor som styr barns liv. Barns och ungas perspektiv ska därför vara en naturlig del i all samhällsplanering och särskilt lyftas fram vid planering och utveckling som särskilt berör deras livsmiljö och där ett stort antal barn och unga påverkas.

Viljeinriktning

- Barn och unga ska ha tillgång till olika mötesplatser och ett varierat utbud av fritidsaktiviteter
- Vid planering av kommunala projekt som bedöms ha en direkt påverkan på barn ska en barnkonsekvensanalys tas fram
- Barn och unga ska ges möjlighet till inflytande i den fysiska planeringen.

Integration

För att få ett samhälle där förutsättningar för integration finns behöver människor mötas i sin vardag. Möten sker när människors vägar korsas eller när de besöker samma platser. Vardagliga möten kan bli fler om samhällsplaneringen långsiktigt använder sig av platsens struktur och uppbyggnad för att öka människors rörlighet och överlappningar av rörelsemönster. Placering av funktioner som lockar olika människor till samma plats skapar vardagliga möten där individerna får möjlighet att förstå varandra och lära känna olika sidor av samhället.

Viljeinriktning

- Skapa mångfunktionella mötesplatser som är attraktiva för flera olika målgrupper
- Minska eller förhindra barriärer i samhället och öka möjligheten för människor att röra sig mellan olika delar i kommunen

Tillgänglighet

Ur ett kommunalt planeringsperspektiv är det centralt att den fysiska miljön är och upplevs vara, tillgänglig för alla - oavsett funktionshinder, ålder, kön eller sociala tillhörigheter. Kommunen bör därför ta ansvar för att förutsättningar finns för likvärdiga villkor när det gäller människors möjligheter att ta del av samhällsservice, verksamheter, offentligt liv, aktiviteter och rekreation med mera. Områden med höga rekreativvärden kan tillgängliggöras ytterligare genom exempelvis skyltar, parkeringsplatser och stigar samt delvis tillgänglighetanpassas med hjälp av spänger eller grusvägar.

Viljeinriktning

- Den fysiska planeringen ska möjliggöra likvärdiga villkor att vistas i den fysiska miljön
- Vid all utveckling av ny och befintlig bebyggelse ska frågor om tillgänglighet och trygghet belysas särskilt
- Hållplatser och vägar till hållplatser ska utformas så att även de med funktionsnedsättning tryggt kan utnyttja kollektivtrafiken
- Planera för grönytor som tryggt och säkert kan nyttjas av fler, som uppmuntrar till rekreation och möten, lek och rörelse och stimulerar rörelseförmåga oavsett ålder
- Förbättrad tillgänglighet till och inom tätortsnära skog- och rekreativområden.

1.6 Trygghet och folkhälsa

En viktig del inom den fysiska planeringen är att beakta, bidra till och skapa förutsättningar för god hälsa, trygghet och säkerhet. Genom att i tidiga skeden beakta hälsa, trygghet och säkerhet inom den fysiska planeringen underlättas kommunens löpande och dagliga arbete med dessa frågor.

Trygghet och säkerhet

Alla ska känna sig trygga och säkra i Kinda, oavsett om de är tillfälliga besökare, bor eller verkar i Kinda. Trygghet och säkerhet är två olika begrepp, trygghet kan beskrivas som frånvaro av upplevd oro. Säkerhet kan beskrivas som frånvaro av oönskade händelser, skador eller konsekvenser.

Upplevelsen av tryggheten i offentliga miljöer skiljer sig mellan kvinnor och män, där kvinnor i betydligt högre grad upplever otrygghet, liksom män som inte uppfyller normerna, exempelvis på grund av sin sexuella läggning. Detta gäller oavsett socioekonomisk ställning. Denna upplevelse av otrygghet gör att individen begränsar eller anpassar sig efter upplevd situation. Det kan exempelvis handla om att personen undviker särskilda platser, undviker utevistelse när det är mörkt eller tar bilen i stället för att promenera.

För barn och deras vårdnadshavare handlar trygghet och säkerhet framför allt om att barnet ska få föräldrarnas tillåtelse att på egen hand kunna ta sig till och delta i en aktivitet. Trafiksystemet är för barn och deras föräldrar ofta ett skäl till oro och otrygghet och kan leda till att föräldrar inskränker sina barns rörelsefrihet.

Trygga och säkra miljöer

Den fysiska planeringen är ett viktigt verktyg för att tillskapa och bidra till trygga och säkra offentliga miljöer. Upplevelsen av trygghet i den offentliga miljön är subjektiv, men följande aspekter bidrar ofta till en ökad upplevd trygghet i den offentliga miljön:

- **Överblickbarhet och belysning**
Tryggheten kan öka genom att individen får en överblick av omgivningen utan element som skapar skymda och mörka områden. En genomtänkt ljussättning som tillåter att man ser och blir sedd är också betydelsefullt, det är dock viktigt att ljuskällor inte bländar. Med en god belysning minskar sannolikheten för skadegörelse.
- **God orienterbarhet**
Siktlinjer är viktiga eftersom det bidrar till att göra områden enkla att orientera sig i. Stråkutmärkning och orienteringstavlur bidrar också till en god orienterbarhet.
- **God kontakt med omgivningen**
Genom att platsen har en god kontakt med omgivningen skapas upplevelsen att vara sedd och därmed kan tryggheten öka. Exempelvis handlar det om att vända entréer och fönster mot områden som ofta känns otrygga såsom gångvägar, parkeringar och lummiga parker. Kontakt mellan olika bostadsområden och boendeformer med goda sociala ytor, exempelvis lekplatser, kan också öka tryggheten genom att människor lär känna varandra inom och bortom det egna bostadsområdet.
- **Befolkade platser**
Samlökalisering av olika aktiviteter, arbetsplatser och boenden gör att fler människor befolkar platsen under en större del av dygnet. Platser som endast befolkas dagtid bör undvikas.

- Omsorg om platsen
Välskötta byggnader och offentliga platser vittnar om mänsklig aktivitet och signalerar att platsen är till för att vistas i.

Vid samhällsplanering är det viktigt att samverkan sker mellan invånare, planerare, polisen, kommunala förvaltningar och andra lokala aktörer med lokalkännedom och platsspecifik kunskap.

Olycksförebyggande arbete

Med en genomtänkt utformning av miljöerna kan den fysiska planeringen bidra till en ökad säkerhet i de offentliga rummen. Det olycksförebyggande arbetet inom den fysiska planeringen handlar till stor del om att minska risken för och förebygga olika former av olyckor i den offentliga miljön såsom fallolyckor, drunkningsolyckor och trafikolyckor. Den fysiska planeringen spelar också en viktig roll för att förebygga och förhindra suicidfall.

Fallolyckor som sker i den offentliga miljön kan minskas genom att exempelvis anlägga halkbeständig markbeläggning, att undvika höga kanter och att synliggöra trappsteg och kanter. Genom att implementera sådana åtgärder bidrar det till att göra samhället mer säkert, tillgänglig och framkomligt.

Kinda kommun är en sjörik kommun, närheten till vattnet är en värdefull kvalitet, men det utgör samtidigt en risk. För att minimera risken att någon faller i vatten och i värsta fall sedan drunknar, ska hamnar och andra områden intill vatten utformas så att risken för att ramla i vattnet begränsas. Det ska dessutom vara lätt att ta sig upp om man trots detta skulle falla i, antingen med låga kanter eller med anordningar för att kunna klättra upp. Livräddningsutrustning bör även finnas och ses över regelbundet.

Brandförebyggande åtgärder regleras i Boverkets byggregler (BBR).

Viljeinriktningar

- Element och åtgärder som ökar den upplevda tryggheten bör alltid integreras vid utveckling av ny och befintlig bebyggelse
- Bebyggelse och anläggning ska alltid ske på sätt som minimerar risken för brott, olyckor och suicid
- Kinda ska vara och upplevas som tryggt och säkert
- Arbeta med trygghet genom att samarbeta och samverka samt åtgärda brister i den fysiska miljön
- Planera grönytor som tryggt och säkert kan nyttjas av fler, som uppmuntrar till rekreation och möten, lek och rörelse och stimulerar rörelseförmåga oavsett ålder

Folkhälsa

Hälsa innebär inte bara frånvaro av sjukdom eller svaghet, utan ett tillstånd av fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande.

Samhällsplaneringen kan främja folkhälsan genom att skapa goda livsmiljöer, möjlighet till arbete och tillgång till service. Ett särskilt påtagligt sätt att förbättra invånares allmänna hälsa är att göra det mer attraktivt att röra på sig, genom exempelvis aktiva transporter. Med aktiva transporter menas att

personer använder kroppen för att ta sig till platser, exempelvis genom att gå till bussen eller cykla till skolan.

Naturens betydelse för hälsan

Vistelse i naturen har en särskild förmåga att få människans hjärna att återhämta sig, vilket har visat sig ha en särskild stor betydelse för människor med stressymptom och människor med psykisk ohälsa. Att göra värdefull natur samt grönstruktur i bebyggd miljö lättillgänglig för alla kan således öka möjligheten för god fysisk och psykisk hälsa. Områden med höga rekreativvärden kan tillgängliggöras ytterligare genom exempelvis skyltar, parkeringsplatser och stigar samt delvis tillgänglighetsanpassas med hjälp av spänger eller grusvägar.

Viljeinriktningar

- Kommunen ska bidra till god och jämlik folkhälsa genom att gynna hälsofrämjande insatser och förebygga hälsorisker
- Vid utveckling av ny och befintlig bebyggelse bör möjligheten till fysisk aktivitet för alla finnas i åtanke
- Förbättra tillgängligheten till och inom tätortsnära skog- och rekreativområden
- Integra mer grönstruktur inom sammanhållen bebyggelse, särskilt i centrala delar
- Den fysiska miljön ska ge förutsättningar för en god fysisk och psykisk hälsa
- Planera för grönytor som tryggt och säkert kan nyttjas av fler, som uppmuntrar till rekreation och möten, lek och rörelse och stimulerar rörelseförmåga oavsett ålder

1.7 Arkitektur och gestaltad livsmiljö

Den gestaltade livsmiljön är kärnan i den nationella politiken för arkitektur, form, design, konst och kulturarv. Det är en politik som på ett tydligt sätt tar utgångspunkt i människan, hennes behov och livskvalitet vid formandet och förvaltandet av våra livsmiljöer. Politiken utgår också från allas rätt till miljöer som är inkluderande, väl gestaltade och långsiktigt hållbara. För att främja god arkitektur och för att utveckla, förnya och bevara orter och byar behöver arbetet att skapa framtida goda livsmiljöer stärkas.

Arkitekturen påverkar hur byggnader och miljöer upplevs och bidrar till både estetiska värden och till ett uttryck för en plats eller ett område. Det är viktigt att de val som fattas för framtiden, den planering och byggnation som utförs är resultatet av noggranna överväganden. Ambitionen ska vara att skapa en långsiktigt hållbar miljö av hög arkitektonisk kvalitet. Hög arkitektonisk kvalitet är nödvändigt för att skapa offentliga rum och miljöer som är hållbara över lång tid, som blir värdefulla även i framtiden. God arkitektur med väl genomtänkta lösningar har kvaliteter som kan vara svåra att direkt mäta rent ekonomiskt men ger andra långsiktiga värden. Det kan handla om en bättre funktionalitet, en ökad attraktivitet för fastigheter och varumärksbyggande för orterna och kommunen som helhet. Med vetskapen om vad arkitektur kan göra och betyda för upplevelsen av orten eller kvarteret, bidrar ett ökat fokus på arkitekturen och de estetiska värdena till ett levande och attraktivt Kinda att leva, besöka och verka i.

Nationellt mål

Ett nationellt mål för arkitektur-, form- och design antogs 2018. Målet ska vara styrande för statens initiativ när det gäller arbetet med gestaltade livsmiljöer, arkitektur, form och design. Målet ska vara vägledande för kommuner och regioner.

- Arkitektur, form och design ska bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregerat samhälle med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer, där alla ges goda förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma miljön.

Det ska uppnås genom att:

- hållbarhet och kvalitet inte underställs kortsiktiga ekonomiska överväganden
- kunskap om arkitektur, form och design utvecklas och sprids
- det offentliga agerar förebildligt
- estetiska, konstnärliga och kulturhistoriska värden tas till vara och utvecklas
- miljöer gestaltas för att vara tillgängliga för alla
- samarbete och samverkan utvecklas, inom landet och internationellt.

Viljeinriktningar

- Hus, orter och offentliga rum ska utvecklas mot ett alltmer hållbart samhälle, med trivsamma miljöer som inbjuder till ett rikt och varierat liv, både på landsbygden och i staden
- Kulturhistoriska värden och lokala särdrag ska betonas som en förutsättning för utveckling av god arkitektur.

God bebyggd miljö

Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas. God bebyggd miljö är ett av Sveriges 16 miljö kvalitetsmål. Nedan redovisas dess delmål:

- Hållbar bebyggelsestruktur
En långsiktigt hållbar bebyggelsestruktur har utvecklats både vid nylokalisering av byggnader, anläggningar och verksamheter och vid användning, förvaltning och omvandling av befintlig bebyggelse samtidigt som byggnader är hållbart utformade.
- Hållbar samhällsplanering
Städer och tätorter samt sambandet mellan tätorter och landsbygd är planerade utifrån ett sammanhållet och hållbart perspektiv på sociala, ekonomiska samt miljö- och hälsorelaterade frågor.
- Infrastruktur
Infrastruktur för energisystem, transporter, avfallshantering och vatten- och avloppsförsörjning är integrerade i stadsplaneringen och i övrig fysisk planering samt att lokalisering och utformning av infrastrukturen är anpassad till människors behov, för att minska resurs och energianvändning samt klimatpåverkan, samtidigt som hänsyn är tagen till natur- och kulturmiljö, estetik, hälsa och säkerhet.
- Kollektivtrafik, gång och cykel
Kollektivtrafiksystem är miljöanpassade, energieffektiva och tillgängliga och det finns attraktiva, säkra och effektiva gång- och cykelvägar.
- Natur- och grönområden
Det finns natur- och grönområden och gröonstråk i närhet till bebyggelsen med god kvalitet och tillgänglighet.
- Kulturvärden i bebyggd miljö
Det kulturella, historiska och arkitektoniska arvet i form av värdefulla byggnader och bebyggelsemiljöer samt platser och landskap ska bevaras, användas och utvecklas.
- God vardagsmiljö
Den bebyggda miljön utgår från och stöder människans behov, ger skönhetsupplevelser och trevnad samt har ett varierat utbud av bostäder, arbetsplatser, service och kultur.
- Hälsa och säkerhet
Människor utsätts inte för skadliga luftföroreningar, kemiska ämnen, ljudnivåer och radonhalter eller andra oacceptabla hälso- eller säkerhetsrisker.
- Hushållning med energi och naturresurser
Användningen av energi, mark, vatten och andra naturresurser sker på ett effektivt, resursbesparande och miljöanpassat sätt för att på sikt minska och att främst förnybara energikällor används.

Viljeinriktningar

- Stärk tätortscentréerna och centrala delar genom att göra dem tydligare och mer inbjudande
- Integrera mer grönstruktur inom sammanhållen bebyggelse, särskilt i centrala delar
- Arbeta med öppna dagvattenlösningar som gynnar värden kopplat till natur och rekreation, exempelvis genom dammar eller slingrande vattendrag
- Vid kommunala projekt ska en procent av byggkostnaderna avsättas för konstnärlig utsmyckning av byggnader.

2.0 Markanvändning

2.1 Översiktlig markanvändning

Se kartbilaga 2.1

Kinda är en kommun med en varierad topografi och stor yta. Mosaiklandskapet är den framträdande landskapskaraktären i Kinda. Bebyggelseområden omväxlas med jord- och skogsbruksdominerade områden med många sjöar och vattendrag. Markanvändningen skiljer sig åt mellan dessa olika typer av miljöer och planeringen behöver därför ta ett översiktligt grepp kring hur dessa ska hanteras. I våra tre tätorter och i vissa av våra mindre samhällen, finns områden där användningen av mark och vatten är mer preciserad.

Oavsett om det är översiktlig eller mer preciserad markanvändning som illustreras i kartmaterialet är det viktigt att ha förståelse för att översiktsplanen är visionär och inger därmed en inriktning för hur kommunen ska utvecklas. En gränsmarkering kan i kartmaterialet upplevas som konkret men bör inte tolkas som exakt utstakade områden. Gränser och områden bör ses som något flytande eftersom platsers verkliga förutsättningar kan vara svåra att illustrera i kartan utan att förlora dess läsbarhet.

Viljeinriktningar

- Kommunen ska arbeta aktivt med att strategiskt förvärva och planlägga mark som kan vara nödvändig för att i framtiden tillgodose behovet av gemensamma intressen som till exempel skolor och särskilda boenden
- Främja hållbar utveckling genom att prioritera utveckling av redan ianspråktagen mark
- Det ska finnas en mark- och planberedskap för att kunna möta behovet av attraktiva bostäder
- Det ska finnas en mark- och planberedskap för olika typer av verksamheter för att kunna tillvarata etableringsförfrågningar
- Där det bedöms lämpligt bör flexibla detaljplaner utformas.

Huvudsakliga bebyggelseområden

De huvudsakliga bebyggelseområdena tar avstamp i utvecklingsinriktningen med en huvudsaklig utveckling i noder och inom utvecklingszonerna. De huvudsakliga bebyggelseområdena avgränsas geografiskt av centrumzonernas, tätortszonernas, bebyggelsenodszonernas och landsbygdsnodszonernas utbredningar.

Om utvecklingsinriktningen efterlevs kommer bebyggelsen i huvudsak att samlas inom de områden som kartan illustrerar. Följande skapar mervärden såsom stärkning av bebyggelsens underlag för service, tjänster och kollektivtrafik vilket sammantaget har betydelse för ekonomisk, ekologisk och social hållbarhet.

De huvudsakliga bebyggelseområdena utgörs av tätorter, småorter, byar eller mindre samhällen med bostads- och eller verksamhetsbebyggelse. I enlighet med utvecklingszonerna i tidigare kapitel,

uppmuntras det att ny bebyggelse, såväl bostäder som verksamheter lokaliseras inom de huvudsakliga bebyggelseområdena.

Viljeinriktningar

- Ny bebyggelse ska främst utvecklas inom de huvudsakliga bebyggelseområdena i enlighet med utvecklingsinriktningen
- Vid exploatering av jordbruksmark inom de huvudsakliga bebyggelseområdena ska detaljplaneläggning övervägas för att säkerställa ett effektivt nyttjande av markresursen
- I de centrala delarna av tätorterna eftersträvas en tätare och blandad bebyggelse
- Kommunen ska uppmuntra till och arbeta med förtätning där det bedöms som lämpligt.

Jordbruksbygd

Jordbruksbygder är områden som tydligt domineras av långvarigt brukande av marken för odling (åkermark) och djurhållning (betesmark). Jordbruk är en näring som är av nationellt intresse, vilket framgår i miljöbalken 3 kap. 4 §.

Dessa områden är särskilt viktiga att bevara för eftervärlden eftersom det är en betydelsefull naturresurs sett till dess betydelse för bland annat matproduktionen, den biologiska mångfalden samt som delar av kulturlandskapet och ska därför undvikas att exploateras. Jordbruksmark som är belägen inom de huvudsakliga bebyggelseområdena kan vara betydelsefull för en sammantaget hållbar utveckling av orternas och bebyggelseområdenas utveckling. Samhällsvärdet av att hålla bebyggelsen samlad till en kärna kan i det enskilda fallet bedömas vara högre än värdet av att fortsätta bruka jordbruksmarken.

För att läsa mer om jordbruksmark se 3.6 Areella näringar.

Viljeinriktningar

- Inom jordbruksbygder ska exploatering av jordbruksmark undvikas i största möjligaste mån
- Ny bebyggelse ska inom jordbruksbygder hänvisas till markområden som inte är jordbruksmark
- Inom jordbruksbygder ska möjligheten att fortsatt bedriva ett effektivt jordbruk vägas tungt vid all typ av utveckling.

Skogsbruksbygd

Skogsbruksbygder definieras som områden som tydligt domineras av produktionsskog. Skogsbruket är en näring, som tillsammans med jordbruket är av nationellt intresse, vilket framgår i miljöbalken 3 kap. 4 §. Inom skogsbruksområden ska exploatering huvudsakligen ske på ett sätt som inte markant försvårar möjligheten till ett rationellt skogsbruk. Skogsbruksbygderna är även av särskild vikt för rekreation och friluftsliv, dessa värden ska därför tas till vara vid exploatering.

För att läsa mer om skogsbruk se 3.6 Areella näringar.

Viljeinriktningar

- Inom skogsbruksbygder ska exploatering av skogsmark huvudsakligen ske på ett sätt som inte markant försvårar möjligheten till ett rationellt skogsbruk
- Värden för rekreation och friluftsliv ska tas till vara vid exploatering inom skogsbruksbygder.

Vatten

Vatten innebär alla sjöar och större vattendrag. Kindas sjörika miljö är en av kommunens största styrkor som ska stärkas och lyftas fram i alla sammanhang.

Viljeinriktningar

- Vattnet ska lyftas i samband med all fysisk utveckling i närheten av vattenområden
- Vattenområden ska tillgängliggöras och framhävas med särskilt fokus i anslutning till sammanhållen bebyggelse och rekreativa områden eller stråk.

2.2 Kisa tätort

Se kartbilaga 2.2

Centralorten Kisa är Kindas största ort med omkring 3 850 invånare och ligger centralt i kommunen. Kisas utveckling är viktig för hela kommunen då orten är det huvudsakliga centrumet för service, sjukvård, handel och offentlig förvaltning. Kisa kommer fortsatt att vara kommunens centralort och därmed stärkas som sådan.

I Kisa ska befintlig service bibehållas, utvecklas och förberedas för en ökad befolkning i orten och övriga kommunen. Som kommunens nav är det viktigt att utveckla och stärka Kisas kommunikationer med omvärlden samt andra orter och bebyggelsenoder i kommunen. Det är av största vikt för Kisas utveckling att riksvägen får en ny dragning på östra sidan av Kisasjön.

Viljeinriktningar

- Planera och skapa förutsättningar för 5 500 invånare i Kisa
- Kisas roll som centralort och huvudsakligt nav för offentlig service ska stärkas
- Kisa ska vara särskilt attraktivt för ytkrävande och transportintensiva verksamheter
- Aktivt förmedla bilden av Kisa som ett attraktivt boendialternativ med närhet till alla vardagliga behov.

Kulturmiljö och historia

Se kartbilaga 3.1a-f

Kyrka, gästgivargård och landsvägar som möts är Kisas ursprung, från by till kommunens centralort. Kalmarvägen, idag riksväg 23/34, går fortfarande igenom orten och många välbevarade äldre miljöer och byggnader följer de äldre vägsträckningarna. Järnvägen tillkom 1902 med station i Kisa vilket medförde en expansion med många nya byggnader för både handel och bostäder. Samhällets handels- och administrativa historiska kärna befann sig förr vid tingshuset, gästgivargården och värdshuset där Kalmarvägen passerade.

Industrier och verksamheter i Kisa är ofta ursprungligen knutna till ån och vattenkraften. Verksamheter eller spår av sådana såsom pappersbruk, sågverk, snickeri, garverier och kvarn går att finna i Kisa. Vid Kisasjön etablerades tegelbruk och sågverk. Vid utkanten av centrumkärnan växte sammanhängande villaområden fram exempelvis ett egnahemsområde väster om kyrkan, med några tidiga exempel på radhus. Fler områden med enbostadshus etableras på 1960- och 70-talen. Spåren från miljonprogrammet är få i Kisa med enbart mindre bostadsgrupperingar. Ett antal byggnader har rivits i Kisa centrum men många hus med höga kulturhistoriska värden och berättelser finns kvar, flera med en särpräglad karaktär.

Ett flertal byggnader är av stenstadskaraktär, vilka ofta är putsade med välartikulerade fasad- och takarkitekturer och har välbevarade byggnadsdetaljer. Det finns även flera äldre panelbeklädda hus med vackra träsnickerier och goda exempel på bebyggelse från funktionalismens årtienden. Bebyggelsen varierar från mindre enfamiljshus till större flervåningshus vilket påvisar det framväxande handels- och hantverkssamhälle som följde på järnvägens etablering. Några äldre handelsgårdar och mangårdsbyggnader men även torp finns centralt. Som helhet har Kisa centrum

en mycket blandad bebyggelse, byggnaderna är placerade med stor variation och de flesta är belägna som separata enheter.

Kring kvarteret Vråken låg den ursprungliga bebyggelsen för byn Kisa, mellan landsvägen och Kisaån. Tidigt öppnades ett apotek, det byggdes ett affärshus och på andra sidan ån uppfördes gästgivargården, tingshuset och marknadsplatsen. I området, som fortfarande är centralt beläget i Kisa, har idag ett museum och ett kafé inrättats i ett av Kisas äldsta hus. Parken längs med Kisaån med sin uteteater är ett av få ställen i Kisa där möjlighet finns att vistas vid ån. Den historiska platsen är en resurs för vidare utveckling som mötesplats för Kisas invånare och turister, i alla åldrar. Kvarteret har en stor potential som en del i utvecklingen av centrala Kisa och som en länk mellan tingshusområdet och Stora Torget.

Många hus i Kisa är unika, varje byggnad har sin karaktär och de är av stor betydelse för upplevelsen av Kisa som kommunens huvudort. Den blandade bebyggelsen med alla sina olika arkitekturstilar och årsringar är en tillgång och inspiration i utvecklingen av centrala Kisa.

Viljeinriktningar

- Utveckla området kring kvarteret Vråken som en attraktiv mötesplats för Kisas invånare och besökare
- Vid utveckling av centrala Kisa ska särskild hänsyn tas till ortens kulturhistoriska karaktär genom att ny bebyggelse anammar karaktärsdrag av de befintliga kulturhistoriskt värdefulla byggnaderna
- Kommunens framtagna kulturmiljöinventering ska användas som underlag vid all handläggning av detaljplaner, bygglov och kommunal fastighetsförvaltning.

Centrum

I centrala Kisa finns idag majoriteten av ortens butiker, tjänster och kontor. Genom att stärka och utveckla dessa funktioner kommer centrumet fortsatt ha en stor betydelse för både orten och kommunen som helhet. För att förutsättningarna för ett levande centrum ska vara goda, bör nyetableringar av butiker ske i centrum eller i dess närhet. Med en utveckling av centrum kan attraktiviteten och underlaget för servicen öka vilket gynnar Kisas invånare och besökare.

Centrala delar av Kisa domineras idag av trafik, vilket i huvudsak beror på att riksväg 23/34 går genom orten. Riksvägen är tungt trafikerad med en hög andel tunga fordon som medför höga bullernivåer och en otrygg miljö. För att centrum och Kisa ska kunna få den positiva utvecklingen som eftersträvas är det av största vikt att riksvägen får en ny dragning öster om orten.

En omlokalisering av riksvägen skulle markant förbättra trafikmiljön i Kisa och medföra ett mer tryggt, trivsamt och attraktivt centrum för såväl boende, besökare som affärsidkare.

Utan den tunga och intensiva trafiken skulle Kisa centrum bli mer sammanlänkat eftersom dagens intensiva trafik utgör en tydlig barriär.

Exempelvis skulle kopplingen mellan Stora Torget och Vråkenområdet vid Kisaån stärkas ytterligare av en minskad trafik.

Viljeinriktningar

- Stärk tätortscentréerna och Kisas centrala delar genom att göra dem tydligare och mer inbjudande
- Utveckla Stora Torget för att göra det mer inbjudande och tilltalande
- Stärk och förbättra kopplingen mellan Stora Torget, stationsområdet, Vråkenområdet och grönområdet längs Kisaån
- Utveckla området kring kvarteret Vråken till en aktiv mötesplats för Kisas invånare och besökare
- Integrera mer grönska i Kisas centrala delar
- Aktivt fortsätta arbetet för en förbifart öster om Kisa.

Bostadsbebyggelse

Se kartbilaga 2.2a

Kisa har ett varierat utbud av bostäder med både villor, radhus och flerbostadshus. Det finns god tillgång till hyresbostäder och orten skulle gynnas av fler bostadsrätter. Bostadsbeståndet i Kisa har inte förändrats nämnvärt på flera år. Tillskapandet av ny småhusbebyggelse är utöver fler lägenheter i flerbostadshus viktigt för Kisas attraktivitet, utveckling och tillväxt. Småhusbebyggelse innefattar friliggande villor, radhus, kedjehus och parhus. Genom att blanda olika former av småhus och olika upplåtelseformer kan de nya bostadsområdena bli attraktiva för flera olika målgrupper utifrån deras behov och förutsättningar.

I Kisa finns ett brett urval av bostäder från olika tider i ortens historia. De värdena bör lyftas fram och stärkas vid utveckling av befintliga områden och vid ny exploatering.

Viljeinriktningar

- Planera för attraktiva bostäder som knyter an till Kisas identitet av närhet och god livsmiljö.

Näringsliv

Se kartbilaga 2.2b

Som kommunens näringslivsnav behöver det finnas möjligheter för befintliga företagare att utvecklas och nya företagare att etablera sig.

I de centrala delarna av Kisa finns lokaler för handel, tjänster och kontor. Ambitionen i översiktsplanen är att befintliga verksamheter och tjänster stärks samtidigt som utbudet kompletteras av nya etableringar. Genom en ökad byggnation av bostäder i Kisa och kommunen stärks kundunderlaget. Ett gott kundunderlag är en viktig förutsättning för en välfungerande handel med ett gott utbud.

Det finns idag tre verksamhetsområden för huvudsakligen industrier men även till viss del handel och andra verksamheter, dessa är Tolvmannadalen, Karlebyområdet och Ödängsområdet. Samtliga är aktuella för expansion. En ny dragning av riksväg 23/34 på andra sidan Kisasjön gynnar en sådan utveckling och stärker näringslivet i hela Kinda. Utvecklingsområdet KVU21, har sedan samrådet

utökats västerut och inkluderar nu sågverket som år 2023 fick positivt planbesked för att i detaljplan pröva en utbyggnation av verksamheten. I och med att markreservatet för transportinfrastruktur KTU1 har breddats sedan samrådet, behöver utveckling av de östra delarna av KVU21 avvaktas i väntan på att riksvägens nya lokalisering fastslagits i vägplan. I anslutning till förbifarten ser kommunen möjligheter med ett utvecklingsområde för icke störande verksamheter, KVU24. Om en trafikplats anordnas i anslutning eller i närhet till KVU24 skulle området exempelvis kunna rymma verksamheter såsom drivmedelsstation, laddinfrastruktur för elfordon och snabbmatsrestauranger.

Utveckling av verksamhetsmark i Kisa, såväl störande som icke störande verksamhet är av största prioritet för Kisas och Kindas utveckling.

Viljeinriktningar

- Aktivt fortsätta arbetet med en förbifart öster om Kisa
- Kisa ska vara särskilt attraktivt för ytkrävande och transportintensiva verksamheter
- Huvudsakligen samla bullrande verksamheter till de större verksamhetsområdena Ödäng, Karleby och Tolvmannadalen.

Omsorg, vård och utbildning

Se kartbilaga 2.2b

De två grundskolorna i Kisa, Bäcksolan och Värgårdsskolan ges möjlighet att utvecklas där de är idag. I synnerhet har Bäcksolan möjligheter att växa och möjliggöra för ett ökat elevantal. Båda skolorna ligger i anslutning till grönområden och har tillräcklig yta för att säkerställa en god studiemiljö. I Kisa har mark avsatts för tre förskolor och inom utvecklingsområdena KBU2a och KBU3 ska förskolor kunna möjliggöras. Tornhagens förskola har även möjlighet för utveckling för ett ökat antal barn.

Det finns en avsiktsförklaring mellan Region Östergötland och Kinda kommun avseende en utveckling av dagens vårdcentral till ett vårdcentrum. För Kisa som ort och för hela Kinda medför etableringen av ett vårdcentrum en förbättrad och närmare vård för Kindas invånare.

I Kisa finns Bergdala som är ett särskilt boende för äldre. Boendet avses finnas kvar på befintlig plats. Det finns möjligheter att uppföra ytterligare ett särskilt boende i anslutning till det vårdcentrum som dagens vårdcentral avses utvecklas till. Att möjliggöra för ett särskilt boende i nära anslutning till en regional vårdinrättning möjliggör flera synergieffekter och behovet av boendeplatser i Kisa tillgodoses på lång sikt.

Viljeinriktningar

- Tillsammans med Region Östergötland verka för utvecklingen av ett vårdcentrum i Kisa.

Grönstruktur

Se kartbilaga 2.2d

Gröna och blå stråk är viktiga för en attraktiv tätort och en god boendemiljö. Det kan röra sig om trädtrader längs med en gata eller promenadstråken längs ån. Alla gröna och blåa stråk är av vikt. Grönska ska om möjligt bevaras och stärkas för ökad attraktivitet och livskvalitet när orten utvecklas.

Om förtätning eller ny bebyggelse innebär att grönska behöver tas i anspråk ska denna grönska kompenseras på annan plats inom området eller inom orten.

Stråken längs Lillån och Kisaån kan stärkas ytterligare genom förlängningar av dessa. Särskilt stråket längs Lillån kan förlängas från Kisa kyrka mot Brostorpsvägen. Även spången längs Värgårdsudde kan utvecklas och ges en högre standard. Insatser som dessa skulle leda till en ökad attraktivitet till att gå och cykla i Kisa vilket har flera positiva effekter, både för folkhälsan och miljön.

Den grönska som Kisas många villaträdgårdar bidrar med är också ett positivt tillslag till orten i övrigt.

Naturen är framträdande i hela Kinda och den ska vara en märkbar del av våra tätorter. I Kisa ska gröna och blåa inslag vara en naturlig del i hela samhället, både vid planering av nya områden som vid utveckling av befintliga.

Viljeinriktningar

- Utveckla och stärk stråken längs Lillån och Kisaån för både gående och cyklister
- Förstärk kontakten med vattendrag och sjöar i och omkring Kisa
- Integrera mer grönska i orten, särskilt i dess centrala delar.

Idrott och rekreation

Se kartbilaga 2.2b

I Kisa ska det finnas olika typer av offentliga mötesplatser som är trivsamma, trygga och ändamålsenliga.

I Kullaparken ska något som passar alla finnas. Idag finns det där bland annat lekplats, grillplats, padelbana och diskolf. Området är ett populärt utflyktsmål och lockar många besökare året runt. Kullaparkens rekreativa värden ska fortsatt utvecklas för alla kommunens invånare.

Värgårdsudde vid Kisasjön har potential att bli ett attraktivt sjönära rekreation- och aktivitetsområde. Området kan stärkas genom utveckling och bättre kopplingar till resterande Kisa.

Ett nytt område för idrottsanläggningar pekas ut intill Bäckskolan. Området kommer kunna nyttjas av skolans verksamhet på dagtid och av föreningslivet på kvällstid. Området är dessutom tänkt att fungera som översvämningssområde vid skyfall.

Viljeinriktningar

- Arbeta med trygghetshöjande åtgärder på offentliga platser såsom belysning
- Utveckla och stärk Kullaparken och Värgårdsudde som mötesplatser med särskilt höga rekreativvärden.

Transportinfrastruktur

Se kartbilaga 2.2c

Kisa ligger förhållandevis väl till ur kommunikationssynpunkt med goda väg- och järnvägsförbindelser norrut mot Linköping och söderut mot Vimmerby. Kisa ligger inom pendlingsavstånd till centrala Linköping (45 minuter med bil, 50 minuter med tåg). En utveckling och upprustning av

Stångådalsbanan skulle medföra en minskad restid med tåg och därmed ytterligare förbättra ortens kommunikationer och de interregionala sambanden.

Tung trafik genom centrala Kisa är ett betydande hinder för ortens utveckling. Främst beror detta på riksväg 23/34 som är tungt trafikerad men även väg 134 agerar som en bromskloss för Kisas utveckling. En ny dragning av riksvägen längs östra sidan av Kisasjön skulle medföra en markant positiv effekt på trafikmiljön i centrala Kisa. Det finns även ett behov av en ny sydlig dragning av väg 134 för att ytterligare minska den tunga trafiken genom centrum. Dessa satsningar, med fokus på riksvägen, är av största vikt för Kisas fortsatta utveckling.

Kisa är en relativt liten ort varpå det finns goda möjligheter för en hög andel gående och cyklister när det gäller resor inom orten. Det är därför viktigt med ett gång- och cykelnät med hög standard och goda anslutningar till viktiga målpunkter. Att ha lösningar för gående och cyklister vid planering av nya områden är därför särskilt viktigt. Att utveckla det befintliga gång- och cykelnätet är också betydande. Särskilt viktiga stråk för utökning av det befintliga gång- och cykelnätet i Kisa är:

- En säker anslutning till Kisa IP
- En säker anslutning till Föllingsö
- En anslutning norrut till Kölefors och vidare mot Rimforsa

Viljeinriktningar

- Aktivt fortsätta arbetet för en omdragning av riksväg 23/34 öster om Kisa med tre trafikplatser där den mittre ansluter till Karlebyområdet
- Arbeta för en sydlig ringled i Kisa mellan riksväg 23/34 och väg 134 mot Ydre då en förbifart finns på plats
- Arbeta för en utveckling och ett bevarande av Stångådalsbanan med fokus på förbättrade pendlingsmöjligheter
- Arbeta för en 2+1-väg söder om Kisa för stärkta kopplingar mot Horn och Vimmerby
- Koppla samman Kisa och Rimforsa med en gång- och cykelväg
- Planera för tillgängliga och säkra passager för oskyddade trafikanter i samband med infrastruktursatsningar.

2.3 Rimforsa tätort

Se kartbilaga 2.3

Rimforsa är kommunens näst största ort med omkring 2 300 invånare och har med sitt gynnsamma geografiska läge i förhållande till Linköping en stor potential att agera tillväxtmotor för hela Kinda kommun. Till följd av sin storlek och tydliga tillväxt stärks Rimforsa successivt som kommundelscentrum. För Rimforsas utveckling är det viktigt att befintlig service bibehålls, utvecklas och förbereds för en ökad befolkning i orten. Som tillväxtmotor för kommunen är det viktigt att stärka ortens kommunikationer norrut mot Linköping och även kopplingen söderut mot centralorten Kisa.

Viljeinriktningar

- Planera och skapa förutsättningar för 4 500 invånare i Rimforsa
- Aktivt förmedla bilden av Rimforsa som ett attraktivt boendialternativ i storstadsnära läge
- Rimforsa ska vara särskilt attraktivt för verksamheter inom teknik- och tjänstesektorn
- Stärk Rimforsa som central knutpunkt för norra Kinda
- Rimforsa reningsverk ska på sikt byggas ut för en ökad kapacitet som möter ortens framtida behov.

Kulturmiljö och historia

Se kartbilaga 3.1a-f

Gamla landsvägen från Linköping och gästgivargården gjorde Rimforsa till en mötesplats. Kinda kanal invigdes 1871 med brygga och lastplats, men det var först när järnvägen etablerades 1902 med station en i Rimforsa som utvecklingen mot ett tydligare samhälle tog fart. Järnvägshotell och affärsrörelser etablerades därefter vilket gav en samhällskärna kring gästgivargården och stationen. Intill Rimforsa station uppfördes en snickerifabrik och en siloanläggning under 1940- och 50-talen.

Bostadsbyggandet ökade från och med 1950-talet. Flera nya villaområden men även mindre flerbostadshus uppfördes. Centrumbyggnader med affärslokaler bidrog till byggandet av det Rimforsa centrum som finns idag. På 1960-talet drogs den nya vägen från Linköping söderut, idag riksväg 23/34 och Rimforsa fick då ett motell och en ny drivmedelsstation. Under 1970-talet tillkom fler villaområden, bland annat utefter Kalmarvägen mot Åsunden och vid Västerliden.

Kindas huvudnäringar, jordbruk och skogsbruk karaktäriseras av ett antal byggnader i Rimforsa. I det mindre industriområdet mitt i samhället ligger de väl synliga från järnväg och riksväg 23/34. Snickerifabriken från 1940-talet visar bygdens historia som skogsbygd med timmer och virkeshandel. Göta lantmäns silobyggnad från 1958 vittnar om jordbruket och spannmålshandeln. Båda byggnaderna är goda tidstypiska representanter för sin tid och verksamhet.

Rimforsas närhet till Linköping, det natursköna läget och möjlighet till resor med både båt och tåg gjorde att en tidig kultur med sommarnöjen utefter vattnet etablerades. Även sommarkoloni, lägerskola, lanthushållsskola och folkhögskola har över tid lockat folk till Rimforsa och naturen.

Viljeinriktningar

- Se befintliga byggnader från olika tidsepoker som en resurs som ger en förståelse för Rimforsas historia och identitet
- Silobyggnaden i Rimforsa med anslutande bebyggelse skulle kunna omvandlas för att inhysa exempelvis kontorsverksamhet och bostäder. Silon skulle kunna ersättas av nya byggnadsvolymer om cirka 10–15 våningar med utsikt över Rimforsa, Järnlunden och Åsunden. Dessa byggnader skulle föra vidare silons funktion som landmärke men i en ny tappning
- Vid utveckling av centrala Rimforsa ska hänsyn tas till byggnader och miljöer av kulturhistoriska värden
- Kommunens framtagna kulturmiljöinventering ska användas som underlag vid all handläggning av detaljplaner, bygglov och kommunal fastighetsförvaltning.

Centrum

I takt med att Rimforsa växer och invånarantalet ökar behöver centrumområdet definieras och utvecklas. Torget används idag mestadels som parkeringsyta och dess centrala läge innebär att det finns potential att platsen utvecklas till ett torg med flera användningsområden. Exempelvis skulle ett flerbostadshus med lokaler i bottenvåningen tillsammans med gröna inslag bidra till att torget får en mer trivsam utformning.

Övriga centrala delar av Rimforsa bör tydligare knytas till torget för att skapa ett mer enhetligt centrum. Det är lättare att skapa ett levande centrum och göra förbättringar desto mer samlat centrumet är. Därför bör nyetableringar av butiker läggas i centrumområde eller i dess närhet eftersom det bidrar till att stärka helheten.

Viljeinriktningar

- Utveckla Rimforsa Torg för ett estetiskt lyft av centrala Rimforsa och en stärkt mötesplats för invånare
- Stärk tätortsentréerna och centrala delar genom att göra dem tydligare och mer inbjudande
- Vid utveckling av centrala Rimforsa ska hänsyn tas till byggnader och miljöer av kulturhistoriskt värde
- Integrera mer grönska i Rimforsas centrala delar
- Arbeta för ett större utbud av butiker och restauranger i centrala Rimforsa.

Bostadsbebyggelse

Se kartbilaga 2.3a

Rimforsa domineras av villabebyggelse och det finns idag en brist på hyres- och bostadsrätter. Fler hyres- och bostadsrätter ger ett mer varierat bostadsutbud vilket förbättrar förutsättningarna för flyttkedjor. Genom flyttkedjor där exempelvis äldre flyttar från villa till lägenhet frigörs villor där barnfamiljer kan bosätta sig. På detta sätt ökar möjligheten att bo i Rimforsa genom hela livet. Tillskapandet av ny småhusbebyggelse är utöver fler lägenheter i flerbostadshus viktigt för Rimforsas

attraktivitet, utveckling och tillväxt. Småhusbebyggelse innefattar friliggande villor, radhus, kedjehus och parhus. Genom att blanda olika former av småhus och olika upplåtelseformer kan de nya bostadsområdena bli attraktiva för flera olika målgrupper utifrån deras behov och förutsättningar.

Rimforsa växer men är fortsatt en mindre ort och dess karaktär som sådan bör bevaras. Närheten till vatten och natur ska vara genomgående för hela orten, inte minst bostadsbebyggelsen. Genom en god planering kan Rimforsa växa i samklang med naturen, exempelvis genom att bevara grönytor och gröna stråk i samband med planering och exploatering.

Viljeinriktningar

- Aktivt arbeta för fler hyres- och bostadsrätter i flerbostadshus i centrala Rimforsa
- Planera för attraktiva bostäder som knyter an till Rimforsas identitet av närhet till natur och vatten.

Näringsliv

Se kartbilaga 2.3b

Rimforsa speglar en typisk pendlingsort där en hög andel av befolkningen arbetar på annan ort. I Rimforsa får invånare god service kombinerat med närhet till vatten, relativt låga hus- och tomtpriser och Linköping inom räckhåll. För att ge mer liv till och aktivitet i orten under dagtid behöver fler arbetsplatser tillkomma i orten. Tack vare ortens närhet till Linköping och höga andel invånare med högre utbildning finns det goda förutsättningar för utveckling och nyetablering av företag inom teknik- och tjänstesektorn. En högre dagsbefolkning ger även ett ökat underlag för butiker och restauranger vilket skulle vara ett positivt tillskott.

Verksamhetsområdet längs Industrivägen är beläget i en lågpunkt och riskerar att översvämmas vid ett 100-årsregn och höga vattenflöden. Insatser och åtgärder behöver komma till för att förhindra de negativa konsekvenserna av detta. Området bör inte utvecklas med ytterligare byggnation så till vida att åtgärder inte har genomförts för hantering av översvämningsrisken. Ny verksamhetsmark planeras i stället i anslutning till en ny sydlig infart till Rimforsa, RVU6. Området bör delas in i etapper.

Viljeinriktningar

- Åtgärda risker kopplat till skyfall och höga vattenflöden för verksamhetsområdet längs Industrivägen i Rimforsa
- Rimforsa ska vara särskilt attraktivt för verksamheter inom teknik- och tjänstesektorn
- Arbeta för ett större utbud av butiker och restauranger i centrala Rimforsa.

Omsorg, vård och utbildning

Se kartbilaga 2.3b

Rimforsa skola pekas ut för om- och tillbyggnation för att möta det ökade invånarantalet i orten. På sikt kommer ytterligare en grundskola att behöva etableras i Rimforsa för att fortsatt möta den växande befolkningen. Översiktsplanen tar höjd för detta och visar var den grundskolan bör förläggas.

I Rimforsa behöver även nya förskolor tillkomma för att möta befolkningstillväxten. I översiktsplanen pekas fyra områden ut för nya förskolor, varav tre inom utvecklingsområden för bostäder, RBU8a, RBU16 och RBU24.

Västerliden i Rimforsa är idag det enda särskilda boendet för äldre i Rimforsa. Översiktsplanen pekar ut ytterligare ett område intill Hackels aktivitetsområde där ett särskilt boende skulle kunna uppföras. Boendet på Västerliden kan komma att utvecklas och utökas på den befintliga platsen alternativt helt flyttas till Hackelområdet. Det är också möjligt att det på sikt utvecklas två särskilda boenden på orten.

Viljeinriktningar

- Möjliggör fler boendeplatser för äldre i Rimforsa med särskilda behov.

Grönstruktur

Se kartbilaga 2.3d

Rimforsas styrkor ligger i närheten till naturen och sjöarna Åsunden och Järnlunden. Just de styrkorna bör tillvaratas och tillväxten ska ske i samklang med bevarandet av den närheten. Strandlinjen längs Åsunden ska stärkas som ett rekreativt stråk för både invånare och besökare. Tätortsnära skog bevaras i den västra delen av orten.

Grönområden längs riksvägen och järnvägen ska utvecklas med det primära syftet att agera som översvämningssområden vid skyfall och höga vattenflöden. Vid normal vattenföring agerar de som trevliga rekreativa parkområden som även bidrar till att dämpa buller från järnväg och riksväg.

Viljeinriktningar

- Åtgärda risker kopplat till skyfall och höga vattenflöden för verksamhetsområdet längs Industrivägen i Rimforsa
- Integrera mer grönstruktur inom sammanhållen bebyggelse, särskilt i centrala delar.

Idrott och rekreation

Se kartbilaga 2.3b

I takt med att Rimforsa växer behöver även platser och områden för rekreation och idrott utvecklas. Hackels aktivitetsområde används idag primärt för fotboll men att möjliggöra för andra aktiviteter skulle gynna området och Rimforsaborna. Området kring Hackel kan utvecklas med fler funktioner. Rekreativa områden ska bevaras, stärkas och skapas i samband med områden för gröna och blå stråk.

Med närheten till Åsunden blir båtlivet en framträdande del av Rimforsas rekreativa värden samtidigt som det bidrar till besöksnäringen i kommunen. Därför bör Rimforsaborna få förbättrad tillgänglighet till sjösystemet samtidigt som Rimforsa bör tillgängliggöras för besökare från sjösystemet. Detta innebär att utveckling av båthamnar behöver ske med ett primärt fokus på utveckling av den befintliga hamnen vid Björksund (RVU1) där besökare har en nära tillgång till centrala Rimforsa. Utöver utveckling av en Marina (RVU1) föreslås det i Rimforsa en utveckling av befintlig båthamn (RVU3) och ett möjligt område för en småbåtshamn (RVU18).

Viljeinriktningar

- Utveckla befintliga aktivitetsområden så att en större variation av funktioner och aktiviteter möjliggörs
- Åsundens strand utvecklas med strandpromenad, bad och gemensamma mötesplatser.

Transportinfrastruktur

Se kartbilaga 2.3c

Rimforsa ligger väl till ur kommunikationssynpunkt med goda väg- och järnvägsförbindelser norrut mot Linköping och söderut mot Kisa. Pendlingsavståndet till centrala Linköping är 30 minuter med bil och 35 minuter med tåg. En utveckling och upprustning av Stångådalsbanan skulle medföra en minskad restid med tåg och därmed ytterligare förbättra ortens kommunikationer.

Rimforsas huvudsakliga infart är från cirkulationsplatsen vid riksväg 23/34. Detta medför i sin tur att Kalmarvägen och Ulrikavägen belastas med den ökade trafiken som ortens tillväxt medför. Utöver detta behöver trafiksäkerheten för Kalmarvägen och Ulrikavägen öka samtidigt som de fortsatt behöver fungera som genomfartsleder i orten. För trafikmiljön i centrala Rimforsa och trafiksäkerheten längs dessa vägar finns det därför behov av en ny trafikplats och en sydlig infart till orten. Då en sydlig trafikplats iordningsställs kan en infart till västra Rimforsa RTU4 tillskapas, detta underlättar utvecklingen av verksamhetsområdet RVU6. I avvaktande på en sydlig infart kan Kinda kommun verka för att den befintliga sydliga infarten till Rimforsa i höjd med Äfsinge åter öppnas för allmän trafik.

Vid skyfall riskerar Västra vägen under riksväg 23/34 översvämmas, tunnelns låga höjd gör att lastbilstrafik endast kan ta sig till Västerliden via Ullrikavägen. Ett markreservat för transportinfrastruktur, RTU6, föreslås för att öka tillgängligheten till västra Rimforsa genom att skapa fler tillfartsvägar då Västerliden utvecklas.

Det finns goda möjligheter för en hög andel gående och cyklister när det gäller resande inom orten. Att ha lösningar för gående och cyklister vid planering av nya områden är därför särskilt viktigt. Det är även viktigt att utveckla det befintliga gång- och cykelnätet. Särskilt viktiga stråk för utökning av det befintliga gång- och cykelnätet i Rimforsa är:

- En säker anslutning söderut till Krågedal
- En säker anslutning västerut till Hallstad ängar
- En anslutning norrut till Hackelboön
- En säker anslutning österut mot Opphem.

Viljeinriktningar

- Verka för en ny sydlig infart till Rimforsa från väg 23/34 i höjd med Rimforsa Strand
- Verka för att den befintliga sydliga infarten till Rimforsa i höjd med Äfsinge åter öppnas för allmän trafik
- Arbeta för en utveckling och ett bevarande av Stångådalsbanan med fokus på förbättrade pendlingsmöjligheter

- Koppla samman Kisa och Rimforsa med en gång- och cykelväg
- Planera för tillgängliga och säkra passager för oskyddade trafikanter i samband med infrastruktursatsningar.

2.4 Horn tätort

Se kartbilaga 2.4

Horn är den minsta tätorten i kommunen som med omkring 470 invånare är en serviceort av stor vikt för de södra delarna av Kinda. För Horns utveckling är det viktigt att befintlig service bibehålls och att kopplingen till Kisa samt kommunikationerna till närliggande grannkommuner stärks.

Horn har sedan ett antal år tillbaka tappat invånare och denna trend är något som kommunen vill vända. Ett ökat invånarantal i Horn förbättrar levnadsstandarden för befintliga och framtida Hornbor samt närliggande landsbygd och mindre samhällen.

Viljeinriktningar

- Planera och skapa förutsättningar för 900 invånare i Horn
- Aktivt förmedla bilden av Horn som ett attraktivt boendialternativ i landsbygdens lugn
- Stärka Horn som central knutpunkt för södra Kinda
- Horn ska vara särskilt attraktivt för utveckling av besöksnäringen.

Kulturmiljö och historia

Se kartbilaga 3.1a-f

Horn är beläget vid Stångåns utlopp i Åsunden och omgivet av åkerslätter, med herrgårdarna Åby och Väsby. På 1750-talet byggdes en ny kyrka och byn Flarka med gästgivargård fick kyrkcentrum och byskola. Kinda kanal invigdes på 1870-talet och Horn var då sluthamnen. Än idag är hamnen en aktiv hamn men då främst för fritidsbåtar. Vid Tyrisfors och hamnen etablerades verksamheter som garveri, mejeri, kvarn, såg, tegeltillverkning, handelsbod och senare en vattenkraftstation. Kanaltrafiken gav samhället ett uppsving, fler boende och fler verksamheter. Torg med marknadsplats, affärshus och hotell tillkom.

En ny stor skola byggdes på 1930-talet, idrottsplats med dansbana och badplats likaså. 1960- och 70-talet gav en tydlig årsring med villor, några radhus, äldreboende och församlingshem. Väg 135 mot Gamleby byggdes på 1970-talet och en ny infartsväg drogs och ett nytt posthus uppfördes som idag är bibliotek. En armaturfabrik etablerades, en industrilada byggdes, och nya arbetsplatser skapades. Bebyggelsen med enbostadshus har under 1970- och 80-talet utökats, med några mindre villaområden, upp på höjden öster om väg 135 och ett vattentorn.

Följden av att ny infartsväg drogs på 1970-talet var att samhällets Horn centrum glesades ut. Horn har idag få aktiva centrumverksamheter. Det är viktigt att de som finns är lokaliserade i varandras närhet och fortsätter ge en bild och upplevelse av samhällets handelsstråk där torget utgör en central mötesplats.

Bebyggelsen i samhället Horn har en mycket enhetlig siluett som har en stor betydelse för ortens karaktär. Den dominerande höjdsalkan är en eller två våningar, med undantag för kyrkans höga 1700-tals tornspira och ett affärshus vid gamla torget med tre våningar, uppfört under tidigt 1900-tal. Tvåvåningsskalan minner om att Horn expanderade under kanalens verksamhetstid då samhällen

på landsbygden sällan byggde högre hus än två våningar. Det högre affärshuset byggdes medvetet som ett karaktärshus vid torget och markör för en nyare tid.

Viljeinriktningar

- Förtydliga den äldre torgmiljön att stärk den som en central mötesplats i Horn
- Ny bebyggelse i Horn ska huvudsakligen inte överstiga två våningar med undantag för nya byggnader av särskild betydelse för Horns fortsatta utveckling
- Kommunens framtagna kulturmiljöinventering ska användas som underlag vid all handläggning av detaljplaner, bygglov och kommunal fastighetsförvaltning.

Centrum

De centrala delarna i Horn kan fyllas med ytterligare funktioner än de som finns idag, det skulle ytterligare stärka näringslivet på orten samt öka utbudet av service och tjänster till invånare i Horn samt landsbygden runt omkring. Fler funktioner på en plats stärker dess attraktivitet och medför att fler människor väljer att vistas där. För att öka Horns attraktivitet och stärka ortens utveckling och underlag för service och tjänster kan ett mer attraktivt centrum bidra.

Viljeinriktningar

- Stärk tätortscentrerna och centrala delar genom att göra dem tydligare och mer inbjudande
- Integrera mer grönstruktur inom sammanhållen bebyggelse, särskilt i de centrala delarna
- Förtydliga den äldre torgmiljön och att stärk den som central mötesplats i Horn.

Bostadsbebyggelse

Se kartbilaga 2.4a

Horn domineras av villabebyggelse med vissa inslag av flerbostadshus och rad- eller kedjehus. Orten erbjuder en fantastisk sjö- och naturnära boendemiljö som kan kompletteras ytterligare för att ge plats för ett ökat antal invånare. För att öka Horns attraktivitet bör fokus i ortens utveckling ligga på att möjliggöra nya bostäder i sjönära läge vid Åsunden.

I översiktsplanen finns en utpekad plats för ett målgruppsanpassat boende, ofta kallat trygghetsboende, vilket har efterfrågats av framför allt äldre invånare på orten. Ett sådant boende kan förbättra möjligheterna för flyttkedjor där äldre väljer att flytta från sina villor till lägenheter vilket exempelvis gör det möjligt för barnfamiljer att flytta in.

Viljeinriktningar

- Särskilt fokusera på att möjliggöra attraktiva bostäder i Horn med sjönära läge
- Underlätta för exploatörer som vill möjliggöra ett trygghetsboende i Horn.

Näringsliv

Se kartbilaga 2.4b

Horn har ett strategiskt läge för besöksnäringen med sin närhet till Vimmerby och Astrid Lindgrens Värld. Kommunens sjösystem och natur ger möjlighet till rekreation och upplevelser. Genom att utveckla besöksnäringen i Horn kan fler arbetstillfällen skapas. Horn är samhället med ett levande föreningsliv, lokalt engagemang och gemenskap.

Tillverkningsindustrin är viktig i Horn och står för 4 av 10 arbetsplatser på orten idag. Översiktsplanen pekar på möjligheter för ytterligare verksamhetsområden för både störande och icke störande verksamheter. Ett diversifierat näringsliv gynnar Horns utveckling.

Omsorg, vård och utbildning

Se kartbilaga 2.4b

I Horn kommer grund- och förskoleverksamhet fortsatt att finnas kvar på befintliga platser och kapacitet finns för ett ökat invånarantal på orten.

Det särskilda boendet Stånggårdens kommer fortsatt att bedriva sin verksamhet i Horn.

Viljeinriktningar

- Underlätta för exploatörer som vill möjliggöra ett trygghetsboende i Horn.

Grön- och blåstruktur

Se kartbilaga 2.4d

Horn har, precis som hela Kinda, en påtaglig närhet till vatten och natur. Både Stångån och Lillån passerar genom orten innan de ansluter till Åsunden. De två vattendragen och sjön visar på Horns direkta närhet till vattnet och kopplingen till vattnet bör stärkas och synliggöras ytterligare. Genom att skapa och utveckla gröna rörelsestråk längs med vattnet, genom orten och till närliggande naturområden, förbättras Hornbornas tillgänglighet till vatten och natur.

Viljeinriktningar

- Integrera mer grönstruktur inom sammanhållen bebyggelse, särskilt i centrala delar
- Utveckla befintlig båthamn med fler båtplatser.

Idrott och rekreation

Se kartbilaga 2.4b

Horn har med sin närhet till Åsunden och omgivande landsbygd goda förutsättningar för ett aktivt friluftsliv där kopplingen till Åsunden har goda förutsättningar att stärkas. Ambitionen i översiktsplanen är att den befintliga båthamnen byggs ut och utvecklas för att göra båtlivet mer tillgängligt för Hornborna. En utveckling av båthamnen, HVU2, gynnar dessutom besöksnäringen genom att förbättra förutsättningar för båttureturister att besöka Horn.

Transportinfrastruktur

Se kartbilaga 2.4c

I Horn pekar översiktsplanen inte ut några större nya infrastruktursatsningar. Huvudsakligen behöver gång- och cykelnätet förbättras och byggas ut för att göra det mer attraktivt. Det är dessutom viktigt att vid planering och exploatering av nya områden knyta samman dem på ett lämpligt sätt med befintligt vägnät.

2.5 Landsbygd och övriga samhällen

Se kartbilaga 2.1

I Kinda finns flera mindre samhällen som inte klassificeras som tätorter enligt SCB:s definition (minst 200 folkbokförda i en sammanhållande bebyggelse). De är dock av stor betydelse för kommunens levande landsbygd och därmed för hela kommunen. År 2020 bodde ungefär en tredjedel av Kindas befolkning på landsbygden eller i de mindre samhällena. Ambitionen är att permanentboendet ska öka i samtliga av kommunens bebyggelsenoder och övriga landsbygden. En ökad befolkning ger större underlag till ytterligare service på Kindas landsbygd, både i kommunal och kommersiell regi.

Kinda har en levande landsbygd som utgör grund för våra största näringar. Det erbjuds naturupplevelser med närhet till vatten oavsett var man bor, samtidigt som det är nära till den service man behöver. Den röda tråden i hela Kinda är närheten till vatten.

Viljeinriktningar

- Arbeta för 1 000 fler permanent boende på Kindas landsbygd och i de mindre samhällena
- Aktivt förmedla bilden av Kindas landsbygd och mindre samhällen som attraktiva boendemiljöer nära sjöar och naturen
- Kinda ska knytas samman ytterligare och tillgängligheten ska öka i hela Kinda
- Uppmuntra till etablering av en kommersiell livsmedelsbutik i Björkfors
- Underlätta för exploatörer som vill bidra till utvecklingen av Kindas bebyggelsenoder.

Bebyggelsenoder

Vissa samhällen på Kindas landsbygd är strategiskt viktiga för den levande landsbygden och pekas ut särskilt i översiktsplanen som bebyggelsenoder. Bebyggelsenoder är mindre orter eller områden med sammanhållna bebyggelse som idag har viss kommunal service eller på sikt kan komma att få. För samtliga bebyggelsenoder är det viktigt att stärka och utveckla infrastrukturen.

Hycklinge

Se kartbilaga 2.5a

Med sitt läge vid sjön Åsunden och närhet till servicen i Horn har Hycklinge goda förutsättningar för ett ökat antal permanentboende i samhället. En utveckling av den tidigare skolfastigheten vore ett lyft för samhället. I och med sin gästhamn finns det en viss potential för en utvecklad turist- och besöksnäring. Det finns även viss planlagd mark för bostäder som ännu inte är exploaterad.

Björkfors

Se kartbilaga 2.5b

Björkfors ligger mitt emellan sjöarna Åsunden och Björkern i en bygd med stora natur- och kulturvärden, här finns stor potential till att utveckla besöksnäringen bland annat sett till gästhamnen. Det finns intresse för utveckling av samhället och ett ökat underlag skulle ge bättre möjligheter för utökad service i orten.

Tidersrum

[Se kartbilaga 2.1](#)

I västra Kinda ligger Tidersrum vackert beläget vid Tidersrumssjön och har en av landets äldsta kyrkor som årligen lockar ett antal besökare. Samhället ligger väl placerat mellan Kisa och Österbymo i Ydre kommun vilket möjliggör goda pendlingsmöjligheter till båda orterna.

Slätmon

[Se kartbilaga 2.5c](#)

Med sitt strategiska läge mellan Kisa och Rimforsa har Slätmon stor potential att utvecklas och förtätas med närhet till servicen de båda tätorterna erbjuder. Området erbjuder goda kommunikationer via riksvägen och ligger inom pendlingsavstånd till både Linköping och Vimmerby.

Opphem

[Se kartbilaga 2.3](#)

Opphem är beläget ett par kilometer öster om Rimforsa i ett attraktivt sjönära läge intill sjön Ämmern. I och med områdets kvaliteter och dess närhet till Rimforsa och Linköping har området en stor potential utvecklas med fler bostäder för den som vill bo i en lantlig miljö men nära ett större samhälle.

Landsbygdsnoder

Vissa bebyggelseområden på Kindas landsbygd har potential att utgöra lokala knutpunkter och besöksmål med bostadsbebyggelse och kommersiell service såsom lanthandel och likande, dessa områden är utpekade som landsbygdsnoder.

Törnevik

[Se kartbilaga 2.1](#)

I Rimforsas nordvästra hörn vid Törneviken i Järnlunden ligger Törnevik gränsar till Linköpings kommun. På den norra sidan av Törneviken finns ett pärlband av fritidshusområden. Törnevik kan i framtiden bli ett intressant område för kompletterande bebyggelse.

Valla

[Se kartbilaga 2.1](#)

Några kilometer sydost om Rimforsa finns ett antal byar på rad utmed samma väg. På 1920-talet fanns det affärer och verksamheter i Valla som då hade 150 invånare. Många av verksamheterna finns inte längre kvar. När Rimforsa och Kinda växer med fler invånare kan Valla få ett uppsving. I och med Vallas närhet till Rimforsa och Linköping kan området bli ett område med bebyggelsekompletteringar och en lokal knutpunkt med kommersiell service.

Ydrefors

[Se kartbilaga 2.1](#)

Ydrefors är beläget Kindas sydvästliga spets, på gränsen till Ydre kommun och Vimmerby kommun. Byn växte i samband med expansionen av träindustrin. Affärsverksamheter och skola fanns tidigare i

byn. Idag finns en camping i anslutning till Brosjön. Många av husen används idag som fritidshus under somrarna. Ydrefors har potential att utgöra ett sydligt besöksmål i kommunen med fokus på naturupplevelser. Eftersom Ydrefors mer eller mindre befinner sig inom Kinda, Ydre och Vimmerby kommun är det betydelsefullt att kommunerna fortsatt har dialog och ett samarbete kring Ydrefors utveckling.

2.6 Bostadsförsörjning

För att läsa mer om bostadsförsörjning se dokumenten Riktlinjer för bostadsförsörjning och Bilagan – Analyser och underlag-

Kinda kommun vill skapa goda livsmiljöer där det är attraktivt att bo och vara verksam. Alla ska kunna hitta den bostad de söker oavsett förutsättningar och behov. Vi strävar efter att det ska finnas ett hem för alla med god tillgänglighet, variation i pris, storlek, läge och upplåtelseform. För att tillgodose behovet av bostäder och skapa en långsiktig bostadsförsörjning i Kinda kommun behöver bostadsproduktionen gå i linje med befolkningsutvecklingen och bidra till ett varierat utbud av boendeformer. En blandning av upplåtelseformer i samma område stärker förutsättningarna för att människor med olika socioekonomisk bakgrund ska kunna bo i samma område. Det gynnar mångfald och integration, som i sin tur främjar social hållbarhet.

Det är viktigt att kommunen växer på ett hållbart sätt både i tätorterna och på landsbygden. En hållbar samhällsutveckling är en förutsättning för att Kinda kommun ska kunna utvecklas. Översiktsplanen visar att det är möjligt att bygga bostäder i och runt våra tätorter samt på landsbygden och i de mindre samhällena. Ett sätt att skapa förutsättningar för hållbar samhällsutveckling är att förtäta.

Förtätning

Förtätning innebär att vi ska bygga tätare på mark som redan är ianspråktagen. Förtätning kan dock innebära att jordbruksmark kan behöva tas i anspråk. Det kan ske genom att bygga till, bygga på eller att utveckla mark som inte används på ett resurseffektivt sätt utifrån platsens förutsättningar. På så sätt kan övrig mark nyttjas för att tillgodose övriga behov, till exempel i form av parkeringsplatser, grönytor, service samt tillgängliga och trygga mötesplatser. Genom förtätning främjas en hållbar utveckling genom att områden som redan exploaterats i någon grad nyttjas mer effektivt. Förtätning öppnar också upp möjligheter för att få in nya funktioner bland befintlig bebyggelse, exempelvis handel i bottenplan.

Att förtäta inom tätorterna ger också större möjligheter att tillvarata befintlig infrastruktur så som vägar, vatten och avlopp, men även den offentliga servicen som finns att tillgå.

På landsbygden och i de övriga samhällena, är det missvisande att tala om förtätning. Principen, att få till fler byggnader eller funktioner inom ett område är densamma, men på landsbygden och i de mindre samhällena bör det snarare benämnas som bebyggelsekompletteringar. Bebyggelsekompletteringar där det går att ta vara på befintlig infrastruktur och service av olika slag är också en viktig del i bostadsförsörjningen.

Förtätningars och bebyggelsekompletteringars lämplighet bedöms i varje enskilt fall utifrån ett antal olika faktorer. Vid förtätning och bebyggelsekompletteringar är det bland annat viktigt att beakta natur- och kulturvärden, värden för rekreation och platsens nuvarande funktion.

Befolkningsutveckling & bostadsbestånd

Befolkningen i Kinda kommun har sedan 2015 ökat. Trenden är att befolkningen ökar i den norra delen och minskar i den södra delen av kommunen. Det råder speciellt en stor efterfrågan på villor i Rimforsa och i Kisa.

Kinda kommuns bostadsbestånd domineras av småhus. Det finns få bostadsrätter i kommunen. Bostadsrätter och hyresrätter kan vara bra alternativ för de som vill sälja sin villa eller ta första steget

i bostadskarriären. Den tidiga dialogen som genomfördes som en del av arbetet med översiktsplanen, påvisar att många invånare har en vilja av att kunna bo kvar i sin kommun del oavsett ålder. Samtidigt finns det ett intresse för hemvändare och barnfamiljer att flytta hit. Detta ska betraktas som en möjlighet att främja inflyttning, genom att skapa nya former av boenden så som generationsboenden, bostadsnätverk och mindre bostäder som öppnar upp och skapar rörelse på bostadsmarknaden.

Viljeinriktningar

- Vid all utveckling av ny och befintlig bebyggelse ska frågor om tillgänglighet och trygghet belysas särskilt
- Främja hållbar utveckling genom att prioritera utveckling av redan ianspråktagen mark
- Det ska finnas ett blandat utbud av villor, hyresrätter och bostadsrätter för att det ska vara möjligt att hitta en bostad utifrån olika behov och faser i livet
- Det ska finnas en mark- och planberedskap för att kunna möta behovet av attraktiva bostäder
- Anpassade bostäder för äldre och personer med funktionsnedsättning ska integreras i byggandet av flerbostadshus med möjlighet till att integrera verksamheter i bottenplan
- Anpassade bostäder för personer med funktionsnedsättning ska integreras i bostadsområden av småhuskaraktär
- Uppmuntra till förtätning och bebyggelsekompletteringar där det bedöms lämpligt.

2.7 Utveckling i strandnära läge (LIS)

Se kartbilaga 2.7

I översiktsplanen ges kommunen möjlighet att peka ut områden för landsbygdsutveckling i strandnära läge. Detta ser Kinda kommun som en möjlighet för utveckling av landsbygden i kommunen. I Kinda är landsbygdsutveckling i strandnära läge aktuellt i hela kommunen. I kommunen finns det många sjöar, där några kan utgöra lämpliga platser för bostäder och utveckling av verksamheter. Ett strandnära boende bedöms kunna bidra till inflyttning på landsbygden, vilket ger ett ökat underlag till handel och service.

Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS-områden) är områden som bedömts som lämpliga för utveckling av landsbygden vilket innebär att vissa lättnader i strandskyddet kan ges. Syftet med LIS-områden är att långsiktigt stimulera och öka förutsättningarna för den lokala utvecklingen genom att ge ökad möjlighet till bebyggelse och anläggningar i lägen nära vatten. Genom LIS-områden kan kommunen styra exploateringen till de platser där ny bebyggelse, verksamheter eller andra anläggningar anses lämpliga och kan möjliggöra för utveckling av kommunens områden utanför tätorten. En förutsättning för utveckling av LIS-områden är att det inte innebär några negativa konsekvenser för friluftslivet och för växt- och djurlivet.

Att ett område är utpekade som LIS-område innebär inte att strandskyddet är upphävt eller att dispens inte behövs sökas. Prövningen sker alltid i det enskilda ärendet där det allmänna intresset av strandskyddet bedöms mot det enskilda intresset av att utveckla området. Det kan finnas andra beslut än strandskyddsdispensen som krävs för att förändringen ska kunna komma till stånd. Däremot finns det utökade möjligheter till dispens i LIS-områden. Förutsättningen är att området ska vara av sådant slag och ha en sådan omfattning att strandskyddets syften fortfarande tillgodoses långsiktigt, exempel att allmänheten ska ha tillgång till stränderna eller det ska ge positiva effekter på sysselsättningen eller bidra till service på landsbygden.

Några exempel på särskilda skäl för att få dispens är:

- En turistanläggning där tillgång till stränder och vatten är en förutsättning, eller åtminstone en avsevärd fördel
- Livsmedelsförädling som behöver ligga vid vatten, till exempel fiskodling och fiskförädling
- Att det finns ett behov av bostäder för att stäkra underlaget för att kommersiell och eller offentlig service ska kunna finnas kvar.

Kommunens områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen pekades ut 2016 i ett tematiskt tillägg till översiktsplanen. I den nya översiktsplanen har vissa av områdena plockats bort och andra områden har tillkommit. De områden som är utpekade har sedan tidigare bebyggts i viss omfattning, och bör kunna utvecklas och kompletteras utan att det leder till betydande påverkan på växt- och djurlivet vid stränderna.

Kriterier för LIS-områden

LIS-områden har pekats ut i anslutning till flertalet av kommunens sjöar. Alla områden ska följa riktlinjerna för utveckling av LIS-områden. Områdena föreslås för bostadsändamål och verksamheter.

Kinda kommun utgick ifrån följande kriterier vid utpekandet av LIS-områdena:

- Området har liten eller ingen betydelse för strandskyddets syfte.
- Urvalet ska i första hand ske inom områden som inte omfattas av riksintressena för naturvård och kulturmiljövård.
- Urvalet ska i första hand ske inom områden som inte omfattas av dokumenterade naturvärden.
- Hänsyn ska tas till om området eller platsen redan är exploaterad och hur bebyggelsestrycket kan förväntas öka eller minska. I ett långsiktigt perspektiv får inte strandskyddets syften urholkas på grund av åtgärderna.
- Mark- och vattenområden där det finns risk för översvämningar eller mark med dålig stabilitet ska undvikas.
- Området har tillgång eller närhet till befintlig infrastruktur såsom vägar, järnväg, VA-system, el, tele, lokaltrafik etcetera
- Området tillhör inte ett storstadsområde, länscentra, eller tätort med liten tillgång till orörda stränder.
- Inga öar eller mindre uddar bör helt tas i anspråk för tomtplats.

Riktlinjer inom LIS-områden

- Allmänhetens och djur- och växtlivets tillgänglighet till vattenområdet ska säkerställas även inom eller i anslutning till utpekade LIS-områden för att inte hela sträckor ska privatiseras. Med andra ord ska fri passage lämnas mellan strandlinjen och byggnaderna eller anläggningarna. Kravet på fri passage närmast strandlinjen kan undantas om anläggningarnas funktion eller områdes användning omöjliggör det
- Ingen fastighetsbildning bör genomföras så att nya fastigheter går ända ner till strandlinjen för att lämna fri passage
- Området ska ha goda förutsättningar för en hållbar lösning för vatten och avlopp för att inte försämra vattenkvaliteten i sjöar och vattendrag eller i grundvattnet. Med hållbar lösning menas att vatten och avlopp kan lösas med enskild, gemensam eller kommunal anläggning beroende på platsens förutsättningar
- Området har god närhet till lämpliga anslutningsvägar och ledningsnät avseende el och telekommunikationer.

Utpekade LIS-områden

Till vänster presenteras samtliga utpekade LIS-områden för utveckling av bostäder och verksamheter där kommunen bedömer att det särskilda skälet för landsbygdsutveckling kan användas vid prövning av dispenser eller upphävande av strandskyddet. De områdena som är utpekade har sedan tidigare bebyggts i viss omfattning, och bör kunna utvecklas eller kompletteras utan att det leder till betydande påverkan på växt- och djurlivet vid stränderna. Områdets lämplighet och konsekvenser har endast bedömts på en översiktlig nivå. I en kommande dispensprövning ska mer detaljerade bedömningar göras. Förslagen bedöms inte påverka allmänhetens tillgänglighet till stränderna.

För att läsa mer om de utpekade LIS-områdena se dokumentet Beskrivning av utpekade LIS-områdena.

2.8 Näringsliv

Ett livskraftigt näringsliv är nödvändigt för Kindas utveckling och kommunen ska kännetecknas av ett gott företagsklimat. Vi ska ha ett näringsliv med en mångsidig struktur, som är långsiktigt hållbart och som ger arbetstillfällen i kommunen.

Näringslivet i Kinda är diversifierat och representeras av såväl internationella företag som små och medelstora företag. Det finns en bredd av arbetstillfällen som gör Kinda attraktivt.

Näringslivet skapar arbetstillfällen och invånarnas tillgång till arbete har en mycket stor betydelse för kommunens framtid och välmående. Det är därför viktigt att befintliga företag har förutsättningar för att utveckla sina verksamheter vid sidan av att goda förutsättningar finns för nyetableringar. För detta krävs det att näringslivets olika behov snabbt och enkelt kan uppfyllas.

Kommunen ska stödja ett livskraftigt näringsliv genom att bland annat kontinuerligt planlägga mark för verksamheter för att verksamhetsmark alltid finns att tillgå.

För nyetableringar av tillverkningsindustrier bedöms det som mest lämpligt att dessa etableras och utvecklas i anslutning till de befintliga verksamhetsområdena i Kisa. Anledningen till detta är att undvika att skapa fler platser med en störande inverkan på omgivningen. Till följd av Kindas närhet till Linköping eftersträvas det i Rimforsa en ökning av verksamheter inom teknik- och tjänstesektorn. Horn bör stärkas inom besöksnäringen genom sin starka koppling till landsbygden och närheten till natur och vatten. I hela kommunen uppmuntras verksamheter i mindre skala, utanför tätorterna uppmuntras verksamheter kopplat till besöksnäring för att stärka den levande landsbygden.

Tätorternas centrum förstärks genom att förlägga restauranger, tjänster och butiker i centrala delar. Sammanhängande centrumområden ger mer levande miljöer varpå nyetableringar av centrumverksamheter ska läggas i centrum eller i dess närhet eftersom det bidrar till att stärka helheten.

Vid placering av nya eller utökade verksamheter ska närhet till befintlig infrastruktur tas i beräkning. Genom det nyttjas den befintliga infrastrukturen mer effektivt och transporter kan ske med lägre klimatpåverkan. Verksamheter med stor omgivningspåverkan lokaliseras i anslutning till de större kommunikationsstråken för att undvika tunga transporter i ortsentrum och skapa goda förutsättningar för effektiva och hållbara transporter. Den snabba tekniska utvecklingen i samhället gör också en snabbare och säkrare internetuppkoppling till en nödvändighet för näringslivets utveckling. Genom en kontinuerlig utbyggnad av fibernätet och andra alternativ ges förutsättningar för Kindas företagare att frodas. Digitala infrastrukturfrågor ska därför bevakas och drivas för att underlätta för företagande i Kinda. Genom utbyggnad av fiber och förbättrade kommunikationsmöjligheter skapas goda förutsättningar för fler och nya arbetstillfällen i kommunen.

En avgörande faktor för företagen är kompetensförsörjningen. Kommunen ska underlätta för företagens rekrytering genom att möjliggöra för fler attraktiva bostäder samt arbeta för goda kommunikationer och pendlingsmöjligheter. Att erbjuda en god kvalitet inom skola, vård och omsorg gör också Kinda till en mer attraktiv kommun att bo i.

Viljeinriktningar

- Kontors-, butiks- och servicearbetsplatser skapas i centrala lägen, till exempel i bottenplan på flerbostadshus

- Förbättrad tillgång till en stabil IT-infrastruktur över hela Kinda
- Ytkrävande, transportberoende och störande verksamheter koncentreras och lokaliseras i anslutning till de större kommunikationsstråken
- Skapa goda förutsättningar för nyetablering såväl som vidareutveckling av befintliga företag
- Det ska finnas en mark- och planberedskap för olika typer av verksamheter för att kunna tillvarata etableringsförfrågningar
- Stärka kommunikationer och stimulera en ökad inflyttning för att ge goda förutsättningar till kompetensförsörjning
- Huvudsakligen samla bullrande verksamheter till de större verksamhetsområdena Ödäng och Karleby.

Besöksnäring

Besöksnäringen är en av de störst växande näringsgrenarna i landet vad gäller omsättning och antal sysselsatta. I Östergötland arbetar samtliga kommuner gemensamt med destinationsutveckling för att nå den nationella strategin för hållbar turism och växande besöksnäring. Nuvarande turistpolitiska mål är att Sverige ska ha en hög attraktionskraft som turistland och en långsiktigt konkurrenskraftig turistnäring som bidrar till en hållbar tillväxt och ökad sysselsättning i hela landet. Kinda präglas av en stark och positiv företagarganda inom besöksnäringen med ett gott samarbete mellan kommun, verksamhetsutövare, privatpersoner och föreningar. Näringen har en stor betydelse för Kinda och ger ett ökat underlag för kommersiell service och nya arbetstillfällen.

I kommunen finns flera nationellt och internationellt kända attraktioner och sevärdheter, bland annat Kinda Kanal, Tidersrums kyrka och Trollegater. Här finns även återkommande evenemang som tillsammans lockar ett betydande antal besökare. Det är framför allt det unika, vackra och omväxlande natur- och kulturlandskapet som ger de grundläggande förutsättningarna för besöksnäringen. Flera verksamheter samarbetar för att erbjuda bra boende, matupplevelser samt attraktiva evenemang och aktiviteter. Det finns en stolthet och ett gott värdskap hos företagarna inom besöksnäringen.

För att stärka besöksnäringen i kommunen ska miljöer och områden som är särskilt betydelsefulla för turismen bevaras och utvecklas. Det är viktigt att marknadsföra dessa värden genom att belysa miljöer med höga natur- och kulturmiljövärden, vårt geografiska läge och attraktiva platser. På så sätt blir Kinda en ännu attraktivare destination att besöka och en långsiktigt hållbar utveckling av besöksnäringen uppnås.

Naturturism

Naturturism omfattar människors aktiviteter när de vistas i naturområden utanför sin vanliga omgivning. Det finns ett stort antal olika aktiviteter som kan omfattas av begreppet naturturism, där några av de vanligaste är olika former av vandring, skidåkning, skridskoåkning, cykling, utomhusbad, båtliv, fritidsfiske och naturstudier.

De areella näringarna består av stora områden och utgör en viktig del i kommunens positiva landskapsbild. Tack vare de areella näringarna har vi ett öppet jordbruks- och beteslandskap och ett tillgängligt skogslandskap. Utveckling av besöksnäringen kopplat till landskapet får inte ske på

bekostnad av de areella näringarnas möjlighet att bedriva ett aktivt och produktivt jord- och skogsbruk.

Båtturism

Fiske och båtlivet är stort i kommunen, inte minst i Kinda Kanal och dess sjösystem. I systemet finns gästhamnar i Rimforsa, Hovby, Horn, Hycklinge och Björkfors samt iläggningsramper på olika platser för fritidsfiskare. Båtlivet och fisket utgör en viktig del av besöksupplevelsen, varför förutsättningar för aktiva hamnar behöver bevaras och utvecklas.

Ambitionen är att utveckla Rimforsa som besöksmål för båtturister, genom utveckling av befintliga båthamnar med ett primärt fokus på utveckling av hamnen vid Björksund där besökare har nära tillgång till centrala Rimforsa.

Viljeinriktningar

- Stärka samarbetet mellan myndigheter, entreprenörer, kulturaktörer och ideella krafter inom besöksnäringen
- Förbättrad tillgång till en stabil IT-infrastruktur över hela Kinda
- Utveckla området kring kvarteret Vråken till en aktiv mötesplats för Kisas invånare och besökare
- Utveckla och etablera servicefunktioner för båtturism
- Belys Kindas närhet till vatten och särskilt Åsunden och Kinda kanal
- Möjliggör fler attraktiva badplatser runt om i Kinda.

2.9 Kultur, rekreation och idrott

Idrotts- och rekreationsområden skapar tillsammans med parker och kulturområden ett större värde än respektive område gör var för sig. Det är därför viktigt att se dessa områden ur ett bredare perspektiv och skapa möjligheter att stärka dem som en helhet. Denna helhet främjar folkhälsan både fysiskt och psykiskt genom att tillgängliggöra de rekreativa värden som Kinda kan erbjuda vilket integrerar både människor med varandra och med naturen.

Föreningslivet i Kinda har en lång tradition och är livskraftigt inom många områden. Därigenom skapas en känsla av sammanhang, tillhörighet och identitet. Rekreativvärdena stärks även med ett varierat och tillgängligt fritids- och friluftsutbud vilket ökar Kindas attraktionskraft och invånarnas engagemang.

Viljeinriktningar

- Kommunen värnar om samarbete med och mellan olika föreningar både inom och över kommungränserna för ett större utbud av aktiviteter för kommunens invånare
- Kommunala byggnader med tillhörande utomhusytor bör planeras för att där det är lämpligt kunna samnyttjas av kommunens verksamheter, föreningsliv, allmänheten och övrigt civilsamhälle.

Idrott och anläggningar

Idrottsföreningar är en stor del av föreningslivet och olika idrotter medför olika behov av anläggningar och faciliteter. I Kinda finns det både kommunala idrottsanläggningar och privata. Idrott och annan fysisk aktivitet bidrar till en god fysisk och psykisk hälsa. Föreningsengagemang bidrar även till känslan av ett sammanhang och tillhörighet vilket i sin tur också är betydelsefullt för den psykiska hälsan. Idrottsanläggningar är ofta ändamålsspecifika men kan utformas för att tillgodogöra behov för olika typer av verksamheter, detta ökar nyttjandet av anläggningen och möjliggör för att fler motiveras till fysisk aktivitet.

Skolnära anläggningar

Nya idrottsanläggningar kommer bland annat att tillkomma i samband med framtida skolbyggnationer. Genom att placera idrottsanläggningar i närhet till skolmiljöer eller som en del av skolmiljön ökar nyttjandegraden av anläggningen, då den både kan användas dagtid i undervisning samt på kvällar och helger av föreningsliv eller vid spontanaktiviteter. För att idrottsanläggningar ska kunna nyttjas så effektivt som möjligt bör skolidrottshallar byggas tillräckligt stora för att flera olika funktioner ska kunna rymmas.

Viljeinriktningar

- Olika gruppers behov och förutsättningar ska särskilt beaktas vid om- och nybyggnation av idrottsanläggningar
- Vid om- och nybyggnationer av idrottsanläggningar ska multifunktionalitet eftersträvas
- Kommunen är positiv till och uppmuntrar det lokala föreningslivet att förvärva och utveckla idrottsanläggningar i egen regi

- Idrott- och fritidsanläggningar ska vara trygga och välkomnande mötesplatser för kommunens alla invånare och besökare oavsett ålder, kön eller socioekonomiska förutsättningar

Rekreation och friluftsliv

Friluftsliv är ett samlingsbegrepp för fritidsaktiviteter som genomförs utomhus och inkluderar såväl organiserad som oorganiserad verksamhet. För friluftslivet är naturen grunden. Skogar, sjöar och vattendrag ger kommuninvånare och besökare stora möjligheter till friluftsliv och rekreation i natursköna områden. Friluftsliv är något som alla ska ha möjlighet att utöva. Naturliga förutsättningar för friluftsliv kompletteras med bad- och båtplatser samt särskilda leder för vandring, cykling och ridning. Områden med höga rekreativvärden kan tillgängliggöras ytterligare genom exempelvis skyltar, parkeringsplatser och stigar samt delvis tillgänglighetsanpassas med hjälp av spänger eller grusvägar.

En kommun som möjliggör platser för egenorganiserade aktiviteter såsom utegym, spontanidrottsplatser eller motionsspår bidrar till tryggare och mer levande livsmiljöer för sina invånare. Att också tillgängliggöra rekreativområden ger positiva effekter inom flera områden, exempelvis förbättras invånarnas livskvalité och kommunens attraktionskraft ökar. Detta tillgängliggör idrotts- och rekreativmöjligheter för invånare i alla åldrar med olika förutsättningar och intressen.

Sjön Åsunden har ett mycket omfattande båtliv med småbåtshamnar i anslutning till Rimforsa och Horn.

Östgötaleden

[Se kartbilaga 3.4b](#)

Östgötaleden är ett ledsystem som med sina drygt 150 mil löper genom Östergötland. För Kinda kommuns del ansluter Östgötaleden till kommuner i norr, söder, väster och öster. Därigenom bidrar den till en egen kommunöverskridande infrastruktur för friluftsliv. Naturen tar inte hänsyn till kommungränser vilket innebär att regionala samarbeten kring bland annat sjöar, vandringsleder, naturreservat är nödvändigt.

Viljeinriktningar

- Verka för ett hållbart friluftsliv, genom konsekvensanalyser och vidtagna åtgärder, för att naturens resurser ska komma till gagn för framtida generationer
- Förbättrad tillgänglighet till och inom tätortsnära skog- och rekreativområden
- Utveckla och etablera servicefunktioner för båtutrustning
- Arbeta med öppna dagvattenlösningar som gynnar värden kopplat till natur och rekreation, exempelvis genom dammar eller slingrande vattendrag
- Vid planläggning ska ytor med höga natur-, kultur- och rekreativvärden bevaras och utvecklas
- Kinda ska bidra till att utveckla och fördjupa regionala samarbeten kring friluftslivets infrastrukturer, exempelvis genom Östgötaleden.
- Möjliggör attraktiva badplatser runt om i Kinda

- Bevara, stärk och utveckla gröna rörelsestråk.

Kultur och kulturhistoriska miljöer

Med kultur avses här den humanistiska och konstnärligt orienterade innebörden av begreppet. Det omfattar såväl den kommersiella delen som fritids- och amatörkulturen. Att vara del av eller att ta del av andras skapande i form av konst, musik, dans, film, teater, litteratur, med mera, är berikande för de flesta. Kulturlivet är en grogrund för innovationer, sprider värderingar och stimulerar demokrati och förståelse. Olika former av media är viktiga spridningskanaler för kultur av olika slag. Kulturinslag i den offentliga miljön bidrar till att skapa attraktiva mötesplatser.

Kulturmiljöer och kulturhistoriskt värdefulla byggnader har stor betydelse för både landsbygden och orternas karaktärer och identiteter. Genom att representera olika tidsepoker berättar och visar de tillsammans kommunens historia. En varsam inställning och vilja att förstå befintliga byggnader och miljöer, ger förutsättningar att använda och utveckla och se de som en resurs, både från ett hållbarhetsperspektiv och som källa till kunskap och inspiration. Förändringar som nybyggnad, tillbyggnad och underhåll bör ske med hänsyn till och i samklang med existerande värden och karaktärsdrag. De befintliga byggnaderna och miljöerna kan ge vägledning till anpassning beträffande skala, volym, utformning, material, metoder och kulör samt placering i förhållande till andra byggnader och i landskapet.

Inventering av kulturmiljöer i Kinda

Kinda kommun tog 2018 fram en kulturmiljöinventering inom samhällena i kommunen, vilka inbegriper Kisa, Rimforsa, Horn, Hycklinge och Björkfors. Inventeringen definierar dels kulturhistoriska värdefulla miljöer uttryckt med olika grader av värde, dels kulturhistoriskt värdefulla enskilda byggnader med olika grader av värde.

Under 2022 till 2023 pågick ett arbete med att komplettera kulturmiljöinventeringen av samhälle en med kulturmiljöinventering på landsbygden. Inventeringen identifierade intressanta byggnader och bebyggelseområden. Ett urval har gjorts som representerar landsbygdens olika byggnader och miljöer sett till tidsepok, typ och funktion.

För att se kulturmiljöinventeringen av landsbygden se kartbilaga 3.1d

Viljeinriktningar

- Kommunen ska på olika sätt främja och medverka i utvecklingen av lokaler och platser för kulturverksamhet
- Kommunen ska bidra till fortlevnaden och utvecklingen av kulturlivet i tätorterna och på landsbygden
- Vid planläggning ska ytor med höga natur-, kultur- och rekreationsvärden bevaras och utvecklas
- Kommunens framtagna kulturmiljöinventeringar ska användas som underlag vid all handläggning av detaljplaner, bygglöv och kommunal fastighetsförvaltning.

Bibliotek

Biblioteket är en viktig kunskaps- och informationskälla och en del av den kommunala verksamheten. Biblioteket är också en viktig del av Kindas kulturverksamhet och som mötesplats med tillgång till

medier, kulturutbud, möjligheter till eget skapande och fritt lärande och som träffpunkt för föreningar. Biblioteksverksamheten har också ett uppdrag att arbeta med digitala frågor och digitalt utanförskap och agerar som stöd för invånare och besökare. För att biblioteken ska kunna vara en samlingsplats för kunskap och information behöver verksamheten vara tillgänglig för alla kommuninvånare.

Idag finns Kindas huvudbibliotek i Kisa och biblioteksfilialer i kommunens två andra tätorter Rimforsa och Horn. Då omkring två tredjedelar av kommunens invånare bor i någon av dagens tre tätorter har en hög andel av invånarna mycket god tillgång till verksamheten. Övriga invånare lär i stor utsträckning regelbundet ha ärenden i minst en av tätorterna och kan därför tillgodogöra sig bibliotekens tjänster i samband med övriga ärenden. För att biblioteksverksamheten fortsatt ska ha en god tillgänglighet bör ytterligare biblioteksfilialer öppnas upp i bebyggelsenoder i samband med att de växt sig stora nog för att definieras som tätorter.

För att läsa mer om annan offentlig verksamhet, se 2.13 Omsorg, vård och utbildning.

Viljeinriktningar

- Det ska finnas ett bibliotek eller en biblioteksfilial i varje tätort där det bedöms lämpligt.

2.10 Plats för människor

I våra samhällen ger vi plats för människor, byggnader och infrastruktur. Vi människor har behov av både byggnaderna och infrastrukturen men vi har även andra behov såsom att mötas, utvecklas, leka och uppleva. Inom samhällsplaneringen är det därför viktigt att planera för de behoven.

Viljeinriktningar

- Aktivt arbeta för att stärka allmänna platser genom tillgängliga mötesplatser och välskötta gröna och blå stråk
- Planera för grönytor som tryggt och säkert kan nyttjas av fler, som uppmuntrar till rekreation och möten, lek och rörelse samt stimulerar rörelseförmåga oavsett ålder
- Skapa mångfunktionella mötesplatser som är attraktiva för flera olika målgrupper
- Kommunen ska verka för att skol- och förskolegårdar kan nyttjas på kvällar och helger
- Det bör finnas lekplatser som är anpassade för personer med olika funktionsnedsättningar
- Ökad tillgänglighet och närhet till lekplatser av god kvalitet
- Vid planeringen av allmänna platser ska frågor om sol och skugga, gestaltning och möjlighet till sittplatser särskilt belysas.

Mötesplatser

Mötesplatser är, som ordet antyder, platser där människor kan mötas. I dagens samhälle kan detta vara allt från kön i matbutiken, badplatsen eller internet. Nästan alla platser har därför mer eller mindre potential att vara en mötesplats. I översiktsplanen syftar mötesplatser huvudsakligen till öppna platser i den fysiska miljön som är tillgängliga för allmänheten och där människor möts regelbundet. En attraktiv mötesplats upplevs trygg under större delen av dygnet genom exempelvis god belysning och människor i rörelse. Den erbjuder dessutom viss komfort, till exempel finns bänkar att sitta på och möjlighet till skugga. En annan viktig aspekt för en attraktiv mötesplats är att det händer något där, detta kan vara genom aktiviteter, butiker och restauranger eller bara att andra människor finns där. Historiskt har torgmiljöer varit de typiska mötesplatserna, där har människor genom alla tider samlats för att utbyta varor och information. Idag finns det dock flertalet olika typer av mötesplatser runt om i vårt samhälle.

I Kinda ska inkluderande mötesplatser som är tillgängliga för alla skapas. Det ska finnas anledning för människor att uppsöka mötesplatser, det till ökade förutsättningar för integration och starkare gemenskap bland Kindas invånare. Det ska vara enkelt att ta sig till, från och mellan mötesplatser på ett säkert och smidigt sätt. Befintliga mötesplatser ska stärkas och utvecklas och nya ska skapas där behovet finns.

Plats för barn och unga

Enligt barnkonventionen har alla barn rätt till lek, vila och fritid. Barn och unga behöver utrymme att pröva olika typer av förmågor. De söker sig därför till miljöer som väcker deras nyfikenhet och engagemang för både sin fysiska och sociala omvärld. Den fysiska miljön är deras utvecklingsmiljö och utgör en grogrund för framtida hälsa och välbefinnande, varför barnperspektivet alltid ska beaktas i planeringen.

Lekplatser

Barn kan leka var som helst och med vad som helst. En skogsdunge eller en otrafikerad gata nära hemmet kan vara den huvudsakliga arenan för leken. Ett rimligt avstånd till närmsta lekplats varierar därför beroende på områdets karaktär. Ett trafikfritt naturnära område tillgodoser i sig självt barnens behov av lek medan trafikerade områden i tätorterna har större behov av avgränsade lekplatser. I Kinda finns flera lekplatser och lekmiljöer på skolor och förskolor som kan nyttjas under kvällar och helger.

Vid utformning av lekmiljöer är det viktigt att eftersträva en balans mellan äventyr och trygghet. En kort och säker väg innebär att barnen i större utsträckning får tillåtelse och har möjlighet att själva ta sig till en lekplats, vilket är bra både för deras motoriska förmåga och lokalkännedom. Lekplatser blir ofta mötesplatser för äldre barn på kvällstid. Befintliga platser som redan används av ungdomar kan kompletteras och förbättras med redskap som även fungerar för äldre barn.

2.11 Grön- och blåstruktur

Grön- och blåstruktur är sammanhängande system av naturområden såsom parker, naturmark och vatten i anslutning till bebyggda miljöer. Grön- och blåstrukturen bidrar med både ekologiska, sociala och kulturella värden såsom livsmiljöer för djur och växter, rekreation och kulturmiljöer. Dessa värden är i hög grad sammankopplade. De ekologiska värdena är beroende av hur landskapet använts under lång tid och hur det används i dag. En stor biologisk mångfald och höga kulturvärden bidrar med stora upplevelsevärden.

Grönområden fyller både ekologiska, sociala och kulturella funktioner. Parker, stränder och naturområden utgör en viktig del av det offentliga rummet där många tillbringar en stor del av sin fritid. Natur- och kulturmiljöer har även betydelse för en växande näringsgren på landsbygden – besöksnäringen. Potentialen att utveckla naturbaserade upplevelsevärden och naturturism i Kinda är mycket stor.

Att de gröna miljöerna värdesätts högt av många människor avspeglar sig bland annat i högre priser på bostäder som ligger nära attraktiva grönområden. Satsningar på höga upplevelsevärden i tätorternas grön- och naturområden är därmed ett sätt att stärka kommunens attraktionskraft och locka till sig kvalificerad arbetskraft. Det är också ett sätt att gynna social sammanhållning i samhället. Attraktiva grönområden fungerar som mötesplatser där människor, i olika åldrar, från olika delar, och med olika bakgrund, träffas. Grönstrukturen har stor betydelse för folkhälsan. Tätortsnära natur och stadsgrönska har generellt ett värde för rekreation och friluftsliv och i Kinda är det alltid nära till vattnet och naturen.

Skolnära natur

För att barn och unga på ett jämlikt sätt ska få tillgång till naturområden samt ges möjlighet till ökade kunskaper om naturen behöver skolnära natur uppmärksammas. Förståelsen för det mänskliga samspelet med naturen och dess tålighet och förutsättningar har en ökad vikt i den föränderliga värld som de nya generationerna möter. I Kinda är det alltid nära till naturen och i översiktsplanen har nya områden för skolverksamhet pekats ut nära eller intill grönområden.

Viljeinriktningar

- Aktivt arbeta för att stärka allmänna platser genom tillgängliga mötesplatser och välskötta grönbå stråk
- Möjliggör attraktiva badplatser runt om i Kinda
- Arbeta med öppna dagvattenlösningar som gynnar värden kopplat till natur och rekreation, exempelvis genom dammar eller slingrande vattendrag
- Förbättrad tillgänglighet till och inom tätortsnära skog- och rekreationsområden
- Integrera mer grönstruktur inom sammanhållen bebyggelse, särskilt i centrala delar
- Bevara, stärk och utveckla gröna rörelsestråk
- Planera för grönytor som tryggt och säkert kan nyttjas av fler, som uppmuntrar till rekreation och möten, lek och rörelse och stimulerar rörelseförmåga oavsett ålder
- Ökat fokus på ekosystemtjänster i samhällsplaneringen med särskilt fokus på att integrera dem i fortsatt detaljplanehandläggning

- Utveckla befintliga grönbå områden i tätorterna med olika karaktärer som erbjuder variation av aktivitets- och rekreationsvärden.

Gröna rörelsestråk

Gröna rörelsestråk är stråk av olika standard, allt från stigar till gång- och cykelvägar eller villagator, som möjliggör rörelse i nära anslutning till natur och vatten. Delar av dessa stråk finns idag medan andra har potential att skapas eller förbättras genom högre standard eller mer grönska. Att bevara och förbättra möjligheten till natur- och vattennära rörelse för invånare och besökare främjar folkhälsan genom vardagsmotion och hälsosamma livsmiljöer.

Vid utveckling av gröna rörelsestråk ska särskild hänsyn tas till de naturvärden som redan finns längs rörelsestråken, dessa bör lyftas och synliggöras i samband med utvecklingen. Rörelsestråken ska även göras attraktiva genom en god skötsel där typen av skötsel varierar med vilken standard det är på rörelsestråket. Längs rörelsestråken kan bänkar placeras på strategiska platser samt informationstavlor om natur- eller kulturvärden kopplade platser längs stråket.

Gröna rörelsestråk kan skapas och underhållas av fler aktörer än kommunen. Markägare uppmuntras att möjliggöra gröna rörelsestråk på sin mark.

Ekosystemtjänster

Ekosystemen är vår levande grönbå infrastruktur och är minst lika viktiga för våra samhällen som vår skapade bebyggelse och infrastruktur. I städer och tätorter förser växter och djur vårt samhälle med mängder av produkter och tjänster. Växter ger oss syre, föda och byggmaterial och skyddar oss från extrema väder. Bin och andra insekter pollinerar våra grödor. Våtmarker och grönområden renar regn- och snövatten från tungmetaller och andra skadliga ämnen. Maskar och mikroorganismer bryter ner växt- och djurmaterial och gör våra jordar bördiga och näringsrika. Alla dessa nyttor som naturen ger oss – och många därtill – kallas ekosystemtjänster.

Ekosystemtjänster brukar generellt delas in i fyra olika kategorier: stödjande, försörjande, reglerande och kulturella. I planeringen av den byggda miljön är det särskilt relevant med ekosystemtjänster som har värden för följande aspekter:

- Klimatanpassning, exempelvis dagvattenhantering och temperaturreglering
- Ökning av den ekologiskt aktiva ytan, exempelvis gröna tak och gröna väggar
- Biologisk mångfald, exempelvis gynnande av biologisk mångfald med buskar, träd och urbana ängar
- Hälsa och rekreation, exempelvis gynnande av människors hälsa, främja estetik och sociala relationer
- Bullerreducering, exempelvis när grönska används för att reducera ljud.

2.12 Kommersiell serviceplan

För att en plats ska vara attraktiv för boende, besökare och företag behövs en grundläggande nivå av kommersiell service. Det handlar om att det ska gå att få en fungerande tillvaro och vardag avseende tillgänglighet till dagligvaror, drivmedel, betaltjänster, apoteksvaror, övriga ombudstjänster och paketutlämning. Offentliga aktörer som kommunen och Region Östergötland kan påverka förutsättningarna för tillgänglighet på olika sätt.

En kommun måste ha en serviceplan för att stöd kopplade till kommersiell service till kommunen eller företag i kommunen ska kunna beviljas. I Kinda kommun är serviceplanen inarbetad i översiktsplanen för att få ett sammanhang med den övergripande lokaliseringen och framtida utvecklingen av mark- och vattenanvändningen. Serviceplanen är intimt sammankopplad med andra delar av översiktsplanen exempelvis vad gäller infrastruktur som bredband, vägar och VA. Vid flera av servicenoderna för kommersiell service finns även olika former av offentlig service. Kommunal service i form av exempelvis bibliotek, skola och förskola behandlas i särskilda avsnitt i översiktsplanen. För att stärka de noder som finns idag är det viktigt att kommunen och de kommersiella aktörerna samverkar när så är möjligt. Inom arbetet med serviceplanering arbetar kommunen med att genomföra insatser som påverkar tillgänglighet till offentlig och kommersiell service och att planera för kommunens långsiktiga utveckling.

I översiktsplanen finns det en övergripande strukturbild med ett antal strategiska noder illustrerade och en övergripande strategi för utveckling att stärka våra noder. Detta gäller inte bara för den kommersiella servicen utan även för bostäder, verksamheter och näringsliv, kommunal samt regional service och transportsystemet med mera.

I Kinda kommun utgör orterna Kisa, Rimforsa och Horn strategiska noder för den kommersiella servicen. På dessa orter finns dagligvarubutiker med fullservicesortiment samt drivmedelsförsäljning. För dessa noder gäller det att det på respektive ort finns en koncentration av bostäder och arbetsplatser samtidigt som noden även betjänar omgivande omland. Samtliga noder har också ett strategiskt läge utifrån vägnät, kollektivtrafik och geografi.

Utöver de strategiska noderna finns en nod med en mer begränsad service i Björkfors.

I serviceplanens definition av kommersiell service har en avgränsning gjorts till dagligvarubutiker, drivmedelsförsäljning, betaltjänster, post- och pakettjänster samt ombud för apotek, Systembolaget och spel.

Regionalt serviceprogram

Region Östergötland har i uppdrag från regeringen att ha ett regionalt serviceprogram (RSP). Det regionala serviceprogrammets syfte är att bidra till en god tillgänglighet till kommersiell och offentlig service för invånare och näringsliv i Östergötlands landsbygder. Målet är att människor och företag ska kunna bo och verka var de vill i länet och erbjudas god servicenivå inom rimliga avstånd. De verktyg regionen har att använda i genomförandet av RSP är prioriteringar och insatser av stöd och främjande av företagande, samverkan med kommunerna kring rumslig planering, utpekande av orter eller noder som viktiga för god tillgänglighet till service, samt kollektivtrafik.

För att ta del av aktuella mål, prioriteringar och finansiella stöd och bidrag finns det regionala serviceprogrammet tillgängligt på Region Östergötlands webbplats.

Nuläge och analys

Befolkning och demografi

I Kinda kommun bor cirka 10 000 invånare. Kommunen har tre tätorter, Kisa med cirka 3 800 invånare, Rimforsa med cirka 2 300 invånare och Horn med cirka 530 invånare. Utöver dessa finns även de mindre samhällena Hycklinge och Björkfors i kommunen. Kommunen har en flerkärnig struktur med en relativt stor andel av befolkningen bosatt utanför tätorterna. Två tredjedelar av befolkningen bor i tätorterna och resterande tredjedel bor på landsbygden. I vissa områden är dock inte gränsen mellan landsbygd och tätort helt tydlig. Exempelvis definieras flera områden söder om Rimforsa idag som landsbygd men byggs för närvarande ut på ett sådant sätt att de på sikt kan förväntas ingå i tätorten Rimforsa. Befolkningstillväxten i kommunen är sedan flera år positiv och nybyggnation av bostäder sker såväl i tätorterna som på landsbygden.

Kommunikationer

Riksväg 23/34 genomkorsar kommunen och ger goda förbindelser med Linköping och med Vimmerby/Kalmar/Växjö. Även länsväg 134 är ett viktigt vägstråk som förbinder Kisa med Åtvidaberg, Österbymo och Eksjö. I kommunens södra del utgör även länsväg 135 en viktig förbindelse mot Gamleby och Västervik. Riksväg 23/34 mot Linköping har under senare år byggts om till 2+1-väg vilket ger en god tillgänglighet till Linköping och vidare mot Stockholm/Mälardalen. Linköping utgör ett regionalt centrum vad gäller arbetsmarknad, sjukvård och annan kommersiell och offentlig service. Vägförbindelserna åt söder, öster och västerut håller en något lägre standard men är likväl viktiga för person- och godstransporter. Kommunen har vid flera tillfällen påpekat betydelsen av en förbifart för riksväg 23/34 förbi Kisa för att kunna utveckla orten och kommunen.

Järnvägen mellan Linköping och Kalmar (Stångådalsbanan) passerar genom kommunen och tågen gör uppehåll i Rimforsa och Kisa.

Näringsliv

Kinda kommun har ett stort och differentierat näringsliv. Arbetsplatserna inom kommunen finns främst i kommunens tre tätorter men exempelvis landsbygdsföretag, företag inom turism- och besöksnäringen samt service och i viss mån mindre industriföretag, finns spridda över hela kommunen. Sett till storlek finns ett antal tillverkningsföretag som sticker ut vad avser antalet anställda. I Kisa är flera av dessa företag del av kluster kopplat till skogs- och pappersindustrin.

I fråga om serviceplaneringen är besöks- och turismnäringen en bransch som är särskilt beroende av att en god kommersiell service finns i hela kommunen. För vissa delar av den kommersiella servicen innebär besöksnäringen även en viktig förstärkning av kundunderlaget.

Kommersiell service idag och förändringar sedan tidigare varuförsörjningsplan

Grundläggande kommersiell service i form av livsmedel, drivmedel samt ombud för post, apotek, Systembolaget och spel finns i Kisa, Rimforsa samt i Horn. Drivmedelsförsäljning finns även i Björkfors. I Björkfors där den tidigare lanthandeln lades ner i början av 2000-talet diskuteras nu en obemannad livsmedelsbutik. I Kisa och Rimforsa finns även sällanköpshandel.

Sedan tidigare varuförsörjningsplan togs fram har stora förändringar i servicen i kommunen skett. Det gäller inte minst på landsbygden där flera tidigare lanthandlare lagt ner vilket inneburit ökade avstånd till närmsta butik för många invånare. Nedläggningen av mindre butiker på landsbygden

följer en nationell trend där det blivit allt svårare att bibehålla dessa butikers konkurrenskraft gentemot större butiker och näthandel.

Tillgängligheten till service för alla är viktigt då alla inte har tillgång till bil. Även om bilnehavet i Kinda kommun är högre än riksgenomsnittet är det viktigt att det finns en god tillgång till service inom kommunen. Detta gäller inte minst för äldre och funktionsnedsatta. Kollektivtrafik finns idag längs stråket Linköping-Rimforsa-Kisa samt mellan Kisa och Horn. I övriga delar av kommunen finns möjlighet att resa med den så kallade närtrafiken för att nå serviceinrättningar och/eller resa vidare med den linjelagda kollektivtrafiken. I Kisa finns en tätortslinje/servicelinje som är viktig, inte minst för tätortens äldre invånare.

I Kisa finns idag flera konkurrerande livsmedelsbutiker med fullservicesortiment. I Rimforsa och Horn finns idag endast en fullservicebutik i vardera ort.

Stora delar av Kinda kommun utgörs av landsbygdsområden där det idag saknas kommersiell service och där avstånden till närmaste serviceinrättning ofta är långt. I dessa områden saknas också linjelagd kollektivtrafik. Exempel är områdena norr om sjön Åländern och delar av Tidarsrums socken.

Några av dessa landsbygdsområden utgör gränsområden mot andra kommuner och i förekommande fall är det närmare till kommersiell service i någon av grannkommunerna.

Beskrivning av noder

Strategisk servicenod Kisa

Kisa är kommunens centralort och här finns kommersiell och offentlig service som även betjänar övriga delar av kommunen. Gällande den kommersiella servicen finns i Kisa ett fullständigt utbud och orten skiljer sig från övriga orter i kommunen genom att det inom livsmedelsbranschen finns konkurrens i form av tre fullservicebutiker. Orten ligger centralt i kommunen samt har goda vägförbindelser samt kollektivtrafik. Några riktade insatser från kommunens eller Region Östergötlands sida vad gäller att stärka och utveckla den kommersiella servicen på orten har inte varit aktuella hittills. I dagsläget är det inte heller något som talar för att ett sådant behov finns. Kommunens insatser begränsas därmed till mer generella åtgärder för att förbättra näringslivsklimatet i kommunen.

Strategisk servicenod Rimforsa

Rimforsa utgör en servicenod för kommunens norra del. På orten finns såväl kommersiell som offentlig service. Liksom i Kisa bedöms nuvarande serviceutbud som livskraftigt och bedöms därför inte kräva några riktade insatser. En ökande befolkning kan komma att innebära underlag för ytterligare kommersiell service. Kommunen pekar i översiktsplanen ut områden där kommersiell service skulle kunna utvecklas.

Strategisk servicenod Horn

Horn utgör en servicenod för kommunens södra del. Liksom i Rimforsa finns idag ett tillfredställande utbud av kommersiell och offentlig service. Utifrån sitt geografiska läge och stora upptagningsområde är orten och dess livsmedelsbutik utpekad av kommunen och Region Östergötland som en prioriterad butik. Butiken har fått investeringsstöd från landsbygdsprogrammet. Utifrån butikens nuvarande omsättning har butiken inte varit kvalificerad för driftstöd. Nuvarande handlare har genomfört betydande investeringar för att utveckla butiken. Handlaren i Horn bedriver idag varuhemsändning med stöd från Region Östergötland och Kinda kommun. Regionen har genom

beslut valt att upphöra med sitt stöd till denna service. Kinda kommun har fattat ett beslut om att stödja varuhemssändning tills vidare.

Serviceod Björkfors

Björkfors är beläget i kommunens östra del och ligger på relativt långt avstånd från nuvarande strategiska servicenoder. Drivmedelsförsäljning finns men i övrigt saknas i princip kommersiell och offentlig service i dagsläget. Björkfors med omnejd har utöver den bofasta befolkningen även ett stort antal fritidshushåll och tillfälliga besökare under främst sommartid. Den senaste livsmedelsbutiken på orten nedlades år 2005. Orten är utifrån detta utpekad som en strategisk ort/butik av Region Östergötland och kommunen.

Kommersiell service utanför kommunen

För kommuninvånaren är den kommersiella servicen inte knuten till någon kommunadministrativ gräns utan det är den funktionella närheten eller aktiva val av var eller på vilket sätt man vill få tillgång till servicen. Många gör ärenden och inhandling i sambanden med resor till och från arbetet samtidigt som allt fler väljer e-handel och e-tjänster i vardagen. Behovet av närhet (avstånd) anses ändå vara den viktigaste faktorn utifrån ett allmänt perspektiv. Kinda kommun har omfattande arbets- och skolpendling till främst Linköping och Vimmerby. För vissa delar av Kinda kommun finns närmaste kommersiella service i någon av våra grannkommuner. Livsmedelsbutikerna i Åtvidaberg, Österbymo, Gullringen och Ulrika har upptagningsområden som omfattar mindre delar av Kinda kommun.

Fordonsbränsle

Region Östergötland lät under 2021 inventera tillgången till fordonsbränsle i form av bensin och diesel i länet. I Kisa och Rimforsa bedöms drivmedelsförsörjningen avseende dessa bränslen vara tryggad på såväl kort som lång sikt. Anläggningarna på dessa orter är moderna och tillhör rikstäckande servicekedjor. Även i Horn och Björkfors bedöms situationen för närvarande vara tryggad.

Nya myndighetskrav vad gäller miljöanpassningar och alternativa bränslen skulle kunna innebära att vissa stationer får svårt att fortleva. Drivmedelsstationerna i Horn och Björkfors är utifrån sitt geografiska läge och upptagningsområde prioriterade i kommunens serviceplan.

Försäljningen av elbilar samt övergången till förnyelsebränslen ställer nya krav på den framtida drivmedelsförsäljningen. Att komplettera såväl nuvarande drivmedelsstationer som andra serviceinrättningar (särskilt butiker) med möjlighet till elbilsladdning är en viktig del för att utveckla dessas strategiska betydelse. Kommunens roll är framför allt att informera om de möjligheter som finns till stöd och bidrag för dessa ändamål.

Utifrån kommunala mål finns även ett behov av att öka tillgängligheten till olika typer av förnybara fordonsbränslen, exempelvis HVO. Idag finns sådana bränslen endast tillgängliga i Kisa.

Sårbarhet för dagens utbud

Även om tillgängligheten till kommersiell service i Kinda kommun relativt sett är god finns i vissa avseenden en hög grad av sårbarhet. Nedanstående faktorer utgör sårbarhetsfaktorer:

- Hög sårbarhet genom låg konkurrens, endast en aktör per serviceslag finns i en nod eller ort.

- Avstånd till närmaste aktör är betydande
- Tillgänglighet för alla (för de som saknar bil) till närmaste servicenod utanför kommungräns är begränsade.

Prioriterade mål och viljeinriktning

För Kinda kommun är följande mål prioriterade i kommunens arbete med att utveckla den kommersiella servicen i kommunen:

- Samtliga kommuninvånare ska ha en god tillgång till grundläggande kommersiell service
- Det ska finnas service för alla som bor och arbetar, startar och driver företag, vistas och besöker i kommunen. Servicenivån i kommunen ska hålla en sådan nivå att den bidrar till att attrahera fler människor som vill bo, verka och besöka Kinda kommun
- Dagens strategiska servicenoder i Kisa, Rimforsa och Horn ska bibehållas och ges möjlighet att utvecklas. Ur ett regionalt och kommunalt perspektiv är Horn en prioriterad ort/butik
- Kommunen ska tillsammans med Region Östergötland verka för att utveckla servicen i Björkfors
- En obemannad butik etableras i Björkfors
- I översiktsplaneringen ska det säkerställas att det finns möjlighet att bibehålla och utveckla den kommersiella servicen i samtliga noder
- Särskilda insatser i form av bidrag för varuhemsändning ska genomföras för äldre och funktionsnedsatta i kommunens södra del. Det ska ske i samverkan med lokal handlare i Horn
- Näringsidkare och verksamhetsutövare ska ha en god kännedom om förutsättningarna och möjligheterna att söka regionala stöd. Detta genom att kommunen sprider informationsmaterial
- Samverkan ska ske med närliggande kommuner för att kunna förbättra tillgången till service även i områden som ligger långt ifrån kommunens egna strategiska servicenoder
- Vid bedömning av stöd och måluppfyllelse ska kommunen tillsammans med Region Östergötland vid behov ta fram en sårbarhetsanalys av den kommersiella servicen
- Medverka till att utveckla kollektivtrafiken och närtrafiken med en god tillgänglighet till Kisa, Rimforsa, Horn, Linköping samt Vimmerby
- Kinda kommun ska delta i regionalt arbete med serviceplanering och vid framtagandet av kommande regionala serviceplaner eller liknande
- Vid förändrade förutsättningar gällande serviceplan ska kommunen aktualitetspröva serviceplanen och vid behov revidera den.

Sårbarhetsanalys

Tillgången till kommersiell service för Kinda kommuns invånare är generellt god för merparten av invånarna. Nuvarande struktur är dock sårbar i det fall någon av nuvarande serviceinrättningar skulle försvinna. Det gäller i synnerhet utanför tätorterna Kisa och Rimforsa. För att analysera vilka effekter förändringar i serviceutbudet skulle få har Tillväxtverkets verktyg Pipos Serviceanalys använts.

Kisa

Upptagningsområdet betjänar för närvarande en befolkning om cirka 6 400 personer. I Kisa finns idag tillgång till samtliga servicetyper som mäts i Pipos. Inom flera kategorier, exempelvis livsmedel och drivmedel finns idag flera olika konkurrerande aktörer. Servicen i Kisa har ett stort geografiskt upptagningsområde och betjänar i praktiken hela kommunen vad gäller betaltjänster/dagskassainsättning. Dagens utbud får anses vara relativt robust. Vad gäller apoteksvaror samt banktjänster kan det möjligen anses sårbart att det i dagsläget bara finns en aktör. Vad gäller banktjänsterna har nuvarande aktör en stabil och lokal förankring och för närvarande bedöms ingen större risk föreligga i detta avseende.

Rimforsa

Upptagningsområdet betjänar en befolkning om cirka 2 400 personer. Befolkningen i tätorten och närområdet har ökat de senaste åren och nuvarande service bedöms ha ett stabilt kundunderlag.

Horn

Upptagningsområdet betjänar en befolkning om cirka 1 300 personer. Om nuvarande service i form av livsmedelsbutik med tillhörande ombudstjänster och/eller drivmedelsförsäljning skulle försvinna skulle det innebära en betydande försämring av tillgängligheten. Den genomsnittliga reslängden till närmaste butik skulle i detta fall öka med cirka 10 kilometer. Det är därför viktigt att denna service finns kvar och kan utvecklas. Servicen på orten är sårbar utifrån att det endast finns en aktör för respektive serviceslag samt att befolkningen under de senaste decennierna minskat och dessutom blivit äldre. Den kommersiella servicen är viktig för att bevara och utveckla Horn och södra kommunen som en attraktiv miljö för boende, företagande och turism.

Björkfors

Björkfors är idag det område i Kinda som har störst brister i tillgängligheten till kommersiell service. Utifrån ortens läge och kundunderlag är nuvarande service i form av drivmedelsförsäljning samt planerad dagligvaruförsörjning sårbar. Avsaknad av service på orten innebär betydande brister i tillgängligheten till kommersiell service och utan den aktuella servicen skulle den genomsnittliga reslängden öka med cirka 7 kilometer.

Övriga delar av kommunen

Mindre områden i kommunen har sin närmaste kommersiella service utanför Kinda i Åtvidaberg, Österbymo, Ulrika eller Gullringen. Skulle servicen försvinna eller försämrats i någon av dessa orter skulle tillgängligheten försämrats för vissa invånare i Kinda kommun.

2.13 Omsorg, vård och utbildning

Tillgänglighet till en jämlik omsorg, vård och utbildning för alla oavsett socioekonomiska förutsättningar, ålder, kön, funktionsvariation och etnicitet är grundläggande byggstenar i ett hållbart samhälle. För att skapa en god tillgänglighet och främja ett hållbart resande behöver service och andra samhällsfunktioner vara strategiskt placerade i kommunens noder.

Kommunen ansvarar för den största delen av den samhällsservice som finns där du bor. Den kommunala servicen är i vissa fall obligatorisk för kommunen att tillhandahålla, exempelvis skola och äldreomsorg, och i vissa fall frivillig, exempelvis fritidsgården.

Regional service

Den regionala tillgängligheten och närvaron är viktig för Kinda kommun och alla invånare. Kinda kommun, liksom andra kommuner i regionen, har behov av en anpassad regional närvaro utifrån kommunens lokala förutsättningar. De verksamheter och ansvarsområden som Region Östergötland ansvarar för har en stor betydelse och inverkan för kommunen. För den regionala servicen som inte finns i kommuninvånarens närområde är transportsystemet särskilt viktigt för att kunna erbjuda en regional tillgänglighet där kollektivtrafiken i många fall är det enda alternativet för de som saknar bil.

Hälso- och sjukvård tillsammans med kollektivtrafik är de verksamheter och ansvarsområden som främst påverkar den regionala närvaron i Kinda kommun men även andra frågor berör Region Östergötlands ansvarsområden. Regionala frågor berörs även i andra delar av översiktsplanen.

Kinda kommun tillhör Region Östergötland samtidigt som kommunen söderut gränsar till Region Kalmar. Detta innebär att även om Kindas regionala tillgänglighet till service främst är kopplat till Region Östergötland finns det funktionella samband, huvudsakligen för södra kommundelen, till Region Kalmar. För Kinda är regionöverskridande samarbeten och tillgänglighet till regional service därför viktiga inslag för att underlätta vardagslivet för delar av kommunens invånare.

Viljeinriktningar

- Medverka till att utveckla den regionala närvaron tillsammans med Region Östergötland
- Regional service ska koncentreras till bebyggelsenoder med utökad service i Kinda kommun
- Kommunen ska i regionala kontakter lyfta vikten av den regionala närvaron som en viktig utvecklingsmotor för Kinda kommun. Specifikt som en viktig motor för infrastruktursatsningar och andra områden som ökar Kindas attraktivitet.

Barn och utbildning

Kommunen ansvarar för alla skolformer från förskola till vuxenutbildning. Alla barn och ungdomar oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden ska ha lika tillgång till utbildning och barnomsorg. Kommunen ansvarar även för kulturskola och fritidsgård. Inom Kinda Lärcentrum finns dessutom kommunens arbetsmarknadsinsatser, flyktingmottagning och integrationsarbete.

I takt med att kommunen växer behöver en utbyggnad och upprustning av skolor och förskolor hålla jämna steg med byggnationstakten av bostäder. I översiktsplanen identifieras tillräckliga

markområden för förskolor och skolor på strategiska platser i relation till befintliga och framtida bostadsområden. Detta ökar elevernas förutsättningar att ta sig till skolan på ett mer hållbart och trafiksäkert sätt.

Viljeinriktningar

- Sträva mot att utveckla välfungerande trafikmiljöer för oskyddade trafikanter, särskilt i anslutning till skolor, fritidshem och förskolor
- Kommunala byggnader med tillhörande utomhusytor bör planeras för att där det är lämpligt kunna samnyttjas av kommunens verksamheter, föreningsliv, allmänheten och övrigt civilsamhälle
- I planeringen av allmänna platser ska frågor om sol och skugga, möjlighet till sittplatser, gestaltning och trygghet särskilt belysas
- Kommunen ska aktivt arbeta med att strategiskt förvärva och planlägga mark som kan vara nödvändig för att i framtiden tillgodose behovet av gemensamma intressen så som skolor och särskilda boenden
- Kommunen ska verka för att skol- och förskolegårdar kan nyttjas på kvällar och helger
- Bygg ut och förbättra gång- och cykelnätet med särskild hänsyn till trafiksäkerhet, tillgänglighet och barn och ungas rörelsemönster
- Nya skolor och förskolor bör planeras så att en friyta av god kvalitet möjliggörs
- Skolor, förskolor och annan känslig verksamhet ska utformas så att en utemiljö med god ljudmiljö kan skapas.

Vård och omsorg

Kommunen ansvarar för invånares rätt till stöd, vård och omsorg utifrån individuella behov. Detta regleras genom lagstiftning och avtal.

Andelen äldre i Kinda kommun kommer att öka. I och med fler äldre kommer behovet av boenden för äldre och funktionshindrade att öka. Det är därför viktigt att kommunen i sin samhällsplanering tar höjd för ett ökat behov av boendeplatser för olika målgrupper och samtidigt möjliggör för en flexibilitet i nyttjandet av lokalerna. Det är även viktigt för kommunen med en stärkt och ökad samverkan mellan regionala och kommunala ansvarsområden. En omställning av hälso- och sjukvårdssystemet pågår, i enlighet med den nationella målbilden om God och nära vård. Nära vård handlar om att vården ska finnas där invånare behöver den. Att vården finns nära behöver inte alltid betyda geografiskt nära. Det kan också handla om kontakt via digitala vårdtjänster. Mobiltäckning och bredband för bostäder är viktigt för att trygghetsskapande digitala tjänster ska kunna användas och underlättar för invånare i behov av stöd att kunna bo kvar i sitt ordinära boende.

Viljeinriktningar

- Tillsammans med Region Östergötland verka för utvecklingen av ett vårdcentrum i Kisa
- Kommunala byggnader med tillhörande utomhusytor bör planeras för att där det är lämpligt kunna samnyttjas av kommunens verksamheter, föreningsliv, allmänheten och övrigt civilsamhälle

- Tillgång till platser inom särskilt boende för äldre och bostad med särskild service enligt LSS ska uppfylla lagstiftarens krav
- Vård- och omsorgsverksamhet samt målgruppsanpassade bostäder bör lokaliseras i närheten av annan samhällsservice och med tillgänglighet till gång, cykel- och kollektivtrafik
- Kommunen ska aktivt arbeta strategiskt med att strategiskt förvärva och planlägga mark som kan vara nödvändig för att i framtiden tillgodose behovet av gemensamma angelägenheter så som skolor och särskilda boenden
- I planeringen ska kommunen verka för att bostadsbeståndet kompletteras med fler bostäder och boendeformer som uppfyller äldres och funktionsnedsattas behov
- Anpassade bostäder för äldre och personer med funktionsnedsättning ska integreras vid byggandet av flerbostadshus
- Anpassade bostäder för personer med funktionsnedsättning ska integreras i bostadsområden av småhuskaraktär.

2.14 Transport och kommunikationer

För Kinda är det viktigt med goda kommunikationer både inom kommunen som till och från platser utanför kommungränsen. Dessa kommunikationer är viktiga för att nå större tätorter där kompletterande service och utbud finns (arbetsplatser, handel, aktiviteter med mera). Med ett effektivt transportsystem knyts byar, orter, kommuner och regioner ihop med varandra. Goda kommunikationer skapar möjligheter för en fortsatt positiv utveckling och en framtida expansion av kommunens samtliga noder.

Transporter och dess infrastruktur har en stor betydelse för hur utvecklingen mot ett hållbart samhälle fortlöper. Person- och godstransporter behöver övergå till miljövänliga sätt för att minska utsläppen av växthusgaser. Ett sätt att genom planering minska behovet av persontransporter är att planera och bygga tätare och säkrare för att underlätta för transporter till fots, med cykel eller genom kollektivt resande. Attitydförändringar och styrmedel för att få fler att välja de hållbara färdätten i stället för bilen är kostnadseffektiva insatser som kompletterar fysiska åtgärder i transportsystemet.

Översiktliga viljeinriktningar

- Genomför insatser för att öka andelen invånare och besökare som går, cyklar och åker kollektivt
- Öka antalet permanentboende i noderna för ett stärkt underlag för service, infrastruktur och kollektivtrafik
- Delta aktivt deltagande vid revideringar av länstransportplanen
- Det nordsydliga kommunikationsstråket är regionalt viktigt och prioriterat för kommunen, förbättrade möjligheter till kollektivt resande är därmed av stor vikt
- Sträva mot att utveckla välfungerande trafikmiljöer för oskyddade trafikanter, särskilt i anslutning till skolor, fritidshem och förskolor.

Gång- och cykeltrafik

Flera kortare resor som idag sker med bil skulle i stället kunna ske med cykel då cykeln kan mäta sig med bilen i fråga om snabbhet och effektivitet på kortare sträckor. Det krävs en ökad prioritering av insatser i samhällsplaneringen som främjar cykling för att fler ska välja cykeln som transportmedel. En ökning av cykelresande har positiva effekter på miljön, folkhälsan och är tillgänglig för fler grupper än vad biltrafiken är. Cykel bidrar positivt till den enskilda individens hälsa och är ett smidigt och miljövänligt transportsätt. Cykel kan med fördel kombineras med andra färdätt såsom kollektivt resande.

I likhet med cykeltrafik är det viktigt med en ökad prioritering av insatser i samhällsplaneringen som främjar gående. För de allra kortaste resorna, främst i tätorterna, ska gång vara det första valet vid resande. Gång bidrar positivt till den enskilda individens hälsa och är även ett miljövänligt transportsätt som enkelt kan kombineras med andra färdätt såsom kollektivt resande. Gående personer är dessutom ett viktigt bidrag till skapandet av ett attraktivt och levande centrum.

För att göra det mer attraktivt att gå eller cykla i Kinda krävs en bättre trafiksituation för fotgängare och cyklister. Vid utveckling av nya och befintliga områden ska hänsyn alltid tas till ett effektivt gång- och cykelnät som ska vara trafiksäkert, sammanhängande och framkomligt. Bostäder, arbetsplatser

och andra målpunkter ska bindas samman på ett effektivt sätt så att vardagsmotion och hälsosamma livsmiljöer främjas. Tillgång till cykelparkeringar och bänkar på strategiska platser är också en viktig del i att göra gång- och cykelinfrastrukturen attraktiv och användbar. De fysiska åtgärderna kan kompletteras med påverkan genom uppmuntran och kampanjer för att bidra till en beteendeförändring.

Barn och unga i trafiken

Barn är per definition alla personer upp till 18 års ålder och skillnaderna är stora inom denna grupp när det gäller behov och förutsättningar. De allra yngsta barnen reser sällan på egen hand, medan de äldre barnen i högre utsträckning än de yngre reser självständigt till skolan och fritidsaktiviteter. Tolvsårsåldern utgör en brytpunkt där allt fler barn går och cyklar till skolan på egen hand. Ju yngre barnen är desto mer styrs barnens resvanor och vistelse i trafikmiljöer av föräldrarnas uppfattning av bland annat säkerheten under resan och av resans komplexitet i förhållandet till barnens utvecklings- och mognadsgrad.

För barn i skolåldern krävs en trygg och säker närmiljö, skolväg och väg till fritidsaktiviteter, för att föräldrar ska våga släppa i väg dem på egen hand. För att barnens närmiljö ska vara säker har separering från biltrafik, biltrafikens hastighet och hastighetssäkring av korsningspunkter med bilvägnätet stor betydelse. Det är samtidigt viktigt att ge barn möjlighet till att, tillsammans med en vuxen, öva upp sin förmåga att självständigt klara komplexa trafiksituationer.

Primära stråk för gående och cyklister

Översiktsplanen anger de primära stråken för gående och cyklister. Dessa stråk syftar huvudsakligen till att bidra till ett effektivt resande mellan olika målpunkter och agerar som uppsamlingsstråk. Vid planering av nya områden ska tillkommande gång- och cykelvägar ansluta till och förlänga de primära cykelstråken för att fortsatt öka attraktiviteten för att gå och cykla.

Viljeinriktningar

- Koppla samman Kisa och Rimforsa med en gång- och cykelväg
- Bygg ut och förbättra gång- och cykelnätet med särskild hänsyn till trafiksäkerhet, tillgänglighet och barn och ungas rörelsemönster
- Vid utveckling av nya och befintliga områden ska säkra och effektiva gång- och cykelvägar säkerställas inom samt till och från områdena
- Planera för tillgängliga och säkra passager för oskyddade trafikanter i samband med infrastruktursatsningar
- Vid ny- eller ombyggnation av gator inom tätorternas centrala delar bör de utformas med plats för gång och cykel och trädplantering om det är möjligt

Kollektivtrafik

Kinda kommun arbetar för att en större andel resor ska ske kollektivt i stället för med bil. Syftet med en ökad kollektivtrafik är att förbättra miljön och öka trafiksäkerheten och jämställdheten i transportsystemet. Det är också en viktig del i att minska den klimatpåverkan resorna i kommunen har. En god kollektivtrafik, och då särskilt spårbunden trafik, har visat sig ha betydelse för kommuners tillväxt och invånarnas sysselsättning genom att den möjliggör regionförstoring.

Kisa och Rimforsa erbjuder idag goda möjligheter att arbetspendla kollektivt norrut mot Linköping, både med spårbunden trafik och med busslinjer. Det finns dessutom busslinjer som länkar Horn och Hycklinge med Kisa. Söderut mot Vimmerby är pendlingsmöjligheterna mer begränsade och består främst av tågtrafik på Stångådalsbanan. På landsbygden finns begränsade möjligheter till kollektivtrafik där Närtrafiken fungerar som grundförsörjning. Kollektivtrafiken drivs av Östgötatrafiken avseende busslinjerna och Kalmar länstrafik avseende tågtrafiken. Kommunens ansvar är därför främst attitydförändrande insatser, översyn och utbyggnad av goda möjligheter att ta sig till kollektiva färdmedel. Varje kollektiv resa börjar med en gång-, cykel- eller bilresa, så en stor del i kollektivtrafikens attraktivitet är att ha en god gång- och cykelinfrastruktur och strategiskt placerade bilparkeringar nära hållplatser och stationsläge.

Viljeinriktningar

- Arbeta för utveckling och bevarande av Stångådalsbanan med fokus på förbättrade pendlingsmöjligheter
- Det nordsydliga kommunikationsstråket är regionalt viktigt och prioriterat där förbättrade möjligheter till kollektivt resande eftersträvas
- Sträva mot förbättrade möjligheter till kollektivtrafik inom hela Kinda samt till och från grannkommuner
- Ökat permanentboende i noder för stärkt underlag för service, infrastruktur och kollektivtrafik
- Hållplatser och vägar till hållplatser ska utformas så att även de med funktionsnedsättning tryggt kan utnyttja kollektivtrafiken

Vägtrafik

Vägtrafik syftar främst till personbilstrafik och annan motordriven trafik såsom godstrafik. I Kinda spelar vägtrafiken en viktig roll då möjligheterna till att färdas med kollektivtrafik är begränsad i stora delar av kommunen i dagsläget. För att minska kommunens klimatpåverkan eftersträvas dock en minskad andel personbilstrafik i kommunen. I tätorterna finns bäst förutsättningar för att minska biltrafiken medan boende och besökare på landsbygden i högre grad är beroende av tillgång till bil.

Vägtrafiknätet ska vara utformat med målsättningarna trafiksäkerhet, minskad omgivningspåverkan och god framkomlighet. För att kommunen som helhet ska fungera är det viktigt att de allmänna vägarna hålls i gott ett gott skick och att alla vägar har en bra beläggning. Satsningar bör göras kopplat till en mer effektiv bilanvändning genom exempelvis förbättrade möjligheter till samåkning. Laddinfrastruktur bör även byggas ut för att skapa bättre förutsättningar för eldrivna bilar.

Det finns en uppmärksammat problematik kring otrygga trafikmiljöer i anslutning till vissa av kommunens skolor. Främst är denna kopplad till att en intensiv biltrafik uppstår då flera föräldrar kör sina barn till skolan. Detta skapar en ond cirkel då den intensiva biltrafiken bidrar till en försämrad trafikmiljö vilket leder till att fler föräldrar väljer att köra sina barn till skolan och därmed ökar biltrafiken ytterligare. För att bryta cirkeln behövs både god fysisk planering samt insatser för att förändra attityder och skapa nya vanor. På detta sätt utvecklas och skapas välfungerande trafikmiljöer för oskyddade trafikanter i anslutning till skolor, fritidshem och förskolor.

Översiktsplanen pekar ut sex större satsningar och förändringar av vägnätet i kommunen.

Förbifart Kisa

Centrala Kisa domineras idag av vägtrafik, främst beror detta på att riksväg 23/34 går genom orten. Riksvägen är tungt trafikerad med en stor andel tunga fordon som medför höga bullernivåer och en otrygghet. För att Kisa ska kunna få den positiva utveckling som eftersträvas är det av största vikt att riksvägen får en ny dragning på östra sidan av Kisasjön. Förbifarten skulle dessutom möjliggöra mer effektiva transporter förbi Kisa då trafiken skulle kunna hålla en jämnare hastighet med färre avbrott såsom korsningar och övergångsställen medför.

Arbetet med en ny dragning av riksvägen involverar framför allt kommunen, Trafikverket och Region Östergötland där löpande dialog sker. Det är av yttersta vikt att kommunen fortsätter att prioritera och lyfta förbifarten i alla delar av sin organisation. För Kisa och kommunen som helhet är detta den mest prioriterade infrastrukturens utveckling framåt. I översiktsplanen har Förbifart Kisa beteckningen KTU1.

Ny dragning av väg 134 söder om Kisa

Till följd av den nya dragningen av riksväg 23/34 öster om Kisasjön förflyttas en hög andel genomfartstrafiken ut från orten. Större delen av kvarvarande genomfartstrafik härstammar från väg 134, Ydrevägen, som ansluter till centrala Kisa. För att minska påverkan från denna genomfartstrafik identifieras behovet av en ny sydlig dragning av väg 134, i översiktsplanen betecknad som KTU2. Dragningen ska passera Tolvmannadalen och ansluta till riksväg 23/34 söder om Kisa. Genom att passera Tolvmannadalen och dess transportintensiva verksamheter kan trafiken direkt ansluta till väg 134 och vidare till riksväg 23/34 utan att passera centrala Kisa.

Ny trafikplats och sydlig anslutning i Rimforsa

Rimforsas huvudsakliga infart är från cirkulationsplatsen vid riksväg 23/34. Detta medför i sin tur att Kalmarvägen och Ulrikavägen kommer att belastas med den ökade trafiken som ortens tillväxt medför och trafikmiljön inom orten kan bli ohållbar. För att förbättra trafikmiljön i centrala Rimforsa finns det därför ett behov av en sydlig infart till orten. I översiktsplanen har trafikplatsen och infarten beteckningarna RTU2 och RTU3.

2+1-väg Kisa - Vimmerby

Det nordsydliga kommunikationsstråket är kommunens primära transportstråk. Idag utgörs riksväg 23/34 av 2+1-vägsträckan Kisa-Rimforsa-Linköping vilket möjliggör hastigheter om 100 km/tim och medför goda kommunikationer norrut från Kisa. På sträckan Kisa-Vimmerby får fordon idag inte föras i högre hastigheter än 80 km/tim. För att ytterligare förbättra kommunikationerna söderut från Kisa behöver sträckan utvecklas till en 2+1-väg för att möjliggöra hastigheter om 100 km/tim. Stråket är prioriterat för kommunen och är av regional vikt. Även boende i Horn och på den övriga landsbygden i södra Kinda skulle gynnas av en sådan utveckling.

Viljeinriktningar

- Aktivt fortsätta arbetet för en omdragning av riksväg 23/34 öster om Kisa med tre trafikplatser där den mittre ansluter till Karlebyområdet
- Arbeta för en ny sydlig infart till Rimforsa från väg 23/34 i höjd med Rimforsa Strand
- Arbeta för en 2+1-väg söder om Kisa för stärkta kopplingar mot Horn och Vimmerby
- Arbeta för en ny sydlig ringled i Kisa mellan riksväg 23/34 och väg 134 mot Ydre
- Ytkrävande, transportberoende och störande verksamheter koncentreras och lokaliseras i anslutning till de större kommunikationsstråken

- Möjliggör och underlätta för uppförande av fler laddningsstolpar för elbilar i samhället
- Vid ny- eller ombyggnation av gator inom tätorternas centrala delar bör de utformas med plats för gång och cykel och trädplantering om det är möjligt
- Planera för tillgängliga och säkra passager för oskyddade trafikanter i samband med infrastruktursatsningar
- Kommunens framtagna övergripande riskbedömning med riktlinjer för samhällsplanering intill farligt gods-leder ska användas som underlag vid handläggning av detaljplaner och bygglov inom 150 meter från riksväg 23/34 eller Stångådalsbanan
- Ny bebyggelse får endast uppföras inom 30 meter från riksväg 23/34 i de fall en fördjupad riskanalys medger det.

Järnväg

Stångådalsbanan, det vill säga järnvägen mellan Linköping och Kalmar, går genom Kinda och tågtrafiken gör uppehåll i Kisa och Rimforsa. Trafikverket anger att järnvägen behöver en skyddszon på 30 meter på vardera sidan av spåret som skydd vid eventuella olyckor och för att i framtiden eventuellt kunna göra kompletteringar av spåren. En väl fungerande tågtrafik till, från och inom kommunen är viktig för bland annat de som pendlar till och från jobb men även för besöksnäringen. Kinda kommun samarbetar tillsammans med angränsande kommuner för att Stångådalsbanan ska rustas upp.

För att förbättra Stångådalsbanans förutsättningar samt bidra till en ökad trafiksäkerhet i kommunen behöver antalet obevakade plankorsningar minska. Detta kan antingen göras genom att bygga om eller stänga befintliga korsningar. När plankorsningar stängs är det viktigt att arbeta för trafiksäkra ersättningsalternativ, exempelvis genom att leda trafik till andra, mer trafiksäkra korsningar. I huvudsak eftersträvas planskilda korsningar där det är möjligt och ekonomiskt försvarbart, i andra hand eftersträvas signalreglerade plankorsningar med bommar.

Viljeinriktningar

- Arbeta för utveckling och bevarande av Stångådalsbanan med fokus på förbättrade pendlingsmöjligheter
- Ny bebyggelse ska inte uppföras inom ett skyddsavstånd om 30 meter från Stångådalsbanan
- Kommunens framtagna övergripande riskbedömning med riktlinjer för samhällsplanering intill farligt gods-leder ska användas som underlag vid handläggning av detaljplaner och bygglov inom 150 meter från riksväg 23/34 eller Stångådalsbanan
- Genomför åtgärder för att öka antalet trafiksäkra plankorsningar.

2.15 Teknisk försörjning

Den tekniska försörjningen är en förutsättning för att samhället ska kunna fungera på ett bra sätt, genom att tillgodose kommuninvånarnas behov av tekniska tjänster som samtidigt minskar människans miljöpåverkan. Det är viktigt att den tekniska försörjningen är både effektiv och robust, det vill säga att den är trygg även vid kriser och plötsliga händelser. Idag är det en självklarhet, hos både invånare och företag, att det finns el i kontakterna, vatten i kranarna och värme i elementen. Men även en stabil internetuppkoppling är sådant som vi i dagens samhälle har behov av.

Vatten och avlopp

Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster styr kommunens skyldigheter att ordna med vattenförsörjning eller avlopp om det krävs med hänsyn till människors hälsa eller miljön. Skyldigheten begränsas till när det behövs i ett större sammanhang för en viss befintlig eller blivande bebyggelse. Det finns ingen definitiv definition av vad ett större sammanhang innebär, men enligt rättspraxis innebär det en samlad bebyggelse om cirka 20 till 30 fastigheter eller fler. Det kan däremot vara färre beroende på hur nära fastigheten eller gruppen av fastigheter ligger ett annat större sammanhang. Är det tillräckligt nära kan de anses ingå i samma större sammanhang. När det gäller att inrätta verksamhetsområde för miljös eller hälsans skull kan så få fastigheter som 10 fastigheter, enligt praxis, utgöra ett eget större sammanhang där närheten till andra fastigheter inte spelar någon roll.

Beslut om inrättande av verksamhetsområde för allmän VA antas av kommunfullmäktige.

Kinda kommun står, liksom många andra kommuner, inför stora utmaningar för att säkerställa en hållbar vatten- och avloppsförsörjning (VA-försörjning) i framtiden. För att uppnå en hållbar vatten-, avlopps- och dagvattenförsörjning i en kommun krävs en strategisk och långsiktig planering.

Kinda kommun har genomfört en utredning för att se om ytterligare bebyggelsegrupper har behov av att omfattas av verksamhetsområde för vatten och/eller avlopp. Utredningen utgick från befintliga förutsättningar vilket innebär att om förändringar sker, exempelvis genom förändrade planbestämmelser eller nya förutsättningar i översiktsplanen, kommer denna utredning behöva revideras.

De bebyggelsegrupper som identifierades ha ett behov av ytterligare utredning är belägna längs Järnlundens västra strandlinje samt i och kring Opphem. I övriga områden bedöms det inte föreligga något kommunalt ansvar men beroende på utvecklingen kan förutsättningarna ändras och behov av en gemensam lösning uppstå. Kommunen behöver regelbundet följa upp områdena och om behov uppstår planera in dem för utbyggnad av allmänt VA.

Fastigheter i anslutning till befintliga verksamhetsområden

De fastigheter som är i nära anslutning till befintligt verksamhetsområde, så kallade randfastigheter, kan anses ingå i det större sammanhanget men utredningar för varje specifikt område krävs innan några beslut kan fattas. Det går dock inte att enbart titta på avstånd från befintligt verksamhetsområde, utan varje randfastighet/bostadsområde behöver utredas utifrån miljömässigt- eller hälsomässigt behov, förutsättningar för VA, lämplighet och eventuella specifika omständigheter i området.

Utbyggnadsplan för befintlig bebyggelse

När ett beslut om verksamhetsområde fattas medför det att gällande detaljplaner i området bör ses över. Detaljplanebestämmelser gällande VA behöver anpassas till nya förutsättningar och tillfälle ges att generellt anpassa bestämmelser till dagens behov och krav. Det kan till exempel handla om att utöka byggrätten i ett område för att möjliggöra för permanentboende. Denna typ av detaljplanearbeten bör prioriteras för att begränsningar i planbestämmelserna inte motverkar en möjlig utveckling när en ny VA-anläggning tas i drift.

Övergripande för all utbyggnad av allmänt VA är att den långsiktiga dricksvattenförsörjningen säkras och att de allmänna reningsverken har en tillräcklig kapacitet.

Vattentjänstplan

Kommunen tog under år 2021/22 fram en VA-plan som godkändes av kommunfullmäktige i februari 2023. VA-planen ska underlätta och samordna arbetet med att uppnå en hållbar VA-försörjning inom kommunen. VA-planen ska beskriva hur VA-försörjningen ska ordnas i hela kommunen, såväl inom som utanför verksamhetsområdet för de allmänna vattentjänsterna.

Som en del i arbetet med VA-planen togs en VA-policy fram som antogs av kommunfullmäktige i januari år 2022. VA-policyn ligger till grund för en hållbar VA-försörjning i Kinda kommun, såväl inom som utanför verksamhetsområdet för de allmänna vattentjänsterna. De ställningstaganden som finns i policyn har omsatts till planerade åtgärder i VA-planen. Ställningstagandena är vägledande i alla kommunala VA-frågor och tillsammans med andra beslutade dokument utgör de underlag för kommunens övergripande planering.

Riksdagen beslutade 2022 om ändringar i lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster (LAV), detta innebär bland annat att kommunernas VA-plan ska uppdateras till en vattentjänstplan. Under år 2023 uppdaterades Kinda kommuns VA-plan till en vattentjänstplan. Vattentjänstplanen antogs av kommunfullmäktige i mars 2024.

VA-policy

Kommunens VA-policy är som tidigare nämnt en del av den framtagna Vattentjänstplanen. VA-policyn ligger till grund för en hållbar VA-försörjning i Kinda kommun, inom såväl utanför verksamhetsområdet för de allmänna vattentjänsterna. De ställningstaganden som finns i policyn är omsatta till åtgärder i Vattentjänstplanen. Ställningstagandena är vägledande och utgör ett underlag för kommunens övergripande planering. Följande är ett urval av ställningstaganden som lyfts i VA-policyn:

- Kommunens arbete med frågor som rör VA-försörjning ska bidra till att miljö kvalitetsnormerna för vattenförekomster uppfylls.
- Kommunens hantering och planering av VA-försörjningen ska kännetecknas av långsiktig hållbarhet ur ekologisk, ekonomisk och social aspekt i hela kommunen
- Beslut om åtgärder inom VA-försörjningen ska ske med hänsyn till hur översvämningar och andra klimatförändringar påverkar VA-systemet.
- Kommunens allmänna dricksvattentäkter ska ha aktuella vattenskyddsområden och skyddsföreskrifter. Liknande skydd bör finnas för större enskilda vattentäkter.

- Dagvatten ska hanteras som en resurs som berikar bebyggelsemiljön med avseende på upplevelser, rekreation, lek, naturvärden och biologisk mångfald.
- Kommunen ska tydligt kommunicera till medborgarna vilka områden som inom överskådlig framtid inte är aktuella för anslutning till allmän VA-försörjning, vilka områden där anslutning kan komma att bli aktuell på sikt samt i vilka områden anslutning planeras.
- Möjligheten att anordna gemensamhetsanläggningar ska beaktas i förhandsbesked/bygglov vid byggnation av flera bostadshus vid samma tillfälle

Kapacitet

I kommunen finns kommunala dricksvattentäkter i Kisa, Rimforsa, Horn, Hycklinge, Björkfors och Ydrefors. I Kisa, Rimforsa och Horn bedöms kapaciteten i vattenverken vara tillräcklig för att klara försörjningen även med befolkningsökningen som översiktsplanen pekat ut. I övriga orter bedöms befolkningsökningen vara marginell i förhållande till vattenverkens kapacitet.

För ledningsnäten finns det ett ökat behov av underhåll inom det befintliga ledningsnätet. Det pågår ett arbete med beskrivningar av hur förnyelsen av ledningsnätet ska göras. VA-utbyggnad till både befintliga områden och exploatering av nya områden innebär ett ökat behov av större kapacitet i ledningsnätet. Kapaciteten i ledningsnätet behöver i nuläget byggas ut i Rimforsa.

Viljeinriktningar

- Kommunen ska ha en aktuell Vattentjänstplan som ska följas vid all planläggning och lovgivning
- Aktivt arbeta med att genomföra de åtgärder och utvecklingsarbeten som vattentjänstplan redovisar
- Revidering av vattentjänstplanen ska ske i samband med framtagande av kommunens planeringsstrategi varje mandatperiod
- Planeringen ska sträva efter att föroreningar via vattenflöden från ett område minskar efter exploatering
- Arbeta med öppna dagvattenlösningar som gynnar värden kopplat till natur och rekreation, exempelvis genom dammar eller slingrande vattendrag
- Dagvatten ska fördröjas och renas för att inte medföra en negativ påverkan på recipienten
- Rimforsa reningsverk ska på sikt byggas ut för en ökad kapacitet som möter ortens framtida behov
- Säkra vattenvägar samt översvämningzoner vid framtagande av nya detaljplaner.

Avfall och renhållning

Kommunens planering behöver tillgodose en markanvändning som stödjer en långsiktigt hållbar avfallshantering. Återvinningsstationer och centraler behöver finnas på strategiska platser för att underlätta för människor och företag att göra rätt i vardagen. Avståndet från hushåll eller

verksamhet till avfallshanteringen är ofta avgörande för viljan och förmågan att bidra till insamling och sortering. I planeringssammanhang bör avfallsfrågor belysas och beaktas i tidiga skeden.

Kommunens avfallsanläggning Adlerskog öster om Kisa beräknas kunna vara i drift ett antal år framåt, men det finns behov av en ny återvinningscentral. Den nya återvinningscentralen avses placeras inom det utökade området för Ödängs verksamhetsområde. Skulle återvinningscentralen på sikt behöva omlokaliseras bedöms en lämplig placering vara norr om Kisa där anslutning kan ske till riksväg 23/34.

Om ett behov av en återvinningscentral växer fram i Rimforsa skulle en sådan kunna anläggas i anslutning till reningsverket.

Viljeinriktningar

- En ny återvinningscentral placeras inom utökningen av Ödängs verksamhetsområde
- Kommunen ska ha en aktuell avfallsplan som ska följas i alla skeden i planeringen.

Digital infrastruktur

En förutsättning för digital utveckling är att det finns tillgång till en digital infrastruktur där bredbandsuppkoppling utgör grunden. Idag är det en självklar del av samhällets infrastruktur. Utöver själva tillgången är det avgörande för användarna att det finns ett förtroende, att det går att lita på att uppkopplingen fungerar och att den information och de tjänster som tillhandahålls alltid är tillgängliga. Bredband är idag en förutsättning för att ta del av många tjänster kopplat till arbete och välfärd.

IT och webbaserad service skapar nya möjligheter för människor att bo kvar eller bosätta sig på landsbygden. Bredband är en förutsättning för de som vill arbeta hemifrån. Kinda kommun är själva nätägare till det stam- och accessnät av fiber som har byggts ut i kommunen sedan 2003. Via upphandlad kommunikationsoperatör, erbjuds kommunens invånare bredbandstjänster i form av internet, TV och telefoni. Bredbandsutbyggnaden pågår på landsbygden, projektpengar söks årligen och kommunen lägger även skattemedel på utbyggnaden. Utbyggnaden sker i den takt medlen tillåter det.

I Kinda är ambitionen att alla ska ha tillgång till en stabil bredbandsuppkoppling genom en väl utbyggd IT-infrastruktur. Genom att bygga ut fibernätet ger vi förutsättningar för att uppfylla detta behov över hela kommunen. Detta ger även möjligheter att driva företag i hela kommunen och att kunna nyttja både samhälls- och kommersiell service.

Viljeinriktningar

- Samförläggande med annan infrastruktur ska eftersträvas vid utbyggnad av fibernät
- Tillgång till bredband ska beaktas i samband med all planläggning
- Förbättrad tillgång till en stabil IT-infrastruktur över hela Kinda.

2.16 Förnyelsebar energi

Förbränning av fossila bränslen bidrar till klimatförändringarna och ger utsläpp av försurande och övergödande ämnen. Kommunens ambition är att användandet av fossila bränslen ska minska och att andelen förnybar energi i stället ska öka. Energi används varje dag på många olika sätt, exempelvis till uppvärmning av bostäder, belysning och elektriska produkter, transporter, industrier och matproduktion. Fossila bränslen, med oljan i spetsen, täcker en stor del av vårt energibehov, inte minst inom transportsektorn. Oljan är en ändlig resurs och andra bränslen måste på sikt ersätta denna. Det är angeläget att energianvändningen effektiviseras i så stor utsträckning som möjligt för att beakta och minska miljö-, hälso- och klimatpåverkan och för att minska energiåtgången.

För att skapa ett hållbart samhälle är det viktigt att öka andelen förnybar energi. För att uppnå detta är det därför viktigt att energifrågor blir belysta i all utveckling och att kommunen är positiv till att främja innovativa projekt och nya idéer.

Solenergi

Solceller bidrar till en ökad lokal energiproduktion. För att solceller ska bli en mer självklar del vid byggnation bör det finnas med tidigt i planeringen och stärkas med stöd av detaljplanen. För att solcellerna ska bli en given byggdel bör de finnas med redan vid exempelvis avvägningar om färg- och materialval. Solceller är av naturliga skäl känsliga för beskuggning. Placering av omkringliggande byggnader och växtlighet har därför stor betydelse för solcellsanläggningarnas produktionsförmåga. Växtlighet är av stor vikt för både trivsel och miljö. Lövträd kan exempelvis ge ett minskat behov av kylning sommartid. Målsättningen bör vara att förena grönska och solceller. Solceller bör i största möjliga mån placeras på eller vara integrerade i taket. Byggnadernas orientering samt taklutning är också av betydelse för möjligheten att producera solel. Lokal elproduktion minskar dessutom de överföringsförluster som sker när energi transporteras genom elnätet för användning på annan plats.

I Kinda bör solcellsanläggningarna öka och kommunen bör på olika sätt främja en lokal solelproduktion. Detta bör framför allt ske i den fysiska planeringen samt genom utveckling av det lokala elnätet. Installation av solceller bör alltid övervägas vid nybyggnation. Kommunen har utrett förutsättningar för solcellsanläggningar på kommunalt ägda byggnader och påbörjar implementeringen då det bedöms som lämpligt.

Solceller kan vara bygglovspliktiga inom detaljplanelagda områden, områden med riksintresse för kulturmiljövården, områden med utökad lovplikt och områden där kommunen har beslutat om områdesbestämmelser. Det kan bero på att en byggnad eller en miljö är särskilt värdefull sett till historiska, kulturhistoriska, miljömässiga eller konstnärliga aspekter. Kontakta kommunen vid frågor om solceller och bygglov. Om bygglov krävs bedöms i varje enskilt fall.

Solcellspark

En solcellspark är en större solcellsanläggning som installeras på marken för kommersiellt bruk. Solcellsparkar är aktuellt för markägare eller lantbrukare som har ett stort område att installera solceller på. Detta kan med andra ord vara både stora företag, statliga instanser och privatpersoner som driver en verksamhet som vill producera och/eller sälja solel. För att en solcellspark ska vara så lönsam som möjligt finns det några grundläggande förutsättningar som man bör ha i åtanke, däribland tillgänglighet till en stor yta och nära anslutning till elnätet. Det är viktigt att det närliggande elnätet har den kapacitet som krävs för att kunna hantera överföringen av elen som solcellsparken medför.

Viljeinriktningar

- Investera i solcellanläggningar på kommunalt ägda byggnader där goda förutsättningar finns
- Främja privata och kommersiella solcellsanläggningar på tak
- Kommunen ska i planprocessen beröra förutsättningar för solenergi sett till exempelvis byggnaders placeringar och taklutningar, behovet av ovanstående bedöms i varje enskilt fall
- Kommunen är generellt sett positiv till anläggning av solcellsparker.

Vindkraft

Kinda kommuns geografi är intressant för vindkraft då det finns ett antal områden som har gynnsamma förutsättningar. Vindkraften kan bidra till en ökad lokal energiförsörjning och en levande landsbygd genom att ge mark- och skogsägare ytterligare en möjlig inkomstkälla. Vindkraft medför också negativa aspekter såsom buller, visuell påverkan på landskapet samt påverkan på djurlivet.

Vindkraftsanalys

En analys av förutsättningarna för etablering av vindkraft har genomförts i samband med översiktsplanarbetet. Analysen är baserad på Energimyndighetens vindkartering där vindhastigheter modellerats. Analysen utgår även från generella skyddsavstånd till bostäder och bebyggelse, och hänsyn har även tagits till riksintressen samt utpekade natur- och kulturvärden. I analysen identifierades ett antal områden där det förutom riksintressena för totalförsvaret inte förkom några av de analyserade aspekterna som kom i konflikt med etablering av vindkraftsverk.

Inför samrådet gjorde kommunen bedömningen att Forsvarsmakten bäst kunde avgöra vilka områden i analysen som skulle kunna innebära skada på totalförsvarets riksintressen. Länsstyrelsen beskrev i sitt yttrande att områdena från vindkraftsanalysen som befinner sig inom områdena för följande riksintressen som olämpliga:

- Stoppområdet för höga objekt kring Malmens flottflygplats samt påverkansområdet för detsamma
- Väderadar Vilebo
- Påverkansområdet för väderadar Vilebo
- Lågflygningsområdet Småländska höglandet

Orsaken till Länsstyrelsens bedömning är att om vindkraftsetablering skulle ske inom ovanstående områden skulle det påtagligt kunna skada de berörda riksintressena. Mot bakgrund till detta har områdena där det teoretiskt skulle gå att pröva vindkraft justerats i översiktsplanen. Efter samrådet har även hänsyn tagits till byggnader och bebyggelse som befinner sig i grannkommuner, detta har också föranlett mindre justeringar av vissa områden.

[För att se de justerade områdena se kartbilaga 2.16](#)

För att läsa mer om analysen av förutsättningarna för vindkraft se dokumentet Vindkraftsanalys.

Viljeinriktningar

- Vid en prövning av lämpligheten av en vindkraftsetablering ska djupare studier göras kring etableringens påverkan på människors hälsa och välbefinnande, infrastruktur, natur- och kulturvärden samt landskapsbilden. Bedömningen sker i varje enskilt fall

Vattenkraft

Vattenkraft är energi som utvinns från strömmande vatten i ett vattenkraftverk. Vattenkraften är driftsäker, billig och reglerbar och kan snabbt anpassas till de förändringar som sker i konsumtionen av el, vilket gör att den är en viktig del i att kunna fortsätta ställa om till en förnyelsebar elproduktion.

Vattenkraften har dock en miljöpåverkan, kraftverksdammarna utgör bland annat vandringshinder för flertalet fiskarter, vilket även påverkar andra arter som är beroende av fiskarnas vandring. Vattenmagasin med stor regleringshöjd skapar en onaturlig nivåskillnad mellan hög- och lågvatten, vilket starkt påverkar de artrika ekosystemen i vattendragens kantzoner. Svängningarna i vattenståndet nedströms dammarna gör att strömfårorna varierar mellan att vara torrlagda och vattenfyllda, något som samtliga arter har svårt att anpassa sig till. Dessutom transporteras näringsämnen bort från strandzonerna.

Det finns idag fyra mindre vattenkraftverk i kommunen.

Viljeinriktningar

- Kommunen ser positivt på effektiviseringar och moderniseringar av befintliga vattenkraftsanläggningar för att bland annat skapa möjligheter för migrerande fisk att ta sig förbi vattenkraftsanläggningarna.

Bioenergi

Bioenergi är en viktig resurs i omställningen till ett hållbart energisystem eftersom det utgör ett alternativ till fossila bränslen och kan anpassas efter behov. Biobränslen framställs ur biomassa, så som växter och växtdelar. Tillsammans med andra förnybara energikällor kan biobränslen användas för uppvärmning, att generera el och i industriella processer. Effektivare fordon som drivs av el eller biodrivmedel kan minska utsläppen av koldioxid från transporter. Kraftvärme med biobränslen kan ersätta separat värme- och elproduktion baserad på fossila bränslen. Det förbättrar resurseffektiviteten och reducerar utsläppen av växthusgaser. För ökning av hållbar biobränsleproduktion är det viktigt att beakta skogsmarkens långsiktiga produktionsförmåga och den får inte leda till försämrad miljö i andra avseenden.

Viljeinriktningar

- Kommunen är positiv till privata och kommersiella anläggningar för bioenergi

3.0 Hänsyn och riksintressen

I översiktsplanen ska kommunen redovisa de områden av riksintresse som finns inom kommunen och hur kommunen förhåller sig till dem i sin planering av mark- och vattenområden. Utöver de utpekade riksintressena finns det många andra värden kopplade till mark- och vattenområden som kommunen ska ta hänsyn till när kommunen ska bevaras, förädlas eller utvecklas.

Flera hänsynsområden berör privat mark och ska här ses som att det finns inventeringar, utredningar eller andra sammanhang som kan behöva beaktas. Ett utpekat hänsynsområde innebär vanligen inte något hinder för pågående markanvändning men kan aktualiseras vid till exempel planering för bostäder eller annan förändring som påverkar områdets värden.

I Kinda finns riksintressen kopplat till följande områden:

- Kulturmiljö - läs mer under 3.1 Kulturmiljö
- Naturvård – läs mer under 3.2 Natur och vatten
- Friluftsliv – läs mer under 3.4 Friluftsliv
- Transportsystem – läs mer under 3.6 Transportsystemet
- Totalförsvaret – läs mer under 3.10 Totalförsvarets riksintressen.

Viljeinriktningar

- Riksintressen och andra väsentliga intressen ska alltid beaktas vid planering och tillståndsgivning.

3.1 Kulturmiljö

En kulturmiljö är allt det som har påverkats, präglats och formats av människor genom hela historien. Det är miljöer som visar fysiska spår efter mänsklig aktivitet och verksamhet och kan vara allt från en byggnad eller lämning, en enskild plats till ett helt landskap.

I Kinda finns en mångfald av kulturmiljöer som speglar kommunens historia och utveckling. Kindas kulturhistoria är fortfarande närvarande, synlig och avläsbar med många lämningar från äldre brukningsätt som odlingsrösen, stenmurar och hävdade ängar och med många avsnitt med äldre vägar som ger en upplevelse av historien. Tätorterna ligger vid äldre socknars centrum eller har vuxit fram vid mötesplatser, verksamheter och kommunikationsleder så som vägnätet, järnvägen och Kinda kanal. Bebyggelsen och bebyggelsestrukturen avspeglar samhällets utveckling. Bostadshusens olika typologier är välrepresenterade, både på landsbygden och i tätorterna. Kulturmiljöer finns från skilda tidsepoker och med varierande uttryck och representerar samhällets olika utvecklingsfaser och berättelser.

Kinda kommun är en bygd med en varierad landskaps- och bebyggelsestruktur, med en mångfald som tillsammans utgör kulturlandskapet. Sammantaget ger det en helhet av en levande landsbygdskommun, med en förankring och identitet i historien som bidrar med kunskap och utgör en resurs för den fortsatta samhällsutvecklingen.

Nationella kulturmiljömål

Sedan 1 januari 2014 gäller fyra nationella kulturmiljömål. Regeringen och riksdagen har uttalat att de även ska vara vägledande för kulturmiljöarbetet på regional och kommunal nivå. Det statliga kulturmiljöarbetet ska främja:

- Ett hållbart samhälle med en mångfald av kulturmiljöer som bevaras, används och utvecklas
- Människors delaktighet i kulturmiljöarbetet och möjlighet att förstå och ta ansvar för kulturmiljön
- Ett inkluderande samhälle med kulturmiljön som gemensam källa till kunskap, bildning och upplevelser
- En helhetssyn på förvaltningen av landskapet som innebär att kulturmiljön tas till vara i samhällsutvecklingen.

Viljeinriktningar

- Hänsynstagande till kulturhistoriska värden och lokala särdrag ska betonas som en förutsättning för utveckling av god arkitektur
- Kommunens framtagna kulturmiljöinventeringar ska användas som underlag vid all handläggning av detaljplaner, bygglov och kommunal fastighetsförvaltning
- Vid planläggning ska områden med höga natur-, kultur- och rekreationsvärden bevaras och utvecklas.

Kulturmiljövård – riksintresse

Se kartbilaga 3.1a

Områden som pekats ut som riksintresse för kulturmiljövården i enlighet 3 kap. 6 § miljöbalken ska skyddas mot alla ingrepp som påtagligt kan skada dess värden. Ett utpekade område kan variera både i storlek och i kulturhistoriskt innehåll, allt ifrån små miljöer som speglar en speciell historisk epok till vidsträckta landskapsavsnitt som utvecklats under en lång tid. Riksantikvarieämbetet är den myndighet som beslutar om ett område är av riksintresse för kulturmiljövården. Kommunernas uppgift att ange hur de tar hänsyn till de utpekade riksintressena i översiktsplaneringen.

I Kinda kommun finns sju utpekade riksintressen för kulturmiljövård. För att läsa om de enskilda riksintressena klicka på områdena i kartan. Där går det att läsa om riksintressenas värdebeskrivning, motiv och uttryck samt hur kommunen tar hänsyn till riksintressena.

Regionalt utpekade kulturmiljöer

Se kartbilaga 3.1b

Under 1983 genomfördes en översiktlig kulturmiljöinventering av Länsstyrelsen Östergötland. Inventeringen resulterade i att ett antal kulturmiljöer lyftes fram som av regionalt värde vilka behöver beaktas vid samhällsutvecklingen.

Lokalt utpekade kulturmiljövården

Kinda kommun tog 2018 fram en kulturmiljöinventering inom samhällena i kommunen, dvs. Kisa, Rimforsa, Horn, Hycklinge och Björkfors. Inventeringen definierar dels kulturhistoriska värdefulla miljöer uttryckt med olika grader av värde, dels kulturhistoriskt värdefulla enskilda byggnader med olika grader av värde.

För att se kulturmiljöinventeringen av samhällena se kartbilaga 3.1c

För att läsa mer se dokumentet Kulturmiljöinventering i samhällena.

Under åren 2022 och 2023 pågick ett arbete med att komplettera med kulturmiljöinventering på landsbygden. Inventeringen identifierade kulturhistoriskt intressanta byggnader och bebyggelseområden. Ett urval har gjorts som representerar landsbygdens olika byggnader och miljöer sett till tidsepok, typ och funktion.

För att se kulturmiljöinventeringen av landsbygden se kartbilaga 3.1d

För att läsa mer se dokumentet Översiktlig kulturmiljöinventering - Kinda landsbygd – Bilaga till kulturhistorisk karta.

Byggnadsminnen och kyrkliga kulturminnen

Se kartbilaga 3.1e

I 3 kap. kulturmiljölagen finns bestämmelser om byggnadsminnen, hur de inrättas, vilket skydd de har och i vilken mån de får ändras. Länsstyrelsen får förklara en byggnad med ett synnerligen högt kulturhistoriskt värde eller som ingår i ett bebyggelseområde med ett synnerligen högt

kulturhistoriskt värde som ett byggnadsminne. En byggnadsminnesförklaring innebär skyddsbestämmelser och möjligheter till att erhålla statliga byggnadsvårdsbidrag.

Kulturhistoriska värden i kyrkobyggnader, kyrktomter, kyrkliga inventarier och begravningsplatser skyddas av 4 kap. kulturmiljölagen. Objekten får inte på något väsentligt sätt ändras utan tillstånd från länsstyrelsen.

Fornlämningar

Se kartbilaga 3.1f

Fornlämningar skyddas av 2 kap. kulturmiljölagen (1988:950). Fasta fornlämningar har allmänt skydd och omfattas av ett skyddsavstånd. Det är enligt lagen förbjudet att utan tillstånd från länsstyrelsen rubba, ta bort, gräva ut, täcka över eller genom bebyggelse, plantering, eller på annat sätt ändra eller skada en fornlämning.

I Kinda finns ett stort antal fornlämningar, kommunen ska i största möjliga mån arbeta för att undvika arkeologiska utgrävningar och borttagande av fornlämningar. Översiktsplanen har anpassats för att undvika utpekande av utvecklingsområden där kända fornlämningar förekommer. I de fall kända fornlämningar finns inom utvecklingsområden ska bebyggelsen anpassas efter fornlämningarna och framhävas. Fornlämningarna finns som ett planeringsunderlag i kartan.

3.2 Värdefulla natur- och vattenområden

Se kartbilaga 3.2a-h

Naturen i Kinda finns alltid nära. Våra tätorter är tämligen små men innehåller rikligt med grönområden och är omgivna av skog, vatten och öppna kulturmarker. Det finns närmare fyrahundra sjöar av olika slag både vad gäller storlek och djup. I den centrala delen av kommunen befinner sig sjön Åsunden som tillsammans med Järnlunden utgör viktiga delar av Kinda kanal.

Många av naturmiljöerna i Kinda har känsliga och hänsynskrävande växter och djur som på många andra platser är borta eller mycket sällsynta. Många områden har ett formellt skydd som naturreservat, Natura 2000 eller biotopskydd men det finns även många mycket värdefulla oskyddade miljöer som vi har skyldighet att beakta för kommande generationer.

I all samhällsplanering ska hänsyn tas till hur kommunens särskilda naturvärden och gröna infrastruktur kan upprätthållas och utvecklas, vilket innebär att särskilt värdefulla natur- och friluftsområden ska bevaras och att nya barriärer i landskapet undviks så långt möjligt.

Naturvårdsprogram

Naturvårdsprogrammet gäller som utgångspunkt för vilka områden och naturtyper som är särskilt skyddsvärda. Grunden för hänsyn är att inga åtgärder ska genomföras som innebär negativ påverkan på de beskrivna naturvärdena. I Kindas naturvårdsprogram omfattas både natur med formellt skydd och annan natur som bedöms som särskilt skyddsvärd så som riksintressen och naturområden som utgör känsliga biotoper.

I naturvårdsprogrammet beskrivs de åtgärder som anses krävas för att bibehålla eller förstärka naturvärden och särskilt hänsynskrävande arter.

Parallellt med översiktsplanearbetet skedde en uppdatering av kommunens naturvårdsprogram vilket avses antas samtidigt som översiktsplanen.

Viljeinriktningar

- Naturområden med formellt skydd så som riksintressen, naturreservat eller liknande ska bevaras i sin helhet och skyddas mot negativ påverkan
- Inga åtgärder ska genomföras som innebär negativ påverkan på naturvärden beskrivna i kommunens naturvårdprogram som i naturvårdsprogrammet klassas i naturvärdesklass 1 (nationellt värde) och i naturvärdesklass 2 (regionalt värde). För områden som är utpekade med naturvärdesklass 3 (kommunalt värde) och naturvärdesklass 4 (lokalt värde) ska naturvärden och arter beaktas så långt som anses rimligt
- Vid exploatering och ny bebyggelse ska särskild hänsyn tas för att spridningsvägar och gröna samband kan vidmakthållas och att nya barriärer inte tillkommer
- Vid exploatering i tätortsnära lägen och vid förtätning ska särskild hänsyn tas till rekreation och friluftsliv
- Vid detaljplaneläggning av naturmark bör alltid en naturvärdesinventering tas fram

- En god vattenstatus ska eftersträvas i sjöarna och utveckling får inte försämra vattenkvaliteten

Kindas natur

Geologi

Granit täcker i stort sett hela Kinda. Berg i dagen förekommer till stora delar och om det inte gör det befinner sig det under ett mycket tunt moräntäcke. Nedanför bergshöjderna utbreder sig mer mäktiga moränlager och längre ner mot sjöstränderna tillkommer mer eller mindre stora partier med silt och sand som avlagts på sjöbotten efter istiden.

Isälvsmaterial (grus och sand) finns i långsträckta stråk (ofta åsar) utspritt i kommunen. En del av dessa används till att utvinna material, främst sand.

På flera platser i Kinda finns geologiskt intressanta formationer, exempelvis strandlinjer och rester i form av bland annat klapperstensfält från stora vattenflöden. Vidare finns några mäktiga drumlinjer (hårt packad morän ovanpå berg), en del av dem är utpekade som riksintressen ur geologisk aspekt.

Värdetrakter

Länsstyrelsen med flera har pekat ut värdetrakter för olika skogstyper samt gräsmarker. Dessa värdetrakter är landskapsavsnitt där det finns förtätningar av värdefulla områden av samma skogstyp eller markslag.

För Kinda är stora delar av kommunen utpekade med olika värdetrakter: gräsmark, ädellöv, gran, tall och trivallöv.

Sjöar och vattendrag

Kinda kommun ingår till största delen i Stångåns avrinningsområde. Endast några mindre områden i de yttre delarna ingår i andra avrinningsområden. Sjön Sommen är utpekade som riksintressen för friluftslivet, yrkesfisket och naturvård. Sjöarna Åsunden och Järnlunden är utpekade som riksintressen för friluftslivet. Rödingehultsjön är utpekade som riksintresse för naturvården.

Det förekommer många andra sjöar som har höga naturvärden som också är betydelsefulla för rekreation och friluftslivet. Flera vattendrag har mycket höga naturvärden. Av dessa kan nämnas Pinnarpsbäcken med en förekomst av öring och utflödet från Nedre Föllingen där det bland annat förekommer tjockskalig målarmussla.

Våtmarker

Kinda har få stora mossar och de flesta som finns är relativt små. Genom sjösänkningar främst under 1800-talet och större markavvattningsföretag förekommer fuktiga och blöta markområden som ibland brukas som vall idag. En karaktärsmiljö för Kinda är små orörda sumpskogar med skyddsvärd flora och fauna. Några mer utbredda mossar förekommer, då främst i den nordöstra delen av kommunen och mot gränsen till Ydre kommun i sydväst.

Områdesskydd och hänsyn

Många naturområden har ett formellt skydd, så som naturreservat, biotopskyddsområden och Natura 2000-områden. Det finns också en del områden som är utpekade för att de innehåller höga

naturvärden som riksintressen eller nyckelbiotoper. Dessa saknar ett formellt skydd men kräver samråd för åtgärder som kan påverka dess naturvärden.

Riksintresse för naturvård

Se kartbilaga 3.2a

Utpekade områden av riksintresse för naturvården syftar till att representera huvuddragen av svensk natur, exemplifiera landskapets utveckling och mångfalden av natur i Sverige. Områden som är utpekade som riksintressen för naturvård ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada naturmiljön. Förändrad markanvändning, ny bebyggelse eller åtgärder inom eller i närheten till ett riksintresse kan påtagligt skada de värden som utgör grunden för riksintresset i fråga.

Viljeinriktningar

- Kinda kommun ska vid prövning av tillstånd, förhandsbesked och lov inom eller i anslutning till riksintressen särskilt beakta de naturvärden som utgör grunden för riksintressena.
- Vid prövning av tillstånd, förhandsbesked och lov inom eller i närhet av områden av riksintresse ska remiss skickas till Länsstyrelsen för inhämtande av synpunkter.
- Utgångspunkten ska vara att förändring ska innebära att riksintressenas värden gynnas och förstärks.

Natura 2000

Se kartbilaga 3.2b

Natura 2000 har som syfte att skapa ett nätverk av skyddade naturtyper och livsmiljöer för de arter som länderna inom EU har enats om. I Kinda finns 30 Natura 2000-områden. Ungefär hälften av Kindas naturreservat är också utpekade som Natura 2000-områden i vissa delar eller i sin helhet.

Tillstånd krävs för verksamheter och eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön eller utpekade arter i ett Natura 2000-område. Tillståndsplikten kan även omfattas av åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön eller de utpekade arterna i området.

Eftersom det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som kan påverka naturvärdena i Natura 2000-områden är det viktigt att samråda med Länsstyrelsen före genomförande av åtgärder. Om det handlar om åtgärder kopplat till skogsbruk ska Skogsstyrelsen samrådaskas med.

Om syftet med åtgärder är att långsiktigt bevara de skyddade arterna eller naturtyperna och att de är nödvändiga för skötseln eller förvaltningen av Natura 2000-området är det inte nödvändigt med tillstånd.

Viljeinriktningar

- Kinda kommun ska vid prövning av tillstånd, förhandsbesked och lov inom eller i anslutning till riksintressen särskilt beakta de arter, livsmiljöer och naturtyper som ska skyddas
- Remiss ska skickas till Länsstyrelsen för inhämtande av synpunkter innan prövning av tillstånd, förhandsbesked och lov inom eller i närheten av Natura 2000-områden.

Skyddad natur

Se kartbilaga 3.2c

Biotopskydd

Biotopskyddsområden är en form av områdesskydd som avser att skydda små livsområden, biotoper. Biotoperna skyddas eftersom de utgör värdefulla livsmiljöer för hotade eller särskilt värdefulla djur- eller växtarter. Biotopskyddsområden är skyddade i 7 kap. miljöbalken. Inom ett biotopskyddsområde råder förbud mot bedrivande av verksamhet eller vidtagande av åtgärder som kan skada naturmiljön. Det krävs särskilda skäl för dispens mot förbudet enligt 7 kap. 11 § miljöbalken.

Det finns två typer av biotopskydd, dels ett generellt skydd för vissa angivna typer av livsmiljöer dels enskilda fall där ansvarig myndighet förklarar ett avgränsat område för biotopskyddsområde. Det generella skyddet gäller över hela landet. De biotopskyddsområden som omfattas av det generella biotopskyddet är alléer, småvatten och våtmark i jordbruksmark, odlingsrösen, stenmurar i jordbruksmark samt åkerholmar.

Nyckelbiotoper

Nyckelbiotoper är ett begrepp som används i såväl skogsmiljöer som i vattenmiljöer. Skogsstyrelsen har genomfört en större inventering av stora delar av Sveriges skogar där de mest värdefulla miljöerna betecknas som nyckelbiotoper. Har de ett något lägre värde markeras de som miljöer av särskilt naturvärde. I vattenmiljöer utpekas värdefulla områden som limniska nyckelbiotoper. Det handlar de flesta gångerna om vattendrag med liten mänsklig påverkan och värdefullt artinnehåll. För avverkning i nyckelbiotoper krävs samråd med Skogsstyrelsen och för ingrepp i vattenmiljöer krävs anmälan eller tillstånd från Länsstyrelsen.

Djur- och växtskyddsområden

Djur och växtskyddsområden är såsom biotopskyddsområden ett områdesskydd. Områden med djur och växter som är känsliga för störningar och skador kan skyddas genom djur- och växtskyddsområden i och med att allmänheten och eller markägarens tillträde till området begränsas.

Naturminnen

Naturminnen är objekt i naturen med särskilda kvalitéer och som därmed behöver skyddas eller vårdas i en större omfattning. Särskilda kvalitéer kan exempelvis inbegripa stora värden för faunan och floran. Ofta utgörs naturminnen av jätteeckar och andra stora trädexemplar men de kan även utgöras av stenformationer.

Naturreservat

Se kartbilaga 3.2d

Naturreservat bildas i syfte att bevara biologisk mångfald och värdefulla naturmiljöer eller för att tillgodose behovet av områden för friluftslivet. I Kinda finns i dagsläget 35 naturreservat spridda i stora delar av kommunen. Många skyddade reservat är skogsmiljöer och ofta inslag av gamla ädellövträd men även miljöer kopplade till det gamla odlingslandskapet med betesmarker, ängsmark och i vissa fall hamlade träd.

Stora lågexploaterade områden

[Se kartbilaga 3.2e](#)

Stora lågexploaterade områden är sådana mark- och vattenområden som endast i obetydlig omfattning är påverkade av bebyggelse, exploateringsföretag eller andra ingrepp och ska enligt 3 kap. 2 § miljöbalken så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan skada naturmiljön. I detta avsnitt används begreppet lågexploaterat för områden där exploateringsgraden för bostäder eller anläggningar är låg. Begreppet opåverkat används till exempel i områden där det förekommer hög andel opåverkad skog med ofta med hög andel utpekade natur- och kulturvärden. Således anses en lågexploaterad mark som är opåverkad vara mer värdefull att skydda och bevara i sin helhet medan en lågexploaterad mark som är kraftigt påverkad kan vara mer lämplig för till exempel vindkraftsetablering.

Då Kinda har ett glest vägnät och en central järnvägslinje samt har en mycket kuperad terräng med förkastningar, bergshöjder och sprickdalar finns goda förutsättningar på många platser att uppleva tystnad. Den kuperade terrängen tillsammans med stor andel skogsmark gör att även industriverksamhet inte hörs mer än i den närmaste omgivningen. Ljudstörande industrier finns främst i norra och södra utkanten av Kisa.

Våtmarksinventeringen

[Se kartbilaga 3.2f](#)

Under 25 års tid inventerades 35 000 våtmarker i Sverige belägna nedanför fjällkedjan. Inventeringen syftade till att skapa en kunskapsbank som kan användas som underlag till planering och miljöövervakning.

Naturvårdsavtal

[Se kartbilaga 3.2g](#)

Naturvårdsavtal tas fram med syftet att genom avtal och ersättningar bevara och utveckla områden med höga naturvärden. Naturvårdsavtal tecknas mellan markägaren, och Skogsstyrelsen, länsstyrelsen eller kommunen.

3.3 Strandskydd

Strandzonen i anslutning till hav, sjöar och vattendrag är viktig för rekreation, biologisk mångfald och friluftslivet. Våra stränder skyddas i miljöbalken genom strandskyddet. Strandskyddet syftar till att långsiktigt trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden och bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten. Genom strandskyddet kan tillgången till allmänna badplatser, friluftsområden och promenadstråk längs stranden tryggas samtidigt som viktiga ekosystem och den biologiska mångfalden skyddas. För att tillgodose syftena är det även i huvudregel förbjudet att inom strandskyddsområdet vidta vissa åtgärder, bland annat uppföra nya byggnader, ändra byggnader och anläggningar eller deras användning så att det hindrar allmänheten för att beträda fria områden och om det har en betydande inverkan på djur- och växtliv.

Det skyddade området är i de flesta fall 100 meter från strandkanten, både in på land och ut i vattnet. Länsstyrelsen får under vissa förutsättningar utvidga strandskyddet om det behövs för att säkerställa något av strandskyddets syften eller om det är av särskilt betydelse för strandskyddets syften. Utvidgningen varierar mellan 150 och 300 meter från strandlinjen. Utvidgat strandskydd om 150 meter råder för Kinda kanal/Stångåns vattensystem, vilket främst berör sjöarna Åsunden och Sommen för den del av Sommen som berör kommunen.

För att se områden med utökat strandskydd se kartbilaga 3.3

Strandskyddsreglerna i miljöbalken ger kommunen möjlighet att peka ut områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen, även kallat LIS-områden, för att gynna utveckling på landsbygden.

För att läsa mer om LIS se 2.7 Utveckling i strandnära läge (LIS).

Möjliggörandet av fler bryggor och båtplatser är viktigt för Kindas utveckling. Anläggande av bryggor och båtplatser kräver strandskyddsdispens där strandskydd råder. Anmälan om vattenverksamhet till Länsstyrelsen kan också krävas, kontakta kommunen vid frågor om anläggande av bryggor och båtplatser.

Viljeinriktningar

- Vid beslut om dispens eller upphävande av strandskyddet ska det alltid lämnas en fri passage om 25 meter från strandlinjen om inte topografin är sådan att det saknar betydelse
- Strandskyddets syften ska beaktas i kommande planering och lovgivning
- Insatser krävs för att bedriva tillsyn på olovliga bryggor. Kommunen ska verka för att enskilda bryggor och båtplatser ersätts med gemensamma.

Fri passage

För att trygga allmänhetens tillgång till fria stränder och bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten ska det alltid finnas ett område som behövs för att säkerställa fri passage mellan strandlinjen och byggnaderna eller anläggningarna.

Det är viktigt att den fria passagen får en ändamålsenlig utformning och vara tillräckligt omfattande för att fungera som passage för allmänheten samt för att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet.

En bostadstomt inte ska placeras närmare stranden än 25 meter om inte topografin är sådan att detta saknar betydelse. Verksamheter kan läggas närmare men även där måste fri passage lämnas. Bryggor, båthus, bastubyggnader och liknande kan läggas vid stranden, men då ska fri passage ordnas ovanför.

Dispens från strandskyddet

Enligt 7 kap. 18 c § miljöbalken kan dispens för strandskyddet prövas om det anses finnas särskilda skäl för området som dispensen avser. Dessa är:

1. Området har redan tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften
2. Området är genom väg, järnväg, bebyggelse, verksamhet eller annan exploatering väl avskild från området närmast strandlinjen
3. Området behövs för en anläggning som för sin funktion måste ligga vid vattnet och behovet kan inte tillgodoses utanför området
4. Området behövs för att utvidga en pågående verksamhet och utvidgningen kan inte genomföras utanför området
5. Området behöver tas i anspråk föra att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför området
6. Området behöver tas i anspråk för att tillgodose ett annat mycket angeläget intresse.

3.4 Friluftsliv

Friluftsliv är ett samlingsbegrepp för fritidsaktiviteter som genomförs utomhus och inkluderar såväl organiserad som oorganiserad verksamhet. Friluftslivet är av stor betydelse för Kinda kommun, se avsnitt 2.9 *Kultur, rekreation och idrott* för att läsa mer om det.

Viljeinriktningar

- I områden som har stor betydelse för friluftsliv, rekreation och fysisk aktivitet ska utveckling som påtagligt kan skada dess värden undvikas
- Vid utveckling av ny och befintlig bebyggelse ska hänsyn tas till friluftslivets infrastruktur i form av olika ledssystem, både till sjöss och land
- Bind ihop de geografiskt utspridda friluftsvärdena genom ledssystem som är framkomliga och välskötta, både till sjöss och land.

Nationella friluftsmål

Friluftslivet ger oss hälsa, naturförståelse och regional utveckling. Det är utgångspunkten för de tio mål för friluftslivspolitikerna som regeringen beslutade om i december 2012. Kommunen ska verka för att målen uppnås. Målen är:

1. Tillgänglig natur för alla
2. Starkt engagemang och samverkan
3. Allemansrätten
4. Tillgång till natur för friluftsliv
5. Attraktiv tätortsnära natur
6. Hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling
7. Ett rikt friluftsliv i skolan
8. Skyddade områden som resurs för friluftslivet
9. Friluftsliv för god folkhälsa
10. God kunskap om friluftslivet.

Riksintressen för friluftsliv

[Se kartbilaga 3.4a](#)

Områden som pekas ut för riksintresse för friluftsliv utgör geografiska områden som på grund av höga värden för friluftslivet är av nationell betydelse. Områden av riksintresse för friluftsliv ska skyddas mot åtgärder som kan innebära påtaglig skada på intresset i enlighet med 3 kap. 6 § miljöbalken. Med friluftsliv avses vistelse utomhus i natur- eller kulturlandskap för välbefinnande och naturupplevelser. Naturvårdsverket ansvarar för att peka ut riksintresseområden för friluftslivet och har formulerat motiv och värdebeskrivningar för varje område. Dessa bör beaktas vid varje specifikt berört område.

I Kinda är sjöarna Åsunden, Järnlunden och Sommen riksintressen för friluftslivet. Åsunden och Järnlunden är en del av både Kinda Kanal och Stångåns avrinningsområde. Sjöarna är klara sötvattensjöar med hög frekvens av både båttrafik och kanotister. Därtill finns det både kommunala och spontana badplatser längs med strandlinjen. För att läsa om de enskilda riksintressena, klicka på områdena i kartan. Där går det att läsa om riksintressenas värdebeskrivning, närmare beskrivningar samt hur kommunen tar hänsyn till riksintressena.

Östgötaleden

Se kartbilaga 3.4b

Östgötaleden är ett ledsystem som med sina drygt 150 mil löper genom Östergötland. För Kinda kommuns del ansluter Östgötaleden till kommuner i norr, söder, väster och öster. Därigenom bidrar den till en egen kommunöverskridande infrastruktur för friluftsliv. Naturen tar inte hänsyn till kommungränser vilket innebär att regionala samarbeten kring bland annat sjöar, vandringsleder, naturreservat är nödvändigt.

3.5 Areella näringar

Med areella näringar menas de näringar som använder biologiska och naturgeografiska resurser på land och vatten. Utöver att vara en basnäring som förser människan med bland annat livsmedel så har dessa näringar också en viktig roll som förvaltare av värdefulla natur och kulturvärden. Ett rikt och vackert kulturlandskap gör det i sin tur möjligt att bedriva andra näringar och rekreativa aktiviteter som upplevelseturism, friluftsliv och jakt. Jord- och skogsbruk är även av nationell betydelse enligt miljöbalken.

I Kinda kommun står de areella näringarna för 10 procent av kommuninvånarnas sysselsättningsgrad och skog- och jordbruksmark upptar nästan 80 procent av kommunens yta.

Jordbruk

Arealen jordbruksmark i Sverige har, sett över en längre tidsperiod, minskat drastiskt och trycket på att ta jordbruksmark i anspråk för andra ändamål är stort. Av den mark som tidigare varit jordbruksmark har större delen av marken övergått till skog medan en mindre del har exploaterats för bebyggelse. Den jordbruksmark som har övergått till skog går med relativt enkla medel att återställa till brukningsvärd jordbruksmark medan exploatering av jordbruksmark för bebyggelse ses som en irreversibel åtgärd. Att exploatera jordbruksmark riskerar att hota nuvarande och framtida generationers livsmedelsförsörjning.

Ur ett globalt perspektiv blir jordbruksmarken allt värdefullare för livsmedelsförsörjningen då den ska föda fler samtidigt som klimatförändringar och markförstöring gör att den minskar. För att läsa mer om hur jordbruksverksamhet och klimatförändringar berör varandra se 3.7 Klimatförändringar.

Miljöbalken anger att brukningsvärd jordbruksmark endast får exploateras för bebyggelse eller anläggningar om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen, och om behovet inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark kan tas i anspråk. Kindas noder har varierande möjlighet att växa utan att ta jordbruksmark i anspråk. Detta beror bland annat på Kindas kuperade terräng med stora höjdskillnader som försvårar möjligheten att skapa tillgängliga områden samt en hög efterfrågan på bostäder i områden med goda kommunikationer till Linköping i norr.

Ängar och betesmarker är viktiga livsmiljöer för många växt- och djurarter. Exempelvis går vissa arter endast att finna på ogödslad slåttad ängsmark medan andra är helt beroende av att landskapet hålls öppet genom bete. Åkerholmar, stenrosen och bryn är andra unika livsmiljöer som hör till jordbruksmarken och som härbärgerar många arter. En del av dessa skyddas av biotopskyddet. Att den biologiska mångfalden bevaras har stor betydelse för att ekosystemen och ekosystemtjänsterna ska fungera.

Klassificering av jordbruksmark i Kinda

Under hösten 2023 genomfördes en klassificering av all jordbruksmark i Kinda kommun. Klassificeringen har utgjort ett planeringsunderlag vad gäller avvägningen mellan bevarandet av jordbruksmark och väsentliga samhällsintressen. Klassificeringen kan ses som ett mått på brukningsvärdet i de fall då jordbruksmark utgör det bästa alternativet för exploatering. Klassningen har tagits fram utifrån storleken på fält och hur intilliggande åkermark kan sambrukas rationellt, närhet till brukningscentrum och djurhållande gårdar. Faktorerna produktionsförmåga, ekologisk produktion, betesmarker och slåtterängar med särskilt höga naturvärden samt närhet till vatten

ligger också till grund för klassningen, dessa faktorer har bedömts ha stor betydelse för jordbruksverksamheten i Kinda kommun.

Ianspråktagande av jordbruksmark

Ungefär 11 procent av kommunens yta utgörs idag av produktiv jordbruksmark. I översiktsplanen tas mest jordbruksmark i anspråk runt Rimforsa. Rimforsa är en strategiskt viktig ort i kommunen och då det saknas lämpliga alternativ är det ofrånkomligt att jordbruksmark tas i anspråk i Rimforsa.

Om samrådsversionens alla utvecklingsområden skulle förverkligats skulle det innebära att cirka 296 hektar jordbruksmark skulle tagits i anspråk där en mindre andel utgörs av produktiv jordbruksmark. Om granskningsversionens alla utvecklingsområden skulle förverkligas skulle det innebära att cirka 217 hektar jordbruksmark skulle tas i anspråk. Följande utgör en minskning av ianspråktagandet av jordbruksmark med cirka 26 procent mellan samrådsversionen och granskningsversionen. En mindre andel av jordbruksmarken utgör produktiv jordbruksmark enligt klassificeringen.

Omkring 70 procent av jordbruksmarken i Kinda är belägen inom särskilt utpekade jordbruksbygder där jordbruksmarkens värden och brukandet särskilt ska beaktas och skyddas vid eventuell utveckling. Bedömningen är att översiktsplanen sammantaget har tagit stor hänsyn till produktiv jordbruksmark.

Kompensationsåtgärder vid ianspråktagande av jordbruksmark

I det fall jordbruksmark tas i anspråk ska kommunen för att hushålla med jordbruksmarken verka för att kompensationsåtgärder tillämpas. Med detta avses att annan mark ersätter den jordbruksmark som tas i anspråk.

En styrande princip bör vara att om ianspråktagande av jordbruksmark inte kan undvikas bör först och främst den jordbruksmark som tas i anspråk vara av en lägre klassning.

Kompensationsåtgärder bör ske enligt följande modell:

- I första hand bör annan mark omvandlas till jordbruksmark inom den egna fastigheten där jordbruksmark tagits i anspråk
- I de fall där det inte är möjligt bör kompensationen av jordbruksmark ske på annan plats inom kommunen.

Det ska falla på exploatören att säkerställa att kompensationsåtgärder utförs.

För att hålla nere kostnaderna för kompensationsåtgärder bör i första hand jordbruksmark som idag ligger för fåfot åter tas i drift. Här bör Kinda kommun sträva efter att åkermark ersättas med åkermark respektive att betesmark ersättas med betesmark. I de fall det inte är möjligt kan kompensation ske genom att annan mark omvandlas till jordbruksmark.

Äkta generationsskifte

Det är omdiskuterat huruvida det ska tillåtas byggnation av enstaka hus på landsbygden på jordbruksmark. Det har på senare tid fastslagits ett flertal domar vid mark- och miljödomstolarna och Mark- och miljööverdomstolen beträffande byggnation på jordbruksmark. Av dessa framgår bland annat att enstaka bostadshus inte ses som ett väsentligt samhällsintresse. Det kan dock finnas skäl

för undantag när det gäller byggnation av enstaka hus på landsbygden på jordbruksmark. Det handlar då om att säkerställa fortsatt drift av jordbruksverksamhet. I dessa fall bör ett så kallat äkta generationsskifte på jordbruksmark tillåtas och vara en naturlig del av utvecklingen av jordbruksverksamheten.

Säkerställandet av fortsatt drift av jordbruksverksamheten genom äkta generationsskifte bör därmed vara överordnat ianspråktagande av jordbruksmark.

Även här finns skäl som talar för att kommunen bör tillämpa kompensationsåtgärder, där det är möjligt. Om möjligt bör kompensation av mark ske inom den egna fastigheten.

Djurhållning

För att djurhållningen inte ska påverkas negativt av nya bostadsområden ska kommunen eftersträva att ett skyddsavstånd på 200 meter hålls i detaljplaner med bostäder. Vid ny- eller ombyggnation av djurstallar är det acceptabelt att bostäder befinner sig närmare än 200 meter om det inte avsevärt försvårar möjligheten att bedriva ett rationellt jordbruk. Detsamma gäller vid generationsskiften.

Livsmedelsförsörjning och nationell livsmedelsstrategi

Den nationella livsmedelsstrategin med sikte mot år 2030 omfattar hela livsmedelskedjan. Det övergripande målet för livsmedelsstrategin ska vara en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar, samtidigt som relevanta nationella miljömål nås, i syfte att skapa tillväxt och sysselsättning och bidra till hållbar utveckling i hela landet. Produktionsökningen, både konventionell och ekologisk, bör svara mot konsumenternas efterfrågan. En produktionsökning skulle kunna bidra till en ökad självförsörjningsgrad av livsmedel. Livsmedelsstrategin handlar även om att ge alla konsumenter bättre förutsättningar att göra medvetna val.

Viljeinriktningar

- Inom jordbruksbygder ska det i möjligaste mån undvikas att exploatera jordbruksmark
- Inom jordbruksbygder ska möjligheten att fortsatt bedriva ett effektivt jordbruk väga tungt vid all typ av utveckling
- Där jordbruksmark i översiktsplanen pekats ut för annan användning bedöms behovet av marken för den utpekade användningen väga tyngre än bevarandet av jordbruksmarken
- Verka för bevarande och skötsel av värdefulla ängs- och betesmarker samt artrika gräsmarker
- För att ge förutsättningar för ett fortsatt brukande av jordbruksmark bedöms mindre intrång på marken vara acceptabelt om det inte avsevärt försvårar möjligheten till ett rationellt jordbruk
- Verka för att kompensationsåtgärder genomförs då jordbruksmark tas i anspråk
- Äkta generationsskiften bör tillåtas
- Verka för att ny bostadsbebyggelse inte påverkar djurhållning negativt.

Skogsbruk

Skogen är en betydande naturresurs i kommunen. Den ger förnybara råvaror, skapar arbetstillfällen och är av betydelse för rekreation och friluftsliv. Skogen har en stor betydelse för att sänka mängden växthusgaser i atmosfären då den upptar koldioxid. Vilka värden en skog har beror till stor del på hur den sköts och brukas. Enligt miljöbalken ska skogsmark som har betydelse för skogsnäringen så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra ett rationellt skogsbruk.

Omkring två tredjedelar av kommunens yta utgörs av skogsmark. Större delen av skogsarealen är privatägd men det finns även viss skog som ägs av kommunen. Skogen sköts ofta utifrån sina ekonomiska värden. Vissa skogsägare väljer att göra frivilliga avsättningar, alltså att avsätta en del av skogsmarken för naturvård. En del av den privatägda skogsmarken är certifierad vilket ställer krav på att skogsbruket är hållbart och regleras genom en skogsbruksplan eller en så kallad grön skogsbruksplan. Den kommunalt ägda skogen sköts utifrån en grön skogsbruksplan. För de tätortsnära skogsområdena som kommunen äger är det inte främst de ekonomiska värdena som väger in utan det den sköts huvudsakligen utifrån värden kopplat till rekreation, kultur och natur. Skötseln av den tätortsnära skogen tar även hänsyn till säkerhetsaspekter genom att exempelvis förebygga olyckor till följd av fallande grenar och att arbeta för att den tätortsnära skogen upplevs som trygg att vistas i.

Viljeinriktningar

- Inom skogsbruksbygder ska exploatering av skogsmark huvudsakligen ske på ett sätt som inte markant försvårar möjligheten till ett rationellt skogsbruk
- Ny bebyggelse, vägar och annan infrastruktur ska placeras så att den inte försvårar ett rationellt skogsbruk
- Verka för att öka andelen naturvårdad skog bland kommunens ägda skogar

Jakt och fiske

Kontinuerlig tillgång till vatten, skydd och föda i landskapet är nycklar till friska viltstammar. En del vilt orsakar dock olägenheter och ekonomisk skada för många lantbrukare och skogsägare. Vildsvinens bökande förstör grödor och mark och kan orsaka skador på maskiner genom att det för upp stenar till markytan. Hjortdjurens betande går ofta hårt åt nyplanterad skog och vilda rovdjur kan ta eller skrämna tamboskap. Men dessa djurs närvaro leder också till en ökad biodiversitet och de erbjuder rekreativa värden i form av jakt och friluftsliv, vilket även kan gynna turismen. Jakt och fiske är en del i en hållbar förvaltning av naturresurser. Viltets skador på marken kan begränsas främst genom att viltstammarnas storlek hålls på en nivå som avväger mellan skador och nytta.

Jakt är en basnäring och samtidigt en källa till rekreation, avkoppling och naturupplevelser. Jakten är viktig ur ett viltvårdsperspektiv och uppskattas ofta av många jord- och skogsbrukare då det påverkar de areella näringarna. Att kunna fiska har för vissa personer en särskilt stor betydelse ur ett rekreativt perspektiv. Fisketurism, kräftfiske och försäljning av fiskekort är en potentiellt växande del i turistnäringen. Kommunen ser värdet av att jakt- och fiskeverksamheter har möjlighet att växa i Kinda.

Viljeinriktningar

- Dialog ska föras vid behov med jakt- och fiskeföreningar om förvaltning och hushållning av naturresurser

Täktverksamhet

För att bedriva täkt av berg- och grusmaterial, som inte enbart ska användas till husbehov, behövs tillstånd enligt miljöbalken. Tillståndet reglerar hur mycket material som får brytas i takten, både per år och totalt under tillståndstiden. I Kinda kommun fanns det i maj 2024 fem berg- och grustäkter med tillstånd för uttag fördelade på fyra företag. För att klara kommande generationers samhällsbyggande är det nödvändigt med en bättre hushållning och god planering av användandet av våra täkter. Berg- och moräntäkter förekommer ofta i områden med mindre betydelsefulla landskaps- och naturmiljövärden, till skillnad från naturgruset som ofta utvinns ur isälvsavlagringar som rullstensåsar och isälvsdeltan.

Naturgrusavlagringar är av vikt för vattenförsörjningen och behöver därmed ett fortsatt skydd. De kvarvarande naturgrusavlagringarna är även en viktig del i natur- och kulturlandskapet. Länsstyrelsen i Östergötland har i regional vattenförsörjningsplan identifierat flera grusförekomster som kan vara lämpliga för konstgjord infiltration. Konstgjord infiltration kan användas för att förstärka grundvattenbildningen men också av kvalitetstekniska skäl. För att säkra dricksvattenförsörjningen i framtiden kan grundvattenbildningen behöva stärkas med konstgjord infiltration.

Länsstyrelsen i Östergötland har också som ett komplement till den regionala vattenförsörjningsplanen tagit fram en materialförsörjningsplan för en säker dricksvattenförsörjning i Östergötland. I den anges mål och riktlinjer för att identifiera och bevara naturgrusavlagringar för framtida dricksvattenförsörjning. Materialförsörjningsplanen visar lämpliga och olämpliga områden för utvinning av ballast i förhållande till vattenförsörjningsintresset och var i länet det finns grusförekomster med förutsättning för konstgjord infiltration till grundvattnet. En ökad brytning av berg i stället för naturgrus är inte heller problemfritt, utan lokaliseringen blir på samma sätt föremål för motstridiga intressen.

Viljeinriktningar

- Nya grustäkter och bergtäkter ska inte tillåtas i direkt anslutning till sjöar och vattendrag och om de påverkar besöksnäringen, friluftslivet, kultur- eller naturvärden negativt
- Utvidgning av befintliga täkter är att föredra framför nya lokaliseringar, för att undvika ytterligare påverkan på omgivningen
- Nya bergtäkter ska prövas mot de i översiktsplanen redovisade allmänna intressena och den miljökonsekvensbeskrivning som alltid ska upprättas inför nya täkter
- Kommunen ska leva upp till den regionala materialförsörjningsplanen.

3.6 Transportsystem

Se kartbilaga 3.6

Viktiga transportlänkar genom Kinda kommun är riksväg 23/34 och Stångådalsbanan. De utgör viktiga länkar för kommunikationerna mellan Kinda och övriga världen. Utöver dessa finns allmänna och enskilda vägar som är viktiga för transportsystemet inom Kinda kommun.

Viljeinriktningar

- Ny bebyggelse ska inte uppföras inom ett skyddsavstånd om 30 meter från Stångådalsbanan, om inte en fördjupad riskanalys medger det
- Kommunens framtagna övergripande riskbedömning med riktlinjer för samhällsplanering intill farligt gods-leder ska användas som underlag vid handläggning av detaljplaner och bygglov inom 150 meter från riksväg 23/34 eller Stångådalsbanan
- Ny bebyggelse får endast uppföras inom 30 meter från riksväg 23/34 i de fall en fördjupad riskanalys medger det.

Vägar – Riksintresse

Riksväg 23/34 utgör ett riksintresse för kommunikationer enligt 3 kap. 8 § miljöbalken. Den utgör en förbindelse mellan regionala centra, vilket innebär att vägen är av särskild regional betydelse. Väg 23/34 utgör en viktig del av förbindelsen mellan Malmö/Lund/Kristianstad, Växjö och Linköping.

De mark- och vattenområden som berörs av utpekad vägnät ska skyddas mot åtgärder som påtagligt försvårar tillkomsten av eller utnyttjande av en väganläggning. Det innebär att vägens funktioner ska skyddas avseende; god transportkvalitet och god närhet till andra regioner, god tillgänglighet för samtliga trafikanters färder både längs och tvärs vägen.

Översiktsplanen pekar ut en ny dragning av riksväg 23/34 öster om Kisa, benämnd som Förbifart Kisa. Utöver att förbättra trafikmiljön i centrala Kisa medför den nya dragningen en förbättrad framkomlighet och en minskad risk för störningar för trafikanters färder som ska passera Kisa.

Flygplatser och luftfart

De norra delarna av Kinda kommun befinner sig inom riksintressena för Linköping flygplats.

Hinderfrihet

Uppförande av byggnader eller andra föremål högre än 20 meter kan komma att påverka flygtrafiken. Därför ska en lokaliseringsbedömning (flyghinderanalys) göras vid varje enskild etablering. Den som planerar att uppföra master eller vindkraftverk ska ta kontakt med berörd aktör (Luftfartsverket, aktuell flygplats, Forsvarsmakten). När det gäller fristående luftfartsanläggningar ute i terrängen som inte tillhör en flygplats görs flyghinderanalysen av Luftfartsverket i egenskap av sakägare. När det gäller luftfartsanläggningar som tillhör en flygplats (inflygningshjälpmedel) svarar respektive flygplats för utredningen.

- Alla objekt på land och till sjöss som är högre än 20 meter över mark eller vattenytan och som ingår i bygglovshandlingar eller kommunala planer ska remitteras till Luftfartsverket.

Skyddsområden för flyghinder

Vid en flygplats finns tre olika typer av skyddsområden som har med flyghinder att göra:

- hinderbegränsande ytor närmast flygplatsen
- procedurområde som täcker ett betydligt större område kring flygplatsen samt
- Minimum Sector Altitude-ytan som utgörs av en cirkel med radien 55 kilometer räknat från flygplatsens landningshjälpmedel

Dessa områden och ytor garanterar hinderfrihet för flygtrafiken.

Hinderbegränsande ytor finns vid alla flygplatser. Procedurområden och Minimum Sector Altitude-ytor finns endast vid så kallade instrumentflygplatser.

Minimum Sector Altitude, även kallat MSA, är den höjd som ett flygplan som är på väg ner för att landa säkert kan sjunka till innan den slutliga inflygningen tar vid. På denna höjd har flygplanet en marginal på 1000 fot/300 meter över den MSA-påverkande ytan, vars höjd är samma som högsta hinder inom ytan. Nya hinder kan ha en negativ inverkan på flygtrafiken. Den MSA-påverkande ytan består av en cirkel med radien 55 km, som utgår från flygplatsens landningshjälpmedel. Cirkeln är delad i fyra sektorer och höjderna kan vara olika i varje sektor.

- Kommunen ska samråda med berörda flygplatser inom utpekade område på 60 km radie för objekt som skall uppföras högre än 20 meter.

Stångådalsbanan – Regionalt värdefull järnväg

Stångådalsbanan går från Linköping via Kisa till Kalmar och är av interregional betydelse. Banan trafikeras av persontåg på hela sträckan samt godståg på sträckorna Hultsfred-Berga och Blomstermåla-Kalmar. För Kinda kommun är Stångådalsbanan en viktig transportlänk. Idag används sträckan främst för persontransporter, både för längre resor och pendling. I framtiden kan banan utvecklas till viktig infrastruktur för godstransporter. Banan kan bidra till klimatsmarta transporter och minskade utsläpp från transportsektorn.

Regler för byggande vid allmän väg

- Enligt väglagen får man inte utan Trafikverkets tillstånd ansluta enskild väg eller annan utfart till allmän väg
- Inom ett avstånd på 50 meter från allmän väg får man inte sätta upp skyltar utan Länsstyrelsens tillstånd
- Inom ett avstånd på tolv meter från allmän väg och i området kring vägkorsningar får man inte uppföra byggnader, utföra anläggningar eller vidta åtgärder som kan försämra trafiksäkerheten utan länsstyrelsens tillstånd
- Beträffande riksväg 23/34 har det byggnadsfria området utökats till 30 meter.

Ovanstående bestämmelser gäller endast där det inte finns detaljplan. Tillstånd behövs inte för åtgärd som kräver bygglov.

3.7 Klimatförändringar

Den pågående globala uppvärmningen innebär bland annat högre temperaturer, förändrade nederbörds mängder, förhöjda vattennivåer och mer frekventa extrema vädersituationer. Effekterna av förändrat klimat innebär direkta och indirekta konsekvenser för bebyggelse, infrastruktur, dricksvattenkvalitet, biologisk mångfald, jordbruk samt risk för spridning av föroreningar från förorenade områden. Följande avsnitt redogör för de generella konsekvenserna av klimatförändringarna. Efterföljande avsnitt *3.8 Miljö och hälsa* samt *3.9 Risk, sårbarhet & teknisk försörjning* berör också delvis klimatförändringarna och dess konsekvenser.

Omfattningen av olika konsekvenser av ett förändrat klimat är svåra att överblicka och det råder osäkerhet kring hur omfattande konsekvenserna riskerar att bli. Det är viktigt att hela samhället planerar att ha beredskap för bland annat värmeböljor, skyfall, vattenbrist och konsekvenser av dessa. Hur många och hur omfattande konsekvenserna blir beror i slutändan på hur mycket människan påverkar klimatet genom bland annat mängden utsläpp av klimatpåverkande ämnen såsom koldioxid och metan.

Klimatanpassning innebär åtgärder som anpassar samhället till de klimatförändringar som märks av redan idag, och de som antas komma i framtiden. Kinda kommun ska i enlighet med plan- och bygglagen väga in klimatförändringarnas effekter i planeringen. Den markanvändning som fastställs i detaljplaner ska vara lämplig under hela bebyggelsens livstid. Åtgärder och insatser i redan planlagda områden kan komma att bli nödvändiga för att säkerställa ett samhälle med hög resiliens och som därmed står väl rustat inför framtiden och har förmåga att hantera konsekvenserna av ett förändrat klimat.

Värmeböljor, torka och högre temperaturer

Temperaturen i länet förväntas kunna öka med 3–5 grader till år 2098. Sannolikheten för värmeböljor har ökat över tid ökat och de kommer att bli vanligare i framtiden. För att mildra konsekvenserna, framför allt för särskilt utsatta grupper, behövs både byggnader och utomhusmiljöer som kan erbjuda svalka.

Kommunen ser ett behov av att se över hur den globala uppvärmningen kan påverka dricksvattenförsörjningen, både kvalitativt och kvantitativt. Värmeperioder kan innebära konsekvenser för enskilda vattentäkter och för jordbruket, torka innebär också en ökad brandrisk.

Klimatanpassning

För att anpassa kommunen till ett förändrat klimat sett till värmeböljor, torka och högre temperaturer kan det vid behov bli aktuellt genom att begränsa direkt solexponering av känsliga byggnader bland annat genom att integrera mer vegetation och grönytor inom befintliga områden, för att på så sätt minska kylbehovet inomhus.

Ett sätt att sänka höga temperaturer i orterna är genom att integrera och öka andelen vegetation och grönytor i de offentliga rummen vid framtagande av nya detaljplaner och planprogram samt vid omdaningar av befintliga offentliga rum, om det är möjligt.

För att inomhusklimatet inte blir ohälsosamt ska vård- och äldreboende, förskolor, skolor och lokaler för annan samhällsviktig utformas för att klara höga temperaturer samband med värmeböljor. Ett exempel på en åtgärd kan vara att installera solceller på samhällsviktiga verksamheter för att under värmeböljor kunna driva luftkonditioneringsystem på ett klimatvänligt och energieffektivt sätt

Utomhusplatser där utsatta grupper vistas i stor utsträckning, så som lekplatser på förskolor och skolor samt uteplatser vid vårdrelaterade verksamheter, ska vid behov kompletteras med växtlighet eller andra anordningar för att möjliggöra vistelse i skugga.

Viljeinriktningar

- Beakta i tidiga skeden av planer och projekt hur hänsyn kan tas till klimatförändringarnas effekter sett till värmeböljor, torka och höga temperaturer genom klimatanpassningsåtgärder

Skyfall, ökad nederbörd och översvämningar

Den årliga nederbörden väntas öka till följd av klimatförändringarna, särskilt vintertid men även under våren. Kraftig nederbörd i form av skyfall ökar risken för översvämningar. Översvämningar kan bland annat innebära vattenskador, erosion, ras och skred men också till spridning av föroreningar. Ett sätt att exempelvis beräkna hur klimatförändringarna påverkar nederbördsmängden är att använda sig av klimatfaktorer. En klimatfaktor är ett mått för exempelvis hur mycket kraftigare skyfallen förväntas bli i framtiden i och med ett förändrat klimat. Översiktsplanen utgår från klimatfaktorn 1,25 vilket innebär att kommunen räknar med att skyfallen blir 25 procent kraftigare i framtiden.

Myndigheten för samhällsskydd- och beredskap (MSB) har gjort en översiktlig översvämningsskartering för Stångån och Storån/Kisaån. Kommunen har sedan tidigare låtit ta fram översvämningsskarteringar för Kisa och Rimforsa. Kommunen har inför arbetet med översiktsplanen låtit göra skyfallsmodeller för Kisa och Rimforsa, vilka visar områden som riskerar att drabbas av översvämningar i samband med skyfall. Senare under processen genomfördes analyser vilka har identifierat vilka byggnader eller anläggningar och utvecklingsområden som riskerar drabbas vid skyfall samt i vilken omfattning konsekvenserna bedöms bli. Ovanstående underlag har legat till grund för utpekandet av översiktsplanens utvecklingsområden.

För övriga tätorter och mindre samhällen saknas riktade underlag om översvämningar samt påverkan vid skyfall.

Skyfall

Skyfall kan orsaka att vatten läcker in i byggnader där lågpunkter finns och orsaka vattenskador. Om byggnader med samhällsviktiga verksamheter drabbas av skyfall kan kommunens förmåga att erbjuda den service kommunen är ålagd att leverera att hotas vilket i värsta fall skulle kunna innebära allvarliga konsekvenser, därmed är det viktigt att arbeta för att förhindra effekterna av skyfall.

Skyfallsskartering av Kisa

[Se kartbilaga 3.7a och 3.7b](#)

Den skyfallsskarteringen som togs fram i arbetet med översiktsplanen visar att bland annat områden invid Kisasjön, längs med Kisaån och Lillån samt området vid Bäckskolan riskerar att drabbas av översvämning vid skyfall med 100-årsregn och med klimatfaktorn 1,25. Som en del i arbetet med klimatanpassning har analyser genomförts som identifierar vilka byggnader, anläggningar och utvecklingsområden som riskerar drabbas vid skyfall samt i vilken omfattning.

Analysen påvisar att 295 av 3 833 objekt, cirka åtta procent bedöms bli skyfallsdrabbade i Kisa. Av de objekt som bedöms drabbas vid ett skyfall utgör sju byggnadsobjekt som inhyser samhällsviktiga

verksamheter. De byggnadsobjekten som bedöms drabbas är kommunhuset, Bergdala äldreboende, Himlabackens förskola, Bäcksolan och Värgårdsskolan. Insatser är viktiga att vidta för att undvika konsekvenserna för de samhällsviktiga verksamheterna.

När det gäller den övriga bebyggelsen identifierades det att viss befintlig bebyggelse riskerar att drabbas av skyfall.

I Kisa är det i huvudsak byggnader och områden inom utvecklingsområdena för centrumverksamhet, KVVU5, samt utvecklingsområdet för störande verksamhet KVVU21 (sågverket) som riskerar drabbas vid skyfall. De utvecklingsområden och befintliga områden som beräknas drabbas av skyfall är noterade i kartan.

Eftersom skyfallskarteringen som analysen bygger på, inte har med ledningsnätets effekter i beräkningarna kan konsekvenserna av skyfall vara mindre eller annorlunda i verkligheten. Denna analys ger dock en tydlig indikation på vilka samhällsviktiga byggnader och områden där klimatanpassningsåtgärder kan komma att bli aktuellt.

Skyfallskartering av Rimforsa

Se kartbilaga 3.7c och 3.7d

Skyfallskarteringen för Rimforsa visar att det vid ett 100-årsregn med klimatfaktorn 1,25 finns ett större område kring Industrivägen som riskerar översvämmas. Karteringen förstärker den problembild som tidigare utredningar pekat på när det gäller området kring Industrivägen. I Rimforsa bedöms 223 byggnadsobjekt cirka åtta procent drabbas vid ett skyfall motsvarande ett 100-årsregn med klimatfaktorn 1,25. Av de drabbade byggnadsobjekten inrymmer inga samhällsviktiga verksamheter. De utvecklingsområden och befintliga områden som riskerar drabbas av höga flöden är noterade i kartan.

Klimatanpassning

För att förebygga översvämning till följd av skyfall bör fria skyfallsvägar planeras med stöd av markplanering till lågpunktsområden där ytvatten tillfälligt kan tillåtas dämma. Följande är relevant inom såväl befintliga områden som områden som planeras i detaljplaner.

Vid förtätning i tätortsbebyggelsen bör principer för planering av kompensationsåtgärder tas fram och tillämpas. Kompensationsåtgärderna kan utgöras av multifunktionella nedsänkta ytor, såsom gröna parker, fotbollsplaner i lågpunktsområden mot vilka marken höjdsätts eller anpassas för att leda ytavrinningen. Ytorna kan inhysa andra värden än utjämning av skyfall i samband med torra förhållanden.

Översiktsplanen pekar ut områden där kompensationsåtgärder genom multifunktionella ytor skulle kunna tillämpas. Utmed Industrivägen i Rimforsa som identifierats som ett riskområde vid skyfall krävs både tekniska och gestaltningsmässiga åtgärdsstrategier. Exempelvis skulle förnyelseplanering av dagvattennätet kunna göras parallellt med en förändrad markplanering i område. Detta skulle kunna möjliggöra fria rinnvägar till kompensationsåtgärder i lågpunktsområden. Utveckling av grönområdena som är belägna i angränsning till fördröjningsmagasinen under mark skulle kunna utvecklas till att avlasta befintliga pumpstationer. Kompletterande modellutredningar är nödvändiga i området.

Höga flöden

Se kartbilaga 3.7e-g

Höga flöden i vattendrag kan uppstå vid exempelvis snabb snösmältning och skyfall. Höga flöden innebär en ökad översvämningsrisk i områden kring vattendragen men även en ökad risk för erosion och ras. MSB:s översiktliga översvämningskartering för Stångån och Storån/Kisaån visar vattnets utbredning vid 100-årsflöden, 200-årsflöden och beräknat högsta flöde (BHF). Områden som omfattas av 100-årsflöden är områden som statistiskt sett översvämmas en gång på 100 år. Områden som omfattas av 200-årsflöden riskerar statistiskt sett översvämmas en gång på 200 år. Områden som omfattas av BHF översvämmas då alla naturliga faktorer som bidrar vid ett högt flöde samverkar. Ibland kallas BHF för 10 000-årsflöde. Boverket rekommenderar att ny sammanhållen bebyggelse och bebyggelse med samhällsviktig verksamhet ska lokaliseras till områden över BHF. För samhällsfunktioner och bebyggelse av mindre vikt rekommenderar Boverket att dessa lokaliseras över 200-årsflöden. Kinda kommun avser att utgå från dessa vid planläggning och lovgivning. Effekterna av ett förändrat klimat vad gäller höga flöden ska beaktas för byggnadens hela livstid.

Kisa

I Kisa innebär höga flöden i Storån/Kisaån och Kisasjön att centrala delar av orten riskerar att översvämmas redan vid 100-årsflöden. Vid BHF bedöms byggnader belägna på ett 70-tal fastigheter drabbas. Vid 100-årsflöden är risken stor att bland annat Kisa vattenverk, Kisa avloppsreningsverk samt flera pumpstationer översvämmas. Kinda kommun har även låtit göra en översvämningsutredning som inkluderar nivån i Kisasjön. Efter utloppet från Kisasjön (norrut från Kisa) finns flera broar och dammbyggnader vilka agerar som flaskhalsar, vilket utgör en risk för översvämnning vid höga flöden i Storån.

Några utvecklingsområden befinner sig inom utbredningsområdet. De utvecklingsområden som riskerar drabbas av höga flöden är noterade i kartan. I slutet av detta avsnitt redogörs för hur klimatanpassningsåtgärder skulle kunna möjliggöra utvecklingsområdena trots översvämningsrisken samt skydda befintlig bebyggelse och infrastruktur.

Rimforsa

Det finns i och kring Rimforsa områden som är lågt belägna och som riskerar att översvämmas vid höga flöden i Stångån och höga vattennivåer i Järnlunden och Åsunden. Vid stor tillrinning styrs vattennivåerna i Järnlunden och Åsunden till stor del av avbördningskapaciteten för dammen i Brokind och förträngningen i Rimforsa kanal.

BHF utmärker sig gentemot 100-, och 200-årsflöden då ett cirka 20 hektar stort område kring Rimforsa station riskerar översvämmas. I Rimforsa med omnejd bedöms byggnader belägna på cirka 150 fastigheter påverkas vid BHF. Några hundra meter söder om översvämningsområdet finns ännu ett område som bedöms översvämmas vid BHF. Området utgörs i huvudsak av åkermark där Stångådalsbanan korsar området. Översvämnningar vid järnvägen utgör en olycksrisk, se avsnitt 3.9 *Risk, sårbarhet och teknisk försörjning* för att läsa mer om det. Kalmarvägen bedöms även kunna översvämmas vid BHF vilket skulle innebära påverka allmänhetens mobilitet och räddningstjänstens uttryckningsmöjligheter negativt.

Några utvecklingsområden befinner sig inom utbredningsområdet för BHF. De utvecklingsområden som riskerar drabbas av höga flöden är noterade i kartan. I slutet av detta avsnitt redogörs för hur klimatanpassningsåtgärder skulle kunna möjliggöra utvecklingsområdena trots översvämningsrisken samt skydda befintlig bebyggelse och infrastruktur.

Horn

I Horn innebär höga flöden i Stångån att vattennivåerna blir förhöjda i Åsunden och i Lillån. Horns reningsverk riskerar översvämmas vid BHF. I Horn bedöms byggnader på ett 30-tal fastigheter påverkas vid BHF.

Några utvecklingsområden befinner sig inom utbredningsområdet. De utvecklingsområden som riskerar drabbas av höga flöden är noterade i kartan. I slutet av detta avsnitt redogörs för hur klimatanpassningsåtgärder skulle kunna möjliggöra utvecklingsområdena och skydda befintlig bebyggelse och infrastruktur.

Hycklinge

I Hycklinge innebär höga flöden i Stångån att vattennivåerna är förhöjda i Åsunden. I Horn bedöms byggnader på cirka 20 fastigheter påverkas vid BHF.

Inga utvecklingsområden bedöms drabbas något nämnvärt vid BHF. I slutet av detta avsnitt redogörs för hur klimatanpassningsåtgärder skulle kunna skydda befintlig bebyggelse och infrastruktur.

Björkfors

I Björkfors innebär höga flöden i Stångån att vattennivåerna blir förhöjda i Åsunden. Ett fåtal byggnader bedöms påverkas. Det finns i nulägen ingen översvämningsskartering av sjön Björken nordost om Björkfors vid höga flöden. Den stora höjdskillnaden mellan sjöarna Björken och Åsunden vid normalvattenstånd om tolv meter tillsammans att det minsta avståndet mellan sjöarna rör sig om cirka 140 meter bör uppmärksammas och undersökas närmare.

Slätmon

I Slätmon bedöms inga byggnader drabbas vid BHF i Storån. Söder om Slätmon bedöms dock ett större område drabbas av översvämning vid BHF. Följande skulle kunna innebära översvämningar av riksväg 23/34 och stångådalsbanan. Följande skulle kunna innebära stora negativa konsekvenser för allmänhetens mobilitet och räddningstjänstens utryckningsmöjligheter. I slutet av detta avsnitt redogörs för hur klimatanpassningsåtgärder skulle kunna skydda befintlig bebyggelse och infrastruktur.

Opphem

I och omkring Opphem bedöms byggnader på ett 20-tal fastigheter drabbas vid BHF. Framkomligheten på väg 683, 684 och 685 samt Stångådalsbanan kan begränsas vid BHF. Två utvecklingsområden bedöms drabbas i en mindre omfattning av översvämning vid BHF. De utvecklingsområden som riskerar drabbas av höga flöden är noterade i kartan. I slutet av detta avsnitt redogörs för hur klimatanpassningsåtgärder skulle kunna skydda befintlig bebyggelse och infrastruktur.

Klimatanpassning

För att skydda befintlig bebyggelse kan exempelvis vallar och eller pumpsystem anläggas. Vid anläggande av permanenta fysiska åtgärder såsom skyddsvallar är det viktigt att ha i åtanke att det kan innebära en ökad skyfallsrisk, eftersom det kan stänga in vatten som kommer från högre nivåer (från land) på väg mot vattendragen. Förloppen vid höga flöden är dock relativt långsamma och det finns därför sannolikt en förvarning om stora flöden med möjligheter att ställa ut tillfälliga barriärer etcetera samt om det krävs begära hjälp från MSB. Sådana möjligheter finns sällan vid skyfall, eftersom de har så snabba förlopp att tillfälliga åtgärder sällan kan göras i tid. För att hantera skyfall behövs därmed en robust samhällsstruktur som fungerar bra passivt.

Ny bebyggelse inom områden som enligt MSB:s kartering riskerar att översvämmas vid höga flöden kan dock till viss del vara möjlig genom medveten höjdsättning som säkerställer acceptabel säkerhet för ny bebyggelse. Det är dock viktigt att beakta att höjning av marken kan föra med sig andra risker såsom ras och skred men även en ökad översvämningsrisk på andra platser.

Viljeinriktningar

- Vid all handläggning av plan- eller byggärenden ska hänsyn tas för att begränsa risken för skador i samband med skyfall och höga vattenflöden. I de fall det är nödvändigt och möjligt ska klimatanpassningsåtgärder genomföras.
- Utred och åtgärda risker kopplat till skyfall och höga vattenflöden som riskerar påverka Kisa vattenverk, Kisa avloppsreningsverk och berörda pumpstationer i Kisa
- Utred och åtgärda risker kopplat till höga flöden för Rimforsa och Horns avloppsreningsverk
- Utred och åtgärda risker kopplat till skyfall och höga vattenflöden för verksamhetsområdet längs Industrivägen i Rimforsa
- Vid framtagandet av nya detaljplaner ska säkra vattenvägar samt översvämningszoner möjliggöras om nödvändigt
- Kommunen ska ha en aktuell vattentjänstplan som ska följas vid all planläggning och lovgivning.

Ras, skred och erosion

Se kartbilaga 3.7g-m

Kinda kommun ingår inte i något av de tio nationella riskområden för ras, skred, erosion och översvämnning. I och med klimatförändringarna bedöms nederbörden öka vintertid och somrarna spås blir torrare med fler inslag av skyfall. Den ändrade nederbörden påverkar markförhållandena där exempelvis förhöjda grundvattennivåer till följd av långvarigt regn ökar risken för ras, skred och slamströmmar. Skyfall och långvarigt regn ökar även risken för erosion vid sjöar och vattendrag till följd av ökade flöden, högre och mer varierade vattennivåer.

Mänskliga ingrepp i naturen såsom avverkning, nivåförändringar såsom fyllning, schaktning och ökad belastning till följd av exempelvis bebyggelse eller uppbyggnad av bankar inom väg- eller järnvägsanläggningar innebär att riskerna för skred ökar.

Risken för ras är störst där erosionsbenägna jordarter, framför allt sand och silt förekommer. Stabilitetsproblem kan föreligga inom områden med lösare jordlager av lera och silt och då framför allt i samband med avvattningen efter översvämnningar.

Även om riskerna ras, skred och erosion generellt sett bedöms vara låga i Kinda ska det vid planläggning, förhandsbesked och bygglov alltid ske en riskbedömning eftersom de lokala förutsättningarna kan vara annorlunda.

Som en del i arbetet med klimatanpassning har Kinda kommun nyttjat planeringsunderlag såsom Skogsstyrelsens *Ras och skred* samt Statens Geologiska undersöknings (SGU) *Förutsättningar för skred* vid utpekandet av markanvändningen. Utöver detta underlag har kommunen låtit göra riskklassningar för erosion, ras och skred i Kisa och Rimforsa utifrån olika jordarters

erosionsbenägenhet. Följande underlag ger indikationer för när geotekniska utredningar kan komma att bli nödvändiga vid planläggning och lovprövning.

Klimatanpassning

Det enda området med känd stabilitetsproblematik är idag området för sågverket i Kisa. I och med att sågverket under hösten 2023 fick ett positivt planbesked för att i en detaljplan pröva en utbyggnation av verksamheten kommer stabiliteten att utredas närmare i kommande detaljplaneprocess.

Områden i kommunen där risk för översvämningar finns, där förutsättningar för ras, skred och erosion förekommer och områden med en hög riskklass för erosion och ras kan komma att behöva undersökas närmare och åtgärdas för att förhindra olyckor.

Viljeinriktningar

- Vid all handläggning av plan- och byggärenden ska hänsyn tas för att begränsa risken för ras, skred och erosion. I de fall det bedöms nödvändigt ska risker utredas och åtgärder vidtas om det är nödvändigt och möjligt
- Utred och åtgärda riskområden om det är nödvändigt och möjligt där flera klimatrelaterade aspekter kan samverka och öka riskerna för olyckor till följd av exempelvis skyfall, höga flöden, ras, erosion och skred.

Klimatförändringar och jordbruk

På grund av temperaturökningen till följd av klimatförändringarna kan ökad avkastning inom jordbruket förväntas, men även ökad risk för översvämning, torka och skadeangrepp. Klimatförändringarna hotar att göra högproduktiv mark i varmare länder helt obrukbar i framtiden. När detta sker kommer marken i Europas norra delar att bli än viktigare för att klara livsmedelsförsörjningen både lokalt och globalt. Jordbruket står för en inte obetydlig del av Sveriges totala klimatpåverkan, främst genom utsläpp av växthusgaser och näringsläckage. Växthusgaserna kommer bland annat från tillverkningen av mineralgödsel och gödselhantering, från djurens matsmältning samt från förbränning av fossila bränslen. Minskar jordbruksproduktionen i Sverige krävs en större import av mat vilket genererar ökade transporter och gör att utsläppen i stället ökar i det exporterande landet. Det finns flera aktiva initiativ med minskad klimatpåverkan och näringsläckage inom det svenska jordbruket, bland annat genom "Greppa näringen", ett samarbetsprojekt mellan Lantmännens riksförbund, Länsstyrelserna och Jordbruksverket. Åtgärder som att anlägga kantzoner längs åkrar, använda kvävesensorer eller odla eget proteinfoder kan minska klimatpåverkan. Att ta hand om nederbörden och spara vatten i dammar inför torkperioder är exempel på goda anpassningar till ett förändrat klimat. En ökad mångfald av grödor och växtsorter ökar robustheten generellt och förhöjer möjligheten att växterna klarar det förändrade klimatet.

För att läsa mer om jordbruk och areella näringar se 3.5 Areella näringar.

3.8 Miljö & hälsa

Miljö- och riskfaktorer ska hanteras för att miljön i så stor utsträckning som möjligt inte tar skada och att risken för att människor utsätts för skada eller olägenhet minimeras.

Kinda kommun ska genom detaljplanering, bygglovgivning och andra tillståndsärenden se till att utvecklingens negativa påverkan blir så liten som möjligt. Det innebär generellt att vid utveckling av nya områden ska åtgärder vidtas så att inte människors hälsa eller miljön tar skada.

Viljeinriktningar

- Rikt- och gränsvärden enligt gällande miljö kvalitetsnormer ska följas och åtgärdsprogram ska upprättas vid behov

Buller

De främsta bullerkällorna i kommunen är väg- och järnvägstrafik. Sett till antalet finns därför de flesta bullerutsatta bostäderna i Kisa och Rimforsa det vill säga de orter som ligger längs med järnvägen och även har en betydande genomfartstrafik. Lokalt kan även andra bullerkällor exempelvis motorsport, skjutbanor, industrier, bergtäkter och festlokaler, ge upphov till störningar för omgivningen.

Sedan 1 juli 2017 gäller en förordning till miljöbalken med bestämmelser om riktvärden för buller utomhus vid bostadsbyggnader från spårtrafik och vägar. Förordningen ska tillämpas vid planläggning samt ärenden om förhandsbesked och bygglov utanför detaljplan. Enligt förordningen bör buller från spårtrafik och vägar inte överskrida 60 dB(A) ekvivalent ljudnivå vid en bostadsbyggnads fasad, och 55 dB(A) ekvivalent ljudnivå samt 70 dB(A) maximal ljudnivå vid en uteplats om en sådan ska anordnas i anslutning till byggnaden.

I Kinda kommun är strävan att begränsa buller. Detta styrs bland annat av de allmänna hänsynsreglerna i miljöbalken och regler om egenkontroll, tillsyn och prövning. I områden där risk för buller finns ska bullerstudie göras i samband med detaljplan, för att visa hur bebyggelse ska placeras och utformas för att klara gällande bullerriktvärden.

I Kisa överskrids bullernivåer på grund av trafiken på riksväg 23/34 på Storgatan genom samhället. För att komma till rätta med bullerproblematiken och leva upp till miljö kvalitetsnormen är byggnationen av förbifart Kisa viktig. Kinda är en liten kommun och omfattas därmed inte av miljö kvalitetsnormen för buller som beskrivs i förordningen om omgivningsbuller (2004:675). Följande betyder dock inte att det inte finns problem med buller.

För att läsa mer om buller se dokumentet [Trafikbullerkartläggning av tätorterna Kisa och Rimforsa](#).

Viljeinriktningar

- Vid planläggning av nya bostadsområden som riskerar att inte uppnå riktvärdena för buller ska en trafikbullerutredning utföras och vid behov ska åtgärder tillämpas för att minska eventuella bullerstörningar
- Skolor, förskolor och annan känslig verksamhet ska utformas så att en utemiljö med god ljudmiljö kan skapas

- Huvudsakligen samla bullrande verksamheter till de större verksamhetsområdena Ödäng, Karleby och Tolvmannadalen.

Vattenkvalitet

Se kartbilaga 3.8a-d

För vattenförekomster, det vill säga vatten som överskrider en viss storlek, finns fastställda miljökvalitetsnormer. Miljökvalitetsnormer beskriver den miljökvalitet som ska uppnås och vid vilken tidpunkt. Normen anger hur miljön bör vara för att ekologiska och kemiska funktioner i vattenmiljön ska uppnås. Till varje vattenförekomst finns statusklassificeringar som beskriver den befintliga vattenkvaliteten.

Kinda är en sjö- och vattendragsrik kommun, en av de vattenrikaste i landet med hundratals sjöar. I Kinda kommun finns det 82 ytvattenförekomster (34 sjöar och 48 vattendrag) och 33 grundvattenförekomster som har statusklassats och har miljökvalitetsnormer.

Ytvattenförekomsternas ekologiska status, det vill säga sjöarnas och vattendragens ekologiska status anges i *god*, *måttlig* och *otillfredsställande*. Under förvaltningscykeln 2017–2021 hade 44 procent av vattenförekomsterna god ekologisk status, 54 procent hade måttlig status medan 2 procent hade otillfredsställande status.

Under samma period var den kemiska statusen för alla ytvattenförekomsterna *uppnår ej god*, vilket beror på halter av kvicksilver och ämnet PBDE (Polybromerade difenyletrar som är det flamskyddsmedel) befinner sig över gränsvärdet. Dessa ämnen överskrider i Sveriges alla ytvattenförekomster på grund av tillförsel från atmosfären. De vattenförekomster som främst berörs av utvecklingen i översiktsplanen är Järnlunden, Kisasjön, Kisaån, Storån och Åsunden. Dessa vattenförekomster tillhör alla huvudavrinningsområdet Motala ström. Miljöövervakningen och recipientkontrollen sköts av Motala ströms vattenvårdsförbund.

Alla grundvattenförekomster som finns utpekade i Kinda kommun var under förvaltningscykeln 2017–2021 klassade med god kemisk och kvantitativ status. Det går dock inte att dra slutsatsen att förekomsterna klarar myndigheternas riktvärden för dricksvattenkvalitet eftersom god status inte nödvändigtvis innebär att mätningar har gjorts. I stället bygger statusklassningen på generella bedömningar utifrån miljöförutsättningarna. Det finns riskbedömningar av vattenförekomster vilka bedömer risken att det inte går att nå kvalitetskraven för vattenförekomster inom den kommande förvaltningsperioden. Riskbedömningarna utgör ett viktigt planeringsunderlag för fortsatt planering. Riskbedömningarna tillhandahålls genom databasen VISS, Vatteninformationssystem Sverige.

För att skydda vattenförekomsterna arbetar kommunen till exempel med:

- I detaljplanearbetet görs dagvatten- och skyfallsutredningar för varje planområde. Dagvattenfrågan ska lösas inom varje planområde för att inte vattenförekomsternas status försämras.
- Kommunen har tagit fram riktlinjer för dagvatten som ska följas i samhällsplaneringen och vid ombyggnation i befintlig bebyggelse
- Kommunen har en vattentjänstplan som innehåller kommunens långsiktiga plan för VA-försörjningen. I vattentjänstplanen finns en genomförandedel som innehåller åtgärder som ska genomföras.

Kommunen ingår i och samarbetar med andra kommuner i Motala ströms vattenvårdsförbund. Gemensamt inom förbundet genomförs åtgärder i avrinningsområdet. Det finns i dagsläget inga planer på att ta fram lokala åtgärdsprogram för vattenförekomsterna. Det kan eventuellt på längre sikt bli aktuellt att ta fram till lokalt åtgärdsprogram för Kisasjön.

Viljeinriktningar

- Vattenkvaliteten i Kindas sjöar, vattendrag och grundvattentäkter ska inte försämrans
- För sjöar och vattendrag som är inte uppnår god status ska kommunen aktivt arbeta med förbättringsåtgärder.

Luftkvalitet

Miljö kvalitetsmålet "Frisk luft" säger att luften ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas.

Miljö kvalitetsnormer för luft är den svenska implementeringen av EU:s ramdirektiv för luft. Den är ett juridiskt bindande styrmedel för att förebygga och åtgärda miljöproblem. Regler beträffande miljö kvalitetsnormerna finns i 5 kap miljöbalken. För närvarande finns miljö kvalitetsnormer gällande utomhusluft för kvävedioxid, kväveoxider, svaveldioxid, bly, partiklar (PM10 och PM2,5), bensen, kolmonoxid, ozon, arsenik, kadmium, nickel och bens(a)pyren.

Kinda kommun är medlem i Östra Sveriges Luftvårdsförbund. Där samverkar man med beräkning, mätning och kontroll av miljö kvalitetsnormer för utomhusluft. För närvarande bedöms det inte finnas någon risk i Kinda att miljö kvalitetsnormen för utomhusluft överskrids för något ämne. Frågan bevakas i samhällsplaneringen och vid miljöärenden.

Elektromagnetiska fält

Sedan 2002 finns ett allmänt råd från tidigare Statens strålskyddsinstitut som anger referensvärden (rekommenderade maxvärden) för allmänhetens exponering för magnetfält. Syftet med referensvärdena är att skydda allmänheten mot kända hälsoeffekter vid exponering för magnetfält. De är satta till en femtiondedel av de värden där man har konstaterat negativa hälsoeffekter.

Viljeinriktningar

- Undvik placering av nya bostäder, skolor och förskolor nära elledningar som ger förhöjda magnetfält.

Miljöfarlig verksamhet

För att läsa mer om miljöfarliga verksamheter se avsnitt 3.9 Risk, sårbarhet, klimatförändringar & teknisk försörjning.

Förorenade områden

Se kartbilaga 3.8e

I kommunen finns närmare 235 registrerade områden med potentiella föroreningar, varav 96 är riskklassade och sju är sanerade. Underlaget uppdateras löpande av Länsstyrelsen.

Potentiellt förorenade områden är identifierade där det funnits en verksamhet som någon gång skulle kunna ha förorenat området. Potentiellt förorenade områden är inte nödvändigtvis förorenade, däremot finns det en misstanke om förorening. Utifrån inventeringen och vilken verksamhet som bedrivits på platsen har områdena riskklassats med hur stor risk för människors hälsa och miljön det finns.

De områden i Kinda som bedömts vara i störst behov av åtgärder är Televerket vid sjön Verveln, Opphems såg vid sjön Ämmern samt Ljunghäll Kvarntorpsfabriken. Åtgärder är påbörjade för flera av dessa områden och förhoppningen är att föroreningarna ska minska betydligt under de närmaste åren.

Viljeinriktningar

- Misstänkt eller konstaterat förorenade områden ska utredas innan detaljplan eller bygglov ges
- Exploatering på förorenade områden kan endast tillåtas om det genomförs saneringsåtgärder
- Vid sanering ska hänsyn tas till klimatförändringar för att området inte återförorenas eller att föroreningar riskerar att spridas i framtiden.

Radon

Radon är en osynlig och luktfri radioaktiv gas som finns i mark, luft och vatten. Radon i byggnader kommer från tre källor: marken, byggnadsmaterial samt dricksvattnet. Radon följer med luften in i luftrör och lungor vid andning. I lungorna avges strålning som kan orsaka lungcancer. Radon från marken är den vanligaste källan till radon i byggnader. Det finns alltid tillräckligt med radongas i marken för att orsaka radonhalter inomhus om huset är otätt mot marken.

Strålsäkerhetsmyndigheten har tagit fram rikt- och gränsvärden för radon i inomhusluft och vatten. Radonhalten bör inte överstiga 200 Bq/m³ i bostäder, skolor och allmänna lokaler (referensnivå enligt Strålskyddsförordningen).

Strålning från marken kommer främst från sönderfallningen av de naturligt förekommande grundämnena kalium, uran och torium. Halterna av dessa ämnen varierar i berggrunden och jordlagren, vilket gör att strålningen varierar från plats till plats. Översiktlig markstrålning har karterats av Sveriges geologiska undersökning (SGU). Resultatet visar på relativt höga värden för gammastrålning (uran) inom delar av Kinda kommun.

Viljeinriktningar

- I samband med nybyggnation ska hänsyn alltid tas för att radonhalter inomhus inte överskrids.

3.9 Risk, sårbarhet, och teknisk försörjning

I samband med all samhällsplanering är det viktigt att tänka på risk och sårbarhet, för att risken för skador och olägenheter minimeras för människor och miljö. Dessa faktorer ska beaktas vid alla beslut om mark- och vattenanvändning.

Risk och sårbarhet

Transportled för farligt gods

Se kartbilaga 3.9a

Med transportled för farligt gods menas de vägar och järnvägar som av Länsstyrelsen, pekats ut som rekommenderade vägar för fordon som transporterar farligt gods.

Farligt gods är ett samlingsbegrepp för ämnen och föremål som har farliga egenskaper på ett sådant sätt att de, vid felaktig hantering under transport, kan orsaka skador på människor, miljö och/eller egendom.

Inom Kinda kommun är riksväg 23/34 rekommenderad transportled för farligt gods. Vägen sträcker sig idag genom centrala Kisa med buller, vibrationer och utsläpp som följd. De konsekvenser som generellt kan hänföras till olyckor med farligt gods är brand, explosion eller utsläpp av giftigt och eller frätande ämne. En lastbilsbrand i centrala Kisa kan exempelvis medföra mycket negativa konsekvenser för boende i anslutning till riksvägen, inte minst om det innefattar en lastbil som transporterar farligt gods. En omdragning av riksvägen öster om Kisa skulle innebära att färre antal personer som förväntas befinna sig inom konsekvensområdet skulle bli färre.

Viljeinriktningar

- Ny bebyggelse ska inte uppföras inom ett skyddsavstånd om 30 meter från Stångådalsbanan om inte en fördjupad riskanalys medger det
- Ny bebyggelse får endast uppföras inom 30 meter från riksväg 23/34 i de fall en fördjupad riskanalys medger det
- Aktivt fortsätta arbetet för en omdragning av riksväg 23/34 öster om Kisa med tre trafikplatser där den mittre ansluter till Karlebyområdet
- Kommunens framtagna övergripande riskbedömning med riktlinjer för samhällsplanering intill farligt gods-leder ska användas som underlag vid handläggning av detaljplaner och bygglov inom 150 meter från riksväg 23/34 eller Stångådalsbanan.

Miljöfarliga verksamheter

Se kartbilaga 3.9b

Med miljöfarlig verksamhet avses all användning av mark, byggnader eller anläggningar som på ett eller annat sätt ger utsläpp till mark, luft eller vatten och som kan vara skadlig för människors hälsa eller miljön. Dessa verksamheter kan innebära en risk för omgivningen genom bland annat gasutsläpp och explosioner finns på flera håll. Bestämmelser kring miljöfarliga verksamheter finns i 9 kap. miljöbalken.

Vid nybyggnation av miljöfarlig verksamhet krävs ett skyddsavstånd till annan bebyggelse.

Ett 40-tal verksamheter i Kinda kommun är tillstånds- eller anmälningspliktiga miljöfarliga verksamheter enligt miljöbalken. De verksamheter som innebär störst risk för skador på miljön vid en olycka är företag som bland annat har pappers-, trä- och metallbearbetning och ligger i anslutning till vattendrag vilket vid brand kan sprida miljöföroreningar genom släckvatten eller genom direkta utsläpp i vattendragen. Kommunen respektive länsstyrelsen bedriver tillsyn på verksamheterna.

Pappersbruket i Kisa omfattas av Sevesodirektivet vilket syftar till att åtgärder vidtas för att förebygga och begränsa faran för att allvarliga olyckshändelser sker där farliga ämnen ingår. Verksamheten använder gasol vid sin tillverkning och har en lagringsmängd om 140 ton flytande gasol. Utifrån Sevesodirektivet omfattas verksamheten av den lägre kravnivån. Sevesoanläggningen kan påverka genomförandet av utvecklingsområdena KBU1 och KVU6. Olycksriskerna behöver studeras noga och beaktas i en riskanalys i planprocesserna.

Två tillståndspliktiga miljöfarliga verksamheter i Kisa, sågverket och pappersbruket bedöms påverkas av ett skyfall motsvarande ett 100-årsregn. Det bedöms dock inte finnas någon större risk för liv och hälsa.

I Rimforsa bedöms dammarna vid avloppsreningsverket riskera översvämmas vid skyfall vilket kan innebära driftproblem. I rapporten om klimatanpassning bedöms dock riskerna vara acceptabla.

Klimatanpassning

Där det bedöms som nödvändigt bör platsspecifika skyfallskarteringar tas fram för att ta fram lämpliga åtgärdsförslag. Vid nyetableringar av drivmedelsstationer och andra verksamheter ska klimatrelaterade risker, såsom översvämningar vid skyfall beaktas för att undvika riskutsatta områden.

Olyckor och klimatförändringar

Klimatförändringarna och dess effekter kan innebära ökade risker för olyckor och allvarigare konsekvenser om de väl inträffar. Skyfall och höga flöden ökar riskerna för ras och erosion och kan därmed medföra skador på vägars och järnvägars bärighet och resultera i trafikskador. Kisas centrala delar, längs med väg 23/34, Stångådalsbanan och Storån (Kisaån) har klassificerats med riskklass 3 (viss eroderbarhet) och 4 (potentiellt hög eroderbarhet). Förebyggande insatser kan bli aktuella för att begränsa riskerna för ras och erosion.

I Rimforsa norr om cirkulationsplatsen förväntas vatten ansamlas längs med vägen vid ett skyfall motsvarande ett 100-årsregn. Följande bedöms kunna påverka vägens bärighet och resultera i trafikskador. Genom att förebygga vattenansamlingar kan riskerna för väg- och trafikskador begränsas.

När det gäller Stångådalsbanans sträckning genom centrala Rimforsa förväntas relativt djupa ansamlingar av vatten i anslutning till spårområdet vid ett skyfall motsvarande ett 100-årsregn. Följande innebär ökade risker för ras och erosion. Även om vattenmängderna inte uppnår de vid ett 100-årsregn finns det en risk för vattenansamlingar vid fel på dagvattenpumparna. Eftersom den högsta tillåtna hastigheten uppgår till 40 km/h i området bedöms risken för urspårning vara låg och konsekvenserna av en eventuell urspårning bedöms vara relativt begränsade. Ett större område längs med Stångådalsbanan i höjd med Håkantorps Storgård har identifierats som ett område där en större mängd vatten kan ansamlas vid ett 100-årsregn. I och med att den högsta tillåtna hastighet längs med den sträckan är 115 km/h skulle konsekvenserna av en urspårning kunna bli allvarliga, det är därmed viktigt att vattenansamlingar förebyggs.

Som en del i utredningen om klimatanpassning genomfördes en analys av Karlbergsdammen söder om Kisa i syfte att på en översiktlig nivå bedöma konsekvenserna av ett dammhaveri. Karlbergsdammen saknar idag dammsäkerhetsklass, vattendom, är i privat ägo och kunskapsläget är generellt sett lågt. Två scenarier togs fram vad gäller vattenflöden, ett vid normalförhållanden "solig dag" och ett högflödescenario. Vid scenariot "solig dag" antas det att vattentrumman som leder Lillån under vägen 800 meter nedströms dammen har täppts igen av drivgods. Vattennivåerna bedöms kunna nå byggnader i direkt anslutning till dammen samt en byggnad vid återvinningsstationen. Vid ett högflödescenario bedöms flera byggnader, inklusive potentiellt förorenade områden redan vara översvämmade till följd av det höga flödet. Om ett dammhaveri skulle inträffa vid ett sådant scenario finns det en risk att flera byggnader, potentiellt förorenade områden och vattenverket översvämmas. Ett dammhaveri, oavsett scenario bedöms kunna påverka släntstabiliteten för Stångådalsbanan som sträcker sig intill dammens västra sida vilket skulle kunna innebära skador på banvallen och rälsen. Eftersom bedömningarna utgår från en översiktlig konsekvensutredning är det nödvändigt med en hydraulisk modellering för att med större säkerhet kunna bedöma konsekvenserna av ett dammbrott.

Klimatanpassning

För att undvika påverkan på vägars och järnvägars bärighet behöver vattenansamlingar förebyggas, exempelvis genom fördröjningsytor. I Rimforsa behöver ett helhetsgrepp tas vad gäller översvämningsrisken eftersom såväl det nationella vägnätet som det regionala järnvägsnätet omfattas. Området bör undersökas närmare och åtgärdsförslag bör tas fram. När det gäller Karlbergsdammen behöver den utredas närmare för att kunna ta fram åtgärdsförslag för att mildra eller förhindra konsekvenserna av ett dammbrott såväl vad gäller översvämningsrisker som släntstabiliteten för Stångådalsbanan.

Viljeinriktningar

- Utred närmare var åtgärder kan behöva vidtas för att motverka översvämningsrisker, ras och erosion
- Utred Karlbergsdammen närmare
- Vid om- eller nybyggnation i närheten av en miljöfarlig verksamhet eller vid utveckling eller nyetablering av miljöfarlig verksamhet ska skyddsavstånd mellan bebyggelse och miljöfarlig verksamhet utredas i varje enskilt fall
- Vid åtgärder, lov och planläggning i närheten av miljöfarliga verksamheter ska en riskbedömning genomföras.

Samhällsviktiga funktioner

Skyddsobjekt är funktioner och platser som är särskilt känsliga för störningar. Hit räknas skolor, äldreboenden och sjukhus men också större samlingslokaler (lokaler för fler än 150 personer) eller andra platser där många personer vistas. Till skyddsobjekten hör också de viktigaste samhällsfunktionerna: elförsörjning, vattendistribution, fjärrvärme, avfallshantering samt kommunikationer (transporter, tele och data). Många risk- och skyddsobjekt är kringgårdade av synliga eller osynliga restriktioner.

Viljeinriktningar

- Ny bebyggelse med samhällsviktiga funktioner ska planläggas för att klara av skyfall motsvarande ett 100-årsregn och översvämningsrisker vid beräknat högsta flöde.

Räddningstjänstens beredskap och insatstider för livräddning

Räddningstjänstens beredskap i kommunen är dimensionerad för frekventa händelser som bostadsbränder och trafikolyckor.

Med insatstid avses tiden från det att larm inkommit till räddningstjänsten, tills dess att räddningsarbetet har påbörjats, exklusive larmhantering. Kinda kommun samarbetar med grannkommunerna vilket innebär att närmsta räddningsstyrka larmas oavsett i vilken kommun händelsen äger rum. Det innebär att första insats inom vissa områden i Kinda kommun görs av räddningsstyrkor från andra kommuner.

Vatten till brandsläckning ska finnas tillgängligt i brandpostsystem. I kommunen tillämpas det så kallade alternativsystemet för brandvattenförsörjning vilket innebär att brandpostsystemet kan glesas ut i vissa områden samtidigt som räddningstjänsten har tillgång till bemannade tankbilar.

Viljeinriktningar

- Vid planering och lovgivning ska räddningstjänstens insatstider och utryckningsvägar beaktas.

Teknisk försörjning

Elnät

Svenska kraftnät har på regeringens uppdrag ansvaret för att underhålla och utveckla det svenska stamnätet för el. Stamnätet syftar till att transportera el över långa avstånd, på höga spänningsnivåer från elproducenter som sol-, vind-, vatten-, och kärnkraftverk, till de regionala och lokala näten. E.ON är ledningsägare i större delen av Kinda kommun. En 130 kV-ledning går mellan Kisa och Åtvidaberg och förgrenar sig vid Tegelsäter med en ledning till Rimforsa. En ny 130 kV-ledning byggs mellan Kisa och Vimmerby. Den skapar redundans i elnätet, vilket i praktiken innebär att Kinda kommun får dubbla matningar från två olika elledningar som i sin tur minskar sannolikheten för störningarna i elnätet.

Viljeinriktningar

- Vid detaljplanearbeten eller vid etableringar av verksamheter och andra elintensiva anläggningar ska en tidig dialog föras med nätägaren.

Digital infrastruktur

Störningar i de elektroniska kommunikationerna (fast och mobil telefoni, datakommunikation) drabbar samhällsviktig verksamhet. Dessa störningar gör dessutom att människor får svårare att kommunicera med sin omvärld och med andra ord svårare att hämta information. Detta kan även försena eller omöjliggöra larmning av räddningstjänst, akutsjukvård eller annat, vilket kan förvärra en kris. Elektronisk kommunikation genom fasta och mobila tjänster samt datatrafik är sårbart. Flödet av information mellan kommuner, regioner, myndigheter, leverantörer och invånare sker idag i hög grad i elektronisk form.

Kunskap om verksamhetens behov av att skydda informationen, exempelvis säkerställa tillgänglighetsbehov av IT-stöd och redundans gällande viktiga verksamhetssystem måste ha hög prioritet för samhällsviktig verksamhet. Mobila nät kräver en kontinuerlig elförsörjning vilket gör dem

sårbara. Telekommunikationerna är av vikt vid krissituationer så som möjligheten att nå SOS Alarm, polis, räddningstjänst och övriga aktörer inom Samverkan Östergötland.

Vattenskyddsområden

Se kartbilaga 3.9c

Samtliga kommunala vattentäkter i Kinda kommun, förutom Ydrefors vattentäkt, har fastställda vattenskyddsområden. Vattenskyddsområden behöver lokalt utformade föreskrifter som är anpassade efter förutsättningarna och riskerna i området. Föreskrifterna bör även vara utformade för att det på ett enkelt sätt ska gå att kontrollera att de följs. Teknisk utveckling och förändrad markanvändning har lett till att befintliga skyddsföreskrifter och avgränsningar inte längre är relevanta för några av vattentäkterna. Revideringar av skyddsområden ska genomföras för Kisa, Horn och Hycklinge vattenskyddsområden, utöver det ska ett nytt vattenskyddsområde tas fram Ydrefors. Följande finns med i kommunens åtgärdslista i Vattentjänstplanen, åtgärderna är planerade att genomförs under perioden 2027–2029.

Viljeinriktningar

- Kommunens vattentäkter ska skyddas med aktuella vattenskyddsområden och föreskrifter som begränsar vad man får göra inom området
- Revidera vattenskyddsområdena för Kisa, Horn och Hycklinge
- Ta fram ett nytt vattenskyddsområde för Ydrefors.

Vattenförsörjning

Kommunen ansvarar för dricksvattenförsörjning i fastställda verksamhetsområden enligt lagen om allmänna vattentjänster (SFS 2006:412). Kommunen ser ett framtida behov av ett ökat underhåll av det befintliga ledningsnätet. I Vattentjänstplanen finns en beskrivning av hur förnyelsen av ledningsnätet avses genomföras. VA-utbyggnad till både befintliga områden och exploatering av nya områden innebär att kapaciteten i vissa delar av ledningsnätet behöver ökas. I Kinda kommun är det samhällsbyggnadsnämnden som har det lokala tillsynsansvaret. Länsstyrelsen har ett regionalt samordningsansvar för den regionala vattenförsörjningen och den gällande regionala vattenförsörjningsplanen är från 2020.

Viljeinriktningar

- Kommunens vattentäkter ska skyddas med aktuella vattenskyddsområden och föreskrifter som begränsar vad man får göra inom området
- Kommunen ska ha en aktuell vattentjänstplan som ska följas vid all planläggning och lovgivning
- Hänsyn ska tas till ledningsnätets kapacitet vid handläggning av detaljplan, planbesked, förhandsbesked och bygglov.

Spillvattenrening

Spillvatten är det förorenade vattnet från toalett, bad/dusch, disk, tvätt och industrier. Kommunen ansvarar för avloppsrening inom fastställda verksamhetsområden enligt lagen om allmänna vattentjänster (SFS: 2006:412) I Kinda kommun finns det fem kommunala avloppsreningsanläggningar vilka är belägna i Kisa, Rimforsa, Horn, Björkfors och Ydrefors.

Kapaciteten i reningsverken i samtliga orter förutom i Rimforsa bedöms vara tillräckliga för att kunna försörja VA-abonenterna vid den befolkningsökning som översiktsplanen tar höjd för. I Rimforsa kan motsvarande cirka 800 personer anslutas till det befintliga reningsverket innan dess kapacitet behöver utökas.

Det är viktigt att annan verksamhet i direkt närhet av reningsverken inte begränsar reningsverkets möjlighet att expandera för att möta framtida myndighetskrav samt förändrade utsläppskrav.

Viljeinriktningar

- Kommunen ska ha en aktuell vattentjänstplan som ska följas vid all planläggning och lovgivning
- Ny bebyggelse ska främst tillkomma inom områden som är anslutna till det kommunala avloppsnätet eller där det finns förutsättningar för anslutning.

Dagvatten

Dagvatten är regn-, spol- och smältvatten som tillfälligt rinner på markytan. När mark bebyggs med exempelvis bostäder och vägar ändras vattnets naturliga avrinningsförhållanden. En större andel hårdgjorda ytor gör att en mindre mängd vatten kan infiltrera och fylla på grundvattnet vilket kan leda till lägre grundvattennivåer. Det vatten som inte kan infiltreras rinner i stället av de hårdgjorda ytorna och kan lokalt orsaka problem såsom höga vattenflöden och översvämningar.

Vid framtagande av nya detaljplaner ska översvämningsrisker beaktas genom att säkra vattenvägar utformas och översvämningszoner skapas.

För att få till en hållbar dagvattenhantering, det vill säga ett system som kan hantera både flöden och föroreningar från bebyggelse, behöver synen på dagvattensystemet vidgas. Riktlinjer för dagvatten har tagits fram för Kinda kommun inom arbetet med vattentjänstplanen. Riktlinjerna är:

- Uppkomsten av dagvatten ska minimeras
- Dagvatten ska hanteras som en resurs som berikar bebyggelsemiljön med avseende på ekosystemtjänster och biologisk mångfald
- Dagvattenhanteringen ska utformas med hänsyn till recipientens känslighet, dagvattnets föroreningsgrad och platsens förutsättningar
- Förorening av dagvatten ska begränsas vid källan
- Dagvattenhanteringen ska utformas så att en så stor del som möjligt av föroreningarna avskiljs och bryts ned under vattnets väg till recipienten
- Den naturliga vattenbalansen ska i möjligaste mån bibehållas
- Dagvattenflöden ska reduceras och regleras för att belastningen på ledningsnäten och recipienterna begränsas
- Dagvattenhanteringen ska ta hänsyn till klimatförändringens effekter.

I Kinda kommun finns verksamhetsområden för dagvatten i Kisa, Rimforsa, Horn och Hycklinge.

Viljeinriktningar

- Kommunen ska ha en aktuell vattentjänstplan som ska följas vid all planläggning och lovgivning
- Säkra vattenvägar samt översvämningzoner vid framtagande av nya detaljplaner
- Riktlinjerna för dagvatten ska följas.

Markavvattningsföretag

Markavvattning är verksamheter som syftar till bortledning av vatten där syftet är att "varaktigt öka en fastighets lämplighet för ett visst ändamål." Det finns idag ett antal markavvattnings- och torrläggningsföretag, exempelvis där vatten leds bort för att förbättra åkermark. Många befintliga markavvattningsföretag är gamla, bildade före år 1950, vilket innebär det kan vara svårt att veta vilka fastigheter som idag är delägare av markavvattningsföretagen och äger rätten att ändra vattnets väg.

Inom Kinda kommun råder markavvattningsförbud. Det innebär att vid utbyggnad av nya bostads- och verksamhetsområden behöver såväl dispens som tillstånd sökas från förbudet om markavvattning behöver göras. Förändrad markanvändning kan innebära att ett markavvattningsföretag blir föremål för ändrade förhållanden. I de fallen kan det uppstå ett behov av omprövningarna för att aktualisera markavvattningsföretagen.

Avfall

Regeringen beslutade sommaren 2022 om förändringar i lagen gällande hur insamling av förpackningsavfall och hur avfall ska göras. De nya lagarna innebär att kommunerna tar över ansvaret för insamling av förpackningsavfall och att fastighetsnära insamling införs. Som en del i detta införde Kinda kommun *Gröna påsen* den 1 januari 2023 för insamling av matavfall. Kinda kommun ska under kommande datum/år ha genomfört följande:

- Den 1 januari 2024 ska kommunen ha tagit över insamling av förpackningar
- Den 1 januari 2026 ska kommunen samla in förpackningar på torg och parker samt på andra populära platser
- Den 1 januari 2027 ska kommunen ska ha infört fastighetsnära insamling
- Den 1 januari 2027 ska kommunen samla in skrymmande förpackningar på lättillgängliga samlingsplatser.

Anläggningen för avfall och återvinning fram tills att den fastighetsnära insamlingen är införd är i kommunen Adlerskogs avfallsanläggning. Ett antal stationer för förpackningsinsamling finns också utplacerade på olika platser i kommunen. Trädgårdsavfall kan lämnas i Kisa, Rimforsa och Horn. Hur olika typer av avfall och återvinningsmaterial avses att hanteras redovisas i kommunens renhållningsordning.

Adlerskogs avfallsanläggning beräknas kunna vara i drift ett antal år framåt, men det finns behov av en ny lokalisering av en framtida återvinningscentral som kommer ersätta Adlerskog. Översiktsplanen pekar ut två möjliga lägen för nya återvinningscentraler i Kisa och Rimforsa.

Viljeinriktningar

- Kommunen ska ha en aktuell avfallsplan som ska följas i alla skeden i planeringen

- Kommunen är redo att ta åtminstone en ny återvinningscentral i bruk den dagen då Adlerskogs avfallsanläggning stängs.

3.10 Totalförsvarets riksintressen

Se kartbilaga 3.10

Riksintresset för totalförsvarets militära del (3 kap. 9 § andra stycket miljöbalken) kan i vissa fall redovisas öppet i översiktsplanen, i andra fall inte på grund av sekretessskäl. Kinda kommun berörs av områden för riksintressen för totalförsvarets militära del i form av:

Påverkansområden:

- Stoppområde för höga objekt kring Malmens flygflottilj
- MSA-område kring Malmens flygflottilj
- Stoppområde för vindkraftverk vid väderradarstation Vilebo, vilket berör den östra delen av Kinda kommun.

Öppna områden av betydelsen 3 kap 9 § 1 stycket MB:

- Småländska höglandets lågflygningsområde med påverkansområde, berör den sydvästra delen av Kinda kommun.

För att läsa om hur kommunen tar hänsyn till riksintressena se kartbilagan.

Inom kommunen kan det generella riksintresset framför allt påverkas av uppförande av höga byggnadsobjekt så som master och vindkraftverk. Därför bör Försvarsmakten kontaktas i tidigt skede i sådana plan- och bygglovsärenden. Hela landets yta utgör ett samrådsområde för objekt högre än 20 meter utanför tätort och högre än 45 meter inom sammanhållen bebyggelse.

För att säkerställa att eventuella områden som pekas ut som lämpliga för etablering av vindkraft inte hamnar i konflikt med riksintressen för totalförsvarets militära del som omfattas av sekretess (enligt OSL 15 kap. 2 §), måste en förfrågan ställas till myndigheten.

4.0 Genomförandeplan

Målbilden om 15 000 invånare i Kinda kommun som ligger till grund för denna översiktsplan är utmanande. Att Kinda kommun så tydligt satsar mot en befolkningsökning med ungefär 50 procent kräver långsiktighet, bred förankring och uthållighet över politiska mandatperioder. Att genomföra översiktsplanens intentioner samt att förverkliga denna målbild är både en utmaning och en ny möjlighet för Kinda. För att lyckas med detta krävs en god ekonomi och en stabil befolkningsutveckling som ger ökade resurser.

När översiktsplanen har vunnit laga kraft påbörjas processen med att genomföra den. Översiktsplanen genomförs stegvis med ett proaktivt förhållningssätt.

En viktig del i genomförandet av översiktsplanen är årliga uppföljningar i den politiska organisationen samt att översiktsplanen präglar innehållet i Kinda kommuns långsiktiga budget, målarbete och övriga styrdokument. Översiktsplanen ska vägleda arbetet med detaljplanering, tillsyns- och lovärenden samt miljöprövningar. Översiktsplanens ställningstaganden blir också vägledande för hur andra delar av kommunens verksamheter kan planera sin verksamhet. Det kan handla om var vård, skola och omsorg ska utvecklas och placeras, men även vilka nya gröna områden som bör utvecklas och bevaras.

En aktuell översiktsplan

Översiktsplanen ska vara aktuell och spegla den politiska uppfattningen och viljeriktningen. Ett sätt att hålla planen aktuell är att fördjupa den eller uppdatera den genom att utreda frågor som inte är tillräckligt behandlade. På så sätt hålls planen aktuell genom en rullande planeringsprocess, där uppföljningen av hur väl den håller leder till successiva ändringar. En aktuell översiktsplan och ett kontinuerligt översiktsplanearbete skapar en god beredskap och underlättar bland annat detaljplanering, bygglov- och annan tillståndsprövning. Kinda kommun ska regelbundet utvärdera översiktsplanen, dess genomförande och vilka förändringar som skett samt uppdatera behovet av nya utredningar, planer och program.

Sedan april 2020 ersätter planeringsstrategi den tidigare aktualitetsprövningen av översiktsplanen. Kommunfullmäktige ska anta en planeringsstrategi senast 24 månader efter varje ordinarie val. Om beslutet inte tas i kommunfullmäktige inom tidsperioden betraktas översiktsplanen automatiskt som inaktuell. Planeringsstrategin i sig ändrar inte i översiktsplanen. En planeringsstrategi bör vara kortfattad och inriktad på vad som behöver göras de kommande fyra åren för att översiktsplanen även fortsatt ska vara ett bra beslutsunderlag.

En planeringsstrategi ska innehålla:

- En bedömning om översiktsplanen är fortsatt aktuell eller om det tillkommit nya planeringsförutsättningar som ger anledning till att en ny eller uppdaterad översiktsplan bör arbetas fram
- Ställningstaganden om det behövs fördjupningar, tillägg eller vidare utredningar i frågor som upptäckts inte hanteras tillräckligt omfattande i översiktsplanen.

Planeringsstrategin kan vara ett sätt att planera arbetet med översiktsplaneringen och skapa en bred kontinuerlig förankring inom kommunens organisation. Den kan ses som en genomförandeplan för de kommande fyra åren.

Viljeinriktningar

- Översiktsplanen är förankrad hos kommunens förtroendevalda och inom förvaltningarna
- Översiktsplanen används som ett strategiskt verktyg för att uppnå den önskade hållbara och positiva samhällsutvecklingen
- Fortsatt arbete med översiktlig planering och framtagande av viktiga strategiska dokument ska genomföras för att uppfylla översiktsplanens intentioner
- En planeringsstrategi (aktualitetsprövning) för översiktsplanen ska påbörjas efter varje val och ska ha antagits senast 24 månader in i en mandatperiod

Strategiska dokument för översiktsplanens genomförande

Nedan listade dokument bör finnas framtagna och uppdateras regelbundet för att arbetet med att genomföra översiktsplanen ska kunna fortlöpa på ett effektivt sätt.

- Översättning av de globala Agenda 2030 målen till Kinda kommun
- Prioriteringsordning för detaljplaneprojekt
- Riktlinjer för bostadsförsörjning
- Lokalförsörjningsplan
- Riktlinjer för markanvisning
- Vattentjänstplan
- Riktlinjer för dagvattenhantering
- Avfallsplan
- Risk och sårbarhetsanalys (RSA) och handlingsplan för trygghet och säkerhet (Räddningstjänst)
- Klimat- och energiplan
- Naturvårdsplan
- Grönstrukturplan i Kisa och Rimforsa
- Markstrategisk plan
- Näringslivsstrategi
- Riktlinjer för huvudmannaskap i detaljplaneområden
- Gestaltningssprogram

Fortsatt arbete för att uppfylla översiktsplanens intentioner

Översiktsplanen redovisar en strategi för hur Kinda kommun ska hantera översiktliga mark- och vattenanvändningsfrågor. För genomförandet av översiktsplanen kommer strategier, detaljplaner och andra planeringsinsatser behövas som underlag för en framgångsrik, effektiv och tydlig planering och förverkligande av översiktsplanens mål och vision. Beslut om att initiera framtagandet av exempelvis utredningar och detaljplaner tas inte i översiktsplanen utan det sker separat i särskild ordning. För att uppfylla översiktsplanens intentioner behöver Kinda kommun:

- Ta fram ett gestaltungsprogram som bland annat anger riktlinjer för arkitektur/kulturmiljö/offentliga platser
- Ta fram en marknadsföringsstrategi för översiktsplanens innehåll
- Digitalisera planeringsunderlag
- Digitalisera detaljplaner
- Upphäva inaktuella detaljplaner
- Upphäva eller uppdatera inaktuella styrdokument
- Ta fram riktlinjer och en mall för barnkonsekvensanalys i fysisk planering
- Ta fram IT-infrastrukturplan för bredbandsutbyggnaden i kommunen
- Ta fram en utbyggnadsplan för infrastruktur (gata, VA med mera)
- Strategisk plan för stora infrastrukturplaner (LTP)
- Ta fram en cykelutbyggnadsplan i tätorterna
- Utveckla entréerna till tätorterna längs med riksväg 23/34
- Utredda strategiska platser för pendlarparkeringar i kollektivtrafiklägen
- Ta fram en långsiktig investeringsplan
- Genomför statistiska ortsanalyser
- Ta fram en parkeringsnorm för tätorter
- Analysera möjligheterna för en effektivisering av kollektivtrafiken längs stråket Kisa-Rimforsa-Linköping tillsammans med Östgötatrafik och Linköpings kommun
- Ta fram en strategi för att få fler att välja de hållbara färdätten gång, cykel och kollektivtrafik
- Ta fram en lokaliseringstudie eller liknande för en ny återvinningcentral.

Detaljplanering

Detaljplanering är det främsta medlet för att förverkliga översiktsplanens intentioner. Genom att ta fram detaljplaner kan kommunen skapa bindande regleringar vilka anger möjligheter och begränsningar vad gäller markanvändning och utformning. Kommunerna har vid detaljpaneläggning tillgång till ett antal genomförandemedel, det handlar bland annat om exploateringsavtal,

markanvisningsavtal, VA-avtal, överlåtelse av allmän platsmark, tvångsinlösen (expropriering) och krav på iordningställande av allmän platsmark.

Övergripande prioritering

Typ av nod	Ort	Prioritet	Inbördes prioritet
	Rimforsa	Prio 1	Primärt centrumzon och tätortszon
Bebyggelsenod med utökad service	Kisa	Prio 2	Primärt centrumzon och tätortszon
	Horn	Prio 3	
	Hycklinge		
	Björfors		
Bebyggelsenod	Tidersrum Slätmon	Prio 4	
	Opphem		
	Törnevik		
Landsbygdsnod	Valla – Gålby	Prio 5	
	Ydrefors		
Övrig landsbygd		Prio 6	

Antal bostäder

Översiktsplanen har ett tillväxtmål om att kommunen ska växa till 15 000 invånare. Följande innebär att Kisa behöver bostäder för cirka 1 600 nya invånare. Rimforsa behöver bostäder för cirka 2 200 nya invånare. Horn behöver bostäder för cirka 430 nya invånare. Landsbygden och de mindre samhällena behöver bostäder för cirka 1 000 nya invånare. Sammantaget behöver översiktsplanen möjliggöra bostäder för cirka 5 300 nya invånare.

Mjölby kommun har tagit fram schablonsiffror för hur många personer det går att räkna per hushåll i nyproduktion. För småhus är schablontalet 2,8 personer per hushåll och för lägenheter är motsvarande siffra 1.8 personer per hushåll. Blandad bebyggelse definieras i detta fall som 50 procent småhusbebyggelse och 50 procent flerbostadsbebyggelse vilket ger ett schablontal om 2,4 personer per hushåll.

I nedanstående tabell presenteras en uppskattning av antalet bostäder som vardera utvecklingsområde bedöms kunna rymma. Hur många bostäder som ett utvecklingsområde kan rymma beror på platsens förutsättningar såsom topografi, förekomst av värdefull natur och hur tät

eller hög bebyggelsen blir. Småhusbebyggelse inbegriper friliggande villor, parhus, kedjehus och radhus.

Om samtliga utvecklingsområden byggs ut i enlighet med översiktsplanen innebär det att kommunen kan rymma mellan 2 325 till 2 575 nya bostäder eller 5 585 till 6 095 nya invånare i Kisa, Rimforsa och Horn. Kommunen bedömer att landsbygden och de mindre orterna fortsatt kan rymma 1 000 nya invånare varav cirka 520–590 nya invånare i Hycklinge, Björkfors och Opphem. Marginalen är med andra ord relativt liten och för att kommunen ska nå sitt tillväxtmål om 15 000 invånare innebär det att vissa utvecklingsområden kan behöva planläggas för fler bostäder än vad som uppskattats i översiktsplanen. Eftersom kommunen äger lite mark hänger Kindas utveckling på en samverkan mellan kommunen och markägare som vill sälja eller låta sin mark detaljplanläggas för bostäder.

Kisa

Utvecklingsområde	Förslag till bebyggelse	Area (Hektar)	Uppskattning av antal bostäder	Uppskattning av antal invånare	Ägoförhållanden (2023-01-26)	Tidshorisont	Prioritet
KBU1	Blandad bebyggelse	9,3	100	230	Kommunal	5-10 år	Medel
KBU2a	Småhusbebyggelse	35,6	200	560	Privat		
KBU2b	Småhusbebyggelse	28	200	560	Privat, mindre kommunalt område		
KBU3	Blandad bebyggelse	25,8	100	230	Kommunal	5 - 10 år (beroende av förbifart Kisa)	Medel
KBU4	Småhusbebyggelse (Spec. Villor)	25,3	50	140	Privat	+ 15 år (beroende av förbifart Kisa)	Låg
KBU5	Flerbostadshus	3,4	50	90	Privat		
KBU6	Småhusbebyggelse (Spec. Radhus, villor)	2,6	25	70	Privat	10 - 15 år	Låg
KBU7	Flerbostadsbebyggelse	0,6	10	18	Kommunal	5 - 10 år	Låg
KBU9	Småhusbebyggelse	1,8	19	53	Kommunal	1 - 5 år (år redan planlagt)	Redan planlagt
KBU10	Småhusbebyggelse (Spec. Radhus)	1,3	10	28	Kommunal	5 år	Medel
KBU11	Småhusbebyggelse (Spec. Villor)	2,1	9	25	Kommunal	Planlagt	-
KBU12a	Småhusbebyggelse	21,9	200	560	Kommunal/Privat	1-5 år	Hög
KBU12b	Småhusbebyggelse	2,8	25	70			
KBU13	Flerbostadsbebyggelse	0,4	25	45	Kommunal	5 - 10 år (beroende av förbifart Kisa)	Låg
KBU14	Flerbostadshus	1,25	40	72	Kommunal	1 - 5 år	Hög
Summa		162,15 hektar	1 063	2 751			

Om samtliga utvecklingsområden byggs ut och schablontalen tillämpas kan utvecklingsområdena i Kisa sammanlagt rymma uppskattningsvis 2 750 nya invånare.

Rimforsa

Utvecklingsområde	Förslag till bebyggelse	Area (ha)	Uppskattning av antal bostäder	Uppskattning av antal invånare	Ägoförhållanden (2023-01-26)	Tidshorisont	Prioritet
RBU1	Flerbostadsbebyggelse	1,2 ha	100 - 200	180 - 360	Kommunal	5-10 år	Hög
RBU2	Flerbostadsbebyggelse	0,5 ha	30	54	Kommunal	5-10 år	Hög
RBU3	Småhusbebyggelse	11,5 ha	52	145	Privat	Antagen, överklagad	-
RBU4	Flerbostadsbebyggelse	0,7 ha	10	18	Kommunal	5 år	Medel
RBU5	Flerbostadsbebyggelse	0,8 ha	16	28	Kindahus	Planlagt	Uppförs
RBU6	Flerbostadsbebyggelse	0,7 ha	X	X	Kommunal	Planlagt, Markanvisning?	-
RBU7	Småhusbebyggelse	10,4 ha	40	112	Privat/Kommunal	Inom 5 år.	Medel
RBU8a	Småhusbebyggelse	49,7 ha	350 - 400	980 - 1 120	Privat	Planprogram tas fram nu. Detaljplan inom 5 år.	Hög
RBU8b	Småhusbebyggelse	6,6 ha	50	140	Privat	10-15 år	Medel
RBU10	Småhusbebyggelse (Villor)	1,9 ha	Upp till 9	56	Privat	Planlagd	-
RBU11	Småhusbebyggelse	6,5 ha	50	140	Privat	Planlagd, överklagad	-
RBU12	Småhusbebyggelse (Villor)	3,8 ha	10 - 20	28 - 56	Privat	10-15 år	Låg
RBU13	Småhusbebyggelse (Villor)	4,4 ha	20 - 30	56 - 84	Privat	5-10 år	Låg
RBU14	Småhusbebyggelse	2,7 ha	15 - 20	42 - 56	Privat	5-10 år	Låg
RBU15	Småhusbebyggelse (Villor)	9,1 ha	15 - 20	42 - 56	Privat	5-10 år	Låg
RBU16	Småhusbebyggelse	21,6 ha	50 - 70	140 - 196	Privat	Inom 5 år	Medel
RBU19	Småhusbebyggelse	3,6 ha	20	56	Privat	5-10 år	Låg
RBU20	Flerbostadsbebyggelse	1,5 ha	20-30	36-54	Privat/Kommunal	Inom 5 år	Hög
RBU21	Flerbostadsbebyggelse	0,3 ha	20	36	Privat	5-10 år	Låg
RBU22	Flerbostadsbebyggelse	0,5 ha	30	54	Privat	10-15 år	Medel
RBU23	Småhusbebyggelse	6,5 ha	50	140	Privat	+15år	Låg
RBU24	Småhusbebyggelse	5,8 ha	50	140	Privat	+15år	Låg
RBU25	Småhusbebyggelse (Villor)	9,6 ha	30-50	84	Privat	5-10 år	Hög
RBU26	Småhusbebyggelse (Villor)	3,3 ha	15 -20	42 - 56	Privat	5-10 år	Låg
Summa		165,9	1 052 - 1 267	2 749 - 3 241			

Om samtliga utvecklingsområden byggs ut och schablontalen tillämpas kan utvecklingsområdena i Rimforsa uppskattningsvis rymma 2 700 till 3 200 nya invånare.

Horn

Utvecklingsområde	Förslag till bebyggelse	Area (ha)	Uppskattning av antal bostäder	Uppskattning av antal invånare	Ägoförhållanden (2023-01-26)	Tidshorisont	Prioritet
HBU1	Småhusbebyggelse (Spec. Villor)	2,0 ha	14	39	Kommunal	Redan planlagt	-
HBU2	Småhusbebyggelse (Spec. Villor)	1,3 ha	6	16	Privat	Redan planlagt	-
HBU3	Småhusbebyggelse (Spec. Villor)	9,0 ha	30	84	Privat	+15 år	Låg
HBU4a	Småhusbebyggelse (Spec. Villor, radhus)	5,3 ha	35	98	Privat	5-10 år	Medel
HBU4b	Småhusbebyggelse (Spec. Villor)	9,0 ha	30	84	Privat	+15 år	Låg
HBU6	Småhusbebyggelse (villor)	12,4 ha	40	112	Privat	5-10 år	Medel
HBU7	Flerbostadshusbebyggelse	0,2 ha	10	18	Stiftelsen Kindahus	5-10 år	Hög
HBU8	Flerbostadshusbebyggelse	0,2 ha	10	18	Privat	5-10 år	Medel
HBU9	Småhusbebyggelse (villor)	1,0 ha	20	56	Kommunal	5-10 år	Hög
HBU10	Småhusbebyggelse (villor)	1,6 ha	10	28	Kommunal	+15 år	Låg
Summa		42 ha	205	553			

Om samtliga utvecklingsområden byggs ut och schablontalen tillämpas kan utvecklingsområdena i Horn sammanlagt uppskattningsvis rymma 550 nya invånare.

Hycklinge

Utvecklingsområde	Förslag till bebyggelse	Area (ha)	Uppskattning av antal bostäder	Uppskattning av antal invånare	Ägoförhållanden (2023-01-26)	Tidshorisont	Prioritet
HYBU1	Småhusbebyggelse (villor)	0,6 ha	5	14	Kommunal	5-10 år	Låg
HYBU2	Flerbostadshus Småhusbebyggelse	0,9 ha	10 - 15	23 - 34	Privat	Inom 5 år	Medel
HYBU3	Småhusbebyggelse (Spec. Villor)	2,4 ha	15	34	Privat	5-10 år	Låg
Summa		3,9 ha	30 - 35	71 - 82			

Om samtliga utvecklingsområden byggs ut och schablontalen tillämpas kan utvecklingsområdena uppskattningsvis rymma 70 till 80 nya invånare.

Björkfors

Utvecklingsområde	Förslag till bebyggelse	Area (ha)	Uppskattning av antal bostäder	Uppskattning av antal invånare	Ägoförhållanden (2023-01-26)	Tidshorisont	Prioritet
BBU1	Småhusbebyggelse (Spec. Villor)	10,3 ha	10	28	Privat/Kommunal	5-10 år	Låg
BBU2	Småhusbebyggelse (Spec. Villor)	4,2 ha	10	28	Privat	5-10 år	Låg
BBU3	Småhusbebyggelse (Spec. Villor)	3,4 ha	10	28	Privat	5-10 år	Låg
Summa		17,9 ha	30	84			

Om samtliga utvecklingsområden byggs ut och schablontalen tillämpas kan utvecklingsområdena uppskattningsvis rymma 80 nya invånare.

Opphem

Utvecklingsområde	Förslag till bebyggelse	Area (ha)	Uppskattning av antal bostäder	Uppskattning av antal invånare	Ägoförhållanden (2023-01-26)	Tidshorisont	Prioritet
OBU1	Småhusbebyggelse (Spec. Villor)	35,3 ha	100	280	Privat	5-10 år	Hög
OBU2	Småhusbebyggelse (Spec. Villor)	10,4 ha	30- 50	84 - 140	Privat	Inom 5 år	Hög
Summa		45,7 ha	130 - 150	364 - 420			

Om samtliga utvecklingsområden byggs ut och schablontalen tillämpas kan utvecklingsområdena uppskattningsvis rymma 360 till 420 nya invånare.

Verksamhetsmark

Översiktsplanen pekar ut nedanstående områden för icke störande och störande verksamhet.

Kisa

Utvecklingsområde	Typ av verksamhet	Area (ha)
KVU6	Icke störande verksamhet	27,5 ha
KVU23	Icke störande verksamhet	0,96 ha obebyggd mark
KVU24	Icke störande verksamhet	25,4 ha
KVU18	Störande verksamhet	6,9 ha
KVU19	Störande verksamhet	19,0 ha
KVU20	Störande verksamhet	2,4 ha
KVU21	Störande verksamhet	144,0 ha
KVU25	Störande verksamhet	4,2 ha
KVU27	Störande verksamhet	12,0 ha
Summa		242 ha

Rimforsa

Utvecklingsområde	Typ av verksamhet	Area (ha)
RVU6	Icke störande verksamhet	80 ha
RVU19	Icke störande verksamhet i bottenplan	0,97 ha
RVU20	Icke störande verksamhet	0,76 ha
RVU21	Icke störande verksamhet	0,97 ha
RVU22	Icke störande verksamhet	1,0 ha
RVU23	Icke störande verksamhet	0,8 ha
Summa		84,5 ha

Horn

Utvecklingsområde	Typ av verksamhet	Area (ha)
HVU4	Icke störande verksamhet	6,0 ha
HVU5	Icke störande verksamhet	1,9 ha
HVU10	Icke störande verksamhet	5,1 ha
HVU7	Störande verksamhet	2,2 ha
HVU8	Störande verksamhet	1,4 ha
Summa		16,6 ha

Slätmon

Utvecklingsområde	Typ av verksamhet	Area (ha)
SVU1	Icke störande verksamhet	6,2 ha

5.0 Hållbarhetsbedömning

Enligt 6 kap. 3 § miljöbalken ska planer och program som kan antas medföra en betydande miljöpåverkan alltid miljöbedömas. Miljöbedömningen består av ett antal lagreglerade steg som bland annat omfattar behovsbedömning, avgränsning och samråd. Miljöbedömningen dokumenteras i en miljökonsekvensbeskrivning (MKB). Det första steget, behovsbedömningen, är det som avgör om en miljökonsekvensbeskrivning behöver upprättas.

En kommuntäckande översiktsplan innebär i princip alltid betydande miljöpåverkan då den har en långsiktig strategisk påverkan på mark- och vattenanvändning och på bebyggelseutvecklingen i kommunen. Någon särskild behovsbedömning är därför inte nödvändig.

Syftet med en miljöbedömning är att integrera miljöaspekter i planering och beslutsfattande för att en hållbar utveckling ska främjas. De miljöeffekter som ska beskrivas är planens förväntade betydande påverkan på människor, djur, växter, mark, vatten, luft, klimat, landskap och kulturmiljö, men även på hushållning med mark och vatten, samt annan hushållning med material, råvaror och energi.

Effekterna kan vara både direkta och indirekta, positiva och negativa, tillfälliga eller bestående, kumulativa eller inte kumulativa och på kort eller lång sikt.

Det finns krav på konsekvensbeskrivning enligt plan- och bygglagen som bör omfatta samtliga hållbarhetsdimensioner, det vill säga miljömässiga, sociala och ekonomiska konsekvenser. Vad en konsekvensbeskrivning enligt plan- och bygglagen ska innehålla är inte lika uttalat som för en miljökonsekvensbeskrivning enligt miljöbalken, men en viktig utgångspunkt är preciseringarna av miljömålet god bebyggd miljö.

Kinda kommun har valt att samordna dessa processer i en samlad hållbarhetsbedömning men med en tydligt avskild redovisning av miljökonsekvensbeskrivningen enligt miljöbalken. Syftet med hållbarhetsbedömningen är att utvärdera översiktsplanens inverkan på miljö, människors hälsa samt sociala och ekonomiska aspekter. Ambitionen är att de samlade konsekvenserna av planen får en lämplig behandling i planarbetet och tillåts påverka planens utformning.

Sammanfattning av planförslaget

Översiktsplanens utvecklingsvision är att Kinda kommun ska vara en hållbar kommun fylld av framtidstro, engagemang och närhet. Översiktsplanens tillväxtmål är att invånarantalet på sikt ska öka från dagens cirka 10 000 invånare till 15 000 invånare. Översiktsplanarbetet har tagit sin utgångspunkt i utvecklingsvisionen och skapar förutsättningar för att uppnå tillväxtmålet.

Översiktsplanen redovisar en långsiktig strategi för hur Kindas sjörike ska utvecklas och var de cirka 5 000 nya Kindaborna kan bosätta sig. Tillväxtmålet innebär omkring 2 300 nya bostäder beroende på boendeform och hushållstyp. Översiktsplanen pekar också ut större infrastruktursatsningar, mark för utveckling av nya och befintliga verksamhetsområden, viktiga grönområden och plats för offentlig service.

Översiktsplanen är uppdelad i en strategisk del kallad *Vision & strategi* som beskriver övergripande viljeinriktningar för kommunens framtida utveckling, en utvecklingsdel kallad *Markanvändning* som tematiskt beskriver mark- och vattenanvändningen och förutsättningar i områden som är särskilt

berörda. I översiktsplanen ingår också en hänsynsdel kallad *Hänsyn & riksintressen* som redovisar intressen, anspråk och förhållanden som särskilt måste beaktas i den fysiska planeringen. Även bevarande och hållbar utveckling av kommunens natur och kulturmiljöer lyfts i översiktsplanen som viktiga för kommunens utveckling.

Kommunens övergripande strategi för utveckling

För att uppnå kommunens önskade utveckling har fem övergripande strategier för utveckling tagits fram som är viktiga att jobba utefter. Dessa strategier är genomgående i hela översiktsplanen.

Vi stärker våra orter

I Kinda bor två tredjedelar av befolkningen i tätorterna Kisa, Rimforsa och Horn, resterande tredjedel bor i de mindre samhällena och på landsbygden. Detta innebär att befolkningen är relativt spridd över kommunens yta vilket gör det extra viktigt att hela Kinda ges förutsättningar att leva. Tätorterna och landsbygden har olika värden som kompletterar varandra där tätorternas service och tjänster stärker möjligheten att bo och verka på landsbygden. Tätorternas utveckling är därför viktig även för landsbygden.

Vi har en levande kommun

Kinda kommun ska vara levande, i tätorterna likväl som på landsbygden, det ska vara attraktivt att bo och verka i hela kommunen. Genom ett aktivt föreningsliv, engagerade invånare och ett rikt kulturliv lockas invånare och besökare till olika platser runt om i Kinda. De många sjöarna och vackra naturområdena lyfts fram och bidrar till rörelse runt om på landsbygden. Den kommunala organisationen är på olika sätt närvarande över hela Kinda och uppmuntrar lokala initiativ som stärker en levande kommun.

Vi värnar om det lokala näringslivet

Kinda ska vara en företagsvänlig kommun där näringslivet är livskraftigt med flera olika näringar. Kommunen stimulerar nyetablering av företag samtidigt som befintliga företag ges förutsättningar att växa. Näringslivet skapar arbetstillfällen runt om i Kinda och bidrar i utvecklingen mot ett hållbart samhälle. Det lokala näringslivet är viktigt för den levande kommunen och ökar Kindas attraktivitet.

Vi är nära varandra och omvärlden

I Kinda är det nära, nära till vatten och natur, nära till landsbygdens lugn och storstadens puls. Framför allt är det nära till varandra. Kinda ska vara en enad kommun där tätort och landsbygd genom samarbete stärker varandras olika värden. Kinda är även nära omvärlden som en del i en växande storstadsregion och i ett alltmer digitalt samhälle nås hela världen.

Vi tar hand om vår natur och kultur

Kindas natur och sjörika landskap är en betydande del av Kindas identitet. Det finns även flera kulturhistoriska byggnader och miljöer som stärker Kindas karaktär. När vi växer och utvecklas är det alltid viktigt att värna om dessa värden. Att hushålla med resurser och nyttja markområden effektivt är därför ett angeläget intresse vid utveckling av nya och befintliga bebyggelseområden, på så sätt påverkas färre områden av kommunens utveckling. De globala klimatförändringarna påverkar även Kinda och kommunen behöver vara förberedd för att minska de negativa konsekvenserna. Genom ett effektivt nyttjande av resurser och aktiva förberedelser för att bemöta ett förändrat klimat tar vi bäst hand om vår sjörika natur och kultur.

Bebyggelse och serviceutveckling

Översiktsplanen har en övergripande strategi att stärka befintliga tätorter och bebyggelsenoder. Utpekade utvecklingsområden är koncentrerade till kommunens tre tätorter Kisa, Rimforsa och Horn.

Det framgår även att förtätning, tillväxt och exploatering i utpekade bebyggelsenoder uppmuntras och lämplighetsbedömning sker i de enskilda fallen.

- Översiktsplanen har ett särskilt fokus på bostadsutveckling i tätorterna Kisa, Rimforsa och Horn. Tillväxt i dessa tätorter är en viktig del i att stärka servicen för omkringliggande landsbygd och för att öka attraktiviteten. Utvecklingsområden för bostäder finns även utpekade i Hycklinge, Björkfors och Opphem
- Fler permanentboendet och nybyggnation av bostäder i noderna och på landsbygden ger ökade förutsättningar för service och tjänster på landsbygden
- Utpekade områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS-områden) ger landsbygden möjlighet att växa och utvecklas.

Kommersiella verksamheter

Näringslivet skapar arbetstillfällen och invånarnas tillgång till arbete har en mycket stor betydelse för kommunens framtid. För att företag ska kunna etableras, utvecklas och fortleva i Kinda kommun krävs det att näringslivets olika behov snabbt och enkelt kan uppfyllas.

- Befintliga områden för större, ytkrävande och störande verksamheter ges i översiktsplanen möjlighet att expandera, detta gäller främst i Kisa
- Handel och kommersiell service koncentreras till centrumområden i Kisa, Rimforsa och Horn
- Samtliga tätorters centrumområden ska stärkas utifrån sina respektive karaktärer.

Turism och besöksnäring

Kommunen präglas av en stark och positiv företaganda inom besöksnäringen och här märks det goda samarbetet av med aktörer i näringen, kommunen, ideella krafter och föreningar. Nringen har en stor betydelse för Kinda kommun. Turismen ger ett ökat underlag för kommersiell service och nya arbetstillfällen inom besöksnäringen.

- Stärka samarbetet mellan myndigheter, entreprenörer, kulturaktörer och ideella krafter inom besöksnäringen
- Utveckla området kring kvarteret Vråken som en aktiv mötesplats för Kisas invånare och besökare
- Utveckla och etablera servicefunktioner för båtutrustning
- Belys Kindas närhet till vatten, särskilt Åsunden och Kinda kanal.

Kultur, sport och fritid

Ett rikt kultur- och fritidsutbud bidrar till att skapa ett attraktivt samhälle som människor vill bo och leva i. Delaktighet i kultur- och fritidsaktiviteter bidrar även till att skapa sammanhang och samhörighet, verkar inkluderande genom möten över generationsgränser och bidrar till integration mellan olika samhällsgrupper. Kultur- och fritidsaktiviteter är också en viktig del för människors livskvalitet och främjar folkhälsan.

- Kommunen värnar om samarbete mellan olika föreningar både inom och över kommungränserna för ett större utbud av aktiviteter för kommunens invånare

- Kommunala byggnader med tillhörande utomhusytor bör planeras för att där det är lämpligt kunna samnyttjas av kommunens verksamheter, föreningsliv, allmänheten och övrigt civilsamhälle.

Natur och vatten

Kinda kommun har en varierad och artrik natur med höga värden som bidrar till den biologiska mångfalden. Grönområden fyller både ekologiska, sociala och kulturella funktioner. Parker, vatten och naturområden utgör en viktig del av det offentliga rummet där många tillbringar en stor del av sin fritid. Grön- och blåstruktur bidrar även med ett flertal ekosystemtjänster. All grönska i tätorterna skapar ett bättre lokalklimat och en tåligare bebyggelse genom att de renar luften från luftföroreningar, utjämnar temperatursvängningar och ger skugga varma sommardagar, renar dagvatten samt dämpar vattenflöden vid kraftiga regn.

Parallellt med översiktsplanarbetet tas ett nytt naturvårdsprogram fram. I naturvårdsprogrammet beskrivs strategier och åtgärder som behöver satsas på och genomföras för att långsiktigt stärka och utveckla Kindas naturvärden.

- Integrera mer grönstruktur inom sammanhållen bebyggelse, särskilt i centrala delar
- Kommunen ska ha ett aktuellt naturvårdsprogram och verkar för att genomföra de strategier och åtgärder som återfinns i programmet.
- Ökat fokus på ekosystemtjänster i samhällsplaneringen med särskilt fokus på att integrera dem i fortsatt detaljplanehandläggning
- Utveckla befintliga grönbå områden i tätorterna med olika karaktärer som erbjuder variation av aktivitets- och rekreationsvärden

Transportsystem

För Kinda är det viktigt med goda kommunikationer både inom kommunen som till och från platser utanför kommungränsen. Dessa kommunikationer är viktiga för att nå större tätorter där kompletterande service och utbud finns (arbetsplatser, handel, aktiviteter med mera). Med ett effektivt transportsystem knyts byar, orter, kommuner och regioner ihop med varandra. Goda kommunikationer skapar möjligheter för en fortsatt positiv utveckling och en framtida expansion av kommunens bebyggelsenoder med utökad service.

Transporter och dess infrastruktur har en stor inverkan på utvecklingen mot ett hållbart samhälle. Person- och godstransporter behöver ske på ett miljövänligt sätt, för att minska utsläppen av växthusgaser. Detta ställer krav på utformning på orter som behöver planeras och byggas tätare och säkrare för att underlätta för de som tar sig fram till fots, med cykel eller kollektivt resande. Orterna måste också få en attraktiv utformning för att öka andelen av dessa trafikanter.

Översiktsplanen pekar ut flera större infrastrukturinvesteringar, däribland Förbifart Kisa, ny sydlig anslutning av väg 134 i Kisa samt en ny ringled och en ny riksvägsanslutning i Rimforsa. Befintligt vägnät, med vissa mindre kompletteringar eller förbättringar främst för cykelvägnätet ska tillsammans med de större infrastruktursatsningarna klara av översiktsplanens utvecklingsvision och tillväxtmål.

- Förbifarten, ringleden och ny riksvägsanslutning pekas ut för en förbättrad trafikmiljö i Kisa och Rimforsa

- Bygg ut och förbättra gång- och cykelnätet med särskild hänsyn till trafiksäkerhet, tillgänglighet och barn och ungas rörelsemönster
- Genomför insatser för att öka andelen invånare och besökare som går, cyklar och åker kollektivt
- Det nordsydliga kommunikationsstråket är regionalt viktigt och prioriterat där förbättrade möjligheter till kollektivt resande eftersträvas
- Sträva mot att utveckla välfungerande trafikmiljöer för oskyddade trafikanter, särskilt i anslutning till skolor, fritidshem och förskolor
- Sträva mot förbättrade möjligheter till kollektivtrafik inom hela Kinda samt till och från grannkommuner

Klimat och energi

I Kinda finns förutsättningar för förnybar elproduktion genom solkraft och vindkraft. Eftersom utbyggnaden av vindkraft påverkar landskapsbild och människors boendemiljö samt vistelsemiljö behövs en djupare analys i varje enskilt fall angående lokalisering och omgivningspåverkan.

Hänsyn och riksintressen

Utöver markanvändning och utvecklingsområden redovisas även hänsynsområden och skyddade områden. Detta är en del som ska tas hänsyn till vid föreslagen markanvändning och kan i vissa fall påverkas av de förändringar som översiktsplanen föreslår. I områdesbeskrivningarna framgår i förekommande fall vilken hänsyn och vilka avvägningar som gjorts i samband med översiktsplanens ställningstaganden.

Genomförande

Översiktsplanen har identifierat behov av fortsatt arbete med översiktlig planering för att kommunen aktivt ska uppnå önskad utveckling.

I genomförandeplanen beskrivs också de strategiska dokument som ska vara aktuella och som kompletterar översiktsplanen med åtgärder och prioriteringar.

Avgränsning

Konsekvenserna av översiktsplanen behandlas och analyseras utifrån de ställningstaganden och de inriktningar som anges i planförslaget. Planens inriktningar och ställningstagande bedöms ur ett hållbarhetsperspektiv för att analysera dess konsekvenser i det ekologiska, sociala respektive ekonomiska perspektivet. Konsekvenserna behandlas på övergripande nivå eftersom en översiktsplan sätter upp riktlinjer för den framtida samhällsutvecklingen och endast ger förutsättningar för exploatering. Prövning av enskilda verksamheter som kan vara miljöstörande prövas i särskild ordning enligt miljöbalken. Utformning och lokalisering av byggnader och andra element hanteras vanligen i detaljplanering och bygglovsprövning.

Nedan presenteras de faktorer och aspekter inom de olika dimensionerna som inkluderas i denna hållbarhetsbedömning.

Tidsmässig avgränsning

Kommunen har ett tillväxtmål om 15 000 invånare och översiktsplanen inbegriper en utveckling av mark- och vattenområden för att klara en sådan samhällsutveckling. För att översiktsplanen ska kunna fungera som ett verktyg för kommunens utveckling måste den vara aktuell. Kommunen ska därför ta ställning till ändrade planeringsförutsättningar i en planeringsstrategi i början av varje mandatperiod samt redovisa hur översiktsplaneringen ska drivas vidare. Planeringsstrategin kommer att redogöra för eventuella behov av ändring eller ersättning av översiktsplanen och översiktsplanen är därför gällande till dess att den ändras eller ersätts.

Geografisk avgränsning

Planområdet följer av naturliga skäl kommunens gräns även om vissa frågor är av sådan karaktär att de kan behöva beaktas utifrån eller utanför den egna kommungränsen.

Bedömda alternativ

Nollalternativet

Nollalternativet utgörs av kommunens sannolika utveckling om förslaget till ny översiktsplan inte genomförs. Nollalternativet utgörs således av översiktsplanen som antogs 2004. Till översiktsplanen från 2004 hör också olika tillägg till översiktsplanen, de fördjupade översiktsplanerna (FÖP) för Kisa (2014) och Rimforsa (2019) samt vindkraftsplanen (2009) och LIS-planen (2014). Det finns både likheter och skillnader mellan nollalternativet och det nya planförslaget.

Den gällande översiktsplanen, i de delar som inte omfattas av uppdaterad FÖP, är i många delar inaktuell, då samhällena utvecklats på olika sätt sedan 2004.

I huvudsak skiljer sig nollalternativet från det nya planförslaget inom följande områden:

- Nollalternativet saknar en tidig förankring med invånare och genomförandeperspektivet för att fungera som det strategiska visionsdokument för kommunens utveckling och bevarande av mark- och vattenområden så som det nya planförslaget är utformat
- Det nya planförslaget har integrerat det regionala perspektivet i översiktsplanen genom utvecklingsinriktningen med bland annat bebyggelsenoder. Något som nollalternativet saknar
- I nollalternativet är områden utpekade mer övergripande genom att pratbubblor med pilar pekar ut områden. Detta är oprecist och otydligt. I det nya planförslaget är områden avgränsade i kartan. För Kisa och Rimforsa är nollalternativet mer precist än för övriga områden eftersom de har aktuella fördjupade översiktsplaner
- I FÖP Kisa tas inte befolkningsutveckling, i antal personer upp. Områden för bostäder, verksamheter, strövområden med mera är utpekade men inte lika detaljerade och genomtänkta som i planförslaget. Planförslaget omfattar fler områden för bostäder och verksamheter och fler stråk där GC-vägar bör tillkomma
- Den nu gällande FÖP Rimforsa rymmer en befolkningsutveckling till 3000 boende, och det nya planförslaget rymmer en befolkningsutveckling till 4 500 personer. Det nya planförslaget omfattar därför större område, men i huvudsak är samma områden

utpekade för utveckling. Justeringar har gjorts för att ta hänsyn till mark med översvämningsrisk och jordbruksmark

- I Horn, Hycklinge och Björkfors har en del service i form av butiker, skolor och busslinjer lagts ner sedan 2004
- Till gällande översiktsplan finns en vindkraftsplan som inte är politiskt aktuell
- I nollalternativet finns inget mål för hur mycket befolkningen ska öka. Det gör alternativen svåra att jämföra
- I nollalternativet har problematiken med att bebygga jordbruksmark inte beaktats annat än i FÖP Rimforsa
- Den gällande LIS-planen har inte beaktat översvämningsrisker
- Det nya planförslaget innehåller ett bredare perspektiv än nollalternativet utifrån gällande lagstiftning och kunskapsläge med bland annat jämställdhetsperspektiv, klimatförändringar, hänsyn till riksintressen och nya regionala och nationella mål
- För Horn omfattar det nya planförslaget fler områden för bostadsutveckling, främst i attraktiva, strandnära lägen. Att mark tas i anspråk inom strandskyddat område är negativt för allmänhetens tillgång till området och växter och djurs livsvillkor men det bedöms vägas upp av att inflyttning innebär att service kan behållas på orten.

Konsekvenser av nollalternativet

Då skillnaderna i vissa avseenden är svåra att urskilja mellan planförslaget och nollalternativet görs i huvudsak en bedömning av de områden där denna framträder tydligast.

De största skillnaderna i konsekvenser mellan planförslaget och nollalternativet bedöms vara:

Markanvändning

Nollalternativet saknar det strategiska utvecklingstänket med ett markhushållningsperspektiv. Nollalternativet saknar tydliga mål och tydlig hänsyn för natur- och kulturmiljöer för enstaka bebyggelse utanför tätorter. Konsekvenser av nollalternativet är således sämre markhushållning med risker för att mer värdefull jordbruks- och naturmark tas i anspråk med resultat av förlorade ekosystemtjänster

Nollalternativet är inte lika konkret i utpekandet av områden vilket kan innebära att ett områdes utsträckning tolkas olika av olika personer

Nollalternativet tar inte lika mycket mark i anspråk som planförslaget men tar heller inte höjd för en lika stor befolkningsökning.

Trafik och transporter

Nollalternativet har inte lika många konkreta förslag som planförslaget. De förslag som finns i nollalternativet är oftast ot tydligt definierade.

Natur, kulturmiljö, rekreation och friluftsliv

I nollalternativet var naturvårdsprogram och kulturmiljöinventeringar inte framtagna. Det innebär att nollalternativet saknade viktigt kunskapsunderlag och var därmed ot tydligare inom dessa områden.

Relevanta mål och miljö kvalitetsnormer

Nollalternativet (undantaget Kisa och Rimforså) saknar hänsyn till miljömål och miljö kvalitetsnormer som beslutats om efter 2004. Nollalternativet saknar beaktande av sociala, ekonomiska och miljömässiga aspekter för att uppnå en önskad hållbar samhällsutveckling. Nollalternativet saknar det strategiska utvecklingstänket med ett markhushållningsperspektiv. Nollalternativet saknar tydliga mål och tydlig hänsyn för natur- och kulturmiljöer för enstaka bebyggelse utanför tätorter. Konsekvenser av nollalternativet är således sämre markhushållning med risker för att mer värdefull jordbruks- och naturmark tas i anspråk med resultat av förlorade ekosystemtjänster.

5.1 Miljömässiga konsekvenser

En översiktsplan bedöms enligt miljöbalken alltid innebära en betydande miljöpåverkan vilket medför att en miljökonsekvensbeskrivning ska upprättas. I miljökonsekvensbeskrivningen bedöms de viktigaste miljöaspekterna i enlighet med miljöbalkens bestämmelser.

En sammanfattning av planförslaget finns i 5.0 Hållbarhetsbedömning

Bedömningen av miljökonsekvenser har genomförts med utgångspunkt från redovisade värden, relevanta miljömål, riktvärden och miljökvalitetsnormer. De direkta konsekvenserna av en översiktsplan är svåra att bedöma och många olika faktorer kan påverka bedömningarna. Bedömningarna i denna miljökonsekvensbeskrivning sammanfattas utifrån om planen medför möjligheter till positiva konsekvenser eller innebär risker för negativa konsekvenser. I de fall då ställningstaganden i planförslaget medför tydliga konsekvenser bedöms de som positiva eller negativa. Om planernas genomförande inte innebär någon signifikant effekt på miljöaspekten bedöms konsekvensen som neutral.

Sammanfattning

Miljökonsekvenserna av översiktsplanen är jämförda med en sannolik utveckling om översiktsplanen inte genomförs. Bedömningar har gjorts utifrån nationella miljömål, miljökvalitetsnormer samt i aspekter redovisade i kapitlen under Hänsyn och riksintressen. Kommunen har bedömt översiktsplanen utifrån miljöaspekterna på en övergripande nivå med en samlad bedömning för respektive miljöaspekt.

För miljöaspekterna rekreation och friluftsliv, energi och klimat, trafik och infrastruktur, bedöms konsekvenserna kunna bli positiva. För kulturmiljö bedöms konsekvenserna kunna bli neutrala. För natur och markanspråk samt miljö, hälsa och säkerhet bedöms endast små negativa konsekvenser kunna uppstå. Inga stora konsekvenser eller betydande negativa effekter bedöms uppstå av föreslagen översiktsplan. Översiktsplanen bedöms innebära fler positiva konsekvenser jämfört med nollalternativet. Delar av nollalternativet uppfyller dessutom inte relevanta miljömål och miljökvalitetsnormer som tillkommit efter 2004.

Översiktsplanen bedöms sammantaget inte medföra betydande miljöpåverkan i någon del så att översiktsplanen inte kan genomföras. Det har identifierats mindre negativa konsekvenser och risker för negativ miljöpåverkan som är viktiga att hantera framöver, vid framtagande eller uppdatering av strategiska styrdokument, detaljplanering eller lovgivning.

Översiktsplanen har strävat efter att tillgodose de värden och intressen som identifieras i kapitlen under Hänsyn & riksintressen. Ett par utvecklingsområden ligger i nära anslutning till nationellt eller regionalt utpekade områden med värdefull natur- eller kulturmiljö där hänsyn behöver tas i fortsatt planering. Några utvecklingsområden berör förorenad mark vilket också fordrar hänsyn vid fortsatt planering. Miljökvalitetsnormer för luft och buller bedöms inte överskridas. För miljökvalitetsnormer för vatten krävs förbättringsåtgärder för de sjöar och vattendrag som inte uppnår god status. Detta behöver hanteras i den fortsatta lov- och planeringsprocessen och genom arbetet med parallella strategiskt dokument. I översiktsplanens genomförandeplan beskrivs kommunens intentioner att arbeta vidare med den översiktliga planeringen. Eftersom den samlade bedömningen är att översiktsplanen ger positiva miljökonsekvenser jämfört med nollalternativet är det av stor vikt att översiktsplanen genomförs så som det beskrivs i genomförandeplanen.

Ställningstaganden i översiktsplanen har en god överensstämmelse med beslutade nationella miljömål.

Avgränsning

Konsekvenserna av översiktsplanen behandlas och analyseras utifrån de ställningstaganden och de inriktningar som anges i planförslaget. Planens inriktningar och ställningstagande bedöms ur ett hållbarhetsperspektiv för att analysera dess konsekvenser i det ekologiska, sociala respektive ekonomiska perspektivet. Konsekvenserna behandlas på en övergripande nivå eftersom en översiktsplan sätter upp riktlinjer för den framtida samhällsutvecklingen och endast ger förutsättningar för exploatering. Prövning av enskilda verksamheter som kan vara miljöstörande prövas i särskild ordning enligt miljöbalken. Utformning och lokalisering av byggnader och andra element hanteras vanligen i detaljplanering och bygglovsprövning.

Nedan presenteras de faktorer och aspekter inom de olika dimensionerna som inkluderas i denna hållbarhetsbedömning.

Tidsmässig avgränsning

Kommunen har ett tillväxtmål om 15 000 invånare och översiktsplanen inbegriper en utveckling av mark- och vattenområden för att klara en sådan samhällsutveckling. För att översiktsplanen ska kunna fungera som ett verktyg för kommunens utveckling måste den vara aktuell. Kommunen ska därför ta ställning till ändrade planeringsförutsättningar i en planeringsstrategi i början av varje mandatperiod samt redovisa hur översiktsplaneringen ska drivas vidare. Planeringsstrategin kommer redogöra för eventuella behov av ändring eller ersättning av översiktsplanen och översiktsplanen är därför gällande till dess att den ändras eller ersätts.

Geografisk avgränsning

Planområdet följer av naturliga skäl kommunens gräns även om vissa frågor är av sådan karaktär att de kan behöva beaktas utifrån eller utanför den egna kommungränsen.

Bedömda alternativ

Nollalternativet

Nollalternativet utgörs av kommunens sannolika utveckling om förslaget till ny översiktsplan inte genomförs. Nollalternativet utgörs således av översiktsplanen som antogs 2004. Till översiktsplanen från 2004 hör också olika tillägg till översiktsplanen, de fördjupade översiktsplanerna (FÖP) för Kisa (2014) och Rimforsa (2019) samt vindkraftsplanen (2009) och LIS-planen (2014). Det finns både likheter och skillnader mellan nollalternativet och det nya planförslaget.

Den gällande översiktsplanen, i de delar som inte omfattas av uppdaterad FÖP, är i många delar inaktuell, då samhällena utvecklats på olika sätt sedan år 2004.

I huvudsak skiljer sig nollalternativet från det nya planförslaget inom följande områden:

- Nollalternativet saknar en tidig förankring med invånare och genomförandeperspektivet för att fungera som det strategiska visionsdokument för kommunens utveckling och bevarande av mark- och vattenområden så som det nya planförslaget är utformat.

- Det nya planförslaget har integrerat det regionala perspektivet i översiktsplanen genom utvecklingsinriktningen med bland annat bebyggelsenoder. Något som nollalternativet saknar.
- I nollalternativet är områden utpekade mer övergripande genom att pratbubblor med pilar pekar ut områden. Detta är oprecist och otydligt. I det nya planförslaget är områden avgränsade i kartan. För Kisa och Rimforsa är nollalternativet mer precist än för övriga områden eftersom de har aktuella fördjupade översiktsplaner.
- I FÖP Kisa tas inte befolkningsutveckling, i antal personer upp. Områden för bostäder, verksamheter, strövområden med mera är utpekade men inte lika detaljerade och genomtänkta som i planförslaget. Planförslaget omfattar fler områden för bostäder och verksamheter och fler stråk där GC-vägar bör tillkomma.
- Den nu gällande FÖP Rimforsa rymmer en befolkningsutveckling till 3000 boende, och det nya planförslaget rymmer en befolkningsutveckling till 4 500 personer. Det nya planförslaget omfattar därför större område, men i huvudsak är samma områden utpekade för utveckling. Justeringar har gjorts för att ta hänsyn till mark med översvämningsrisk och jordbruksmark.
- I Horn, Hycklinge och Björkfors har en del service i form av butiker, skolor och busslinjer lagts ner sedan 2004.
- Till gällande översiktsplan finns en vindkraftsplan som inte är politiskt aktuell.
- I nollalternativet finns inget mål för hur mycket befolkningen ska öka. Det gör alternativen svåra att jämföra.
- I nollalternativet har problematiken med att bebygga jordbruksmark inte beaktats annat än i FÖP Rimforsa.
- Den gällande LIS-planen har inte beaktat översvämningsrisker.
- Det nya planförslaget innehåller ett bredare perspektiv än nollalternativet utifrån gällande lagstiftning och kunskapsläge med bland annat jämställdhetsperspektiv, klimatförändringar, hänsyn till riksintressen och nya regionala och nationella mål.
- För Horn omfattar det nya planförslaget fler områden för bostadsutveckling, främst i attraktiva, strandnära lägen. Att mark tas i anspråk inom strandskyddat område är negativt för allmänhetens tillgång till området och växter och djurs livsvillkor men det bedöms vägas upp av att inflyttning innebär att service kan behållas på orten.

Konsekvenser av nollalternativet

Då skillnaderna i vissa avseenden är svåra att urskilja mellan planförslaget och nollalternativet görs i huvudsak en bedömning av de områden där denna framträder tydligast.

De största skillnaderna i konsekvenser mellan planförslaget och nollalternativet bedöms vara:

Markanvändning

Nollalternativet saknar det strategiska utvecklingstänket med ett markhushållningsperspektiv.

Nollalternativet saknar tydliga mål och tydlig hänsyn för natur- och kulturmiljöer för enstaka bebyggelse utanför tätorter. Konsekvenser av nollalternativet är således sämre markhushållning med

risker för att mer värdefull jordbruks- och naturmark tas i anspråk med resultat av förlorade ekosystemtjänster.

Nollalternativet är inte lika konkret i utpekandet av områden vilket kan innebära att ett områdes utsträckning tolkas olika av olika personer.

Nollalternativet tar inte lika mycket mark i anspråk som planförslaget men tar heller inte höjd för en lika stor befolkningsökning.

Trafik och transporter

Nollalternativet har inte lika många konkreta förslag som planförslaget. De förslag som finns i nollalternativet är oftast ottydligt definierade.

Natur och vatten, kulturmiljö, rekreation och friluftsliv

I nollalternativet var naturvårdsprogram och kulturmiljöinventeringar inte framtagna. Det innebär att nollalternativet saknade viktigt kunskapsunderlag och var därmed ottydligare inom dessa områden.

Relevanta mål och miljö kvalitetsnormer

Nollalternativet (undantaget Kisa och Rimforsa) saknar hänsyn till miljömål och miljö kvalitetsnormer som beslutats om efter 2004. Nollalternativet saknar beaktande av sociala, ekonomiska och miljömässiga aspekter för att uppnå en önskad hållbar samhällsutveckling. Nollalternativet saknar det strategiska utvecklingstänket med ett markhushållningsperspektiv. Nollalternativet saknar tydliga mål och tydlig hänsyn för natur- och kulturmiljöer för enstaka bebyggelse utanför tätorter. Konsekvenser av nollalternativet är således sämre markhushållning med risker för att mer värdefull jordbruks- och naturmark tas i anspråk med resultat av förlorade ekosystemtjänster.

Bedömningsgrunder

Nedan presenteras de bedömningsgrunder som använts vid bedömningarna av konsekvenser.

Nationella miljömålen

För översiktsplanen har följande miljömål identifierats som relevanta (miljömål i parenteser anses inte ha någon direkt påverkan). Särskilt relevant är mål generationsmålet och mål nr 15 – God bebyggd miljö

G – Generationsmålet

1. Begränsad klimatpåverkan
2. Frisk luft
3. (Bara naturlig försurning)
4. Giftfri miljö
5. (Skyddande ozonskikt)
6. (Säker strålmiljö)
7. Ingen övergödning
8. Levande sjöar och vattendrag
9. Grundvatten av god kvalitet

10. (Hav i balans samt levande kust och skärgård)
11. Myllrande våtmarker
12. Levande skogar
13. Ett rikt odlingslandskap
14. (Storslagen fjällmiljö)
15. **God bebyggd miljö**
16. Ett rikt växt- och djurliv

Miljökvalitetsnormer

Vatten

Luft

Buller

Relevanta miljöaspekter

Miljöaspekter som identifierats som relevanta att konsekvens bedöma på en översiktlig nivå.

- Kulturmiljö
- Rekreation och friluftsliv
- Natur och vatten
- Markanspråk
- Klimat och energi
- Trafik och infrastruktur
- Miljö, hälsa och säkerhet

Kulturmiljö

I Kinda finns en mångfald av kulturmiljöer som speglar kommunens historia och utveckling. Bland annat är riksintressen för kulturmiljövården samt regionalt utpekade områden utpekade i översiktsplanen. En inventering av kulturmiljöområden i Kindas tätorter och några av de mindre samhällena togs fram 2018 och i samband med översiktsplanarbetet genomfördes en inventering av kulturmiljöer på kommunens landsbygd. Kommunens framtagna kulturmiljöinventeringar ska användas vid all handläggning av detaljplaner, bygglov och kommunal fastighetsförvaltning. Översiktsplanen har tagit hänsyn till utpekade och kända kulturhistoriska värden och hänsyn ska tas till dessa i samband med genomförandet av översiktsplanen.

För utvecklingsområden som kan beröra kulturmiljöer av riksintresse eller regionalt värde är detta noterat för respektive utvecklingsområde under rubrik "Hänsyn" i översiktsplanens markanvändningskartor.

Konsekvenser

- Kulturmiljöer och kulturhistoriska värden beskrivs i kapitlet *Hänsyn och riksintressen* på ett samlat sätt i översiktsplanen med viljeinriktningar för att underlätta att hänsyn

tas i efterföljande plan- och lovgivning. Noteringarna som hör till markanvändningskartorna säkrar att detta uppmärksammas vid exempelvis detaljplaneläggning.

- I översiktsplanen anges att kommunen ska arbeta för att i största möjliga mån undvika arkeologiska utredningar och borttagande av fornlämningar, vilket är positivt.
- I planen står att ytor med kulturvärden ska bevaras och utvecklas vid planläggning, vilket är positivt.
- Planförslaget föreslår inte några större områden för bebyggelseutveckling utanför befintliga tätorter. Däremot är kommunen positiv till kompletterande bebyggelse på landsbygden.
- Kulturmiljöinventeringarna kommer utgöra underlag vid detaljplanering eller bygglovsgivning både i tätorterna, i de mindre samhällena och på landsbygden.
- Riksintressen bedöms inte påverkas negativt av planförslaget. För samtliga kulturmiljöer av riksintresse anger planen att antikvarie ska konsulteras vid prövning av bygglov, förhandsbesked och planläggning samt att kulturmiljöinventeringen bör omvandlas till kulturmiljöprogram eller liknande vilket kan fundera som stöd i planering och handläggning.

Om inte översiktsplanen genomförs

- Risker finns att regionala och lokala kulturmiljöer förvanskas eftersom, förutom FÖP Rimforsa, nollalternativet inte beaktar dessa på ett samlat sätt.

Åtgärder för att undvika negativ påverkan

- Vid handläggning av detaljplaner eller bygglov i nära anslutning till eller inom miljöer med kulturhistoriskt värde ska särskild hänsyn tas till anpassning av den nya bebyggelsen för att minska påverkan på kulturmiljövärdena.
- Vid utpekade utvecklingsområden som ligger i anslutning till utpekade kulturmiljöområden bör en anpassad och hänsynsfull exploatering ske

Samlad bedömning

Översiktsplanen lyfter vikten av sina kulturhistoriska värden i kommunen som är viktiga att bevara parallellt med en föreslagen utveckling av kommunen. Konsekvenserna bedöms vara neutrala.

Rekreation och friluftsliv

Tätortsnära rekreationsområden pekas ut i översiktsplanen. Inom tätorterna pekas gröna rörelsestråk ut för att öka möjligheten och attraktiviteten till utevistelse. Ambitionen är att sammanlänka befintliga rekreationsområden i kommunen med förbättrade ledsystem för att öka tillgängligheten och möjlighet att uppleva Kindas sjörika natur. Kommunen ska också verka för ett utvecklat gång- och cykelnät vilket ger förbättrade möjligheter för invånare att ta sig till platser för idrott och rekreation. För Stångåns vattensystem, som är av riksintresse för friluftslivet, tar översiktsplanen upp såväl exempel på åtgärder som påtagligt kan skada riksintresset som möjliga åtgärder för att utveckla områdets förutsättningar för turism och friluftsliv.

Konsekvenser

- Översiktsplanen pekar ut viktiga områden och målpunkter för rekreation, både sådana som används för detta ändamål idag och sådana som är lämpliga att utveckla i framtiden. Genom att peka ut viktiga områden säkerställs en långsiktig tillgång till

rekreationsområden i anslutning till tätorterna. Rekreationsområden utanför tätorterna finns fortsatt tillgängliga för kommunens invånare. Översiktsplanen bedöms medföra positiva konsekvenser för primärt den tätortsnära rekreationen men även för rekreation i hela kommunen.

- Översiktsplanen pekar ut viktiga platser och målpunkter för idrott, både sådana som används för detta ändamål idag och sådana som är lämpliga att utveckla i framtiden. Genom att peka ut viktiga platser säkerställs en långsiktig tillgång till anläggningar för idrott vilket medför positiva konsekvenser för utövande av idrott. Detta bedöms medföra stora positiva konsekvenser.
- Översiktsplanens viljeinriktning är att rekreationsområden knyts samman genom ett utvecklat ledssystem vilket bidrar till en ökad tillgänglighet och att fler människor kan ta del av områdena. Detta leder i sin tur till fler naturupplevelser och bidrar till en ökad folkhälsa vilket medför stora positiva konsekvenser.
- Riksintresset bedöms inte påverkas negativt av planförslaget. Översiktsplanen lyfter såväl behovet av skydd mot visa typer av förändringar som möjligheter att utveckla riksintressets värden.

Samlad bedömning

Översiktsplanen bedöms medföra positiva konsekvenser genom att viktiga rekreations- och friluftsområden pekas ut.

Natur och vatten

Inom begreppet natur och vatten faller både mark- och vattenområden. Kinda kommun har en mycket varierad och artrik natur med höga värden som bidrar till den biologiska mångfalden. I all samhällsplanering ska hänsyn tas till hur kommunens särskilda naturvärden och gröna infrastruktur kan upprätthållas och utvecklas, vilket innebär att särskilt värdefulla natur- och friluftsområden bevaras och att nya barriärer i landskapet undviks så långt möjligt.

Översiktsplanen säger att naturområden med formellt skydd som riksintressen, naturreservat eller liknande ska bevaras i sin helhet och skyddas mot negativ påverkan. Inga åtgärder ska genomföras som innebär negativ påverkan på naturvärden beskrivna i kommunens naturvårdprogram. Vid exploatering och ny bebyggelse ska särskild hänsyn tas till att spridningsvägar och gröna samband kan vidmakthållas och att nya barriärer inte tillkommer. Vid exploatering i tätortsnära lägen och vid förtätning ska särskild hänsyn tas till rekreation och friluftsliv. Vid detaljplaneläggning av naturmark bör alltid en naturinventering tas fram. Översiktsplanen är även tydlig med att verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka Natura 2000-områden kräver tillstånd. Viljeinriktningen i översiktsplanen är att mer grön- och blåstruktur ska integreras inom sammanhållen bebyggelse. Kommunen ska också arbeta mer med ekosystemtjänster och de ska integreras ytterligare i kommunens detaljplanehandläggning.

Vattenkvaliteten i Kindas sjöar, vattendrag och grundvattentäkter ska inte försämrats till följd av översiktsplanens genomförande och viljeinriktningen är att vattenkvaliteten ska förbättras genom förbättringsåtgärder. Det ska aktivt arbetas med öppna dagvattenlösningar och rening av dagvatten innan det når recipienten. I samband med framtagande av en planeringsstrategi ska kommunens vatten- och avloppsplan revideras för att fortsatt överensstämna med kommunens utveckling.

Konsekvenser

- Formellt skyddade områden tas hänsyn till i översiktsplanen och undviks i den mån det är möjligt.
- Vid utpekande av utvecklingsområden har områden med kända naturvärden så som naturreservat, riksintressen och Natura 2000-områden undantagits från exploatering. Bedömningen är att det medför en positiv konsekvens för natur och vatten.
- Vid fortsatt planläggning och lovgivning för utvecklingsområden ska alltid särskild hänsyn tas till värden kopplat till natur och vatten. Detta anges särskilt i markanvändningskartornas beskrivning för berörda utvecklingsområden. Bedömningen är att det medför en neutral eller positiv konsekvens för natur och vatten.
- Ett nytt naturvårdsprogram har tagits fram parallellt med översiktsplanen vilket innebär att värden kopplat till natur och vatten på ett naturligt sätt integreras i arbetet och det medför en positiv konsekvens för natur och vatten.
- Ekosystemtjänster ska lyftas fram ytterligare i kommunens fortsatta detaljplanering vilket gynnar värden kopplat till natur och vatten.
- Idag oexploaterade områden är utpekade för ny bebyggelse vilket har potentiellt stora negativa konsekvenser för natur och vatten.
- Översiktsplanen pekar ut ny bebyggelse i områden som idag är oexploaterade vilket kommer skapa nya hårdgjorda ytor. Vid nederbörd ger hårdgjorda ytor en snabb avrinning som kan orsaka översvämningar i och i anslutning till recipienterna vilket kan leda till märkbara negativa konsekvenser. Hårdgjorda ytor minskar också grundvattenbildningen vilket i ogynnsamma fall kan påverka möjligheterna att efterleva miljö kvalitetsnormerna för vatten om den kvantitativa statusen i en viss grundvattenförekomst påverkas.
- Avrinningen från ytterligare hårdgjorda ytor kan innehålla olika typer av föroreningar i mindre eller större omfattning. Översiktsplanen menar att dagvatten ska fördröjas och renas för att inte medföra en negativ påverkan på recipienten.

Om inte översiktsplanen genomförs

- Nollalternativets avsaknad av helhetsgrepp för hela kommunens fysiska planering i relation till natur- och vattenvärden skulle kunna ge en möjlig negativ påverkan.

Åtgärder för att undvika negativ påverkan

- I all handläggning av detaljplaner, lovgivning och kommunal fastighetsförvaltning ta hänsyn till natur och vatten genom att lyfta fram kvaliteter och stärka kopplingar och samband.
- Aktivt arbeta för en långsiktigt hållbar hantering av dagvatten till följd av en ökad andel hårdgjord yta.

Samlad bedömning

Kända naturvärden skyddas i stor utsträckning från negativa konsekvenser men flera naturområden pekas ut för ny exploatering vilket kan ge negativa konsekvenser. Sammantaget medför exploatering av idag ej exploaterade områden att översiktsplanen som helhet har en viss negativ påverkan men den kan motverkas genom att hänsyn tas till dessa värden vid fortsatt planering.

Markanspråk

Översiktsplanens huvudsakliga konsekvenser är att mark tas i anspråk för en utveckling av kommunen för bostäder och verksamheter. Kommunens strategi för utveckling är där det är möjligt att nyttja redan ianspråktagen mark och stärka de bebyggelse- och servicenoder som redan finns för att hushålla med mark och resurser. För att nå en önskad utveckling och en levande landsbygd kan dock inte alla behov tillgodoses inom redan ianspråktagen mark och nya markanspråk är därmed ett måste. Kommunen har gjort en avvägning och bedömning att ny ianspråktagandet av jordbruksmark och utpekandet av nya eller större LIS-områden endast är aktuella för att stärka befintliga bebyggelse- och servicenoder. Det ska finnas förutsättningar för grundläggande service såsom tillgång till bredband, mobilnät, livsmedel, drivmedel med mera på landsbygden.

Jordbruksmark

Ungefär 11 procent av kommunens yta utgörs idag av produktiv jordbruksmark, av den tas mest i anspråk i Rimforsa. Rimforsa är en strategiskt viktig ort i kommunen och då det saknas lämpliga alternativ är det ofrånkomligt att jordbruksmark tas i anspråk i Rimforsa. Översiktsplanens samtliga redovisade utvecklingsområden skulle vid ett genomförande av alla områden medföra att cirka 217 hektar jordbruksmark tas i anspråk. Jämfört med översiktsplanens samrådsversion har den ianspråktaga arealen jordbruksmark minskat. I översiktsplanen anges arbetssätt för att hantera eventuella exploateringar på jordbruksmark, genom att bland annat verka för kompensationsåtgärder. Förtätningar, utveckling av större bostadsområden eller etablering av samhällsviktig funktion bör vara tillåtet på jordbruksmark, förutsatt att det sker i anslutning till en tätort och att det kan anslutas till befintlig infrastruktur så som vatten- och avlopp och vägar. Exploatering på jordbruksmark ska ske på ett markeffektivt sätt. Bedömningen är att översiktsplanen sammantaget har tagit stor hänsyn till produktiv jordbruksmark.

Kommunen är positiv till att byggnation kan ske på landsbygden men avstyckningar och placering av byggnader ska ske med eftertanke. För att möjliggöra en utveckling av boendemiljöer har kommunen tagit fram bebyggelseprinciper för att värna ett rationellt jordbruk. Spridd bostadsbyggnation på jordbruksmark och bebyggelse i glest bebyggda, opåverkade naturområden ska undvikas. Detta för att värna om naturvärden, landskapsbilden och för att tillvarata den jordbruksmark som finns. Översiktsplanen anger även ett skyddsavstånd på 200 meter mellan nya bostäder och djurhållning, vilket ska eftersträvas i detaljplaner för att inte djurhållningen ska påverkas negativt. Kommunen ställer sig även positiv till äkta generationsskiften vilket är betydelsefullt för att jordbruksnäringen i vissa fall ska kunna säkras. Bedömningen är att översiktsplanen sammantaget har tagit stor hänsyn till jordbruksnäringen.

Landsbygdsutveckling i strandnära läge

I översiktsplanen har kommunen möjligheter att peka ut så kallade LIS-områden för bebyggelse inom strandskydd för att på ett positivt sätt utveckla landsbygden. Det ska vara av allmänt intresse att områdena tas i anspråk och områdena ska vara av sådant slag och sådan omfattning att strandskyddets syften fortfarande kan tillgodoses. I översiktsplanen har områden för LIS identifierats utifrån principer för LIS-områden som har varit och är vägledande för utpekande av LIS. Vid nyttjande av LIS som särskilt skäl för avsteg från strandskyddet ska riktlinjer inom LIS-områden följas. Bland annat ska fri passage lämnas mellan strandlinjen och byggnader eller anläggningar (om inte anläggningarnas funktion eller områdets användning omöjliggör detta). Med dessa riktlinjer tillgodoser kommunen strandskyddets syfte och för att säkerställa detta vid utvecklingsområden som möjliggör ny eller större exploatering krävs detaljplaneläggning.

Konsekvenser

- När nya områden planeras eftersträvas närhet till service och befintlig infrastruktur, både vad det gäller vägar, kollektivtrafik och vatten- och avloppsledningar. Det innebär att utvecklingen ofta sker i nära anslutning till befintliga tätorter. Kisa, Rimforsa och Horn, där de största utbyggnadsområdena föreslås, omgärdas delvis av jordbruksmark. Det blir därför en intressekonflikt mellan tätortsutveckling och jordbruksmark.
- Översiktsplanen har som ambition att öka permanentboendet på Kindas landsbygd. Genom ett ökat befolknings- och serviceunderlag på landsbygden kan möjligheter att bevara jordbruksnäringen få förbättrade möjligheter. Detta skulle kunna bidra till att öka den inhemska livsmedelsproduktionen vilket skulle innebära märkbara positiva miljökonsekvenser.
- För de LIS-områden som avser utveckling av småbåtshamnar, badplatser och dylikt kan anmälan eller tillstånd för vattenverksamhet enligt miljöbalken komma att krävas.
- Om inte översiktsplanen genomförs skulle kommunen skulle kunna få svårigheter att utvecklas då möjligheter för att skapa attraktiva och genomförbara bostadsmiljöer blir begränsade.

Åtgärder för att undvika negativ påverkan

- Genom att aktivt arbeta med genomförandet och prioritera den mark som redan är ianspråktagen.
- Stärka de bebyggelse- och servicenoder som redan finns för att hushålla med mark och resurser.
- Varsam lovgivning utifrån natur-, kultur- och rekreationsvärden på landsbygden.
- Undvika den högst klassade och mest brukningsvärde jordbruksmarken
- Verka för att kompensationsåtgärder genomförs om det inte finns något alternativ till exploatering av jordbruksmark.

Samlad bedömning

Sammanfattningsvis bedöms planförslaget medföra både positiva och negativa miljökonsekvenser ur ett markanspråksperspektiv. De mest påtagliga negativa konsekvenserna uppstår vid exploatering av jordbruksmark då viktiga ekosystemtjänster går förlorade. De negativa konsekvenserna kan minskas genom att undvika den högst klassade och mest produktiva jordbruksmarken.

Kompensationsåtgärder är ett annat sätt för att minska de negativa konsekvenserna. Planförslaget medför också positiva konsekvenser framför allt för landsbygdsutvecklingen. Den sammantagna bedömningen är dock att planförslaget medför vissa negativa miljökonsekvenser ur ett markanspråksperspektiv.

Klimat och energi

För att skapa ett hållbart samhälle är det viktigt att öka andelen förnybar energi. För att uppnå detta är det därför viktigt att energifrågor blir belysta i all utveckling och att kommunen är positiv till att främja innovativa projekt och nya idéer. Det är angeläget att energianvändningen effektiviseras i så stor utsträckning som möjligt för att beakta och minska miljö-, hälso- och klimatpåverkan och för att minska energiåtgången.

Kommunen ska främja privata och kommersiella solcellsanläggningar och investera i anläggningar på kommunalt ägda byggnader samt lyfta förutsättningar för solenergi i framtida planprocesser. En analys av områden med förutsättningar för vindkraftverk har gjorts i samband med översiktsplanarbetet. Beslut om eventuell etablering av vindkraft sker i varje enskilt fall. Kommunen vill bevara den energiproduktion från vattenkraft som idag finns inom kommunens gränser och ställer sig positiv till moderniseringar av anläggningarna för att bland annat gynna migrerande fiskarter. Kommunen är även positiv till privata och kommersiella anläggningar för bioenergi.

Kommunen ska också verka för ett utvecklat gång- och cykelnät i tätorterna för att minska andelen korta resor med bil. Kommunen ska även möjliggöra och underlätta för uppförande av fler laddstolpar för elbilar.

Kommunens ambition är att arbeta för att vid värmeböljor och högre temperaturer minska människors utsatthet för direkt solexponering på allmänna platser. Översiktsplanen tar höjd för skyfall och höga vattenflöden och områden där dessa risker är förhöjda ska särskild hänsyn tas till detta vid framtida planläggning och lovgivning. Kända platser där risken för översvämning är hög ska utredas och åtgärdas.

Konsekvenser

- Ett utvecklat gång- och cykelnät kan bidra till att minska andelen kortare bilresor inom tätorterna vilket medför positiva konsekvenser för klimatet till följd av minskade utsläpp.
- Fler solcellsanläggningar i kommunen medför positiva konsekvenser för klimatet till följd av en ökad produktion av förnybar energi som dessutom är lokal.
- Översiktsplanen identifierar områden med förutsättningar för vindkraft. Kommunfullmäktige i Kinda beslutar om vindkraft i varje enskilt fall. Konsekvensen av detta bedöms därför vara neutral.
- Att bevara och modernisera befintlig vattenkraft i kommunen bedöms ha en positiv effekt på klimatet och för djurlivet.
- Översiktsplanen uppmuntrar till anläggningar för bioenergi vilket bedöms medföra positiva konsekvenser för klimatet.
- Att möjliggöra fler laddstolpar kan göra att det mer attraktivt att köra elbil vilket kan göra att andelen elbilar ökar vilket har en positiv effekt på klimatet.
- Översiktsplanen planerar och skapar förutsättningar för 15 000 invånare i Kinda. Vilken klimatpåverkan som en befolkningsökning medför styrs av många faktorer som är svårbedömda i nuläget. Det är därför svårt att bedöma vilken påverkan översiktsplanen ger på energianvändningen och klimatet. Översiktsplanens viljeinriktningar kan bidra till att minska eventuella negativa konsekvenser som en ökad befolkning innebär. Befolkningsökning i kommunens utpekade bebyggelsenoder kan även bidra till positiva konsekvenser för klimatet till följd av ökat underlag för exempelvis kollektivtrafik och mer effektivt nyttjande av infrastruktur.

Om inte översiktsplanen genomförs

- Andelen som går och cyklar kan minska då nollalternativet inte har samma precisering kring hur gång- och cykelnätet ska utvecklas. Konsekvensen av detta är att andelen resor med bil kan öka vilket påverkar miljön negativt.

- Lokal energiproduktion från förnybara källor kan stagnera eller minska vilket har en negativ påverkan på klimatet.
- Ett försämrat underlag för kollektivtrafik då nollalternativet inte har samma fokus på ökat befolkningsunderlag i kommunens bebyggelsenoder

Åtgärder för att undvika negativ påverkan

- För att få fler människor att resa hållbart krävs fortsatt arbete med påverkansarbete parallellt med fysiska åtgärder.

Samlad bedömning

Översiktsplanen ger bättre förutsättningar för hållbara resor och lokal energiproduktion från förnybara källor. Den samlade bedömningen är att översiktsplanen ger positiva konsekvenser till följd av minskad klimatpåverkan.

Trafik och infrastruktur

För Kinda är det viktigt med goda kommunikationer inom kommunen samt till och från platser utanför kommungränsen. Dessa kommunikationer är viktiga för att nå större tätorter där kompletterande service och utbud finns (arbetsplatser, handel, aktiviteter med mera). Med ett effektivt transportsystem knyts byar, orter, kommuner och regioner ihop med varandra. Goda kommunikationer skapar möjligheter för en fortsatt positiv utveckling och en framtida utveckling av kommunens samtliga noder.

Transporter och dess infrastruktur har en stor inverkan på utvecklingen mot ett hållbart samhälle. Person- och godstransporter behöver ske på ett miljövänligt sätt, för att minska utsläppen av växthusgaser. Detta ställer krav på utformning på orter som behöver planeras och byggas tätare och säkrare för att underlätta för dem som tar sig fram till fots, med cykel eller kollektivt resande. Orterna måste också få en attraktiv utformning för att öka andelen av hållbara resor.

Översiktsplanen pekar ut flera större infrastrukturinvesteringar, däribland Förbifart Kisa, en ny sydlig anslutning av väg 134 i Kisa samt en ny infart till Rimforsa. Befintligt vägnät, med vissa kompletteringar eller förbättringar främst för cykelvägnätet ska tillsammans med de större infrastruktursatsningarna klara av översiktsplanens utvecklingsvision och tillväxtmål.

Konsekvenser

- För att få resenärer att i högre grad ställa om till gång, cykel och kollektivtrafik bedöms det förutom en god infrastruktur behövas ett arbete med att förändra attityd och beteende hos människor för att få till en ökad mängd hållbara resor.
- I planförslaget föreslås flera investeringar när det gäller gång- och cykelvägar vilka utgör viktiga förutsättningar för bidragandet till ett mer hållbart resande.
- I planförslaget föreslås större infrastrukturprojekt för nya vägdragningar som innebär en förbättrad trafiksäkerhet, när- och boendemiljö samt attraktivitet i Kisa och Rimforsa.
- Om de åtgärder som föreslås i planförslaget genomförs och resande till större del kan börja ske med cykel eller kollektivtrafik kommer det att innebära positiva miljökonsekvenser i form av minskad klimatpåverkan, förbättrad luftkvalitet, minskat buller och minskade utsläpp av kväveoxider med mera. De positiva miljökonsekvenserna kommer främst att märkas längs transportstråken och i Kisa och Rimforsa. De positiva miljökonsekvenserna som ett mer hållbart resande medför

bedöms dock på längre sikt överväga de negativa miljökonsekvenserna som eventuellt kan uppstå då infrastrukturen byggs om.

- Genom föreslagna satsningar på gång- och cykelvägar ges fler människor möjlighet att använda cykeln som transportmedel. Detta ger förutom positiva miljökonsekvenser även positiva konsekvenser för folkhälsan.

Om inte översiktsplanen genomförs

- Andelen som går och cyklar kan minska då nollalternativet inte har samma precisering kring hur gång- och cykelnätet ska utvecklas. Konsekvensen av detta är att andelen resor med bil kan öka vilket påverkar miljön negativt.
- Trafikmiljön i centrala Rimforsa ges inte tillräckligt goda förutsättningar att förbättras då nollalternativet inte lika tydligt redovisar bland annat en ny sydlig anslutning till riksväg 23/34 vilket skulle minska genomfartstrafiken i centrala Rimforsa. Konsekvensen av detta blir en fortsatt bristande trafikmiljö och risker för trafikolyckor där oskyddade trafikanter i högre grad kan vara inblandade.
- Nollalternativet pekar ut en plats för en ny dragning av riksväg 23/34 öster om Kisa, Förbifart Kisa. Översiktsplanen har korrigerat och utökat markreservatet för dragningen för att säkerställa att tillräckligt manöverutrymme finns vid framtida planering av Förbifart Kisa. Konsekvensen av nollalternativet är att det framtida manöverutrymmet för planeringen av en förbifart vilket i sin tur minskar sannolikheten för dess tillkomst.
- Nollalternativet pekar ut en plats för en ny dragning av väg 134 söder om Kisa mindre precist än vad översiktsplanen gör. Konsekvensen av nollalternativet är en fortsatt ökad otydlighet kring vilket mark som kan tas i anspråk för den nya dragningen.

Åtgärder för att undvika negativ påverkan

- Prioritering av investeringar i infrastruktur som gynnar hållbart resande så att eventuellt negativa miljökonsekvenser som uppstår i byggskedet och i markanspråk totalt sett kan ge positiva miljökonsekvenser.

Samlad bedömning

Den samlade bedömningen är att föreslagen utveckling ger ökade förutsättningar för ett mer hållbart resande som ger positiva miljökonsekvenser i form av minskad klimatpåverkan, förbättrad luftkvalitet, minskat buller och minskade utsläpp av kväveoxider med mera.

Miljö, hälsa och säkerhet

Natur- och vattenmiljöer är lika känsliga som människan för spridning av farliga ämnen. Översiktsplanen redovisar aspekten utifrån människors miljö, hälsa och säkerhet men kan samtidigt översättas till natur- och vattenmiljöer. Det är vid olyckor som brand, översvämning eller skyfall som negativa miljökonsekvenser kan uppstå i och med spridning av miljöfarliga ämnen. I mark- och vattenanvändningen och planering av den bebyggda miljön kan kommunen minimera påverkan.

Farligt gods

Kommunen har en liten möjlighet att påverka vad som transporteras på riksväg 23/34 som är en rekommenderad led för transport av farligt gods. Ny bebyggelse ska inte uppföras inom ett skyddsavstånd om 30 meter från Stångådalsbanan. Ny bebyggelse får endast uppföras inom 30 meter från riksväg 23/34 i de fall en fördjupad riskanalys medger det. Kommunens framtagna övergripande riskbedömning med riktlinjer för samhällsplanering intill farligt gods-leder ska användas

som underlag vid handläggning av detaljplaner och bygglov inom 150 meter från riksväg 23/34 och Stångådalsbanan.

Buller

Svenska riktvärden och riktlinjer eller i Sverige tillämpad praxis ska följas i all planering. Vid planläggning av nya bostadsområden som riskerar att inte uppnå riktvärdena för buller ska en trafikbullerutredning utföras och vid behov ska åtgärder tillämpas för att minska eventuella bullerstörningar. Skolor, förskolor och annan känslig verksamhet ska utformas så att en utemiljö med god ljudmiljö kan skapas. Kinda kommun ska sträva efter att samla bullrande verksamheter till de större verksamhetsområdena Ödäng, Karleby och Tolvmannadalen.

Översiktsplanen förespråkar ett ökat resande genom gång, cykel och kollektivtrafik vilket skulle minska andelen biltrafik och på så sätt förbättra ljudmiljön i kommunens tätorter.

Omgivningspåverkan från riksväg 23/34 i Kisa tätort kommer att påtagligt minska i samband med utbyggnaden Förbifart Kisa.

Vattenkvalitet

För vattenförekomster, det vill säga vatten som övergår en viss storlek, finns fastställda miljökvalitetsnormer. Miljökvalitetsnormer beskriver den miljökvalitet som ska uppnås och vid vilken tidpunkt.

För att skydda vattenförekomsterna arbetar kommunen till exempel med dagvatten- och skyfallsutredningar i detaljplanarbetet. Dagvattenfrågan ska lösas inom varje planområde för att inte vattenförekomsternas status försämras.

Kommunen har en vattentjänstplan, i den finns det en genomförandedel som innehåller åtgärder som ska genomföras.

Miljöfarlig verksamhet

Skyddsavstånd mellan miljöfarlig verksamhet och bebyggelse ska utredas i varje enskilt fall både vid nyetablering av verksamhet vid bebyggelse och vid nybyggnation vid en befintlig verksamhet. Vid åtgärder i närheten av miljöfarliga verksamheter ska en riskbedömning genomföras.

Förorenad mark

Misstänkt eller konstaterat förorenade områden ska utredas innan detaljplan eller bygglov ges. Exploatering på förorenade områden kan endast tillåtas om det genomförs saneringsåtgärder. Vid sanering ska hänsyn tas till framtida klimatpåverkan så att området inte återförorenas eller att föroreningar riskerar att spridas i framtiden.

Luftkvalitet

Rikt- och gränsvärden enligt gällande miljökvalitetsnormer ska följas och åtgärdsprogram ska upprättas vid behov. Särskild uppmärksamhet bör riktas mot områden där det finns indikationer på dålig luftkvalitet samt områden nära vägar större vägar där utsläppen är större. Vid nyexploatering ska ett hållbart trafiksystem byggas där kollektivtrafik och gång- och cykeltrafik är norm vilket gynnar luftkvaliteten. Översiktsplanen förespråkar ett ökat resande genom gång, cykel och kollektivtrafik vilket skulle minska andelen biltrafik och på så sätt ytterligare förbättra luftkvaliteten i kommunens tätorter.

Radon och elektromagnetiska fält

I samband med nybyggnation ska det alltid tas hänsyn till att radonhalter inomhus inte överskrider. Kinda kommun ska beakta allmänhetens exponering för elektromagnetiska fält vid planläggning och lovgivning.

Ras, skred och erosion

Översiktsplanen bygger på tillgängligt underlag vad gäller förutsättningar för ras, skred och erosion. Vid byggnation av nya områden ska markens stabilitet utredas och riskbedömas vid behov. Genom att arbeta med de klimatanpassningsåtgärder som kommunen presenterat kan sannolikheten för ras, skred och erosion minska.

Värmebölja

Kommunen ska vid behov begränsa direkt solexponering av känsliga byggnader bland annat genom att planera in mer vegetation och grönytor, för att på så sätt minska kylbehovet inomhus. Vård- och äldreboende, förskolor, skolor och lokaler för annan samhällsviktig verksamhet ska utformas så att inomhustemperaturer inte blir ohälsosamt höga i samband med värmeböljor. Utomhusplatser där utsatta grupper vistas i stor utsträckning, så som lekplatser på förskolor och skolor samt uteplatser vid vårdrelaterade verksamheter, ska vid behov kompletteras med växtlighet eller andra anordningar för att möjliggöra vistelse i skugga.

Skyfall och översvämningar

Ny bebyggelse lokaliseras där den inte riskerar att påverkas av översvämning från skyfall och höga vattennivåer i sjöar och vattendrag. Detta gäller särskilt samhällsviktig verksamhet som skolor, vårdlokaler, pump- och transformatorstationer med flera. Särskilt identifierade översvämningssrisker i Kisa och Rimforsa ska utredas och åtgärdas. Sekundära avrinningsvägar skapas och ytor reserveras för hantering av skyfall i ny och befintlig bebyggelse. Gröna ytor som finns i orten utnyttjas för hantering av vatten och därmed utvecklas en mångfunktionalitet i ortens grön- och blåstruktur. Vid all handläggning av plan- eller byggärenden ska hänsyn tas för att begränsa risken för skador i samband med skyfall och höga vattenflöden. Kommunen ska ha en aktuell VA-plan som ska följas vid all planläggning och lovgivning.

Konsekvenser

- Översiktsplanen anger den översiktliga riskbedömningen för transport av farligt gods ska användas för all handläggning av detaljplaner och bygglov inom 150 meter från riksväg 23/34 och Stångådsbanan. Vid behov ska fördjupade riskanalyser genomföras och relevanta skyddsåtgärder ska därefter vidtas. Efterföljs detta bedöms risken för olyckor med farligt gods medföra neutrala eller små negativa konsekvenser för människors hälsa.
- För utvecklingsområden som kan beröras av transporter av farligt gods är detta noterat för respektive utvecklingsområde under rubriken "Hänsyn" i översiktsplanens markanvändningskartor. Därmed säkras det att detta uppmärksammas vid exempelvis detaljplaneläggning.
- Trafikbullersituationen i centrala Kisa kommer markant att förbättras till följd av ny dragning av riksväg 23/34 öster om Kisa, Förbifart Kisa.
- En minskad andel biltrafik förbättrar ljudmiljön och luftkvaliteten i kommunens tätorter.

- Den befolkningsökning som föreslås i översiktsplanen kommer medföra en ökad trafik. De större infrastruktursatsningarna i vägnätet som pekas ut bedöms kunna minska den negativa omgivningspåverkan från vägtrafiken för befintlig och ny bebyggelse.
- För utvecklingsområden som kan vara bullerutsatta är detta noterat för respektive utvecklingsområde under rubrik "Hänsyn" i översiktsplanens markanvändningskartor.
- I översiktsplanen redovisas vattenförekomster som omfattas av miljö kvalitetsnormer samt vilken status dessa har idag. Planen ger därmed förutsättningar för ett fortsatt arbete med dessa frågor.
- Genom att i huvudsak inte peka ut nya områden för störande verksamheter, utan att i huvudsak utöka befintliga områden, begränsas antalet nya platser med negativ omgivningspåverkan. Därmed kan färre personer utsättas för störningar av olika slag.
- Under förutsättning att tillräckliga skyddsavstånd mellan miljöfarliga verksamheter och bostadsbebyggelse upprättas och miljö kvalitetsnormer och rikt- och gränsvärden kan innehållas, bedöms översiktsplanen medföra små negativa konsekvenser.
- För utvecklingsområden som kan beröra förorenad mark är detta noterat för respektive utvecklingsområde under rubriken "Hänsyn" i översiktsplanens markanvändningskartor. Därmed säkras det att detta uppmärksammas vid exempelvis detaljplanläggning. Under förutsättning att exploatering på förorenade områden endast tillåts om det genomförs saneringsåtgärder så finns möjlighet till märkbara positiva konsekvenser då förorenade områden saneras.
- Under förutsättning att nya områden där bebyggelse ska tillkomma vid behov utreds och riskbedöms avseende stabiliteten bedöms inga eller obetydliga konsekvenser gällande ras och skred tillkomma av planförslaget.
- Under förutsättning att kommunen arbetar strategiskt med dagvatten- och klimatanpassningsfrågorna samt bevarandet av gröna områden bedöms planförslaget ge möjligheter till positiva konsekvenser med avseende på klimatanpassning.
- Risker kopplade till radon är acceptabla och då radonhalter alltid ska tas hänsyn till vid byggnation. Kinda kommun ska beakta risker kopplade till elektromagnetiska fält vid planläggning och lovgivning för att begränsa allmänhetens exponering av dessa.
- Skyfallsutredningar för Kisa och Rimforsa finns som underlag och är länkade i översiktsplanen vilket möjliggör för hänsyn i kommande planering.

Om inte översiktsplanen genomförs

- Vid planläggning och lovgivning ska alltid miljö, hälsa och risker tas hänsyn till enligt gällande lagstiftning. Det som översiktsplanen påverkar är övergripande planering och hänsynsdelar ska fungera som ett kunskapsunderlag som ger vägledning för kommande planering och lovgivning.
- Omgivningspåverkan av redan befintliga verksamheter bedöms utan översiktsplanens genomförande klara riktvärden enligt gällande lagstiftning. Den allmänna omgivningspåverkan kommer dock inte att minska i samma utsträckning så som planförslaget innebär.

- Trafikbuller från riksväg 23/34 i centrala Kisa kommer inte att förflyttas till utkanten av tätorten om inte den nya dragningen av riksväg 23/34 som översiktsplanen pekar ut genomförs.
- Översiktsplanen beskriver klimatförändringarna kopplat till den bebyggda miljön och miljö hälsa och säkerhet. Om inte översiktsplanen genomförs riskerar den strategiska klimatanpassningen i kommunen att försvinna och negativa konsekvenserna kan bli större vid naturolyckor som värmeböljor, översvämningar eller skyfall.

Åtgärder för att undvika negativ påverkan

- Arbeta med påverkansarbete för att få fler att resa hållbart. Framför allt att minska de onödiga korta resorna med bil.

Samlad bedömning

Med ovanstående förutsättningar bedöms det finnas risk för små negativa konsekvenser för människors hälsa och på natur- och vattenmiljöer. Att undvika negativa konsekvenser är ett aktivt arbete med genomförandeplanen och förebyggande av risker för olyckor avgörande.

Planerad uppföljning av betydande miljöpåverkan

Översiktsplanen bedöms sammantaget inte medföra en betydande miljöpåverkan i någon del så att översiktsplanen inte kan genomföras. Det har identifierats mindre negativa konsekvenser och risker för negativ miljöpåverkan som är viktiga att hantera framöver, vid framtagandet eller uppdateringar av strategiska styrdokument, detaljplanering eller lovgivning. I översiktsplanen har en genomförandeplan inarbetats för att visa på fortsatt arbete för att aktivt genomföra översiktsplanens viljeinriktningar. Eftersom den samlade bedömningen är att översiktsplanen ger positiva miljökonsekvenser jämfört med nollalternativet är det av stor vikt att översiktsplanen genomförs.

Miljöbalken 6 kapitlet 12 § anger att en miljökonsekvensbeskrivnings omfattning och detaljeringsgrad ska vara rimlig med hänsyn till planens eller programmets innehåll och detaljeringsgrad samt att vissa frågor kan bedömas bättre i samband med prövningen av andra planer och program eller i tillståndsprövningen av verksamheter eller åtgärder. Frågor om uppföljning och övervakning av miljöpåverkan kan alltså komma att hanteras i senare planeringsskeden för respektive förändring, såsom detaljplaneläggning, eventuellt upprättandet av vägplan samt olika typer av tillståndsärenden.

Kommande behov av MKB

Kommunen bedömer i nuläget att MKB kommer att krävas i den fortsatta planeringen för nedan listade utvecklingsområden. Miljöbedömning kommer att göras i varje enskilt planärende, detta är en preliminär bedömning.

Kisa

- KTU1 (Förbifart Kisa) och KTU2 (ringled). På grund av: vattenskyddsområde, trafikbuller, transport av farligt gods och ett naturminne som berörs av KTU2.
- KVV6. På grund av: omgivningspåverkan vid genomförande sett till närhet till Natura 2000-området Föllingsö (SNN31) och riksintresset för kulturmiljövården Föllingsö-Tommestorp (SKR8).
- KVV18. På grund av: omgivningspåverkan, närhet till Natura 2000-området Föllingsö (SNN31).

- KVVU19. På grund av: omgivningspåverkan, Kisasjöns och Knoppetorpsjöns status.
- KVVU20. På grund av: omgivningspåverkan, Kisasjöns och Knoppetorpsjöns status.
- KVVU21. På grund av: omgivningspåverkan, vattenstatus Kisasjön och Knoppetorpsjön, markens stabilitet och förutsättningar för skred.
- KVVU24. På grund av: omgivningspåverkan, Kisasjöns och Knoppetorpsjöns status.
- KVVU25. På grund av: deponi som kommer sluttäckas.

Rimforsa

- RVU6. På grund av: omgivningspåverkan.
- RTU2, RTU3, RTU4. På grund av: omgivningspåverkan, trafikbuller, transport av farligt gods, vattenskyddsområde.

Opphem

- OBU2. På grund av: angränsar till område med förorenad mark.

Horn

- HVU8. På grund av: omgivningspåverkan, vattenstatus Lillån/Stångån.

5.2 Sociala konsekvenser

Samhällsplanering påverkar den fysiska miljön som människor dagligen lever och verkar i. Det innebär att samhällsplanering har en direkt påverkan på människor och deras vardagsliv. Den sociala hållbarhetsaspekten försöker belysa på vilket sätt översiktsplanen kan påverka människans vardagsliv. Nedan diskuteras den sociala hållbarheten utifrån följande:

- Tillgänglighet
- Bostadsförsörjning
- Barnperspektiv
- Folkhälsa
- Jämställdhet, jämlikhet & integration
- Arbete
- Rekreativmiljöer
- Störningar & risker

Tillgänglighet

Samhällsplaneringen påverkar hur den fysiska miljön (bostadsområden, parker, gator med flera) utformas och var olika "miljöer" ligger i förhållande till varandra. Samhällsplaneringen påverkar även hur och på vilket sätt man kan ta sig till och från olika målpunkter. Tillgänglighet handlar i grunden om allas rätt att ta del av samhällets service och utbud. Det kan handla om att kunna ta sig fram rent fysiskt men det kan även handla om att kunna orientera sig.

Vid nybyggnation finns det höga krav i lagstiftningen på tillgänglighet för personer med funktionsnedsättningar. Det finns även förordningar med krav på retroaktiv anpassning av redan byggda miljöer. Kommunens ambition är att, utöver att följa lagstiftningen vid nybyggnation även arbeta med tillsyn, vilket innefattar retroaktiv anpassning av redan byggda miljöer. Tillgänglighetsanpassning gynnar även andra som inte har en funktionsnedsättning eftersom flera insatser förenklar för exempelvis cyklister och personer med barnvagn (avfasade trottoarkanter, ramper till entréer, hissar).

Tillgänglighet kan även innebära att det finns tillgång till exempelvis livsmedelsbutiker, grönområden, skola, förskola, kollektivtrafik, gång- och cykelvägar och lekplatser. I översiktsplanen föreslås det nya bostadsområden främst i anslutning till befintliga tätorter där det finns tillgång till service av olika slag, vilket gör att det blir relativt korta avstånd mellan målpunkter. I översiktsplanen föreslås även att en gång- och cykelväg byggs mellan Kisa och Rimforsa samt nya gång- och cykelvägar inom respektive tätort, vilket ökar tillgängligheten för fler individer.

Konsekvenser

Sammanfattningsvis medför översiktsplanen positiva konsekvenser för tillgängligheten.

Bostadsförsörjning

Ett utav människans grundläggande behov är att ha någonstans att bo. Det kan tyckas vara en självklarhet i Sverige men faktum är att det är bostadsbrist i flera av Sveriges kommuner och många

står utanför bostadsmarknaden. I lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar (2000:1383) framgår det att varje kommun ska ta fram riktlinjer för hur de ska planera för kommunens bostadsförsörjning. Syftet med planeringen är att skapa förutsättningar så att alla i kommunen kan leva i goda bostäder.

Kinda kommun arbetar parallellt med översiktsplanen med att ta fram ett nytt bostadsförsörjningsprogram vilket avses antas under 2024.

Översiktsplanen föreslår bostadsutveckling i kommunens tätorter och kommunen är positiv till att bostäder byggs på landsbygden. Det innebär att översiktsplanen möjliggör för bostadsbyggande i hela kommunen.

Översiktsplanen lyfter att kommunen ska arbeta för blandade bostadstyper och upplåtelseformer som kompletterar den befintliga bebyggelsen. Detta skulle kunna bidra till att ungdomar har möjlighet att flytta hemifrån och kan bo kvar i kommunen, det kan bidra till att äldre har möjlighet att sälja sin villa och flytta till ett mindre boende, det kan bidra till att föräldrar i separerade familjer har möjlighet att bo kvar i kommunen och det kan påverka vilka som väljer att flytta till kommunen. Det vill säga, det kan påverka den demologiska spridningen på de som bor i och som väljer att flytta till kommunen.

När en kommun äger mark har kommunen möjlighet att bestämma vilken typ av bostäder som byggs och vad de har för upplåtelseform. Vidare har kommunen möjlighet att ta ansvar för och påverka kvaliteten på det som byggs, både bostäderna och miljön runtomkring bostadsområdena.

Konsekvenser

Sammanfattningsvis medför översiktsplanen positiva konsekvenser för bostadsförsörjningen i kommunen genom att det möjliggörs en beredskap för bostadsutvecklingen på lång sikt. Vidare bidrar översiktsplanen till möjligheten att skapa ett varierat bostadsutbud som tillgodoser människors olika bostadsbehov.

Barnperspektiv

FN:s konvention om barnets rättigheter eller barnkonventionen som den kallas, antogs av FN:s generalförsamling 1989 och skrevs under av Sverige 1990. Konventionen innehåller bestämmelser om mänskliga rättigheter för barn.

Enligt punkt 12 i barnkonventionen har varje barn rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Barnets åsikt ska beaktas i förhållande till barnets ålder och mognad.

Eftersom samhällsplanering påverkar den fysiska miljön som människan lever och verkar i så påverkas även barns närmiljö och vardag. Barn borde därmed få möjlighet att uttrycka sin åsikt vad det gäller den översiktliga planeringen på samma sätt som vuxna har möjlighet att yttra sig i planprocessens olika skeden. Barn- och ungdomar kan ha andra referensramar än vuxna för vad de vill med sin närmiljö eller på vilket sätt de vill ta del i samhället. Därför är det viktigt att barn och ungdomar är delaktiga i den fysiska planeringen.

Konsekvenser

Kommunen genomförde en tidig dialog inför arbetet med samrådshandlingen. En riktad dialog mot kommunens grundskolor genomfördes i samband med den tidiga dialogen. Under samrådet genomförde elever uppgifter där de lämnade synpunkter på gång- och cykelvägarna i kommunen.

Processen för översiktsplanen har inneburit därför positiva konsekvenser för barnperspektivet.

Folkhälsa

Sverige har åtta folkhälsomål och målområde 5 går att koppla till samhällsplaneringen eftersom målet tar upp att ett bostadsområde har fysiska och sociala egenskaper, vilka har både positiva och negativa effekter på hälsan. Till de fysiska egenskaperna räknas bland annat luftkvalitet i och utanför bostaden, bullerstörning från trafik och grannar, tillgång till naturvärden nära bostaden samt kultur och service. De sociala egenskaperna kan vara de boendes tillit till varandra och deras sociala deltagande, grad av social integration samt normer och värderingar samt möjligheter att påverka sin situation och sitt närområde.

Översiktsplanen tar upp riktlinjer som syftar till att motverka olägenheter i bostadsområden. Översiktsplanen föreslår att bevara eller utveckla flera befintliga grönområden i tätorterna. Översiktsplanen bidrar till att det finns naturvärden nära bostadsområden. Vidare föreslås bostadsutveckling i anslutning till befintliga tätorter med någon form av service, vilket bidrar till att bostadsområden har relativt god tillgång till service.

Målområde 5 tar även upp att man med hjälp av samhällsplaneringen kan skapa förutsättningar för integration och motverka segregation. Genom en diversifierad lägenhetsfördelning, blandade upplåtelseformer och goda mötesplatser kan man åstadkomma miljöer som uppmuntrar till social interaktion. Även genom att överbygga barriärer och gränser i den byggda strukturen kan man också åstadkomma bättre kontakter mellan olika delar av orterna.

I översiktsplanen finns riktlinjer som säger att bostadsutbudet ska innehålla blandade bostadstyper och olika upplåtelseformer för att komplettera befintlig bebyggelse. Nya gång- och cykelvägar föreslås som länkar samman befintliga områden och målpunkter samt minskar barriärerna mellan dem. I samband med att nya områden exploateras ska gång- och cykelnätet byggas ut.

Enligt folkhälsomål 5 så kan samhällsplaneringen också skapa miljöer som underlättar hälsosamma levnadsvanor. Fysisk aktivitet, lek och rörelse som är bra för hälsan främjas till exempel genom att skapa och bevara parker och grönområden men också genom tillgång till idrottsanläggningar, gång- och cykelvägar.

Som det tidigare nämnts så föreslås att tätortsnära skog och gröna stråk bevaras, likaså att friluftsområden bevaras och utvecklas samt att gång- och cykelvägar byggs. Dessa miljöer möjliggör och kan uppmuntra till fysisk aktivitet.

Konsekvenser

Sammanfattningsvis bidrar översiktsplanen på flera punkter till delmål 5 och medför positiva konsekvenser för folkhälsan.

Jämställdhet, jämlikhet & integration

Eftersom samhällsplaneringen påverkar den fysiska miljön och därmed även människors liv är det av stor vikt att planeringen gynnar människors olika behov. Bostadsbehovet ser väldigt olika ut beroende på var i livet man befinner sig, vilken livsstil man lever och vilka ekonomiska förutsättningar man har. Det är därför viktigt att det finns ett varierat bostadsutbud med olika bostadstyper, storlekar och upplåtelseformer och att det finns en möjlighet att välja om man vill bo på landsbygden, centralt eller i utkanten av en tätort.

I översiktsplanen pekas ny bostadsutveckling ut i samtliga tätorter och kommunen är också positiv till att det byggs bostäder i de mindre samhällena och på landsbygden. I riktlinjerna för bostadsförsörjningen anges att kommunen ska arbeta för ett bostadsutbud med blandade bostadstyper och upplåtelseformer.

När jämställdhet diskuteras inom samhällsplaneringen nämns ofta trygghetsaspekter som fokuserar på den upplevda tryggheten vid vistelser utomhus när det är mörkt. Det kan handla om att planera för att gång- och cykelvägar, parker, parkerings- och busshållplatser har tillräckligt god belysning, att det inte finns några buskage i närheten som skapar dolda ytor eller att platser inte upplevs som ödsliga.

Det är även viktigt att samhällsplaneringen gynnar integrationen i kommunen. Det kan handla om att skapa mötesplatser där människor med både lika och olika erfarenheter kan mötas. Till exempel inom föreningslivet, i parker eller grönområde, på ett fik eller en restaurang. Integration i samhällsplaneringen kan även handla om att bostadsområden möjliggör för att personer från livets olika skeden och med olika erfarenheter kan bo i samma område eller att olika bostadsområden länkas samman genom gång- och cykelvägar så att det är lätt att ta sig mellan områdena.

I översiktsplanen beskrivs en viljeinriktning om att det ska finnas attraktiva, tillgängliga och trygga mötesplatser.

Konsekvenser

Sammanfattningsvis medför översiktsplanen till positiva konsekvenser för jämställdhet, jämlikhet och integration.

Arbete

En aspekt som bidrar till en kommuns attraktivitet är möjligheten till arbetstillfällen. Det är därför viktigt att det finns goda förutsättningar för att skapa arbetstillfällen i en kommun.

Översiktsplanen anger utveckling för verksamhetsytor i alla tätorter men främst i Kisa. Verksamhetsytorna föreslås huvudsakligen i anslutning till större vägar för att möjliggöra en effektiv logistik.

Översiktsplanen föreslår att besöksnäringen ska utvecklas, vilket kan skapa ytterligare arbetstillfällen. En ökad bostadsbyggnation och fler invånare kan bidra till att handelsunderlaget ökar, vilket i sin tur kan bidra till att verksamheter utökar eller att ny etableras i centrum. Ett ökat antal invånare ger förbättrar också möjligheterna för näringslivet att rekrytera.

Konsekvenser

Sammanfattningsvis så medför översiktsplanen positiva konsekvenser för möjligheten att skapa arbetstillfällen i Kinda. Detta bidrar till möjligheten för invånare att både bo och arbeta i kommunen.

Rekreativmiljöer

I dag är det allmänt vedertaget att människan mår bra av att vistas ute i naturen och att naturupplevelser har många positiva effekter på människors hälsa och välbefinnande. Det är därför viktigt att naturområden är tillgängliga i våra tätorter, gärna i anslutning till bostadsområden, skolor och förskolor samt i närheten av verksamheter inom vårdomsorgen. Det är även viktigt att det finns

en variation av natur från den lilla skalan så som parker och stråk till den stora skalan så som naturreservat och natur- och friluftsområden.

Rekreationsområden tas upp i flera nationella mål. Bland annat i Sveriges miljö kvalitetsmål och i Sveriges nationella frilufts mål. Miljömålet God bebyggd miljö, precisering 5 handlar om rekreativ miljö i anslutning till bebyggelse. I preciseringen står följande; det finns natur- och grönområden och gröna stråk i närheten till bebyggelsen med god kvalitet och tillgänglighet.

Tre av Sveriges nationella frilufts mål går att koppla till samhällsplanering och rekreativ områden. Riksdagens mål om tillgång till natur för friluftsliv innebär att friluftslivets behov säkerställs genom hållbart brukande, fysisk planering och bevarande. Målet handlar om att samhällsplaneringen och markanvändningen tar hänsyn till friluftslivets behov av tillgång till attraktiva natur- och kulturlandskap. Riksdagens mål om attraktiv tätortsnära natur innebär att det ska finnas tillgång till attraktiv natur i och i närheten av tätorter. Allmänheten ska ha tillgång till grönområden och ett tätortsnära landskap med höga frilufts-, natur- och kulturmiljövärden. Riksdagens mål om friluftsliv för god folkhälsa handlar om att skapa goda förutsättningar så att människor kan vara regelbundet fysiskt aktiva i natur- och kulturlandskapet

I översiktsplanen finns det riktlinjer som anger att grönområden bevaras och utvecklas samt att gröna rörelsestråk förstärks och utvecklas. Det finns även viljeinriktningar som lyfter rekreativ områden ska tillgängliggöras ytterligare.

Konsekvenser

Sammanfattningsvis medför översiktsplanen positiva konsekvenser för möjligheten till rekreation.

Störningar och risker

I Sverige finns miljö kvalitetsnormer för vatten, luft och buller som reglerar kvaliteten på vatten, luft och buller i och utanför bostaden. Miljömålet god bebyggd miljö, precisering 8 handlar om att människan inte ska utsättas för skadliga miljöer. I preciseringen står följande: människor utsätts inte för skadliga luftföroreningar, kemiska ämnen, ljudnivåer och radonhalter eller andra oacceptabla hälso- eller säkerhetsrisker.

I översiktsplanen finns ett kapitel som tar upp hälsa, säkerhet och miljö och hur kommunen ska arbeta för att inte skapa olägenheter för människan vad det avser till exempel, bullernivåer, luftkvalitet, radonhalter eller föroreningar.

Konsekvenser

Sammanfattningsvis bidrar översiktsplanen till att människor inte utsätts för olägenheter av olika slag.

5.3 Ekonomiska konsekvenser

De ekonomiska aspekterna sätter ramarna för möjliga investeringar och i vilken takt dessa kan ske. Utbyggnation av nya områden innebär ofta kostnader i samband med planläggning och utbyggnad av allmänna anläggningar i tidiga skeden men ger sedan upphov till intäkter vid försäljningar av tomter. Utbyggnation av nya områden medför även framtida drift- och underhållskostnader. I de fall då privata exploatörer utvecklar områden bekostas normalt sett planläggning och utbyggnad av exploatören där kommunen sedan blir ansvarig för drift och underhåll, vinsten från försäljning av tomter går till exploatören. Vid kommunala projekt står kommunen för samtliga kostnader och får även intäkterna vid tomtförsäljningarna.

Ju tidigare i planprocessen de ekonomiska konsekvenserna utvärderas, desto större är möjligheterna att göra anpassningar för att påverka utfallet. Allt eftersom mer detaljerad planläggning av ett område sker, genomförandefrågorna tydliggörs och fler skisser tas fram, kan noggrannare kostnadsbedömningar utföras. Det är därför alltid svårt att i ett tidigt skede uppskatta kostnader för att exploatera ett område.

Nedan diskuteras den ekonomiska hållbarheten utifrån följande:

- Folkhälsa
- Investeringar i allmänna intressen
- Marköverlåtelse
- Demografi i balans
- Resurseffektivitet
- Investeringar i utredningar & planarbete

Folkhälsa

Boendemiljön är sedan lång tid identifierad som en viktig faktor för hälsa. Detta gäller för personer i alla åldrar och är särskilt viktigt för ungdomar. En utmanande socioekonomisk situation samexisterar med en hög exponering för olika riskfaktorer i boendemiljön och närområdets yttre miljö, och genom detta ökar risken för ohälsa och sjukdom. Detta gäller flera hälsoutfall till exempel skador och våld, mental ohälsa, lågt självskattad hälsa, allergier och hjärt-kärlsjukdomar. Det finns ett flertal materiella faktorer i den byggda miljön som påverkar hälsan till exempel bostäders utformning, byggmaterial, mögel, fukt, ljud, ljus och buller men även tillgänglighet till natur och grönområden. Det finns idag, därtill, en stor samstämmighet bland boendeforskare om de sociala faktorernas betydelse för hälsan, bland annat trivsel, tillit till människor i området, sociala nätverk, socialt stöd, känsla av oberoende och kontroll, självständighet, frihet och social status. Särskilt sårbara för exponering av faktorer i boendemiljön som inverkar på hälsan är barn, pensionärer, arbetslösa, sjukskrivna och funktionshindrade eftersom deras sammanlagda tid i boendemiljön är betydligt högre än för yrkesarbetande som i hög utsträckning är borta från hemmet.

I översiktsplanen finns det ambitioner om och riktlinjer för att i tätorterna utveckla centrum, grönområden och gröna rörelsestråk med fokus på goda livs- och boendemiljöer. Investeringar i en attraktiv livs- och boendemiljö är positivt för folkhälsan (och många andra ekonomiska aspekter) och ger än större effekt eftersom kommunen vill prioritera våra barn och ungdomar (barnperspektivet) i utvecklingsarbetet av tätorterna.

Konsekvenser

Sammanfattningsvis medför översiktsplanen ökade kostnader för investeringar för att genomföra ambitionerna om en attraktivare offentlig miljö i olika delar av Kinda. En sådan investering är folkhälsofrämjande som på lång sikt kan ge mycket positiva hälso- och sjukvårds effekter med minskade kostnader.

Investeringar i allmänna intressen

I takt med att Kinda växer har kommunen ett ansvar att investera i allmänna intressen så som skolor, förskolor, lokaler till vårdomsorgen, gator eller att se till att det finns gång- och cykelvägar, vatten- och avloppsledningar och grönområden. Det är ofta investeringar som inte genererar några intäkter utan finansieras antingen via skatteintäkter, anslutningsavgifter eller delvis genom olika bidrag från staten.

I översiktsplanen pekas flera åtgärder ut som gynnar de allmänna intressena. Exempelvis handlar det om utpekande av nya gång- och cykelvägar, utveckling av centrumområden samt planberedskap för utveckling av befintliga och nya skolor och förskolor.

Översiktsplanen pekar ut flera större infrastrukturinvesteringar, däribland Förbifart Kisa, ny sydlig anslutning av väg 134 i Kisa samt en ny infart till Rimforsa. För dessa satsningar är inte kommunen ensam i finansieringen då det helt eller delvis berör statliga vägar. Även om staten är med och finansierar projekten kommer de dock medföra stora kostnader för Kinda kommun.

Konsekvenser

Sammanfattningsvis medför översiktsplanen ökade kostnader för investeringar i allmänna intressen. För de större infrastrukturprojekten kommer investeringskostnaderna att vara mycket höga.

Marköverlåtelse

När kommunen har rådighet över marken kan kommunen vara med och påverka utvecklingen och i vilken takt utvecklingen sker. Rådighet över mark underlättar möjligheten för kommunen att investera i allmänna intressen så som skolor och förskolor. Att investera i mark innebär ökade kostnader men det kan även generera intäkter. När detaljplaner för områden antagits där kommunen är markägare kan kommunen sälja tomter och generera intäkter men dessutom få nya invånare eller företagsetableringar. Markinköp är även viktiga vid förhandlingar om markbyten. Genom att investera i mark har kommunen en möjlighet att vara delaktig i och driva utvecklingen av Kinda kommun. Samtidigt är det mycket viktigt att det finns privata aktörer med eget kapital som driver på utvecklingen av Kinda kommun.

Konsekvenser

Sammanfattningsvis kan översiktsplanen medföra positiva konsekvenser genom att exploatering möjliggörs både på kommunal och privatägd mark. Det kan innebära intäkter både för kommunen och för privata markägare. Det kan även bli aktuellt för kommunen med markköp vilket på kort sikt kan medföra stora kostnader men på längre sikt kan möjliggöra för markbyte eller intäkter genom försäljning av planlagd mark.

Demografi i balans

Det är viktigt för en kommun att ha en demografi i balans eftersom invånare under livets olika skeenden innebär både kostnader och intäkter för kommunen. Det är därför av stor vikt att kommunen erbjuder attraktiva boendemiljöer som erbjuder bostäder utifrån människors olika behov. Det innebär att det behöver finnas en blandning av bostadstyper och upplåtelseformer. Det är även viktigt att kommunen kan erbjuda arbetstillfällen, ett gott utbud av fritidsmöjligheter för olika intressen och åldrar och att kommunen kan erbjuda skolor, barn- och vårdomsorg av god kvalitet.

I översiktsplanen finns det riktlinjer som anger att kommunen ska arbeta för ett bostadsutbud med blandade bostadstyper och bostadsformer. Översiktsplanen anger även att bostadsbeståndet ska kompletteras för att skapa varierande och goda livs- och boendemiljöer för livets olika skeden.

Konsekvenser

Sammanfattningsvis medför översiktsplanen positiva konsekvenser för möjligheten att skapa en demografi i balans.

Resurseffektivitet

Utvecklingen av nya bostadsområden innebär kostnader. En del av investeringarna genererar inte några intäkter utan finansieras genom skatteintäkter. Genom att planera bostadsområden i anslutning till befintliga tätorter går det att nyttja redan gjorda investeringar i infrastruktur såsom gator, vatten och avlopp. Det går även att vara resurseffektiv med mark genom att förtäta eller omvandla områden som redan tagits i anspråk för byggnation. Följande innebär även att befintlig infrastruktur nyttjas vilket också är resurseffektivt. Översiktsplanen föreslår nya bostadsområden i anslutning till befintliga tätorter, i de fall då de är belägna utanför handlar det om resurseffektivitet sett ur andra aspekter såsom värnandet av produktiv jordbruksmark.

Konsekvenser

Sammanfattningsvis medför översiktsplanen positiva ekonomiska konsekvenser genom att förutsättningar finns för att nyttja redan gjorda investeringar.

Investeringar i utredningar och planarbete

För att realisera översiktsplanen behöver flera delar utredas ytterligare, främst genom framtida detaljplanearbete. Utredningar och planarbete är kostandskrävande att ta fram.

Översiktsplanen belyser också behovet av att ett antal olika utredningar eller program/strategier tas fram och/eller ajourhålls. För att kunna ta fram dessa utredningar och planer behöver medel avsättas i budgetarbetet.

Konsekvenser

Sammanfattningsvis medför översiktsplanen negativa ekonomiska konsekvenser till följd av utredningar och planarbete men när det finns klara detaljplaner som realiseras medför det positiva ekonomiska konsekvenser bland annat genom nya invånare och företagsetableringar som genererar intäkter till kommunen.